วารสาร
ราชภัฏสุรินทร์วิชาการ
Journal of Academic Surindra Rajabhat

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2569
VOL.4 No.2 MAY - AUGUST 2026
ISSN 2822-0870 (Print)
ISSN 2822-0889 (Online)

มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

TCI 2
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

วารสารวิชาการราชภัฏสุรินทร์วิชาการ Journal of Academic Surindra Rajabhat ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

กำหนดเผยแพร่ :

วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ I Journal of Academic Surindra Rajabhat
ISSN 2822-0870 (Print) I ISSN 2822-0889 (Online)
มีกำหนดเผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์) ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน) ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน) ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม) ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม) และฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน–ธันวาคม)

วัตถุประสงค์ :

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการทางสหวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา การบริหารจัดการ การบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่ท้องถิ่น สังคม ประเทศ

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสามท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละหนึ่งท่าน หรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อยสองท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้นิพนธ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บรรณาธิการ : รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม I อาจารย์ ดร.วิจิตรา โพธิสาร

กองบรรณาธิการ :

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพัฒณ์ ลาภจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ธิพันธ์ ผึ่งผาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวรัตน์ นิธิชัยอนันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา วะยะลุน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ทดทะศรี
อาจารย์ปิยพร สีสันต์

หน่วยงานภายนอก :

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.อัครพล เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทณ วัชรชิโณรส	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ขาวสอาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

กองเลขานุการวารสาร :

เลขานุการ : อาจารย์วิเชียร พรมแก้ว

ผู้ช่วยเลขานุการ : นางนิรดา งามพานิชกิจ

ศิลปกรรม : นายณัฐนันท์ แสงสว่าง / นายอนันต์ แสวงมี

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ : นางสาวสุปราณี บุญรอด

Fast-track Indexing System & DOI : นายทศพล ค้ำชู / นายอธิมาตร เพิ่มพูน

สำนักงาน :

กองบรรณาธิการวารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ
ฝ่ายยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อาคาร 31 ชั้น 2
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044 710 000, 091 835 8558, 088 723 5944
https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jasrru
E-mail : jasrru@srru.ac.th
ISSN 2822-0870 (Print)
ISSN 2822-0889 (Online)

บทบรรณาธิการ (Editorial)

วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ (Journal of Academic Surindra Rajabhat) ยังคงมุ่งมั่นทำหน้าที่เป็นเวทีทางวิชาการในการเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีคุณภาพ โดยยึดมั่นในมาตรฐานทางวิชาการและจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัด เพื่อสนับสนุนพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ในฐานะ “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่และสังคมร่วมสมัย

ในปีที่ 4 ฉบับที่ 2 นี้ วารสารยังคงรักษาคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานตามแนวทางเดิมที่ได้รับการยอมรับอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน กองบรรณาธิการได้ดำเนินการ ปรับปรุงและยกระดับระบบการจัดการวารสาร เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินผลงานทางวิชาการของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) และมาตรฐานคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre: TCI) ตลอดจนแนวปฏิบัติของวารสารวิชาการในระดับนานาชาติ

การพัฒนาสำคัญในฉบับนี้ ประกอบด้วย

ประการแรก วารสารได้ดำเนินการ ลงทะเบียนรหัสประจำบทความ (Digital Object Identifier: DOI) ผ่านระบบ Crossref เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของบทความในระดับสากล และสนับสนุนการสืบค้น อ้างอิง และการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในฐานข้อมูลวิชาการระดับนานาชาติอย่างเป็นระบบ

ประการที่สอง วารสารได้ปรับใช้ระบบ Article ID (e-Location ID) แทนการกำหนดเลขหน้าต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับการเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์และวารสารแบบเปิด (Open Access) อันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการบทความ การอ้างอิง และการเข้าถึงข้อมูลอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน

ประการที่สาม วารสารได้กำหนด รอบการเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ อย่างชัดเจน ได้แก่ ฉบับที่ 1 (มกราคม–เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม–สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน–ธันวาคม) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการเผยแพร่ และรองรับปริมาณบทความที่เพิ่มขึ้นในบริบทของการพัฒนางานวิจัยและผลงานทางวิชาการของนักวิชาการทั้งในและนอกสถาบัน

การปรับปรุงดังกล่าวมิได้เป็นเพียงการพัฒนาเชิงระบบเท่านั้น หากแต่สะท้อนถึงความตั้งใจของวารสารในการก้าวสู่มาตรฐานวารสารวิชาการที่มีคุณภาพในระดับประเทศ และมุ่งสู่การยอมรับในระดับนานาชาติในอนาคต โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์ของวารสารในฐานะพื้นที่ขององค์ความรู้ที่เชื่อมโยง “วิชาการกับท้องถิ่น” อย่างมีความหมาย

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้นิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ร่วมกันขับเคลื่อนวารสารให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้และสังคมต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

หน้า (Page)

กองบรรณาธิการ (Editorial Board) I

บทบรรณาธิการ (Editorial) III

บทความวิจัย (Research Articles)

การพัฒนาโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 e3145
The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students
ริยาพร รอดสันเทียะ, ฐิติรดา เปรมปรี, กิตตินันท์ พัฒภูเขียว
Suriyaphon Rotsanthia, Thitirada Prampree, Kittinan Phatphukhieo

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา e3244
Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province
ชุติมา สีคง, รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร
Chutima Seekong, Rasryne Hirankalyakorn

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่ e3422
Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers
อรัณพงศ์ ทนันไชย, พรรณพร กุลมา, ปิยะนุช สินันตา
Aranphong Thananchai, Phannaphon Kullama, Piyanuch Sinunta

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ e3451
Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University
กฤษณา พัฒเพ็ง, ทินนิกร เสมอโชค
Krisana Phatpheng, Tinnikon Samerchok

การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ e3504
A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University
ทินนิกร เสมอโชค, กฤษณา พัฒเพ็ง
Tinnikon Samerchok, Krisana Phatpheng

สารบัญ (Content)

หน้า (Page)

ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ e3591
Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office
ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, อัครชัย ทับสกุล
Panthiya Ngaongam, Charoenwit Sompongtham, Akarachai Tubsakul

กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี e3655
A Study of the Decision-Making Process in Choosing to Pursue Vocational Certificate and Higher Vocational Certificate Programs among Students at Ratchaburi Technical College, Ratchaburi Province
ภีมภัสสร อนันตโท, บุญสม รัศมีโชติ
Phemphatsorn Anantatho, Boonsom Ratsameechot

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย e3544
The Development of an Experiential Learning Model Based on Inquiry and Project-Based Learning to Enhance Science Process Skills for Early Childhood Children
อรวรรณ อินทสะอาด
Orawan Inthasa-ard

แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ e3784
Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University
ชินวร ศิริบุตร
Chinnaworn Siribut

ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวง แบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ e3781
Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province
ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, ศศิธร ถีสูงเนิน
Pankarin Hoyrat, Warawut Mahamit, Sasithorn Theesoongnern

สารบัญ (Content)

หน้า (Page)

การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ e3850
Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province
พิวราวุฒิ มหามิตร, ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา
Warawut Mahamit, Sakchai Pettra

บทความวิชาการ (Academic Articles)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5ร สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา e3458
Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle
สุชีลา ศักดิ์เทวิน
Suchila Saktewin

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน e3761
The Circular Economy Concept for Value Creation through Zero-Waste Management in Community Enterprises
สุพรรณิการ์ ชาคำรุณ, อภิญญา นุชนารถ, มนชนก จุลสิกขี, วิชุณี สารสุวรรณ, จีรภรณ์ กิจเจริญ, นิตยา ชุณหชีวาโฉลก
Supannikar Charkhamrun, Apinya Nutchanart, Manachanok Jullasikkee, Wichunee Sansuwan, Jeeraporn Kitcharoen, Nittaya Chunhacheevachaloke

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3145
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

การพัฒนาโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students

สุริยาพร รอดสันเทียะ[1*], ฐิติรดา เปรมปรี[2], และ กิตตินันท์ พัฒภูเขียว[3]
Suriyaphon Rotsanthia[1], Thitirada Prampree[2], and Kittinan Phatphukhieo[3]
[1-3]มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.
*Corresponding Author; e-mail : suriyaphon192003@gmail.com
DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3145

Received : October 22, 2025; **Revised :** May 11, 2026; **Accepted :** May 21, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น 2) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เข้าเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสุนทรวัฒนา จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 22 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น 2) แบบประเมินคุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น และ 3) แบบประเมินทักษะการพูด สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านผลการวิเคราะห์คุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.73) 2) ด้านการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากวรรณกรรมท้องถิ่นพบว่ากลุ่มตัวอย่างผ่านการประเมินทักษะ การพูดผ่านเกณฑ์ร้อยละ 85.59

คำสำคัญ (Keywords) : โปรแกรม; การพูดแสดงความคิดเห็น; วรรณกรรมท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop an oral expression of opinion skill development program using local literature; and 2) to enhance the oral expression of opinion skills of Grade 5 students participating in the program to meet the 80% proficiency criterion. The sample, selected through purposive sampling, consisted of 22 students from Grade 5/1 at Sunthornwattana School, Chaiyaphum Province. The research instruments included: 1) the oral expression of opinion skill development program using local literature; 2) a quality assessment form for the developed program; and 3) an oral skill assessment form. Data were analyzed using percentage and mean.

The research findings revealed that: 1) the overall quality of the oral expression of opinion skill development program using local literature was appropriate at the highest level ($\bar{x}$ = 4.73) ; and 2) regarding the development of oral expression of opinion skills among Grade 5 students

Citation : Prampree., P., Rotsanthia., S., & Phatphukhieo., K. (2026). The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3145. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

using local literature, the sample passed the oral skill assessment with a score of 85.59%, which exceeded the established criterion.

Keywords : Program; Oral Expression of Opinion; Local Literature

บทนำ (Introduction)

ภาษาไทยนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารของคนไทย ครอบคลุมทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ) โดยเฉพาะในด้านการคิดวิเคราะห์ซึ่งสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล การส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมจึงเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภาษาไทยไม่เพียงแต่ใช้ในการสื่อสารเท่านั้น หากยังเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม และอัตลักษณ์ของชาติผ่านวรรณกรรมอันทรงคุณค่า การพัฒนาเนื้อหาภาษาไทยให้ทันยุคสมัยจึงเป็นภารกิจสำคัญ ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกับสังคมในบริบทปัจจุบัน

การนำโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนจึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาทักษะทางภาษา ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เลือกใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นการแก้ปัญหา และการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เชื่อมโยงกับตัวชี้วัดด้านการพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความรักความภูมิใจในวัฒนธรรม ทางภาษา ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ในโรงเรียนและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น การพูดเป็นทักษะพื้นฐานของมนุษย์ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวนมากยังขาดความมั่นใจในการพูดแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะเมื่อต้องแสดงออกต่อหน้าผู้อื่น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านความคิด การสื่อสาร และพัฒนาการทางสังคม พื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนสุนทรวัฒนา จังหวัดชัยภูมิ พบว่านักเรียนยังมีข้อจำกัดในการถ่ายทอดความคิดเห็นอย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีแนวทางหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ผ่านมา พัชลินจ์ จีนนุ่น (2563) ที่ระบุว่าการบูรณาการวรรณกรรมท้องถิ่นในกระบวนการเรียนรู้สามารถช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยในครั้งนี้ยึดหลักแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นสื่อกลางในการฝึกฝนทักษะการพูด ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในยุคใหม่ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจึงถูกออกแบบมาให้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน มีความเหมาะสมกับช่วงวัย และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในพื้นที่

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น โดยคัดเลือกเรื่องเมขลา – รามสูร, หลวิชัย – คาวี และองคุลีมาล มาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โปรแกรมดังกล่าวออกแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ฝึกการคิดเป็นลำดับขั้น และแสดงออกทางความคิดได้อย่างมั่นใจ สู่คำถาม

Citation : ฐิติรดา เปรมปรี, กิตตินันท์ พัฒภูเขียว, และ สุริยาพร รอดสันเทียะ. (2569). การพัฒนาโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3145.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

การวิจัยสำคัญที่ว่า การใช้โปรแกรมดังกล่าวจะสามารถพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสร้างโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น เทียบกับเกณฑ์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ตามแนวคิดของ ศุภณัฐ สังขะรักษ์ (2561) กล่าวว่า การพูดแสดงความคิดเห็นเป็นทักษะสำคัญในการสื่อสารที่ต้องอาศัยเหตุผล ความชัดเจน และความเหมาะสมตามกาลเทศะ การพูดถือเป็นทักษะสำคัญที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการ พูดแสดงความคิดเห็น ซึ่งไม่ใช่แค่การพูดตามอารมณ์หรือพูดให้รู้ว่าคิดอะไรเท่านั้น แต่ต้องเป็นการพูดอย่างมีเหตุผล ชัดเจน และสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้เข้าใจหรือเห็นด้วยกับมุมมองของเราได้การพูดแสดงความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยต้องมีความสอดคล้องกับประเด็นที่พูด และสนับสนุนด้วยเหตุผลที่เหมาะสม ผู้พูดอาจแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทางวิชาการ สังคม หรือเศรษฐกิจก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ หากมีการพูดออกมาอย่างมีหลักการ ย่อมสร้างผลกระทบที่ดีต่อผู้ฟังและสังคมโดยรวม

นอกจากนี้ การพูดแสดงความคิดเห็นยังสามารถเกิดขึ้นได้ในหลากหลายสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยส่วนตัว การแสดงความเห็นต่อหน้ากลุ่มคน หรือแม้แต่ในเวทีทางวิชาการ เช่น การประชุม การสัมมนา การบรรยาย หรือการอภิปราย ซึ่งผู้พูดควรคำนึงถึงกาลเทศะ ความเหมาะสม และระดับความเป็นทางการของการพูดด้วยสิ่งสำคัญที่สุดในการพูดแสดงความคิดเห็น คือ การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ และควรมีเจตนาเพื่อสร้างความเข้าใจ ไม่ใช่สร้างความขัดแย้ง หากสามารถทำได้เช่นนี้ การพูดแสดงความคิดเห็นก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการสื่อสาร สร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล และส่งเสริมสังคมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น

ประเภทของการพูดแสดงความคิดเห็น การพูดแสดงความคิดเห็นเป็นอีกหนึ่งทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้พูดสามารถสื่อสารความคิด ความรู้สึก หรือทัศนคติของตนเองออกมาได้อย่างชัดเจน มีเหตุผล และน่าเชื่อถือ นอกจากจะสะท้อนความสามารถทางความคิดของผู้พูดแล้ว ยังมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลหรือในสังคมอีกด้วยโดยทั่วไป การพูดแสดงความคิดเห็นสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท แต่ถ้าจัดตามลักษณะของเนื้อหา เราสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

1. การพูดแสดงความคิดเห็นในเชิงสนับสนุน การแสดงความคิดเห็นในลักษณะนี้คือการที่ผู้พูดแสดงความเห็นด้วยหรือเห็นพ้องกับความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อตรวจสอบแล้วว่าความคิดเห็นนั้นมีประโยชน์ มีสาระ และสอดคล้องกับความจริง เช่น การสนับสนุนแนวคิดที่ช่วยพัฒนาองค์กร หรือความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมผู้พูดควรแสดงเหตุผลที่ตนเห็นด้วยอย่างชัดเจน เพื่อให้การสนับสนุนของตนนั้นมีน้ำหนักและช่วยเสริมให้ความคิดเห็นเดิมน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2. การพูดแสดงความคิดเห็นในเชิงขัดแย้ง ในบางกรณี ผู้พูดอาจมีมุมมองหรือแนวคิดที่แตกต่างจากผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นในเชิงขัดแย้งจึงเป็นการนำเสนอความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติในสังคมที่เปิดกว้างทางความคิด

Citation : Prampree., P., Rotsanthia., S., & Phatphukhieo., K. (2026). The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3145. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

3. การพูดแสดงความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์การพูดในเชิงวิจารณ์ คือการวิเคราะห์หรือประเมินบางสิ่งบางอย่าง โดยอาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ แต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลางและเหตุผล ไม่ใช่พูดตามอารมณ์หรืออคติ

4. การพูดแสดงความคิดเห็นเพื่อนำเสนอความคิดใหม่ การพูดในลักษณะนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้พูดมีแนวคิดของตนเองที่ต่างจากแนวคิดเดิม และต้องการนำเสนอทางเลือกใหม่ที่อาจจะดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าสำหรับสถานการณ์นั้น ๆ จุดเด่นของการพูดประเภทนี้คือการเสนอสิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ และอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีการใช้ภาษาในการพูดแสดงความคิดเห็น

ตามแนวคิดของ ศุภณัฐ สังขะรักษ์ (2561) กล่าวว่า การพูดแสดงความคิดเห็นเป็นทักษะที่ไม่เพียงแต่สะท้อนความคิดและมุมมองของผู้พูดเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงระดับความรู้ ความเข้าใจ และการใช้ภาษาของแต่ละคนด้วย เพราะไม่ว่าจะมีความคิดเห็นที่ดีแค่ไหน หากไม่สามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ก็อาจทำให้ผู้อื่นไม่เข้าใจหรือไม่ยอมรับความคิดเห็นนั้นได้

การใช้ภาษาในการพูดแสดงความคิดเห็นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้พูดควรเรียนรู้วิธีใช้คำพูดอย่างเหมาะสม ชัดเจน และสุภาพ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ และสร้างความเข้าใจที่ดีแก่ผู้ฟัง ซึ่งสามารถสรุปหลักการใช้ภาษาในการพูดแสดงความคิดเห็นได้ดังนี้

1. ใช้ถ้อยคำให้กระชับและชัดเจน การแสดงความคิดเห็นที่ดีควรใช้ถ้อยคำที่กระชับ ไม่เยิ่นเย้อ และมีความหมายชัดเจน โดยเนื้อหาควรถูกเรียบเรียงอย่างเป็นลำดับ ไม่วกไปวนมา เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย และไม่รู้สึกสับสนในประเด็นที่พูด

2. ใช้ภาษาที่เหมาะกับลักษณะของการแสดงความคิดเห็น การพูดแสดงความคิดเห็นควรใช้ถ้อยคำที่แสดงออกว่าเป็นความคิดของผู้พูด เช่น การใช้คำว่า “ผมคิดว่า...”, “ดิฉันเห็นว่า...”, “เราขอเสนอว่า...” หรือ “ที่ประชุมมีมติว่า...” ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจว่ากำลังรับฟังความคิดเห็น ไม่ใช่คำสั่งหรือข้อเท็จจริงที่ปฏิเสธไม่ได้

3. ใช้คำบ่งชี้ความไม่แน่นอนหรือเปิดโอกาสให้ถกเถียง ในบางครั้ง ผู้พูดอาจยังไม่แน่ใจในข้อมูล หรือไม่ต้องการปิดกั้นความคิดเห็นของผู้อื่น จึงควรใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อถึงความเป็นไปได้ เช่น “อาจจะ”, “น่าจะ”, “คงจะ”, หรือ “ควร” ซึ่งช่วยให้คำพูดดูนุ่มนวล และเปิดกว้างต่อการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย

4. ใช้ถ้อยคำเชิงสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็นไม่ควรใช้คำพูดที่ประชดประชัน เสียดสี หรือมีเจตนาโจมตีผู้อื่น แต่ควรใช้ภาษาที่ให้เกียรติผู้ฟัง และมีเจตนาเพื่อสร้างสรรค์ เช่น เสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ สร้างแรงบันดาลใจ หรือกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงอย่างสุภาพ

5. มีมารยาทในการใช้ภาษา นอกจากการเลือกใช้คำที่เหมาะสมแล้ว ผู้พูดยังควรมี มารยาทในการพูด ไม่ใช้คำหยาบ คำด่า หรือคำสบถ รวมถึงควรรักษาน้ำเสียงให้นุ่มนวล สีหน้าและท่าทางสุภาพ พร้อมทั้งเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างให้เกียรติ

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นงานเขียนหรืองานเล่าที่เกิดขึ้นภายในชุมชนหนึ่ง ๆ โดยมีเนื้อหาที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ความคิด และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นนั้นอย่างชัดเจน ผู้ที่สร้างสรรค์วรรณกรรมเหล่านี้มักเป็นคนในชุมชนเอง ซึ่งมีความเข้าใจในชีวิตและสภาพสังคมของพื้นที่ตน
วรรณกรรมท้องถิ่นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่

1. มุขปาฐะ คือ วรรณกรรมที่ถ่ายทอดด้วยการพูด การเล่าปากต่อปาก เช่น นิทานพื้นบ้าน ตำนาน เพลงพื้นเมือง

Citation : ฐิติรดา เปรมปรี, กิตตินันท์ พัฒภูเขียว, และ สุริยาพร รอดสันเทียะ. (2569). การพัฒนาโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3145.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

2. ลายลักษณ์ คือ วรรณกรรมที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หนังสือคำสอน บทกวี พงศาวดาร หรือวรรณคดีท้องถิ่น

การจะพิจารณาว่างานวรรณกรรมชิ้นหนึ่งเป็นของท้องถิ่นใดนั้น ต้องพิจารณาจากภาษาที่ใช้ ตัวอักษรที่ปรากฏ รูปแบบคำประพันธ์ รวมถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของพื้นที่ เช่น ประเพณี การแต่งกาย ความเชื่อ หรือการละเล่นต่าง ๆ

ตามแนวคิดของ พัชลินจ์ จีนนุ่น (2563) วรรณกรรมท้องถิ่นมีคุณค่าทั้งด้านภาษา สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา ซึ่งสามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ วรรณกรรมท้องถิ่นในภาคเหนือ อีสาน และภาคกลาง เป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของคนในแต่ละภูมิภาค นักวิจัยได้พัฒนาการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นออกเป็น 2 แนวทางหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม เช่น ตัวละคร เนื้อหา และกลวิธีการเขียน กับการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ มาช่วยอธิบายตัวบท เช่น แนวคิดทางคติชน อัตลักษณ์ และวาทกรรม การศึกษาในเชิงองค์ประกอบตัวบทเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุด โดยเน้นการวิเคราะห์ภาษา เนื้อหา และกลวิธี พบผลงานวิจัยในกลุ่มนี้ถึง 82 เรื่อง รองลงมาคือการศึกษาวรรณกรรมเชิงสังคม เช่น วิถีชีวิต ประเพณี และปัญหาสังคมจำนวน 49 เรื่อง และการศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม และจริยธรรม จำนวน 43 เรื่อง ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับแนวคิดจากพระพุทธศาสนา เช่น ความพอเพียง และความเมตตา นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาคติชนเปรียบเทียบวรรณกรรม ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม การศึกษาเชิงภาษาศาสตร์ และการประยุกต์ใช้วรรณกรรมในสังคมหรือการเรียนการสอน รวมถึงการนำแนวคิดหลังสมัยใหม่มาใช้ เช่น การวิเคราะห์วาทกรรมและอัตลักษณ์ ซึ่งกำลังได้รับความสนใจมากขึ้นในกลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นต่อสังคมและวัฒนธรรม วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และความคิดของคนในแต่ละท้องถิ่น ไม่เพียงแต่เป็นสื่อที่สร้างความบันเทิง แต่ยังมีคุณค่าหลายด้านที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาสังคม ดังนี้

1. คุณค่าด้านจริยธรรมและความประพฤติ

วรรณกรรมท้องถิ่นช่วยรักษาแบบแผนการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมที่ดีงามตามประเพณีและกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การสอนให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดีและชั่ว ผ่านคำสอน คำพังเพย หรือผญา

2. คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์

วรรณกรรมท้องถิ่นเต็มไปด้วยความงดงามของภาษาและถ้อยคำ เช่น การใช้สัมผัส การลำดับจังหวะที่ไพเราะ เมื่ออ่านหรือฟังจึงเกิดความรู้สึกดี มีจินตนาการ และความประทับใจในความงามของภาษา

3. คุณค่าทางศาสนา

วรรณกรรมเหล่านี้เป็นสื่อที่ถ่ายทอดหลักคำสอนและปรัชญาทางศาสนา ช่วยให้ผู้คนมีแนวทางในการดำเนินชีวิต มีจิตใจมั่นคงและยึดถือคุณธรรม เช่น นิทานชาดก หรือมหาชาติชาดก

4. คุณค่าด้านการศึกษา

นอกจากความบันเทิง วรรณกรรมท้องถิ่นยังให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ช่วยให้ผู้คนเข้าใจรากเหง้าของตนเองมากขึ้น

5. คุณค่าทางภาษา

วรรณกรรมท้องถิ่นแสดงถึงความสละสลวยและวิวัฒนาการของภาษาพื้นถิ่น เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมภาษาที่ควรได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

6. คุณค่าด้านเศรษฐกิจ

Citation : Prampree., P., Rotsanthia., S., & Phatphukhieo., K. (2026). The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3145. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

บางประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น คำสอนและนิทาน ให้ความรู้เรื่องการใช้จ่ายอย่างประหยัด การเก็บออม หรือวิธีหารายได้ นอกจากนี้ตำรายาและตำราพิธีกรรมยังช่วยส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ผู้สนใจศึกษา

7. คุณค่าด้านสังคม

วรรณกรรมท้องถิ่นช่วยปลูกฝังค่านิยมเรื่องความสามัคคี การช่วยเหลือกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม ผ่านเรื่องราวที่สอนให้รู้จักความรับผิดชอบและความเมตตาต่อเพื่อนร่วมชุมชน

8. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

วรรณกรรมประเภทตำนานหรือนิทานพื้นบ้านเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และวัตถุโบราณของแต่ละท้องถิ่น

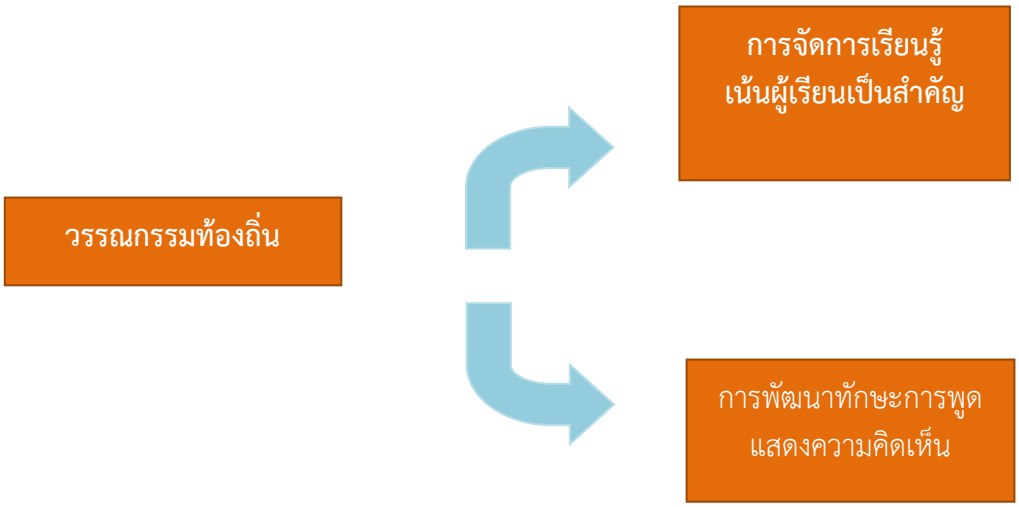
9. คุณค่าด้านจิตใจ

วรรณกรรมช่วยสร้างความเพลิดเพลินและความสุขใจ เป็นเครื่องมือคลายเครียดและเสริมสร้างกำลังใจให้กับผู้อ่านหรือผู้ฟัง

10. คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย

วรรณกรรมบางประเภทมีประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ เช่น ตำรารักษาโรค หรือบทสวดในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตได้สะดวกขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย ที่ค้นพบจากการศึกษางานวิจัยนี้มุ่งสร้างและพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นสื่อหลัก ได้แก่ เมขลา-รามสูร, หลวิชัย–คาวี และองคุลีมาล ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถยกระดับทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 80) อย่างครบถ้วน องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ การใช้วรรณกรรมพื้นบ้านเป็นฐานในการพัฒนาทักษะภาษาและการคิดวิเคราะห์การออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการสร้างแนวทางจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้

Citation : ฐิติรดา เปรมปรี, กิตตินันท์ พัฒภูเขียว, และ สุริยาพร รอดสันเทียะ. (2569). การพัฒนาโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3145.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

ท้องถิ่นให้เข้ากับการเรียนรู้เชิงทักษะอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาในวิชาภาษาไทยหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมและวัดผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผ่านการใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ เรื่องเมขลา-รามสูร, หลวิชัย–คาวี และองคุลีมาล ซึ่งเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ ภาษา และวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น อีกทั้งมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ อภิปราย และแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โรงเรียนสุนทรวัฒนา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 6 ห้องเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนสุนทรวัฒนา จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 22 โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา -รามสูร, หลวิชัย – คาวี และองคุลีมาล จำนวน 6 ชั่วโมง

2.2 แบบประเมินคุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น แบบประเมินทักษะการพูดจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา-รามสูร, หลวิชัย–คาวี และองคุลีมาล ในรูปแบบการฟังจากคลิปวิดีโอ

2.3 แบบประเมินทักษะการพูดจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา-รามสูร, หลวิชัย–คาวี และองคุลีมาล ในรูปแบบการฟังจากคลิปวิดีโอ

การสร้างและการหาคุณภาพของโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น จากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา - รามสูร, หลวิชัย – คาวี และองคุลีมาล จำนวน 6 ชั่วโมง ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เมขลา - รามสูร, หลวิชัย - คาวี และองคุลีมาล ซึ่งเป็นเนื้อเรื่องที่ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน (วิเชียร เกษประทุม, 2543 หน้า 217 - 231) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่น โดยเลือกวรรณกรรมที่มีเนื้อหาส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายและแสดงความคิดเห็น อีกทั้งต้องมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

Citation : Prampree., P., Rotsanthia., S., & Phatphukhieo., K. (2026). The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3145. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

2) ออกแบบโปรแกรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการจัดการเรียนรู้เป็น 6 คาบ คาบละ 2 ชั่วโมง

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคัดเลือกนิทานพื้นบ้าน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

เรื่องเมขลา–รามสูร

เรื่องหลวิชัย–คาวี

เรื่ององคุลิมาล

เพื่อนำมาใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น โดยแบ่งการจัดการเรียนรู้เป็น 6 คาบ คาบละ 2 ชั่วโมง ดังนี้

คาบที่ 1–2 เรื่องเมขลา–รามสูร

คาบที่ 3–4 เรื่องหลวิชัย–คาวี

คาบที่ 5–6 เรื่ององคุลิมาล

3) นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้สูตร IOC (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 65) ตรวจสอบความเชื่อมั่นในเรื่องความสอดคล้องจุดประสงค์ เนื้อหา และการประเมินผลแล้วให้ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4) นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5) ผู้วิจัยดำเนินการใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น ใช้เวลาในการทดลอง ทั้งหมด 6 คาบเรียน

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบประเมินคุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น แบบประเมินทักษะการพูดจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา-รามสูร, หลวิชัย–คาวี และองคุลีมาล ในรูปแบบการฟังจากคลิปวิดีโอ ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น เพื่อพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2) ผู้วิจัยศึกษาแบบประเมินโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินและปรับปรุงเพื่อนำไปทดลอง

3) ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 103)

4) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 65) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.5–1.00 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เครื่องมือมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร ได้แก่ ทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการใช้เหตุผล ความชัดเจนในการสื่อสาร และความเหมาะสมของภาษา ตามที่กำหนดไว้ในนิยามศัพท์ของงานวิจัย

5) นำแบบประเมินโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

Citation : ฐิติรดา เปรมปรี, กิตตินันท์ พัฒภูเขียว, และ สุริยาพร รอดสันเทียะ. (2569). การพัฒนาโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3145.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

6) นำผลการทดลองโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนโดยคิดเป็นค่าร้อยละ จากสูตรของ บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 101) และค่าเฉลี่ย จากสูตรของ ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์ (2546, หน้า 156) เครื่องมือประเมินคุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบประเมินทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษา ตำรา และงานวิจัย แบบประเมินทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นให้สอดคล้องกับนิยามคำศัพท์ เฉพาะและการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา - รามสูร, หลวิชัย - คาวี และองคุลีมาล ที่ได้จากแบบประเมินเพื่อสร้างแบบประเมินโดยข้อคำถาม จากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา - รามสูร, หลวิชัย - คาวี และองคุลีมาล ให้ผู้ตอบพูดแสดงความคิดเห็นออกมาจากวรรณกรรมเรื่องดังกล่าว

2) ผู้วิจัยศึกษาตัวอย่างแบบประเมินทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินการพูดแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงเพื่อใช้ในการทดลองต่อไป

3) ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินการพูดแสดงความคิดเห็นให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยใช้เกณฑ์การประเมินทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบรูบริก (Scoring Rubric)

4) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 ท่าน หาความเที่ยงตรง (ค่า IOC) ตั้งแต่ 0.5 -1.00 โดยใช้สูตร IOC (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 65) ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามที่ผู้วิจัยกำหนด เกณฑ์พิจารณาคะแนน และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

5) นำแบบประเมินทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 22 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น นำไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 22 คน

2. ดำเนินการทดสอบทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แบบประเมินการพูดแสดงความคิดเห็นให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการศึกษาใช้เกณฑ์การประเมินทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น สร้างแบบประเมินความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบิกสกอร์ (Rubric Scoring)

Citation : Prampree., P., Rotsanthia., S., & Phatphukhieo., K. (2026). The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3145. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์คุณภาพของโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา - รามสูร, หลวิชัย - คาวี และองคุลีมาล โดยคิดเป็นค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

2. การพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น โดยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ด้านผลการวิเคราะห์คุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา - รามสูร, หลวิชัย – คาวี และองคุลีมาล ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X}$ = 4.73) ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ข้อที่	รายการประเมินคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1.	ชื่อโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ	4.33	0.58	มาก
2.	โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นมีความเหมาะสามารถนำผู้เรียนไปสู่การมีทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นได้	4.67	0.58	มากที่สุด
4.	มีการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น	4.67	0.58	มากที่สุด
5.	โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นช่วยส่งเสริมทักษะการพูดให้แก่ผู้เรียนได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ย/สรุปผล	4.73	0.32	มากที่สุด

2. ด้านการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 จากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องเมขลา - รามสูร, หลวิชัย – คาวี และองคุลีมาล ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น มีคะแนนความสามารถในการพูดแสดงความคิดเห็นจากโปรแกรมพัฒนาการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นทั้ง 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 85.59 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 17.12) ผลปรากฏดังตารางที่ 2

Citation : ฐิติรดา เปรมปรี, กิตตินันท์ พัฒภูเขียว, และ สุริยาพร รอดสันเทียะ. (2569). การพัฒนาโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3145.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

ตารางที่ 2 แสดงสรุปผลการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้วรรณกรรมท้องถิ่น ที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

ผลการประเมินทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น			
เรื่องวรรณกรรมท้องถิ่น	$\bar{x}$	**ร้อยละ**	**ผลการประเมิน**
1. เมขลา – รามสูร	16.45	82.27	ดีมาก
2. หลวิชัย – คาวี	16.91	84.5	ดีมาก
3. องคุลีมาล	18	90	ดีมาก
สรุปผล	17.12	85.59	ดีมาก

จากตารางที่ 2 จากตารางสรุปผลการทดลองการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เข้าร่วมโปรแกรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีความสามารถในการพูดแสดงความคิดเห็นคิดเป็นร้อยละ 85.59 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.12 คะแนน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 ทุกเรื่องที่ศึกษาประกอบด้วยเรื่อง องคุลีมาล ที่มีผลการพัฒนาสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 18 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมาคือเรื่อง หลวิชัย – คาวี มีค่าเฉลี่ย 16.91 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.5 และเรื่อง เมขลา – รามสูร มีค่าเฉลี่ย 16.45 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 82.27 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างก้าวหน้า และสามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์คุณภาพโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น

1) การออกแบบโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่น (เมขลา - รามสูร, หลวิชัย – คาวี, และองคุลีมาล) ได้รับการประเมินจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 22 คน พบว่าโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับดีมาก โดยค่าเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 4.73 ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และการส่งเสริมทักษะการพูด (ค่าเฉลี่ย = 5.00) แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมมีความเหมาะสมในการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียน โดยเฉพาะในด้านการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุวพร อังกุลดี , ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์, และสุจินต์ วิศวธีรานนท์ (2563, หน้า 1-18) ที่พบว่า การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจะช่วยพัฒนาทักษะการพูดและทัศนคติที่ดีต่อการพูดได้

2) ด้านการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนผลการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าโปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งสามเรื่อง (เมขลา-รามสูร, หลวิชัย – คาวี, และองคุลีมาล) สามารถช่วยพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดคือ 85.59% ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80% แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเรื่องขององคุลีมาล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถทดสอบผ่านเกณฑ์ได้ถึง 90% ซึ่ง

Citation : Prampree., P., Rotsanthia., S., & Phatphukhieo., K. (2026). The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3145. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

แสดงถึงพัฒนาการที่ดีของทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ฟารดา วิเชียรศรี, และสิทธิพล อาจอินทร์ (2556, หน้า 1-18) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติจริง จะช่วยเพิ่มทักษะทางภาษาและความสนใจในการเรียนรู้ได้

2) ผลการพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า โปรแกรมพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นจากวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งสามเรื่อง (เมขลา-รามสูร, หลวิชัย–คาวี และองคุลีมาล) สามารถพัฒนาทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 85.59 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า “เรื่ององคุลีมาล” มีผลคะแนนสูงที่สุด (ร้อยละ 90) อาจเนื่องมาจากเนื้อเรื่องมีความชัดเจนเข้าใจง่าย และมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวละครจากความชั่วไปสู่ความดี ซึ่งเป็นประเด็นที่ใกล้ตัวด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ในเรื่องกับความคิดเห็นของตนเองได้ง่าย ส่งผลให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และเรื่ององคุลีมาลยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายในประเด็นเชิงศีลธรรม เช่น การให้อภัย การกลับตัวเป็นคนดี และผลของการกระทำ ซึ่งเป็นประเด็นที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการแสดงความคิดเห็นได้ดีกว่าเรื่องอื่น จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ฟารดา วิเชียรศรี, และสิทธิพล อาจอินทร์ (2556, หน้า 1-18) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติจริง จะช่วยเพิ่มทักษะทางภาษาและความสนใจในการเรียนรู้ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดูได้ดี ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจวิธีการสอนและขั้นตอนการสอน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้ครูควรเข้าใจความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและทดลองเกี่ยวกับการพูดแสดงความคิดเห็นกับผู้เรียนระดับอื่น ๆ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ว่ามีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นหรือไม่

2.2 ควรนำรูปแบบการพัฒนาการพูดแสดงความคิดเห็นไปใช้พัฒนาแบบฝึกในการสอนด้วยวิธีอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

กฤธยากาญจน์ โตพิทักษ์. (ม.ป.ป.). การสร้างแบบประเมินรูปแบบรูบิกสกอร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิเคราะห์ข้อมูล.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

_____. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ผ่องศีรวาณิชย์ศุภวงศ์. (2546). *เอกสารคำสอน ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

Citation : ฐิติรดา เปรมปรี, กิตตินันท์ พัฒภูเขียว, และ สุริยาพร รอดสันเทียะ. (2569). การพัฒนาโปรแกรมการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3145.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

พัฒนา พรหมณี, และคนอื่น ๆ. (2563). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน.

ไพรฑูรย์ โพธิสาร. (ม.ป.ป.). การสร้างแบบประเมินรูปแบบลิเคิร์ท.

ฟารดา วิเชียรศรี, และสิทธิพล อาจอินทร์. (2556). การพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงบวกและความสามารถในการพูดแสดงความคิดเห็นเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ประสบการณ์เป็นฐาน (EBL) ร่วมกับแนวคิด TPACK Model. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 10*(2), 1-18**.**

วิเชียร เกษประทุม. (2543). *นิทานพื้นบ้าน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

สุปราณี ขาวเหลือง, และคนอื่น ๆ. (2567). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.

สุวพร อังกุลดี, ธนรัชฏ์ ศิริสวัสดิ์, และสุจินต์ วิศวธีรานนท์. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสาศึกษาศาสตร์ มสธ, 13*(1), 1-18.

Citation : Prampree., P., Rotsanthia., S., & Phatphukhieo., K. (2026). The Development of an Oral Expression of Opinion Program Using Local Literature for Grade 5 Students. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3145. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3145

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3244
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา

Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province

ชุติมา สีคง[1], และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร[2*]

Chutima Seekong[1], and Rasryne Hirankalyakorn[2]

[1-2]คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : rasryne.h@psu.ac.th

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3244

Received : November 19, 2025; **Revised :** May 1, 2026; **Accepted :** May 21, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และการศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานของบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 165 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t การทดสอบค่า F การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.79, SD = 0.39) 2) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับรายได้ ตำแหน่งงาน และอายุงานแตกต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) แรงจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยแรงจูงใจสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 60.50 (R^2 = 0.605)

คำสำคัญ (Keywords) : ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, แรงจูงใจ, อุตสาหกรรมยานยนต์, การจัดการทรัพยากรมนุษย์, จังหวัดสงขลา

Abstract

This study aimed to assess the level of job performance, compare performance across different personal factors, and examine the motivational determinants influencing job performance among employees at an automotive industry company in Songkhla Province. The sample comprised 165 employees selected through stratified random sampling. Data were collected using a structured questionnaire, and analysis was conducted employing

Citation : Seekong., C., & Hirankalyakorn., R. (2026). Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3244. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation), inferential tests (t-test and F-test), correlation analysis, and multiple regression analysis. The results indicated that: (1) the overall job performance of employees was high (mean = 3.79, SD = 0.39); (2) significant differences in job performance were observed across groups categorized by gender, age, highest education level, income, job position, and length of service at the 0.05 significance level; and (3) achievement motivation, career advancement motivation, and work environment motivation significantly influenced job performance ($p < 0.05$), collectively accounting for 60.50% of the variance in performance efficiency ($R^2 = 0.605$).

Keywords : Job Performance, Motivation, Automotive industry, Human Resource Management, Songkhla province

บทนำ

อุตสาหกรรมยานยนต์เป็นหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศไทย โดยมีบทบาทสำคัญในการผลิตและส่งออกชิ้นส่วนยานยนต์ไปยังตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มรถยนต์นั่งส่วนบุคคลและรถยนต์เพื่อการพาณิชย์ บริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทยดำเนินธุรกิจตามคำสั่งซื้อของลูกค้าและเป็นผู้ผลิตสินค้าและจำหน่ายผ่านบริษัทผู้ผลิตรถยนต์รายใหญ่ เช่น Thai Honda Manufacturing, Honda Automobile (Thailand), Thai Yamaha Motor และ Thai Suzuki Motor ซึ่งปัจจุบันอุตสาหกรรมยานยนต์ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยต้องพัฒนาศักยภาพเพื่อคงความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก (Automotive Logistics, 2025) ซึ่งตามนโยบาย "ประเทศไทย 4.0" (พ.ศ. 2562) ที่รัฐบาลประกาศใช้ มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า (EV) เพื่อลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิล ทั้งนี้หลายงานวิจัยชี้ว่า การเปลี่ยนผ่านสู่ยานยนต์ไฟฟ้าอาจส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่ออุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แบบดั้งเดิม เนื่องจากรถยนต์ไฟฟ้ามีโครงสร้างที่ซับซ้อนน้อยกว่า ใช้ชิ้นส่วนน้อยกว่า และมีระบบเทคโนโลยีที่แตกต่างไปจากรถยนต์สันดาปภายใน ซึ่งเป็นสาขาที่ประเทศไทยมีความชำนาญมากกว่า (MDPI, 2023) การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทยต้องปรับตัวทั้งด้านกระบวนการผลิต การลงทุนด้านวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ (ISEAS, 2025)

ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคลเป็นหนึ่งในความท้าทายสำคัญของอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ อัตราการลาออกของพนักงานที่เพิ่มขึ้น และความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ทั้งนี้ รายงานของ International Labour Organization (ILO, 2021) ชี้ให้เห็นว่าอุตสาหกรรมยานยนต์ทั่วโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายด้านแรงงาน โดยเฉพาะในช่วงการเปลี่ยนผ่านสู่ยานยนต์ไฟฟ้า (EV) ซึ่งต้องการทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และซอฟต์แวร์ ขณะที่แรงงานจำนวนมากยังคงมีทักษะเฉพาะด้านเครื่องยนต์สันดาปภายใน (ICE) ทำให้เกิดช่องว่างทางทักษะที่สำคัญ (PwC, 2022) สำหรับประเทศไทยบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา ซึ่งดำเนินธุรกิจมากว่า 50 ปี และเป็นผู้จัดจำหน่ายให้กับบริษัทชั้นนำ กำลังเผชิญกับปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล เช่น อัตราการหมุนเวียนของพนักงานที่สูงขึ้น การลาออกบ่อยครั้งของพนักงานที่มีทักษะ และการขาดแรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อประสิทธิภาพ

Citation : ชุติมา สีคง, และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร. (2569). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3244.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ในการทำงานขององค์กรโดยตรง จากข้อมูลสถิติของบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา พบว่าผลประกอบการของบริษัทลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 2021–2023) โดยผลกำไรลดลงเฉลี่ยปีละ 8% นอกจากนี้ ข้อมูลด้านทรัพยากรบุคคลยังแสดงให้เห็นถึงอัตราการจ้างงานและการเลิกจ้างงานที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มพนักงานฝ่ายผลิต ตัวอย่างเช่น ในปี 2023 อัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้น 12% ในขณะที่การเลิกจ้างงานเพิ่มขึ้น 20% ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาภายในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการบุคลากร

โดยเฉพาะการเลิกจ้างงานที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเสถียรขององค์กร รวมถึงประสิทธิภาพในการผลิต ซึ่งเชื่อมโยงกับความสามารถและทักษะของพนักงานที่ออกไป การสูญเสียพนักงานที่มีประสบการณ์ทำให้องค์กรต้องเผชิญกับปัญหาการฝึกอบรมและปรับตัวของพนักงานใหม่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น การลาออกของพนักงานยังส่งผลต่อความรู้สึกของพนักงานที่ยังคงทำงานอยู่ โดยจากการสำรวจพบว่าอัตราการลาออกของพนักงานที่มีประสบการณ์เกิน 5 ปีเพิ่มขึ้นอย่างมากจาก 8% ในปี 2021 เป็น 13% ในปี 2023 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงความไม่พึงพอใจหรือความไม่เสถียรในสภาพแวดล้อมการทำงาน อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

จากข้อมูลที่ได้แสดงถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรบุคคลในองค์กรอุตสาหกรรมยานยนต์ในพื้นที่สงขลา การสร้างแรงจูงใจหรือการจัดการกับความคาดหวังของพนักงานว่าการปฏิบัติงานจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี (Vroom, 1964) ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาในบริบทบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์ภาคใต้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์ในจังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางพัฒนากลยุทธ์ด้านทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสม เพื่อลดอัตราการลาออก เพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน และเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมยานยนต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยของ Chen (2023) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านความสามารถ, ความผูกพัน, ค่าตอบแทน, การบริหารจัดการ และการออกแบบงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน สะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่างปัจจัยจูงใจ (Motivators) และปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เพื่อสร้างระบบนิเวศการทำงานที่ยั่งยืน ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดความคาดหวัง (Expectancy Theory) โดย

Citation : Seekong., C., & Hirankalyakorn., R. (2026). Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3244. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ชี้ให้เห็นว่าการเพิ่มผลผลิตในองค์กรยุคใหม่ไม่ได้เกิดจากการปรับปรุงด้านใดด้านหนึ่ง แต่เกิดจากการพัฒนาทักษะควบคู่กับแรงจูงใจที่เหมาะสม

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกหรือลักษณะทางประชากรศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่มีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่ "ตัวงาน" และ "กลไกภายในองค์กร" เป็นหลัก โดย Dumaguing (2022) ชี้ให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอาจไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพเท่ากับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานและตัวบุคคลโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ธนภรณ์ พรรณราย (2565) ที่ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคล (เช่น เพศ อายุ หรือรายได้) ไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่กลับเป็นปัจจัยภายในองค์กร (โครงสร้างและการบริหาร) และ ความสามารถของบุคลากร ที่เป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนผลงาน

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีแรงจูงใจ ข้อค้นพบของ ธนภรณ์ พรรณราย (2565) ยังช่วยขยายความประเด็นเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานของ Dumaguing (2022) ให้ชัดเจนขึ้น โดยระบุว่า แรงจูงใจภายใน (Motivators) เช่น การได้รับการยอมรับ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า คือฟันเฟืองหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในระดับสูง ซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์นี้ยังช่วยโต้แย้งความเชื่อเชิงลบของผู้บริหาร (Management Perception) ในงานวิจัยของ Dumaguing ที่มักกังวลเรื่องการขาดงานหรือคุณภาพงานเกินจริง โดยชี้ให้เห็นว่าหากองค์กรมีการออกแบบงานและโครงสร้างที่หนุนเสริมศักยภาพ ประสิทธิภาพการทำงานจะยังคงอยู่ในระดับสูงแม้จะมีอุปสรรคด้านการบริหารจัดการอยู่บ้างก็ตาม

จากงานวิจัยของ นรินทร บุณยเกียรติ และนัทนิชา โชติพทยานนท์ (2567) แบะงานวิจัยของ ธันยพร วิศรียา และวัลภา หัตถกิจพาณิชกุล (2567) ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพการทำงานในยุคหลัง COVID-19 ถูกหล่อหลอมด้วยความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคล ปัจจัยทางจิตวิทยา และการบริหารจัดการภาระงาน โดยเฉพาะในกลุ่ม Generation Y ที่ความแตกต่างทางประชากรศาสตร์ แรงจูงใจ และความเครียด กลายเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพงาน ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับบริบทของบุคลากรภาครัฐที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามปริมาณงานและเป้าหมายองค์กรแล้ว จะพบข้อสังเกตเชิงวิพากษ์ว่า การนิยาม "ประสิทธิภาพ" ในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการบรรลุตัวชี้วัดด้านปริมาณ (Quantity) เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับสภาวะทางอารมณ์และปัจจัยแวดล้อมเชิงบวกในการทำงานเป็นทีม ดังนั้น องค์กรจึงไม่สามารถมุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ตามหน้าที่ความรับผิดชอบเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องบูรณาการการบริหารความเครียดและแรงจูงใจที่สอดคล้องกับความแตกต่างรายบุคคล เพื่อสร้างประสิทธิภาพการทำงานที่สมดุลและยั่งยืนในสภาวะความปกติใหม่ (New Normal)

จากการสังเคราะห์งานวิจัยของ ประสิทธิ์ ใจกล้า (2566) และ ปัญญาภา อัคนิบุตร (2565) พบว่าประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทั้งในส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจถูกขับเคลื่อนโดยปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่ม Generation Y ที่ความสำเร็จในการทำงานและการได้รับการยอมรับส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิพากษ์ในรายละเอียดจะพบประเด็นที่น่าสนใจว่า ความก้าวหน้าในอาชีพ นโยบายการบริหาร และการนิเทศงาน กลับไม่ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานในบางบริบท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างโครงสร้างการบริหารงานแบบดั้งเดิมกับความต้องการที่เปลี่ยนไปของคนรุ่นใหม่ ดังนั้น องค์กรยุคใหม่จึงไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการวางนโยบายจากส่วนบน (Top-down) แต่ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และผลักดันความสำเร็จรายบุคคล เพื่อให้การขับเคลื่อนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบรรลุผลลัพธ์ได้อย่างแท้จริง

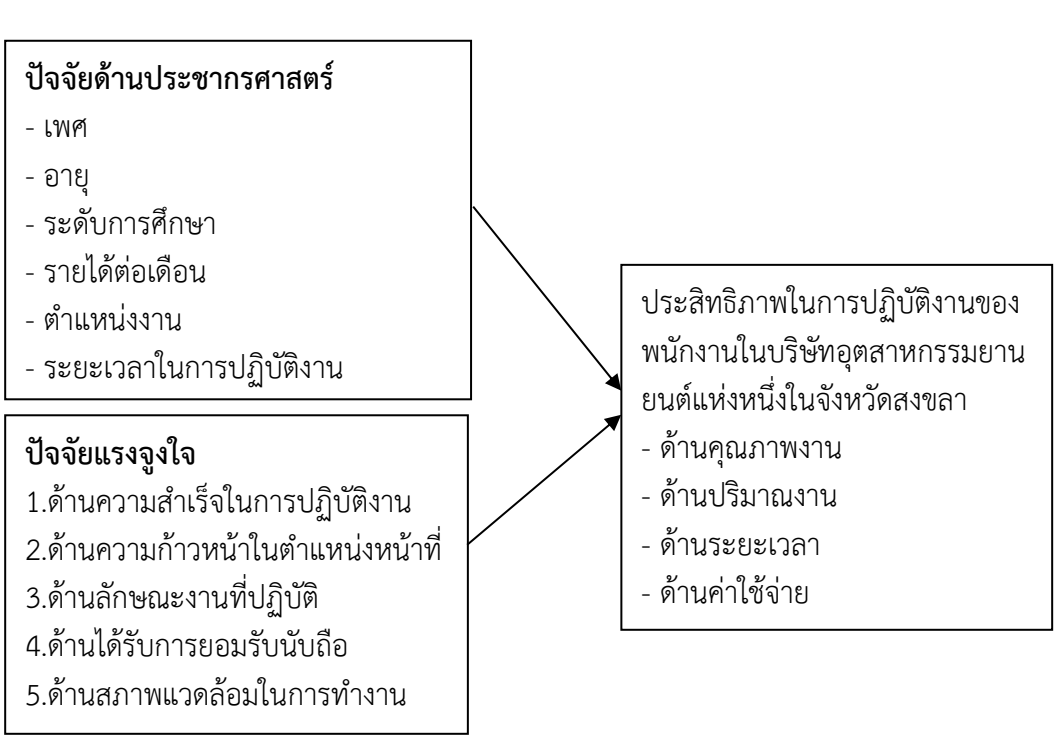
Citation : ชุติมา สีคง, และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร. (2569). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3244.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

การสังเคราะห์งานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพการทำงานไม่ได้ถูกกำหนดเพียงจากปัจจัยภายนอกหรือลักษณะประชากรศาสตร์เช่น เพศ อายุ หรือรายได้ แต่ถูกขับเคลื่อนอย่างสำคัญโดยปัจจัยภายในองค์กร โดยเฉพาะความสามารถของบุคลากร โครงสร้างการบริหาร ความสามารถในการออกแบบงาน และระบบแรงจูงใจที่สอดคล้องกับแนวคิดความคาดหวัง งานของ Chen (2023), Dumaguing (2022), ธนภรณ์ พรรณราย (2565), นรินทร บุณยเกียรติ และนัทนิชา โชติพทยานนท์ (2567), ธันยพร วิศรียา และวัลภา หัตถกิจพาณิชกุล (2567), ประสิทธิ์ ใจกล้า (2566) และปัญญาภา อัคนิบุตร (2565) ชี้ร่วมกันว่า ประสิทธิภาพในองค์กรยุคใหม่เกิดจากความสมดุลระหว่างปัจจัยจูงใจ (เช่น การได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้า และแรงจูงใจภายใน) กับปัจจัยค้ำจุน (เช่น ค่าตอบแทน การบริหารจัดการ และโครงสร้างองค์กร) ซึ่งก่อให้เกิดระบบนิเวศการทำงานที่ยั่งยืนและลดความเครียดให้สอดคล้องกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะ Generation Y ที่ให้ความสำคัญกับทั้งผลลัพธ์ด้านปริมาณและการทำงานเป็นทีมในสภาพแวดล้อมที่มีความยืดหยุ่น ทำให้องค์กรต้องหันมาเน้นการบริหารจัดการแบบบูรณาการที่ผูกโยงทักษะ แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมเชิงบวก แทนการพึ่งพาเพียงนโยบายจากส่วนบนหรือการวัดผลผ่านตัวชี้วัดเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ กับ ตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และปัจจัยแรงจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ การได้รับการยอมรับนับถือ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา โดยพิจารณาจากด้านคุณภาพงาน ปริมาณงาน ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายเป็นหลัก

Citation : Seekong., C., & Hirankalyakorn., R. (2026). Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3244. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ พนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ตำแหน่งผู้บริหาร ตำแหน่งผู้จัดการ ตำแหน่งหัวหน้างาน ตำแหน่งพนักงานทั่วไป ตำแหน่งวิศวกร รวมทั้งหมด 238 คน (ข้อมูลจากฝ่ายทรัพยากรบุคคลและธุรการ ณ วันที่ 30 กันยายน 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ภายใต้ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 จากการคำนวณตัวอย่างได้จำนวน 149 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยการแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งงานพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 8 คน ผู้จัดการ จำนวน 5 คน หัวหน้างาน จำนวน 17 คน พนักงานทั่วไป จำนวน 120 คน วิศวกร จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 165 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

Citation : ชุติมา สีคง, และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร. (2569). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3244.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามประเภทเลือกตอบ ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ในการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่ง ลักษณะของงาน ความยอมรับนับถือ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยใช้มาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินความรู้สึกเห็นด้วยหรือความพึงพอใจจากน้อยไปมาก (ปัญญา ภา อัคนิบุตร, 2565)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อวัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา โดยครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ คุณภาพของงาน ปริมาณของงาน ระยะเวลาในการดำเนินงาน และความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ใช้มาตรอันตรภาค เรียงลำดับจากน้อยไปมาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด ซึ่งเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือถ่ายทอดประสบการณ์ของตนได้อย่างอิสระ

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การหาความเที่ยงตรง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยด้วยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา จากนั้นหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (จิรภัทร บุญญรัตน์, 2566) ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงถือว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์สามารถนำไปใช้สอบถามได้

3.2 การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเนื้อหา โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างพนักงานอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา จำนวน 30 ตัวอย่าง จากนั้นทำการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงใน จิรภัทร บุญญรัตน์, 2566) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 ตัวอย่าง มีค่าเท่ากับ 0.975 จึงถือว่าแบบสอบถามสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นกับพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา จำนวน 165 คน

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือในการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ใช้ในการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคล แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน และระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

5.2 วิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

5.2.1 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง จังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติ t-test เพื่อ

Citation : Seekong., C., & Hirankalyakorn., R. (2026). Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3244. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ และสถิติ F-test ผ่านการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน ประเภทบุคลากร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

5.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่ง ลักษณะงานที่รับผิดชอบ การได้รับการยอมรับนับถือ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับตัวแปรประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย ด้านคุณภาพงาน ปริมาณงาน ระยะเวลา และค่าใช้จ่าย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

5.2.3 การวิเคราะห์แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.79, SD=0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพของงาน (Quality) ($\overline{X}$= 3.87, SD=0.47) รองลงมา คือ ด้านระยะเวลา (Time) และด้านปริมาณของงาน (Quantity) ($\overline{X}$= 3.78 ,SD=0.46 และ 0.61) และน้อยที่สุด คือ ด้านค่าใช้จ่าย (Cost) ($\overline{X}$= 3.73, SD=0.46) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

1.1 ด้านคุณภาพของงาน (Quality) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.87, SD =0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความรู้ความเข้าใจระบบงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างดี ($\overline{X}$= 3.95, SD=0.61) รองลงมา คือ ผลงานที่ท่านปฏิบัติมีความถูกต้องครบถ้วนเชื่อถือได้ ($\overline{X}$= 3.90, SD=0.60) และน้อยที่สุด คือ มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในการทำงานเพิ่มเติม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพมากขึ้น ($\overline{X}$= 3.75, SD =0.55) ตามลำดับ

1.2 ด้านปริมาณของงาน (Quantity) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.78, SD =0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับค่าตอบแทน ($\overline{X}$= 3.81, SD=0.64) รองลงมา คือ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง ($\overline{X}$= 3.78, SD=0.61) และน้อยที่สุด คือ มีการวางแผนบริหารจัดการปริมาณงานเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$= 3.63, SD =0.62) ตามลำดับ

1.3 ด้านระยะเวลา (Time) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.78, SD=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รู้สึกภูมิใจที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ($\overline{X}$= 3.82, SD=0.59) รองลงมา คือ ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงชื่อเสียงขององค์กรอยู่เป็นประจำ ($\overline{X}$= 3.79, SD=0.52) และน้อยที่สุด คือ มุ่งพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อประโยชน์ต่อองค์กร ($\overline{X}$= 3.74, SD=0.57) ตามลำดับ

1.4 ด้านความคุ้มค่า (Cost) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.73, SD =0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่า และประหยัด ($\overline{X}$= 3.79,

Citation : ชุติมา สีคง, และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร. (2569). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3244.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

SD=0.49) รองลงมา คือ สามารถปฏิบัติงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด เช่น สาธารณูปโภคขององค์กร ($\overline{X}$= 3.76, SD=0.46) และน้อยที่สุด คือ ตระหนักและกระตุ้นให้ผู้อื่นใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ($\overline{X}$= 3.74, SD =0.35) ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวม เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับรายได้ ระดับตำแหน่งงาน อายุงาน แตกต่างกัน ปัจจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านคุณภาพของงานแตกต่างกันในคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับรายได้ ระดับตำแหน่งงานและอายุงาน ด้านปริมาณของงานแตกต่างกันใน คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด และระดับตำแหน่งงาน ด้านระยะเวลาแตกต่างกันในคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับรายได้ ระดับตำแหน่งงาน และอายุงาน ด้านค่าใช้จ่ายแตกต่างกันใน คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และระดับตำแหน่งงาน และด้านความรับผิดชอบในงาน แตกต่างกันใน คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับรายได้ ระดับตำแหน่งงาน และอายุงาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	คุณลักษณะส่วนบุคคล					
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษาสูงสุด	ระดับรายได้	ระดับตำแหน่งงาน	อายุงาน
1. ด้านคุณภาพของงาน (Quality)	0.057	0.218	0.003*	0.000*	0.001*	0.000*
2. ด้านปริมาณของงาน (Quantity)	0.305	0.556	0.000*	0.289	0.009*	0.253
3. ด้านระยะเวลา (Time)	0.067	0.495	0.000*	0.000*	0.000*	0.002*
4. ด้านค่าใช้จ่าย (Cost)	0.392	0.000*	0.024*	0.615	0.000*	0.150
5. ด้านความรับผิดชอบในงาน	0.013*	0.883	0.003*	0.000*	0.000*	0.006*
รวม	**0.045***	**0.211**	**0.001***	**0.000***	**0.000***	**0.017***

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความเหมาะสมของการถดถอยแบบพหุคูณของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา แสดงในตารางที่ 2

Citation : Seekong., C., & Hirankalyakorn., R. (2026). Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3244. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ตารางที่ 2 ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความเหมาะสมของการถดถอยแบบพหุคูณของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	0.693	0.165		4.204	0.000
1. ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	0.383	0.045	0.584	8.531	0.000*
2. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	-0.072	0.029	-0.171	-2.478	0.014*
3. ด้านลักษณะของงานที่รับผิดชอบ	0.076	0.042	0.148	1.833	0.069
4. ด้านการยอมรับนับถือ	0.066	0.044	0.112	1.490	0.138
5. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.169	0.042	0.234	4.007	0.000*
$R = 0.778$, $R^2 = 0.605$, Adjusted R Square = 0.593, F = 48.78 Sig.=.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์การประมาณ (b) เท่ากับ 0.383 หมายความว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้คงที่ หากระดับของความสำเร็จในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.383 หน่วย ในทางกลับกัน หากระดับของความสำเร็จในการปฏิบัติงานลดลง 1 หน่วย ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจะลดลง 0.383 หน่วยเช่นกัน

3.2 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์การประมาณ (b) เท่ากับ -0.072 แสดงว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้คงที่ หากระดับของความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง 0.072 หน่วย และหากระดับของความก้าวหน้าลดลง 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.072 หน่วย

3.3 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์การประมาณ (b) เท่ากับ 0.169 ซึ่งหมายความว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้คงที่ หากระดับของสภาพแวดล้อมในการทำงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.169 หน่วย ในทางตรงกันข้าม หากระดับของสภาพแวดล้อมในการทำงานลดลง 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง 0.169 หน่วย

Citation : ชุติมา สีคง, และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร. (2569). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3244.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณภาพของงานรองลงมา ได้แก่ ด้านระยะเวลาและด้านปริมาณของงานขณะที่ด้านค่าใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย อาจเป็นเพราะองค์กรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของพนักงานทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และความรับผิดชอบ ส่งผลให้การใช้ทรัพยากรภายในองค์กรเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานควรครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ คุณภาพ ปริมาณ ระยะเวลา ความคุ้มค่า และความรับผิดชอบในงาน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายขององค์กร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภรณ์ พรรณราย (2565) ซึ่งพบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับมาก โดยด้านปริมาณงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ธันยพร วิศรียา และวัลภา หัตถกิจพาณิชกุล (2567) ซึ่งพบว่า บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย ประสิทธิ์ ใจกล้า (2566) ที่เน้นว่าความมั่นคงในงาน การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และค่าตอบแทนมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า พนักงานที่มีลักษณะทางเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ ตำแหน่งงาน และอายุงานแตกต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพื้นฐานส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการรับรู้และพฤติกรรมในการทำงาน โดยเฉพาะประสบการณ์ การศึกษา และบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ผลการวิจัยข้อนี้สอดคล้องกับ ธนภรณ์ พรรณราย (2565) ซึ่งพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และระยะเวลาการทำงาน ส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพการทำงาน นรินทร บุณยเกียรติ และนัทนิชา โชติพทยานนท์ (2567) ที่ศึกษาการทำงานของ Generation Y หลังสถานการณ์ COVID-19 พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเช่นเดียวกัน

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แรงจูงใจด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา โดยแรงจูงใจสามารถอธิบายความผันแปรที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลาได้ร้อยละ 60.50 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงจูงใจที่เกี่ยวกับการทำงานนั้นถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญสำหรับผู้บริหารและหัวหน้าหน่วยงานจะต้องสร้างสรรค์และจัดให้มีมากขึ้นในองค์กรเพื่อเป็นปัจจัยในการบริหารงานภายในองค์กร เพราะแรงจูงใจจะช่วยบำบัดความต้องการ ความจำเป็นหรือความเดือดร้อนของบุคคลในองค์กรได้ ซึ่งจะทำให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานนั้นดีขึ้น มีแรงจูงใจ มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน และทำให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงาน การจูงใจเป็นวิธีการกระตุ้น (Arousal) ให้บุคลากรทำงานให้ดียิ่งขึ้น โดยการทุ่มเทและความพยายามมากขึ้น ทำงานอย่างมีทิศทางไม่ย่อท้อเพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการการจูงใจเป็นแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่เป็นเหตุให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงและตามเป้าหมาย สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นแรงกระตุ้นหรือแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมด้วยความเต็มใจ ทุ่มเทพยายามในการปฏิบัติงานด้วยความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การที่พนักงานบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลามีแรงจูงใจที่มากขึ้นย่อมทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของธนภรณ์ พรรณราย (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ

Citation : Seekong., C., & Hirankalyakorn., R. (2026). Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3244. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ได้แก่ ด้านการได้รับ การยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร บุญยเกียรติ และนัทนิชา โชติพพยานนท์ (2567) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรของประชากรวัยทำงาน Generation Y หลังสถานการณ์ COVID-19 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงาน การทำงานเป็นทีมและความเครียดในการทำงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรของประชากร Generation Y สอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ ใจกล้า (2566) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจูงใจส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรส่วนกลาง กรมเจ้าท่า ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen (2024) ได้ศึกษาวิจัย Exploring the factors that affect employee performance ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถของพนักงาน ความผูกพันทางอารมณ์ ค่าตอบแทนและสวัสดิการพื้นฐาน การบริหารจัดการองค์กร ความมุ่งมั่นขององค์กร และการออกแบบงาน เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงาน ดังนั้น จึงแนะนำให้องค์กรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการทำงานของพนักงาน และปรับปรุงประสิทธิภาพของพวกเขาผ่านการบริหารจัดการที่เหมาะสม ระบบรางวัล และการออกแบบงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dumaguing (2022) ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท AA Manufacturing จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของบริษัทอาจไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน แต่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานและพนักงานมีผลกระทบต่อระดับของประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานนั้นสูงมาก ซึ่งบางครั้งอาจขัดแย้งกับความเชื่อของผู้บริหารที่คิดว่าประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานลดลงจากปัญหาการขาดงาน การรักษาพนักงาน และปัญหาคุณภาพ ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจสภาพการทำงานได้ดียิ่งขึ้น นักวิจัยจึงมองมันจากมุมมองของพนักงานจากการรับรู้ของพนักงานที่ไม่เห็นด้วยอย่างหนักแน่นว่าไม่มีอุปสรรคในการทำงาน การบริหารและฝ่ายทรัพยากรบุคคล (HR) ควรมุ่งความสนใจไปที่การเตรียมการศึกษาและโปรแกรมที่อาจช่วยระบุปัจจัยที่อาจเป็นอุปสรรคในการทำงาน จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจภายในของพนักงานสูงมาก (M = 4.54) การบริหารอาจต้องการสำรวจวิธีการอื่น ๆ ในการรักษาระดับแรงจูงใจนี้ โดยการมุ่งเน้นไปที่การหาทางออกสำหรับอุปสรรคที่ขัดขวางการทำงาน เพื่อให้สามารถปรับปรุงระดับประสิทธิภาพการทำงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้บริหาร แทนที่จะมองเพียงแค่ระดับที่พนักงานรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ควรจะเป็นในที่สุดควรมุ่งมั่นในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ พนักงานควรมีอิสระในการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้พวกเขาทุ่มเทชีวิตของพวกเขาต่ออาชีพในลักษณะที่กระตุ้นพวกเขา ทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กรคือลูกจ้าง ประสิทธิภาพการทำงานและการมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับองค์กรซึ่งควรได้รับการศึกษาอย่างละเอียดในสภาพแวดล้อมธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงใน

Citation : ชุติมา สีคง, และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร. (2569). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3244.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยที่ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีความสำคัญต่อทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ ดังนี้

ประการแรก ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานมีมิติที่หลากหลาย ทั้งด้านคุณภาพของงาน ปริมาณของงาน ระยะเวลา และค่าใช้จ่าย แต่สิ่งที่โดดเด่นที่สุด คือ มิติด้านคุณภาพของงานซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ให้ความสำคัญกับความถูกต้อง ความครบถ้วน และความน่าเชื่อถือของผลงานมากกว่ามิติอื่น ๆ องค์ความรู้ที่ได้จึงชี้ว่า ในอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยมาตรฐานการผลิตระดับสากล คุณภาพของงานถือเป็นปัจจัยหลักที่กำหนดประสิทธิภาพโดยตรง มากกว่าการพิจารณาเพียงปริมาณหรือต้นทุน

ประการที่สอง การวิเคราะห์ตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน เช่น เพศ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งงาน และอายุงาน พบว่ามีผลต่อประสิทธิภาพที่แตกต่างกันไปในแต่ละมิติ ซึ่งองค์ความรู้นี้สะท้อนว่า การพัฒนาประสิทธิภาพไม่สามารถใช้แนวทางแบบเดียวกันกับพนักงานทุกกลุ่มได้ แต่จำเป็นต้องมีการออกแบบมาตรการพัฒนาและการประเมินที่เหมาะสมเฉพาะกลุ่ม (tailor-made) เช่น พนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงอาจต้องการงานที่ท้าทายและระบบความก้าวหน้าที่ชัดเจน ขณะที่พนักงานในตำแหน่งทั่วไปอาจให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านสภาพแวดล้อมการทำงานมากกว่า

ประการที่สาม ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการทำงานไม่ได้ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพเสมอไป แม้แรงจูงใจด้านความสำเร็จและสภาพแวดล้อมในการทำงานจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพอย่างชัดเจน แต่แรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งกลับมีความสัมพันธ์เชิงลบกับประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ความรู้ใหม่นี้ชี้ให้เห็นว่า หากองค์กรไม่สามารถจัดการระบบความก้าวหน้าให้โปร่งใสและเป็นธรรม แรงจูงใจเชิงบวกอาจกลับกลายเป็นแรงกดดันหรือนำไปสู่ความไม่พอใจที่บั่นทอนประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานได้

เมื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งหมดเข้าด้วยกัน สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยมิได้ขึ้นอยู่กับเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่เกิดจากการผสมผสานระหว่างคุณภาพของงาน ปัจจัยส่วนบุคคล และแรงจูงใจที่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม หากองค์กรให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานคุณภาพการทำงานสูงสุด ควบคู่ไปกับการออกแบบระบบพัฒนาบุคลากรเฉพาะกลุ่ม และบริหารแรงจูงใจให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ย่อมจะสามารถยกระดับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกำหนดนโยบายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมยานยนต์ ภาครัฐและผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของงานเป็นหลัก ผ่านการจัดอบรมและพัฒนาทักษะเฉพาะทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษามาตรฐานการผลิตที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ โดยควรเชื่อมโยงกับมาตรฐานสากลด้านอุตสาหกรรมยานยนต์

2. นโยบายการบริหารจัดการบุคลากรแบบเฉพาะกลุ่ม (Tailor-made HR Policy) เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น ระดับการศึกษา รายได้ และตำแหน่งงาน ส่งผลต่อ

Citation : Seekong., C., & Hirankalyakorn., R. (2026). Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3244. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ประสิทธิภาพในแต่ละมิติแตกต่างกัน จึงควรกำหนดมาตรการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะกลุ่ม เช่น การจัดโปรแกรมพัฒนาสำหรับพนักงานระดับปฏิบัติการ การพัฒนาเส้นทางอาชีพ (Career Path) สำหรับพนักงานระดับวิชาชีพ และระบบการให้รางวัลหรือผลตอบแทนที่แตกต่างตามศักยภาพและความรับผิดชอบ

3. นโยบายด้านแรงจูงใจและความก้าวหน้าในตำแหน่ง ควรทบทวนและปรับระบบความก้าวหน้าในตำแหน่งให้มีความโปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ เพื่อลดปัญหาความไม่พอใจที่อาจส่งผลในทางลบต่อประสิทธิภาพการทำงาน พร้อมทั้งเสริมแรงจูงใจเชิงบวกด้านความสำเร็จในการทำงานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เช่น การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ระบบสวัสดิการที่เหมาะสม และการสนับสนุนเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในระดับองค์กร ผู้บริหาร ภาครัฐ และวงวิชาการ โดยในระดับองค์กรและสถานประกอบการ องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการเน้นย้ำความสำคัญของคุณภาพงาน การจัดอบรมและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง และการสร้างระบบประเมินผลที่รอบด้าน เพื่อยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่

2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการออกแบบนโยบายการพัฒนาบุคลากรแบบเฉพาะกลุ่มที่สอดคล้องกับคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น ระดับการศึกษา รายได้ และตำแหน่งงาน รวมถึงการสร้างเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อลดผลกระทบด้านลบจากแรงจูงใจเชิงตำแหน่งที่อาจบั่นทอนประสิทธิภาพการทำงาน

3. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับกำหนดนโยบายพัฒนาทักษะแรงงาน โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพแรงงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ ผ่านการฝึกอบรมเชิงคุณภาพ การสนับสนุนงบประมาณ และการกำหนดมาตรฐานการทำงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยในเวทีโลก

เอกสารอ้างอิง

จิรภัทร บุญญรัตน์. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชาชนในการซื้อทรัพย์สินรอการขายของบริษัทบริหารสินทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานภูเก็ต* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].

ธนภรณ์ พรรณราย. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].

ธันยพร วิศรียา, และ วัลภา หัตถกิจพาณิชกุล. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรของประชากรวัยทำงาน Generation Y หลังสถานการณ์ COVID-19. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 11*(1), 125–146.

นรินทร บุณยเกียรติ, และ นัทนิชา โชติพิทยานนท์. (2565). ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงบประมาณ. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ*, *6*(3), 1–19.

Citation : ชุติมา สีคง, และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร. (2569). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3244.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

ประสิทธิ์ ใจกล้า. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงพยาบาลนครพนม. *วารสารโรงพยาบาลนครพนม*, *8*(1), 94–98.

ปัญญาภา อัคนิบุตร. (2565). *แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัทรัฐวิสาหกิจให้บริการด้านท่าอากาศยาน Generation Y* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].

Automotive Logistics. (2025). *Thailand's automotive supply chain challenges and opportunities for competitiveness in ASEAN*.

Chen, X. (2024). Exploring the factors that affect employee performance. *SHS Web of Conferences*, 181, 01038.

Dumaguing, J. M. (2022). Factors influencing the level of employees' work performance in AA manufacturing company. *Journal of Business and Management Studies*, 4(2), 195–204.

International Labour Organization. (2021). *Skills development in the automotive industry: Preparing for the electrification era*. ILO.

ISEAS. (2025). *The Thai automotive industry in troubled transition*. ISEAS Perspective.

MDPI. (2023). Sustainability and the automotive supply chain: Transitioning to EVs. *Sustainability*, 15(12), 9470.

PwC. (2022). *The future of mobility: Workforce transformation in the automotive sector*. PwC Global.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. Wiley.

Citation : Seekong., C., & Hirankalyakorn., R. (2026). Factors affecting the job performance of employees in an automotive industry company in Songkhla Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3244. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

Citation : ชุติมา สีคง, และ รัสรินทร์ หิรัณย์กัลยกร. (2569). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3244.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3244

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3422
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่

Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers

อรัณพงศ์ ทนันไชย[1], พรรณพร กุลมา[2], และ ปิยะนุช สินันตา[3*]

Aranphong Thananchai[1], Phannaphon Kullama[2], and Piyanuch Sinunta[3]

[1,3]คณะบริหารธุรกิจและศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน; Faculty of Business Administration and Liberal Arts Rajamangala University of Technology Lanna Nan, Thailand.

[2]คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน; Faculty of Science and Agricultural Technology Rajamangala University of Technology Lanna Nan, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : ps_piyanuch@hotmail.com

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3422

Received : February 11, 2026; **Revised :** May 28, 2026; **Accepted :** May 29, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วยตามหลักการบัญชีต้นทุน 2) ประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ 3) เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างกรณีรวมบรรจุภัณฑ์และไม่รวมบรรจุภัณฑ์ และ 4) เสนอข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจผลิตและนำไปใช้ของเกษตรอินทรีย์รายใหม่ในบริบทจังหวัดน่าน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่อำเภอภูเพียงและอำเภอเมือง จังหวัดน่าน รวมจำนวน 793 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบบันทึกต้นทุน (Cost Recording Form) ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยสังเกตและจดบันทึกต้นทุนจริงเชิงปริมาณ (Real-time Recording) ในกระบวนการผลิตน้ำหมักสูตรขยาย (70 ลิตร) จากการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการรวม 9 รุ่น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยจำแนกต้นทุนเป็นวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต พร้อมทั้งประเมินความคุ้มค่าด้วยกำไรขั้นต้นและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI)

ผลการวิจัยสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตตามหลักการบัญชีต้นทุน พบว่า ต้นทุนรวมกรณีรวมบรรจุภัณฑ์มีมูลค่า 4,236.25 บาท (เฉลี่ย 60.52 บาทต่อลิตร) และกรณีไม่รวมบรรจุภัณฑ์มีมูลค่า 2,356.88 บาท (เฉลี่ย 33.67 บาทต่อลิตร) 2) การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ พบว่าการผลิตมีความคุ้มค่าสูง โดยสร้างกำไรขั้นต้นได้ 6,263.75 ถึง 8,143.13 บาท และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ระหว่างร้อยละ 147.86 ถึง 345.51 รวมทั้งได้กากหน่อกล้วยเป็นผลพลอยได้ 3) การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า กรณีไม่รวมบรรจุภัณฑ์ (เพื่อใช้เอง) ช่วยลดต้นทุนลงได้อย่างมีนัยสำคัญ และเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นจากร้อยละ 59.65 เป็นร้อยละ 77.55 และ 4) การเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ พบว่า การตัดต้นทุนบรรจุภัณฑ์เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วย

Citation : Thananchai., A., Kullama., P., & Sinunta., P. (2026). Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

ลดต้นทุนและเพิ่มผลตอบแทนสูงสุด ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ช่วยให้เกษตรกรรายใหม่มั่นใจในการตัดสินใจผลิตปัจจัยทดแทนสารเคมีเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : การวิเคราะห์ต้นทุน, ผลตอบแทน, น้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย, เศรษฐศาสตร์การผลิต, เกษตรอินทรีย์รายใหม่

Abstract

The objectives of this research were to: 1) analyze the production costs of Banana Shoot Microbial Fermentation based on cost accounting principles, 2) evaluate economic returns using production economics, 3) compare costs and returns between scenarios including and excluding packaging costs, and 4) provide empirical data to inform decision-making among new organic farmers in Nan province. This study utilized a descriptive research design with a case study approach by purposively selecting a target population of 793 participants from project attendees in Phu Phiang and Mueang districts, Nan province. The research tool employed was a Cost Recording Form, which was validated for content validity by three experts. Quantitative data were collected via real-time observation and recording of actual costs during the 70-liter expanded formula production process across 9 practical training sessions. Data were analyzed using descriptive statistics (Descriptive Analysis), classifying costs into direct materials, direct labor, and manufacturing overhead, and evaluating cost-effectiveness through gross profit and Return on Investment (ROI).

The research results corresponding to the objectives are as follows: 1) Based on the cost accounting analysis, the total cost for the scenario including packaging was 4,236.25 THB (60.52 THB per liter), while the scenario excluding packaging was 2,356.88 THB (33.67 THB per liter). 2) Regarding the evaluation of economic returns, the production yielded high cost-effectiveness, generating a gross profit ranging from 6,263.75 to 8,143.13 THB, with a Return on Investment (ROI) between 147.86% and 345.51%, and obtaining banana shoot residue as a by-product. 3) The comparison of costs and returns revealed that the scenario excluding packaging (for household use) significantly reduced costs and increased the gross profit margin from 59.65% to 77.55%. 4) To provide empirical data informing decision-making, the findings indicate that eliminating packaging costs is a key strategy for minimizing costs and maximizing returns, providing empirical evidence to empower new farmers to confidently produce chemical substitutes for sustainable self-reliance.

Keywords : Cost Analysis, Returns, Banana Shoot Microbial Fermentation, Production Economics, New Organic Farmers

Citation : อรัณพงศ์ ทนันไชย, พรรณพร กุลมา, และ ปิยะนุช สินันตา. (2569). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนผ่านภาคเกษตรไทยสู่ระบบการผลิตที่ลดการพึ่งพาสารเคมีและคำนึงถึงต้นทุนอย่างยั่งยืน ส่งผลให้แนวทางเกษตรอินทรีย์และเศรษฐกิจพอเพียงได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ปิยะนุช สินันตา, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางเศรษฐกิจการเกษตรในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคมคาร์บอนต่ำ (กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร, 2568) ตลอดจนสอดรับกับแผนการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเชิงรุกเพื่อลดการเสื่อมโทรมของดิน (กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน, 2568) โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดน่านที่มีการขยายตัวของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ต้องการพึ่งพาตนเองด้วยการนำวัสดุท้องถิ่นมาผลิตปัจจัยทดแทนสารเคมี น้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วยจึงเป็นหนึ่งในทางเลือกที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายเพื่อใช้ปรับปรุงดินและเร่งการเจริญเติบโตของพืช (สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2565) อย่างไรก็ตาม การทำเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมยังคงเผชิญความท้าทายสำคัญด้านความผันผวนของต้นทุนการดำเนินการ (Operating costs) ที่อาจจำกัดความสามารถในการทำกำไรของเกษตรกรได้ (Argus Media, 2024)

แม้เกษตรกรจะมีการผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพอย่างแพร่หลาย แต่ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับการผลิตคือ การขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านต้นทุนและผลตอบแทนที่แท้จริง ข้อมูลส่วนใหญ่มักอ้างอิงจากการประมาณการหรือประสบการณ์รายบุคคล ขาดการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบตามหลักการบัญชีต้นทุน (Cost accounting) ทำให้ไม่สามารถจำแนกต้นทุนทางตรงและทางอ้อมได้อย่างชัดเจน (Horngren et al., 2015) อีกทั้งยังขาดการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การผลิต (Production economics) เพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าของการลงทุน (ROI) และประสิทธิภาพของการจัดการทรัพยากร (Varian, 2010) การวิเคราะห์ต้นทุนอย่างละเอียดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Dat et al. (2023) และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2569) ที่ชี้ให้เห็นว่าการรู้ข้อมูลต้นทุนที่แท้จริงช่วยให้เกษตรกรสามารถประเมินทางเลือก ลดต้นทุนส่วนเกิน และเพิ่มอัตรากำไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การวิเคราะห์ต้นทุนฐานกิจกรรมยังเป็นกุญแจสำคัญในการหาจุดคุ้มทุนและกำหนดราคาขายที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการขาดทุน (ปริดา จิ๋วปัญญา และภาคภูมิ ใจชมภู, 2564) โดยเฉพาะการบริหารจัดการต้นทุนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยแฝงที่มีผลต่อนัยสำคัญของกำไรอย่างมากในธุรกิจเกษตรชุมชน (ดารารัตน์ จันทร์อินทร์ และกันตินันท์ สุขเกิด, 2568)

ในบริบทของจังหวัดน่าน ได้มีการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรรายใหม่ ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการย่อยสลายเศษซากพืชด้วยน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย เพื่อการพึ่งตนเองด้านการเกษตรตามแนวศาสตร์พระราชา (ปิยะนุช สินันตา และคณะ, 2568) โดยมีการปรับขยายสูตรการผลิตจากสูตรตั้งต้นขึ้นเป็น 7 เท่า เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณการใช้จริงในถังหมักขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม การขาดการวิเคราะห์ต้นทุนจากการปฏิบัติจริง ทำให้เกษตรกรยังขาดความมั่นใจในการตัดสินใจลงทุนเพื่อผลิตจำหน่ายหรือขยายผล ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย โดยอาศัยข้อมูลจริงจากกระบวนการผลิต (Real-time cost recording) ในพื้นที่อำเภอภูเพียงและอำเภอเมือง จังหวัดน่าน เพื่อเปรียบเทียบกรณีรวมและไม่รวมต้นทุนบรรจุภัณฑ์ การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (Cost-benefit analysis) (Boardman et al., 2018) จะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สนับสนุนการตัดสินใจผลิต การตั้งราคา และการวางแผนกลยุทธ์เพื่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรรายใหม่อย่างยั่งยืน

Citation : Thananchai., A., Kullama., P., & Sinunta., P. (2026). Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วยโดยจำแนกต้นทุนตรง ต้นทุนทางอ้อม ต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร ตามกรอบแนวคิดการบัญชีต้นทุน

2. เพื่อประเมินผลตอบแทนจากการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วยโดยใช้ตัวชี้วัดด้านเศรษฐศาสตร์การผลิต เช่น กำไรขั้นต้นและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI)

3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างกรณีที่รวมต้นทุนบรรจุภัณฑ์และกรณีที่ไม่รวมต้นทุนบรรจุภัณฑ์

4. เพื่อเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนการตัดสินใจผลิตและนำไปใช้ของเกษตรอินทรีย์รายใหม่ในบริบทจังหวัดน่าน

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์และอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวคิดการบัญชีต้นทุน (Cost Accounting Concept) การบัญชีต้นทุนเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรของกิจการ โดย Horngren et al. (2015) ได้อธิบายว่าการบัญชีต้นทุนมุ่งเน้นการรวบรวม จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อช่วยในการตัดสินใจ การกำหนดราคา และการควบคุมค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดารารัตน์ จันทร์อินทร์ และกันตินันท์ สุขเกิด (2568), พิมลวรรณ เกตพันธ์ และคณะ (2564), อธิปัตย์ สายสูง และคณะ (2568), และอรัณพงศ์ ทนันไชย และคณะ (2568) ที่จำแนกองค์ประกอบของต้นทุนผลิตภัณฑ์ออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1. วัตถุดิบทางตรง (Direct Material) คือ วัตถุดิบหลักที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของสินค้าและคำนวณต้นทุนต่อหน่วยได้ง่าย

2. ค่าแรงงานทางตรง (Direct Labor) คือ ค่าตอบแทนแรงงานที่ใช้ในการแปรสภาพวัตถุดิบเป็นสินค้าโดยตรง

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต (Manufacturing Overhead) คือ ต้นทุนทางอ้อมอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตแต่ระบุเข้าสู่ตัวสินค้าได้ยาก เช่น วัตถุดิบทางอ้อม แรงงานทางอ้อม และค่าสาธารณูปโภค

การจำแนกต้นทุนที่ชัดเจนตามหลักการนี้ จะช่วยให้เกษตรกรสามารถระบุต้นทุนที่แท้จริงและแยกแยะระหว่างต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรเพื่อการวางแผนกำไรได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งยังนำไปสู่การคำนวณต้นทุนต่อหน่วย (Cost per Unit) ที่สะท้อนความเป็นจริง ซึ่งเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการกำหนดราคาขายและประเมินประสิทธิภาพการผลิตตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

2. แนวคิดเศรษฐศาสตร์การผลิตและการวิเคราะห์ความคุ้มค่า (Production Economics and Cost-Benefit Analysis) เศรษฐศาสตร์การผลิตมุ่งเน้นประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุดด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด (Varian, 2010) ซึ่งครอบคลุมถึงการวิเคราะห์การประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) เมื่อมีการขยายกำลังการผลิต สำหรับการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนนั้น Boardman et al. (2018) เสนอให้ใช้การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (Cost-Benefit Analysis) โดยพิจารณาจากส่วนต่างระหว่างรายได้รวม (Total Revenue) และต้นทุนรวม (Total Cost) เพื่อหากำไร (Profit) นอกจากนี้การศึกษาของอรัณพงศ์ ทนันไชย และคณะ (2568) ได้เสนอแนวทางการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนทางการเงินที่สำคัญ คือ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment: ROI) ซึ่งคำนวณจาก

Citation : อรัณพงศ์ ทนันไชย, พรรณพร กุลมา, และ ปิยะนุช สินันตา. (2569). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

สัดส่วนของกำไรสุทธิต่อต้นทุนรวม เพื่อชี้วัดประสิทธิภาพของการใช้เงินลงทุนว่ามีความคุ้มค่าเพียงใดในการดำเนินงาน

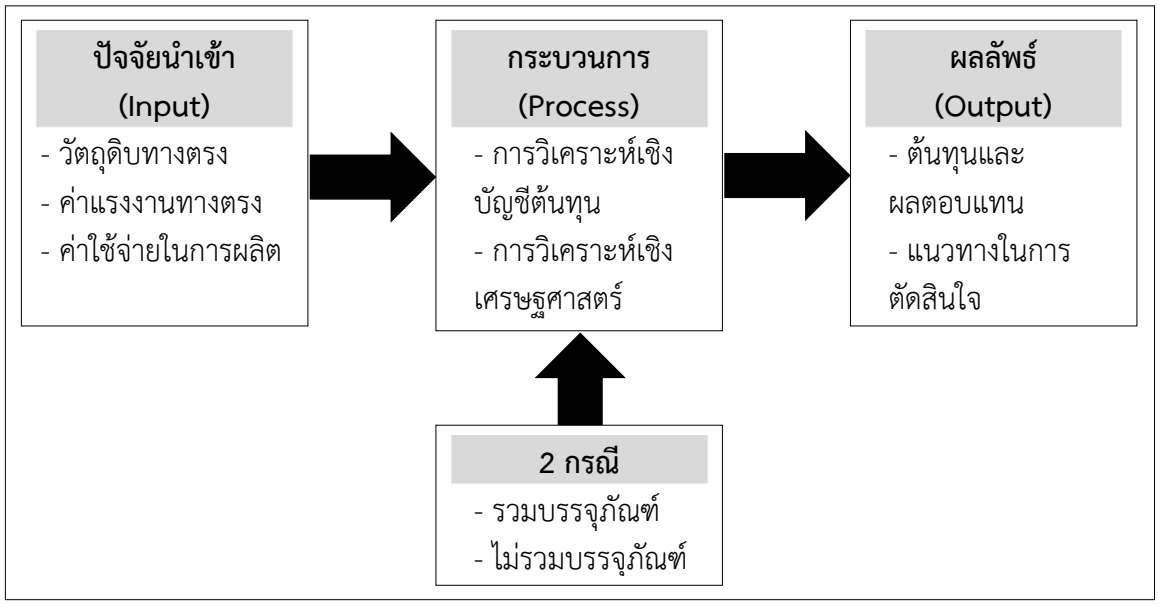
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Related Research) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการผลิตปัจจัยทางการเกษตรใช้เองได้รับความสนใจอย่างมากในบริบทของเกษตรอินทรีย์ โดยสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2565) พบว่า การใช้น้ำหมักหน่อกล้วยช่วยปรับปรุงดินและลดการพึ่งพาสารเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกรมพัฒนาที่ดิน (2554) ที่ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยชีวภาพในครัวเรือนเพื่อความยั่งยืน ในมิติของความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ งานวิจัยในอดีตเน้นย้ำถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (Cost-Benefit Analysis) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของเกษตรกร งานวิจัยของ Dat et al. (2023) ระบุว่าเครื่องมือนี้มีความสำคัญในการช่วยให้เกษตรกรประเมินทางเลือกและทราบถึงสัดส่วนต้นทุนตัวแปรที่สูงขึ้นในระบบเกษตรอินทรีย์ ขณะที่การศึกษาของ Argus Media (2024) ชี้ให้เห็นว่าความผันผวนของต้นทุนดำเนินการ (Operating costs) และราคาตลาดส่งผลกระทบโดยตรงและสามารถบีบรัดอัตรากำไรของเกษตรอินทรีย์ได้สอดคล้องกับการศึกษาของ ปริดา จิ๋วปัญญา และภาคภูมิ ใจชมภู (2564) ที่พบว่าการวิเคราะห์ต้นทุนฐานกิจกรรมอย่างละเอียดช่วยให้เกษตรกรสามารถหาจุดคุ้มทุนและกำหนดราคาขายที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการขาดทุนได้ รวมถึงงานวิจัยของ พิมลวรรณ เกตพันธ์ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนเพื่อหาความคุ้มค่าของการผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ แนวโน้มงานวิจัยล่าสุดยังมุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลกำไร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2569) พบว่าการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สามารถลดต้นทุนรวมลงได้ และส่งผลให้อัตรากำไรต่อกิโลกรัมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการแปรรูปหรือผลิตเชิงพาณิชย์ การศึกษาของ ดารารัตน์ จันทร์อินทร์ และกันตินันท์ สุขเกิด (2568) ได้ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญเรื่องการจัดการต้นทุนบรรจุภัณฑ์ในธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ซึ่งพบว่าการบริหารจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นได้

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่า แม้งานวิจัยในอดีตจะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความคุ้มค่าและหาวิธีลดต้นทุนวัตถุดิบทางตรงทางการเกษตร แต่ส่วนใหญ่มักเป็นการนำเสนอผลเชิงพรรณนาและขาดการสังเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Synthesis) ถึงผลกระทบของต้นทุนแฝง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนบรรจุภัณฑ์ ในกรณีที่มีการเปรียบเทียบระหว่างการผลิตเพื่อใช้เองและการผลิตเพื่อจำหน่าย ซึ่งประเด็นนี้ถือเป็นช่องว่างการวิจัย (Research Gap) ที่สำคัญ งานวิจัยนี้จึงมุ่งอุดช่องว่างดังกล่าวด้วยการนำแนวคิดเชิงบัญชีต้นทุนมาเปรียบเทียบส่วนต่างของผลตอบแทนให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางและโมเดลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเกษตรกรอินทรีย์รายใหม่

Citation : Thananchai., A., Kullama., P., & Sinunta., P. (2026). Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบ (System Theory) ผสมผสานกับหลักการบัญชีต้นทุน (Cost Accounting) และเศรษฐศาสตร์การผลิต (Production Economics) เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบความสัมพันธ์ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
ที่มา : สังเคราะห์จากผลการวิจัย (2568)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในรูปแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลต้นทุนที่ถูกต้องแม่นยำสำหรับการตัดสินใจของเกษตรกรรายใหม่ โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนทั้งสิ้น 793 คน ประกอบด้วยกลุ่มนักศึกษา จำนวน 93 คน และกลุ่มเกษตรกร จำนวน 700 คน ในพื้นที่อำเภอภูเพียงและอำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลต้นทุนจากการปฏิบัติการผลิตจริงแบบกลุ่ม (Group Production) รวมทั้งสิ้น 9 รุ่น โดยขยายสูตรการผลิตเป็น 7 เท่าของสูตรตั้งต้น เพื่อให้สอดคล้องกับขนาดถังหมักมาตรฐาน 200 ลิตร

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกต้นทุน (Cost Recording Form) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนจริง (Actual Cost) ในระหว่างกระบวนการผลิต โดยมีโครงสร้างการบันทึกข้อมูลครอบคลุม 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1. วัตถุดิบทางตรง (Direct Materials) ปริมาณและราคาของหน่อกล้วย น้ำตาลทราย และน้ำสะอาด

Citation : อรัณพงศ์ ทนันไชย, พรรณพร กุลมา, และ ปิยะนุช สินันตา. (2569). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

2. ค่าแรงงานทางตรง (Direct Labor) ชั่วโมงการทำงานจริงในขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ การกรอง และการบรรจุ

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต (Manufacturing Overhead) ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดของวัสดุอุปกรณ์ เช่น ถังหมัก มีดพร้า และเขียง

ทั้งนี้ แบบบันทึกต้นทุนดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความครอบคลุมของรายการต้นทุนจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูล และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือก่อนนำไปใช้สังเกตและบันทึกข้อมูลจริง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองผ่านการสังเกตและบันทึกข้อมูลแบบเรียลไทม์ (Real-time Recording) ในระหว่างกิจกรรมการผลิตจริง โดยกำหนดช่วงระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 26 พฤษภาคม ถึง 10 สิงหาคม พ.ศ. 2568 ซึ่งสอดคล้องกับช่วงเวลาการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ในกระบวนการบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดกรองรายการต้นทุนที่ไม่จำเป็นออกเพื่อให้สะท้อนต้นทุนเนื้อแท้ของการผลิต เช่น ตัดรายการผ้าใบรองเปื้อนและเครื่องชั่งน้ำหนักที่สามารถใช้อุปกรณ์อื่นทดแทนได้ และไม่นำระยะเวลาการรอหมัก (Incubation Period) มาคำนวณเป็นค่าแรงงาน เนื่องจากเป็นกระบวนการทางชีวภาพที่ไม่ต้องใช้แรงงานคน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัย โดยได้ดำเนินการขอความยินยอมจากผู้ที่เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการที่ให้ข้อมูลทุกรายก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การจำแนกหมวดหมู่ต้นทุน นำข้อมูลดิบมาจัดหมวดหมู่ตามโครงสร้างต้นทุนผลิตภัณฑ์ (Product Cost Structure) ได้แก่ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต พร้อมทั้งแยกต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) และต้นทุนผันแปร (Variable Cost)

3.2 การคำนวณต้นทุนต่อหน่วย คำนวณต้นทุนรวม (Total Cost) ของทั้ง 2 กรณีศึกษา และหารด้วยปริมาณผลผลิตที่ได้จริง (70 ลิตร) เพื่อหาต้นทุนต่อลิตร

3.3 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ประเมินผลตอบแทนโดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ด้วยการใช้ราคาตลาดอ้างอิงที่ลิตรละ 150 บาท เป็นเกณฑ์ในการคำนวณรายได้รวม (Total Revenue) เพื่อหาค่าตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่

กำไรขั้นต้น (Gross Profit) คำนวณจาก รายได้รวม - ต้นทุนรวม

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment: ROI) คำนวณจากสูตร (กำไรขั้นต้น / ต้นทุนรวม) x 100

3.4 การบันทึกผลพลอยได้ (By-product) บันทึกปริมาณกากหน่อกล้วยที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ (ยังไม่นำมาคำนวณเป็นมูลค่าตัวเงินในการศึกษานี้)

Citation : Thananchai., A., Kullama., P., & Sinunta., P. (2026). Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย โดยใช้ข้อมูลจริงจากกระบวนการผลิตสูตรขยาย 70 ลิตร และเปรียบเทียบระหว่าง 2 กรณีศึกษา ได้แก่ กรณีรวมต้นทุนบรรจุภัณฑ์ (เพื่อจำหน่าย) และกรณีไม่รวมต้นทุนบรรจุภัณฑ์ (เพื่อใช้เอง) ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 กรณีการคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนรวมบรรจุภัณฑ์

ประเภทต้นทุน/ผลตอบแทน	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/ลิตร)
วัตถุดิบทางตรง	หน่อกล้วย 21 กก.	420.00	6.00
	น้ำตาลทรายไม่ขัดสี 7 กก.	315.00	4.50
	น้ำสะอาด 70 ลิตร	70.00	1.00
	บรรจุภัณฑ์+สติ๊กเกอร์ 70 ใบ	1,750.00	25.00
รวมวัตถุดิบทางตรง		**2,555.00**	**36.50**
ค่าแรงทางตรง	ทำงาน 4 ชม.	172.50	2.46
	กรอง–กรอก 6 ชม.	258.75	3.70
รวมค่าแรงทางตรง		**431.25**	**6.16**
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	ถังหมัก	800.00	11.43
	มีดพร้า	300.00	4.29
	เขียง	150.00	2.14
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต		**1,250.00**	**17.86**
ต้นทุนการผลิตรวม		**4,236.25**	**60.52**
รายได้จากการขาย	70 ลิตร × 150 บาท	**10,500.00**	150.00
กำไรขั้นต้น		**6,263.75**	**89.48**
อัตรากำไรขั้นต้น		**59.65%**	
ผลตอบแทนต่อทุน (ROI)		**147.86%**	

ที่มา : คำนวณจากการบันทึกข้อมูลจริง (2568)

Citation : อรัณพงศ์ ทนันไชย, พรรณพร กุลมา, และ ปิยะนุช สินันตา. (2569). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

ตารางที่ 2 กรณีการคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนไม่รวมบรรจุภัณฑ์

ประเภทต้นทุน/ผลตอบแทน	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/ลิตร)
วัตถุดิบทางตรง	หน่อกล้วย 21 กก.	420.00	6.00
	น้ำตาลทรายไม่ขัดสี 7 กก.	315.00	4.50
	น้ำสะอาด 70 ลิตร	70.00	1.00
รวมวัตถุดิบทางตรง		**805.00**	**11.50**
ค่าแรงทางตรง	ทำงาน 4 ชม.	172.50	2.46
	กรอง 3 ชม.	129.38	1.85
รวมค่าแรงทางตรง		**301.88**	**4.31**
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	ถังหมัก	800.00	11.43
	มีดพร้า	300.00	4.29
	เขียง	150.00	2.14
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต		**1,250.00**	**17.86**
ต้นทุนการผลิตรวม		**2,356.88**	**33.67**
รายได้จากการขาย (หากจำหน่าย)	70 ลิตร × 150 บาท	**10,500.00**	150.00
กำไรขั้นต้น (หากจำหน่าย)		**8,143.13**	**116.33**
อัตรากำไรขั้นต้น (หากจำหน่าย)		**77.55%**	
ผลตอบแทนต่อทุน (ROI) หากจำหน่าย		**345.51%**	

ที่มา : คำนวณจากการบันทึกข้อมูลจริง (2568)

จากตารางที่ 1 และ 2 พบว่าโครงสร้างต้นทุนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สามารถสรุปประเด็นเชิงวิเคราะห์ที่สำคัญได้ดังนี้

การจัดการบรรจุภัณฑ์

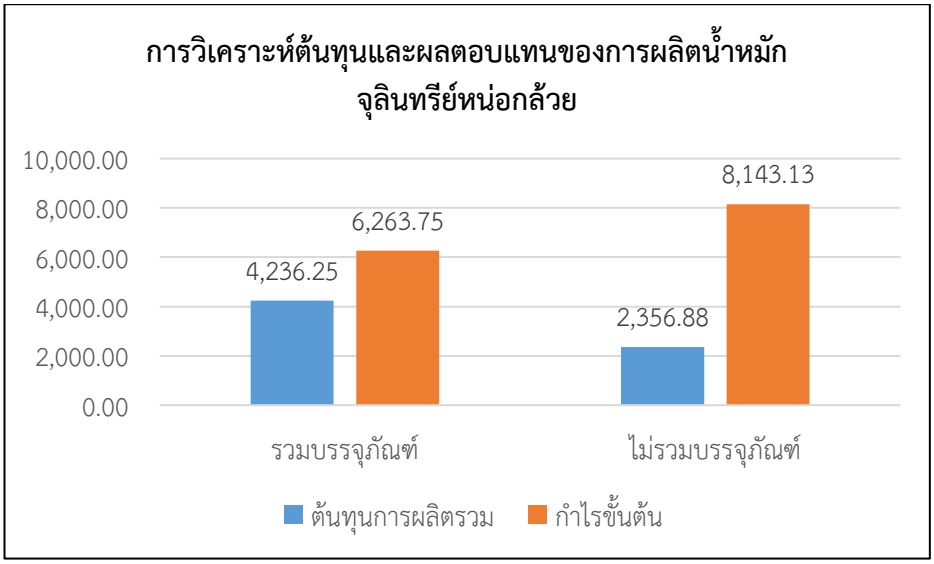
กรณีรวมบรรจุภัณฑ์มีต้นทุนการผลิตรวม 4,236.25 บาท (60.52 บาทต่อลิตร) ในขณะที่ กรณีไม่รวมบรรจุภัณฑ์มีต้นทุนลดลงเหลือเพียง 2,356.88 บาท (33.67 บาทต่อลิตร) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าต้นทุนบรรจุภัณฑ์ถือเป็นต้นทุนแฝงที่มีสัดส่วนสูงถึงเกือบร้อยละ 45 ของต้นทุนรวม

การเพิ่มผลตอบแทน

ในด้านผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบที่ราคาตลาดลิตรละ 150 บาท พบว่าทั้ง 2 กรณีมีความคุ้มค่าสูง โดยกรณีรวมบรรจุภัณฑ์มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ร้อยละ 147.86 ส่วนกรณีไม่รวมบรรจุภัณฑ์มี ROI สูงถึงร้อยละ 345.51 นอกจากนี้ยังได้ผลพลอยได้เป็นกากหน่อกล้วย จำนวน 21 กิโลกรัม ซึ่งยังไม่ได้รับรู้มูลค่าในรอบบัญชีนี้ แต่มีศักยภาพในการนำไปแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มใน

Citation : Thananchai., A., Kullama., P., & Sinunta., P. (2026). Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

อนาคต ในการตัดต้นทุนบรรจุภัณฑ์ (ผลิตเพื่อใช้เอง) ช่วยผลักดันให้อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) เพิ่มขึ้นได้มากกว่า 2 เท่า

ภาพที่ 2 แผนภูมิแท่งแสดงการคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการผลิต กรณีรวมบรรจุภัณฑ์และไม่รวมบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 3 กิจกรรมการผลิตจริงภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการย่อยสลายเศษซากพืชด้วยน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย เพื่อการพึ่งตนเองด้านการเกษตรตามแนวศาสตร์พระราชา
ที่มา : ภาพกิจกรรมจากโครงการวิจัยการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการย่อยสลายเศษซากพืชฯ (ปิยะนุช สินันตา และคณะ, 2568)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย ได้ค้นพบประเด็นสำคัญซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยสะท้อนมุมมองของผู้วิจัยและการนำไปปรับใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

Citation : อรัณพงศ์ ทนันไชย, พรรณพร กุลมา, และ ปิยะนุช สินันตา. (2569). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

1. การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตตามกรอบแนวคิดการบัญชีต้นทุน

งานวิจัยนี้ได้จำแนกต้นทุนออกเป็นวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิตอย่างชัดเจน ทำให้เห็นโครงสร้างต้นทุนที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบัญชีต้นทุน (Cost Accounting) ของ Horngren et al. (2015) ที่ระบุว่าการระบุและแยกประเภทต้นทุนช่วยให้ผู้บริหารหรือเกษตรกรสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายและกำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสม การมีข้อมูลต้นทุนต่อลิตรที่ชัดเจน (60.52 บาท และ 33.67 บาท) ช่วยแก้ปัญหาการขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกษตรกรรายใหม่มักประสบ ทำให้การตัดสินใจผลิตมีความมั่นใจบนพื้นฐานของข้อมูลจริง ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของอรัณพงศ์ ทนันไชย และคณะ (2568) ที่พบว่าการใช้ข้อมูลทางบัญชีต้นทุนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นในกลุ่มเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้วิจัยมีมุมมองว่า ปัญหาหลักของเกษตรกรส่วนใหญ่คือ การมองข้าม “ต้นทุนแฝง (Hidden costs)” โดยเฉพาะค่าแรงงานของตนเองและค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ ทำให้มักเข้าใจผิดว่าการผลิตใช้เองนั้นแทบไม่มีต้นทุน การวิเคราะห์ด้วยบัญชีต้นทุนจึงเป็นการเปิดเผยภาพสะท้อนที่แท้จริงของการดำเนินงาน

2. การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่าการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วยมีความคุ้มค่าสูง โดยมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) อยู่ระหว่างร้อยละ 147.86 ถึง 345.51 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์การผลิต (Production Economics) ที่อธิบายว่าการจัดสรรปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพจะนำไปสู่ผลตอบแทนสูงสุด นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมลวรรณ เกตพันธ์ และคณะ (2564) และอรัณพงศ์ ทนันไชย และคณะ (2568) ที่ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเกษตร ซึ่งพบว่าการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนอย่างละเอียดเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกษตรกรทราบถึงความคุ้มค่าที่แท้จริงของการลงทุนและสามารถบริหารจัดการกำไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในมุมมองของผู้วิจัย อัตราผลตอบแทนที่สูงในระดับนี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรอินทรีย์และการผลิตปัจจัยทดแทนสารเคมีไม่ได้เป็นเพียงทางเลือกเพื่อสิ่งแวดล้อมแต่เป็นทางรอดทางเศรษฐกิจที่สร้างความคุ้มค่าทางการเงินได้อย่างมหาศาล

3. การเปรียบเทียบกรณีรวมและไม่รวมต้นทุนบรรจุภัณฑ์

ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกรณีรวมบรรจุภัณฑ์ และไม่รวมบรรจุภัณฑ์ การตัดต้นทุนบรรจุภัณฑ์ออกสามารถลดต้นทุนรวมได้เกือบร้อยละ 45 และเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นจากร้อยละ 59.65 เป็น 77.55 ผลการวิจัยนี้สนับสนุนการศึกษาของดารารัตน์ จันทร์อินทร์ และกันตินันท์ สุขเกิด (2568) ที่ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนและพบว่าการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อผลประกอบการ ซึ่งหากเกษตรกรผลิตเพื่อใช้เองหรือจำหน่ายในวงแคบการลดต้นทุนส่วนนี้จะช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินได้อย่างมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยในอดีตที่มักเน้นเพียงการลดต้นทุนวัตถุดิบทางตรง งานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นมุมมองที่แตกต่างออกไปว่า การจัดการต้นทุนแฝงที่เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ อาจมีความสำคัญเทียบเท่าหรือมากกว่าการหาส่วนผสมราคาถูก ซึ่งเป็นมิติใหม่ของการยกระดับอัตรากำไรโดยไม่ต้องปรับสูตรการผลิต ในมุมมองของผู้วิจัย บรรจุภัณฑ์คือคอขวดของการทำกำไรในระยะเริ่มต้น หากเกษตรกรรายใหม่มุ่งแต่จะจัดหาบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเพื่อการค้า อาจทำให้สูญเสียสภาพคล่องและเผชิญภาวะขาดทุนได้ง่าย การลดต้นทุนส่วนนี้จึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความได้เปรียบ

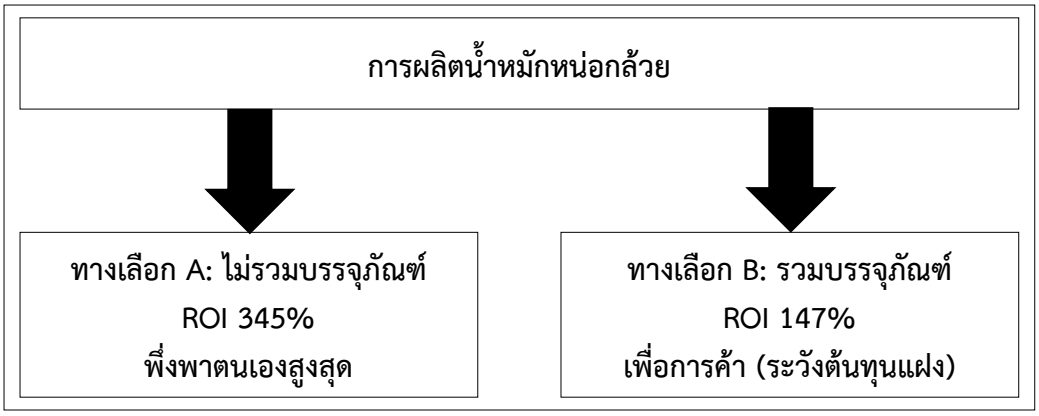
Citation : Thananchai., A., Kullama., P., & Sinunta., P. (2026). Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

4. การเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ

การค้นพบข้อมูลเชิงประจักษ์นำไปสู่การสร้างโมเดลทางเลือกเพื่อความคุ้มค่าสูงสุด (Value Optimization Model) ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวคิดของ ปิยะนุช สินันตา (2556) ที่มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันและการพึ่งพาตนเองอย่างมีเหตุผล การศึกษาแสดงให้เห็นว่าแม้เกษตรกรจะผลิตในระดับครัวเรือน (ถังหมัก 200 ลิตร) ก็สามารถเกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ได้เมื่อมีการขยายสูตรการผลิตที่เหมาะสม นอกจากนี้ การมีผลพลอยได้เป็นกากหน่อกล้วยที่ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ สะท้อนถึงความคุ้มค่าแฝงที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว ผู้วิจัยมองว่าการมีโมเดลการตัดสินใจที่แบ่งเป็น “ทางเลือก A: เพื่อพึ่งพาตนเอง” และ “ทางเลือก B: เพื่อการค้า” สามารถช่วยให้เกษตรกรสามารถประเมินขีดความสามารถของตนเองและเลือกทิศทางที่เหมาะสมกับบริบททางการเงินของตนได้

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้ได้นำไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่เรื่อง โมเดลทางเลือกเพื่อความคุ้มค่าสูงสุด (Value Optimization Model) สำหรับเกษตรกรรายใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นเส้นทางการตัดสินใจที่เหมาะสมที่สุดในการเริ่มต้น ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โมเดลทางเลือกความคุ้มค่าเชิงกลยุทธ์สำหรับการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย
ที่มา : สังเคราะห์จากผลการวิจัย (2568)

การวิจัยนี้ช่วยยกระดับเชิงทฤษฎี (Theoretical Contribution) จากเดิมที่การบัญชีต้นทุนเกษตรมุ่งเน้นเพียงตัวเลขกำไรขาดทุน สู่โมเดลทางเลือกเพื่อความคุ้มค่าสูงสุด (Value Optimization Model) โดยโมเดลนี้มีความแตกต่างจากองค์ความรู้เดิมตรงที่ชี้ให้เห็นว่าการตัดองค์ประกอบที่ไม่สร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตรโดยตรง เช่น บรรจุภัณฑ์ คือกลยุทธ์หลักในการพึ่งพาตนเอง กรอบแนวคิดนี้ไม่เพียงใช้ได้กับน้ำหมักหน่อกล้วย แต่สามารถนำไปต่อยอดใช้ประเมินวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตปัจจัยการเกษตรชนิดอื่นๆ เช่น ปุ๋ยหมัก สารชีวภัณฑ์ เป็นต้น เพื่อกำหนดจุดคุ้มทุนเชิงกลยุทธ์ต่อไปได้

สำหรับเกษตรกรรายใหม่ การตัดต้นทุนบรรจุภัณฑ์ไม่ใช่แค่การประหยัดค่าใช้จ่ายทั่วไปแต่เป็นกลยุทธ์สำคัญที่สร้างความแตกต่างของผลตอบแทนได้มากกว่า 2 เท่า ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ช่วยยืนยันความมั่นใจในการเริ่มต้นวิถีเกษตรอินทรีย์แบบพึ่งพาตนเอง

Citation : อรัณพงศ์ ทนันไชย, พรรณพร กุลมา, และ ปิยะนุช สินันตา. (2569). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำหรับเกษตรกร ควรเริ่มต้นจากการผลิตเพื่อใช้เองในแปลงเกษตรเพื่อสร้างความคุ้มค่าสูงสุด (ROI ร้อยละ 345.51) ก่อนที่จะขยายไปสู่การผลิตเพื่อจำหน่าย และหากต้องการจำหน่ายควรพิจารณาทางเลือกในการจำหน่ายแบบเติม (Refill) หรือใช้บรรจุภัณฑ์หมุนเวียนเพื่อลดต้นทุนคงที่

2. สำหรับหน่วยงานส่งเสริม เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เกษตรจังหวัด ควรใช้ข้อมูลต้นทุนต่อลิตร (33.67 บาท และ 60.52 บาท) เป็นเกณฑ์อ้างอิงมาตรฐานในการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน และส่งเสริมให้มีการแปรรูปกากหน่อกล้วยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มครบวงจร และยังสามารถใช้เป็นแม่แบบในการขยายผลไปสู่การวิเคราะห์การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชนิดอื่นๆ ได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพเชิงพื้นที่ (Comparative Study) ของการผลิตน้ำหมักสูตรต่างๆ ในสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันเพื่อหาต้นทุนมาตรฐานระดับภูมิภาค

2. ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการแปรรูปผลพลอยได้ (กากหน่อกล้วย) ในเชิงพาณิชย์ เพื่อคำนวณมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปสู่การประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Return on Investment: SROI) เพื่อให้เห็นคุณค่าของการพึ่งพาตนเองในมิติที่กว้างกว่าตัวเงิน

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมพัฒนาที่ดิน. (2554). การผลิตปุ๋ยหมักโดยใช้สารเร่งซุปเปอร์ พด.1. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2568 จาก www.ldd.go.th/menu_5wonder/PDF/PD1.pdf.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. (2568). *รายงานประจำปี 2568 กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร. (2568). *รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2568 และแนวโน้มปี 2569*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ปริดา จิ๋วปัญญา และภาคภูมิ ใจชมภู. (2564). การศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนฐานกิจกรรมในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เพื่อหาแนวทางในการกำหนดราคา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผ่านศึกตำบลตลุกกลางทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดตาก. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, *38*(2), 107–118.

ปิยะนุช สินันตา, พรรณพร กุลมา, และอรัณพงศ์ ทนันไชย. (2568). *การพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการย่อยสลายเศษซากพืชด้วยน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย เพื่อการพึ่งตนเองด้านการเกษตรตามแนวศาสตร์พระราชา* (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน.

ปิยะนุช สินันตา. (2556). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). น่าน: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน.

พิมลวรรณ เกตพันธ์, รพี ดอกไม้เทศ, ธำรง เมฆโหรา, และธัญญลักษณ์ สีทาวัน. (2564). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตหูหนูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่เห็ดหูหนู อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. 8*(2), 111-124.

Citation : Thananchai., A., Kullama., P., & Sinunta., P. (2026). Cost-Benefit Analysis of Banana Shoot Microbial Fermentation Production: An Evaluation through Cost Accounting and Production Economics in the Context of New Organic Farmers. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2569). *การศึกษาต้นทุนส่วนเพิ่มการลดก๊าซเรือนกระจกสินค้าพืชเศรษฐกิจ (ข้าวนาปี)*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2565). การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์จากหน่อกล้วยและผลไม้. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567 จากhttps://kb.mju.ac.th/article.aspx?id=3615.

อธิปัตย์ สายสูง, ชุติสร เรืองนาราบ, อรัณพงศ์ ทนันไชย, และอัจฉราภรณ์ พูลยิ่ง. (2568). การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน และความอ่อนไหวของโครงการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์คราฟเบียร์กัญชา กรณีศึกษา : โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการปลูก ผลิต สกัด วิจัย พัฒนา และแปรรูป กัญชงและกัญชาทางการแพทย์ ระหว่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และบริษัท บีสโปค ไลฟ์ ไซแอนซ์ จำกัด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 15*(3), 86-100.

อรัณพงศ์ ทนันไชย, อธิปัตย์ สายสูง, ชุติสร เรืองนาราบ, และวุฒิกร สระแก้ว. (2568). การใช้บัญชีต้นทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร: กรณีกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลไชยสถาน และกลุ่มผู้เลี้ยงแพะ ตำบลส้าน จังหวัดน่าน. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, *3*(3), 941–956.

Argus Media. (2024). *Shrinking profitability of organic farming*. Argus Media group.

Boardman, A. E., Greenberg, D. H., Vining, A. R., & Weimer, D. L. (2018). *Cost–Benefit Analysis: Concepts and Practice* (5th ed.). Cambridge University Press.

Dat, T. T., Truong, D. D., Huan, L. H., & Hang, N. D. (2023). Cost–benefit analysis of organic and traditional rice production in Mekong River delta: the case of Ca Mau Province, Vietnam. *Applied Ecology and Environmental Research*, *21*(1), 503–518.

Horngren, C. T., Datar, S. M., & Rajan, M. V. (2015). *Cost Accounting: A Managerial Emphasis* (15th ed.). Pearson Education.

Varian, H. R. (2010). *Intermediate Microeconomics: A Modern Approach* (8th ed.). W. W. Norton & Company.

Citation : อรัณพงศ์ ทนันไชย, พรรณพร กุลมา, และ ปิยะนุช สินันตา. (2569). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย: การประเมินเชิงบัญชีต้นทุนและเศรษฐศาสตร์การผลิต ในบริบทเกษตรอินทรีย์รายใหม่. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3422. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3422

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University

กฤษณา พัฒเพ็ง[1], และ ทินนิกร เสมอโชค[2*]

Krisana Phatpheng[1], and Tinnikon Samerchok[2]

[1-2]มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Uji2830@gmail.com

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3451

Received : February 19, 2026; **Revised :** June 3, 2026; **Accepted :** July 20, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้ศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ2) เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่บุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 186 คน ได้มาจากตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่า IOC = 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของปัจจัยด้วยการใช้สถิติ Friedman Test ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.50, S.D.=0.27) ส่วนการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (χ= 18.58, df = 5, p = .002) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และความน่าเชื่อถือของสถาบัน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาจเป็นเพราะมีความต้องการพัฒนาตนเองในเชิงวิชาการและวิชาชีพ จึงให้ความสำคัญกับคุณภาพของหลักสูตรที่ทันสมัย มีความยืดหยุ่นในการจัดเวลาเรียน และคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนเพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพการศึกษาและการยอมรับของสังคม

คำสำคัญ (Keywords) : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ, การศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา, บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Citation : Phatpheng., K., & Samerchok., T. (2026). Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

Abstract

This research investigated factors influencing the decision to pursue graduate-level education among personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. The objectives were to: 1) examine the factors affecting the decision to pursue graduate education among personnel at Chaiyaphum Rajabhat University, and 2) compare the relative importance of those factors.

A quantitative research methodology was employed. The sample consisted of 186 personnel at Chaiyaphum Rajabhat University, selected using the Krejcie and Morgan sample size table. The research instrument was a questionnaire developed by the researcher, with an IOC value of 0.91. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Friedman Test to examine differences among factors.

The results revealed that the overall level of factors influencing the decision to pursue graduate education was at a high level ($\overline{X}$= 4.50, S.D. = 0.27). The comparison of factors showed statistically significant differences at the .01 level ($\bar{\chi}$= 18.58, df = 5, p = .002). This reflects that curriculum and instructional management, along with institutional credibility, were the most influential factors in the decision-making process — likely because personnel seek academic and professional self-development, and therefore place importance on up-to-date curricula, scheduling flexibility, and instructor quality, all of which contribute to confidence in educational quality and social recognition.

Keywords: Decision-Making Factors, Decision to pursue graduate studies, Chaiyaphum Rajabhat University Personnel

บทนำ (Introduction)

สังคมโลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม หรือแม้กระทั่งเทคโนโลยี หน่วยงานและองค์กรต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จและเพิ่มศักยภาพของบุคคลในการแข่งขันในโลกแห่งการทำงานได้อย่างยั่งยืน (สโรชา เรียงสอน และคณะ, 2567) ซึ่งการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาถูกมองว่าเป็นโอกาสในการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง และเพิ่มพูนความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองและองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีขีดความสามารถ เพิ่มพูนองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศได้ ทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการแข่งขัน ซึ่งในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาคุณลักษณะ เอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะของความเป็นไทยให้ยั่งยืนต่อไปได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นเพิ่มพูนความรู้ พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาเฉพาะทาง โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ ยกระดับมาตรฐานองค์ความรู้ และพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งนี้การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มโอกาสทางอาชีพและความก้าวหน้าในสายงาน ได้รับโอกาสเลื่อนตำแหน่งหรือได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

Citation : กฤษณา พัฒเพ็ง, และ ทินนิกร เสมอโชค. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ฝึกฝนทักษะการทำวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพ นำไปสู่ความร่วมมือในการทำงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นองค์กรที่จะต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การให้ความสำคัญ การพัฒนา การส่งเสริม และการสนับสนุนความก้าวหน้าทางสายอาชีพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน และพัฒนางานในหน้าที่ของบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีการแบ่งโครงสร้างออกเป็น 3 คณะ 2 สำนัก และมีการแบ่งประเภทพนักงานออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ประกอบด้วย 1) กลุ่มพนักงานประจำมหาวิทยาลัย ได้แก่ ประเภทผู้บริหาร ประเภทวิชาการ ประเภทเชี่ยวชาญเฉพาะหรือวิชาชีพเฉพาะ และประเภททั่วไป และ 2) กลุ่มพนักงานจ้างตามภารกิจ จากข้อมูลบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ในปีการศึกษา 2566 พบว่ามีบุคลากรสายสนับสนุนและสายวิชาการรวมทั้งสิ้น 364 คน โดยในจำนวนนี้มีบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 40 ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่ต้องการบุคลากรที่มีคุณวุฒิในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงห้าปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2562–2566) มีบุคลากรที่ดำเนินการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาเพียงร้อยละ 10 ของบุคลากรทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่าอัตราการพัฒนาตนเองผ่านการศึกษาต่อยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของบุคลากรอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนากำลังคนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาจะได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในกลุ่มต่าง ๆ อาทิ นักศึกษาระดับปริญญาตรี (ณัฐวัฒน์ สิริโรจนานนท์, 2564) ผู้ประกอบอาชีพอิสระ (ลลิตา วงษ์ดี, 2563) และข้าราชการครู (อรนภา แก้วมณี, 2562) อยู่บ้างแล้ว แต่งานวิจัยส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านแรงจูงใจส่วนบุคคลและด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ยังขาดการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน และด้านบริบทครอบครัวที่อาจมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาปัจจัยดังกล่าวในกลุ่มบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในภูมิภาคอย่างเป็นระบบ

ปัจจุบันโครงสร้างบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเริ่มเปลี่ยนเป็นระบบมากขึ้น บุคลากรในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย การมีผู้ตามที่มีประสิทธิภาพยิ่งก่อเกิดให้การดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานและบุคลากรให้มีความเหมาะสมและตรงกับตำแหน่งงานและสาขาวิชาชีพ ด้วยความเหมาะสมที่เกิดขึ้นอาจส่งผลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะ องค์ความรู้ของบุคลากรเองในการพัฒนาหน่วยงานต่อไปในอนาคต จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยศึกษาปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร และด้านเศรษฐกิจ ที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจ พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาวางแผนพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับแนวโน้มของตลาดแรงงานและความต้องการขององค์กร และนำมาเป็นแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อไป

Citation : Phatpheng., K., & Samerchok., T. (2026). Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การตัดสินใจศึกษาต่อ หมายถึง พิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของการคิดอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมตรงตามกับความต้องการของตนเองมากที่สุด ซึ่งวราภรณ์ ช่วยประคอง (2562) กล่าวถึง การตัดสินใจศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาสถาบันใดสถาบันหนึ่งหรือสาขาใดสาขาหนึ่ง โดยอยู่บนพื้นฐานของการคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลและสามารถตัดสินใจเลือกได้ตรงตามกับความต้องการของตนเองมากที่สุด คิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล นักศึกษาสามารถตัดสินใจเลือกเรียนได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม (ศิริวรรณ สุวินท์, 2548)

ปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อนั้น นักวิจัยหลายท่านได้เสนอกรอบปัจจัยที่หลากหลาย ชัยพร จูผลดี (2564) กำหนดปัจจัยไว้ทั้งหมด 10 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ด้านสวัสดิการและการบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านค่านิยม ด้านทักษะความรู้ความสามารถ และด้านทุนการศึกษา ในขณะที่ ศศิธร บูรณ์เจริญ (2560) กำหนดปัจจัยไว้ 9 ด้าน ได้แก่ ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านความเชื่อถือของสถาบัน ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านสถานที่และสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก ด้านข้อมูลและประชาสัมพันธ์ และด้านเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยได้ทบทวนและสังเคราะห์กรอบปัจจัยจากวรรณกรรมข้างต้น และพิจารณาคัดเลือกปัจจัยที่จะนำมาศึกษาโดยใช้เกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ (1) ปัจจัยนั้นปรากฏซ้ำในงานวิจัยหลายชิ้นอย่างสม่ำเสมอ (2) ปัจจัยนั้นมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีทุนมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญ และ (3) ปัจจัยนั้นสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ผลของการพิจารณาดังกล่าวนำไปสู่การคัดเลือกปัจจัย 6 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร และด้านเศรษฐกิจ ดังสรุปเหตุผลในตารางต่อไปนี้

Citation : กฤษณา พัฒเพ็ง, และ ทินนิกร เสมอโชค. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่จะนำมาศึกษา

ปัจจัยที่เลือก	เหตุผลการรวม	อ้างอิง
หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	เป็นปัจจัยหลักที่บุคลากรใช้ประเมินคุณภาพและความคุ้มค่าของการลงทุนทางการศึกษา สอดคล้องกับมิติผลตอบแทนในทฤษฎีทุนมนุษย์	ชัยพร (2564); ศศิธร (2560)
ความน่าเชื่อถือของสถาบัน	ส่งผลต่อการรับรองคุณวุฒิในตลาดแรงงานและโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งตรงกับแนวคิดผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษา	ชัยพร (2564); ศศิธร (2560)
เหตุผลส่วนตัว	สะท้อนแรงจูงใจภายในในการสะสมทุนมนุษย์ เป็นปัจจัยที่มีน้ำหนักสูงในกลุ่มบุคลากรที่ทำงานแล้ว	ศศิธร (2560)
ครอบครัว	แรงสนับสนุนและความคาดหวังของครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในการศึกษาในฐานะต้นทุนโอกาสของบุคลากร	ศศิธร (2560)
ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร	เป็นต้นทุนการลงทุนโดยตรงตามกรอบทฤษฎีทุนมนุษย์ บุคลากรต้องชั่งน้ำหนักระหว่างต้นทุนและผลตอบแทนที่คาดหวัง	ศศิธร (2560)
เศรษฐกิจ	ภาวะตลาดแรงงานและความต้องการคุณวุฒิสูงเป็นปัจจัยภายนอกที่กำหนดผลตอบแทนจากการศึกษาตามทฤษฎีทุนมนุษย์	ศศิธร (2560)

สำหรับปัจจัยที่ปรากฏในวรรณกรรมเดิมแต่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ อาทิ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ด้านสวัสดิการและการบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านสถานที่และสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก นั้น ผู้วิจัยพิจารณาว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยเชิงปฏิบัติการของสถาบัน (institutional operational factors) ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแปรที่บุคลากรซึ่งทำงานประจำอยู่แล้วให้น้ำหนักน้อยกว่าในการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ระยะยาวเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา ทั้งนี้ ปัจจัยเหล่านั้นสามารถนำมาศึกษาเพิ่มเติมในงานวิจัยอนาคตที่มุ่งเน้นการประเมินความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ได้

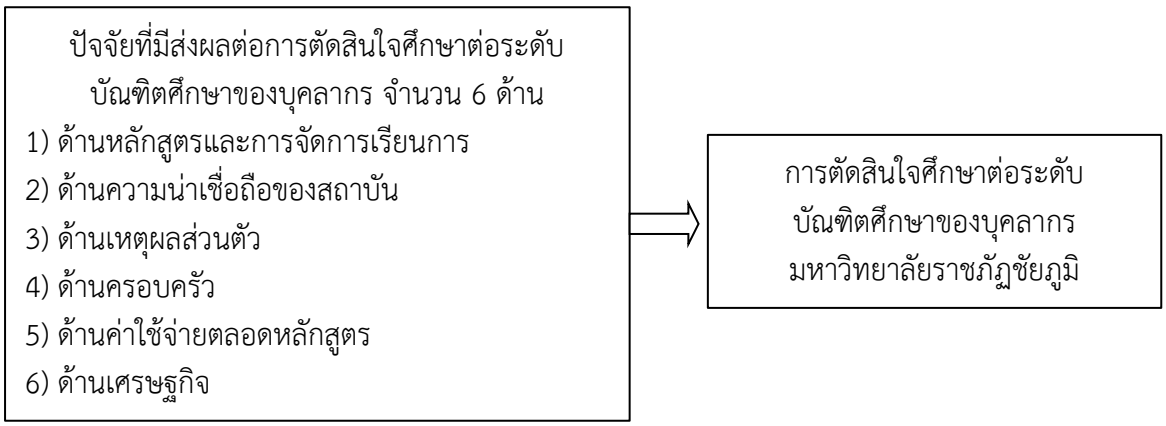
ปัจจัยทั้ง 6 ด้านที่คัดเลือกมานั้นมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีทุนมนุษย์อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Becker (1964) มองการตัดสินใจศึกษาต่อเป็นการลงทุนที่บุคคลชั่งน้ำหนักระหว่าง "ต้นทุน" และ "ผลตอบแทนที่คาดหวัง" โดยปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรสะท้อนต้นทุนทางตรง ในขณะที่ปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวและด้านครอบครัวสะท้อนต้นทุนโอกาส (opportunity cost) ที่บุคลากรต้องยอมสละเวลาและทรัพยากรส่วนตัวเพื่อการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน และด้านเศรษฐกิจนั้น สะท้อนการประเมินผลตอบแทนที่คาดหวัง ทั้งในรูป

Citation : Phatpheng., K., & Samerchok., T. (2026). Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

ของคุณวุฒิที่ตลาดแรงงานยอมรับ ความก้าวหน้าทางอาชีพ และรายได้ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าการลงทุนในการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มผลผลิตและศักยภาพของมนุษย์ (Goldin, 2016) ดังนั้น กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้จึงใช้ทฤษฎีทุนมนุษย์เป็นฐานในการอธิบายกระบวนการตัดสินใจศึกษาต่อของบุคลากร โดยมองว่าการตัดสินใจดังกล่าวเป็นการกระทำที่มีเหตุผลและมุ่งสู่การเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร

ทฤษฎีทุนมนุษย์เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะทรัพยากรที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าได้ด้วยการลงทุนพัฒนาความรู้ ทักษะ และสุขภาพอนามัย ทฤษฎีนี้พัฒนามาจากแนวคิดเบื้องต้นที่พยายามคำนวณมูลค่าของแรงงานผ่านตัวชี้วัดทางการเงิน เช่น ค่าจ้างและอัตราดอกเบี้ย และได้รับการพัฒนาต่อยอดจนครอบคลุมความเชื่อมโยงระหว่างต้นทุนที่ลงทุนไปกับผลผลิตที่ได้รับ ซึ่งทุนมนุษย์ หมายถึง ศักยภาพและความสามารถของบุคคลทั้งที่เป็นพรสวรรค์ติดตัวมาแต่กำเนิดและที่ได้รับจากการพัฒนาเรียนรู้ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์จะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานที่สูงขึ้นและนำไปสู่รายได้ที่เพิ่มมากขึ้นในที่สุด การประยุกต์ใช้ทฤษฎีทุนมนุษย์มีความหลากหลาย ตั้งแต่การวางแผนด้านการศึกษา การพัฒนาระบบสาธารณสุข การกำหนดนโยบายด้านแรงงาน ไปจนถึงการวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยมองว่าทรัพยากรมนุษย์ประกอบด้วยทั้งมิติเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งสามารถยกระดับได้ผ่านการลงทุนด้านการศึกษาและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งมองได้ว่าบุคคลเป็นทรัพยากรที่สามารถสร้างมูลค่าเศรษฐกิจได้ผ่านการลงทุนในความรู้ ทักษะ และสุขภาพ ซึ่งการลงทุนเหล่านี้ เช่น การศึกษา การฝึกอบรม และการดูแลสุขภาพ จะช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้ของปัจเจกบุคคล รวมทั้งขยายศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้ (Becker, 1964) การประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ครอบคลุมกิจกรรมทางการศึกษา กิจกรรมทางวิชาการและการแพทย์ รวมถึงนโยบายด้านการอพยพย้ายถิ่น (migration) ที่มีผลต่อการกระจายและการสูญเสีย รับผู้มีทักษะในประเทศต้นทางและปลายทาง (Goldin, 2016; Bleakley, 2010)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Citation : กฤษณา พัฒเพ็ง, และ ทินนิกร เสมอโชค. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน จำนวนทั้งสิ้น 364 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 186 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยอ้างอิงตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่เป็นมาตรฐานที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนของประชากรอย่างเพียงพอและน่าเชื่อถือทางสถิติ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจัดทำบัญชีรายชื่อบุคลากรทั้งหมดจากฐานข้อมูลบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเป็นกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) จากนั้นสุ่มคัดเลือกรายชื่อด้วยวิธีการจับสลาก เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีโอกาสได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างเท่าเทียมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอ้างอิงจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และรายได้ และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร และด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ ตามแนวทางของ Likert ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุด (1) ถึงระดับมากที่สุด (5)

กระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการออกแบบเครื่องมือ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ตามวิธีของ Povinelli and Hambleton ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การยอมรับที่ค่า IOC ≥ 0.50 จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ทั้งนี้ การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ (Reliability) ใช้วิธีการของ Cronbach (1951) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) เพื่อยืนยันความสม่ำเสมอภายในของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเป็นหลัก โดยการติดต่อประสานงานและนัดหมายวันเวลา และสถานที่ล่วงหน้ากับกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกรับการสัมภาษณ์หรือตอบแบบสอบถามโดยตรง ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างหรือใช้รูปแบบการเก็บข้อมูลอื่นที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนด โดยใช้ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 10–15 นาทีต่อฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย สำหรับแปลผลระดับ

Citation : Phatpheng., K., & Samerchok., T. (2026). Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับวัดการกระจายของข้อมูลและความสม่ำเสมอของการตอบสนอง โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบ 5 ระดับ ซึ่งสถิติดังกล่าวได้รับการอ้างอิงตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด (2554) อันเป็นที่ยอมรับในแวดวงการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ในประเทศไทย

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ผล ดังต่อไปนี้

Citation : กฤษณา พัฒเพ็ง, และ ทินนิกร เสมอโชค. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (186คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	74	39.78
หญิง	112	60.22
2. อายุ		
อายุ 25 – 30 ปี	7	3.76
อายุ 31 – 35 ปี	38	20.43
อายุ 36 – 40 ปี	74	39.78
อายุ 41 – 45 ปี	56	30.11
อายุ 46 ปี ขึ้นไป	11	5.91
3. กลุ่มพนักงาน		
พนักงานประจำมหาวิทยาลัย	170	91.40
พนักงานจ้างตามภารกิจ	12	6.45
พนักงานราชการ	4	2.15
4. ประเภท		
วิชาการ	112	60.22
เชี่ยวชาญเฉพาะหรือวิชาชีพเฉพาะ	58	31.18
ประเภททั่วไป	12	6.45
อื่น ๆ	4	2.15
5. ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	41	22.04
6 – 10 ปี	38	20.43
11 – 15 ปี	79	42.47
16 ปีขึ้นไป	28	15.05
6. รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 15,000 บาท	13	6.99
15,001 – 20,000 บาท	11	5.91
20,001 - 25,000 บาท	27	14.52
25,001 - 30,000 บาท	38	20.43
30,001 – 35,000 บาท	32	17.20
มากกว่า 35,000 บาท	65	34.95
7. ระดับที่วางแผนศึกษาต่อ/กำลังศึกษา		
ปริญญาตรี	13	6.99
ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต	11	5.91
ปริญญาโท	27	14.52
ปริญญาเอก	38	20.43

ผลการวิจัย พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 112 คนคิดเป็นร้อยละ 60.22 เพศชาย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 39.78 อายุ 36 – 40 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 39.78 อายุ 41 – 45 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 30.11 อายุ 31 – 35 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20.43 อายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 11

Citation : Phatpheng., K., & Samerchok., T. (2026). Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

คน คิดเป็นร้อยละ 5.91 เป็นกลุ่มพนักงานประจำมหาวิทยาลัย จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 91.40 พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.45 พนักงานราชการ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.15 ประเภทวิชาการ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 60.22 ประเภทเชี่ยวชาญเฉพาะหรือวิชาชีพเฉพาะ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 31.18 ประเภททั่วไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.45 และประเภทอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.15 มีประสบการณ์การทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 42.47 น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 22.04 ประสบการณ์ 6 – 10 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20.มีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 35,000 บาท จำนวน 65คน คิดเป็นร้อยละ 34.95 รายได้ 25,001 - 30,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20.43 รายได้ 30,001 – 35,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 รายได้ 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 27คน คิดเป็นร้อยละ 14.52 ทั้งนี้ระดับที่วางแผนศึกษาต่อหรือกำลังศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20.43 ระดับปริญญาโท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 14.52 ระดับปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.99 และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.91 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร รวมทั้ง 6 ด้าน

	รวมทั้ง 6 ด้าน	$\bar{x}$	**S.D.**
1	ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.58	0.24
2	ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน	4.56	0.25
3	ด้านเหตุผลส่วนตัว	4.50	0.40
4	ด้านครอบครัว	4.46	0.40
5	ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร	4.43	0.47
6	ด้านเศรษฐกิจ	4.48	0.41
	รวม	**4.50**	**0.27**

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร รวมทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.50, S.D.=0.27) เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$= 4.58, S.D.=0.24) รองลงมาคือ ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน($\overline{X}$= 4.56, S.D.=0.25) และด้านเหตุผลส่วนตัว ($\overline{X}$= 4.50, S.D.=0.40) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

	รวมทั้ง 6 ด้าน	Mean Rank	χ^2	df	Sig.
1	ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	3.80	18.58	5	.002
2	ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน	3.76			
3	ด้านเหตุผลส่วนตัว	3.52			
4	ด้านครอบครัว	3.29			
5	ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร	3.18			
6	ด้านเศรษฐกิจ	3.45			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Citation : กฤษณา พัฒเพ็ง, และ ทินนิกร เสมอโชค. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

ผลการวิจัย พบว่า การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ทั้ง 6 ด้าน โดยใช้สถิติ Friedman Test พบว่า ปัจจัยทั้ง 6 ด้านมีความแตกต่างกันอย่าง*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05* (χ^2 =18.58, df = 5, p = .002)เมื่อพิจารณาจากค่า Mean Rank พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีความสำคัญสูงสุดในการตัดสินใจศึกษาต่อ (Mean Rank = 3.80) รองลงมาคือ ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน (Mean Rank = 3.76) *ด้านเหตุผลส่วนตัว* (Mean Rank = 3.52) ด้านเศรษฐกิจ (Mean Rank = 3.45) ด้านครอบครัว (Mean Rank = 3.29) และ ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร มีความสำคัญน้อยที่สุด (Mean Rank = 3.18) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.50, S.D.=0.27) โดยแยกเป็นรายด้านตามลำดับ ดังนี้

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.58, S.D.=0.24) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานอย่างครอบคลุม ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรได้รับการพัฒนาให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน นอกจากนี้ การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น การให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการได้รับการรับรองมาตรฐานและคุณภาพของหลักสูตร แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พีรยา เวชชศาสตร์ และคณะ (2567) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรปริญญาโทของหลักสูตรนโยบายและการบริหารดิจิทัล วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (ค่าเฉลี่ย=3.94 ค่า Beta=.335) มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา สุวรรณพงศ์ (2567) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย พบว่า คุณภาพหลักสูตร (Mean = 4.35) มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจของนักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพและความทันสมัยของหลักสูตรเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจศึกษาต่อในทุกระดับการศึกษา

ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.56, S.D.=0.25) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีเครือข่ายศิษย์เก่าที่เข้มแข็งและให้การสนับสนุน ระบบบริการและการดูแลนักศึกษา รวมถึงสถาบันมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษาที่ผู้เรียนมักพิจารณาถึงคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตร และผลงานวิจัยของสถาบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Guo และคณะ(2566) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นต่อมหาวิทยาลัย บรรยากาศการเรียน และปัจจัยในการเลือกสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพีรยา เวชชศาสตร์ และคณะ (2567) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรปริญญาโท หลักสูตรนโยบายและการบริหารดิจิทัล วิทยาลัยนวัตกรรม

Citation : Phatpheng., K., & Samerchok., T. (2026). Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด การพัฒนาสถานภาพทางสังคม และการสร้างเครือข่ายมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษา โดยมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและระบบสนับสนุนที่ดีจะดึงดูดผู้เรียนได้มากขึ้น

ด้านเหตุผลส่วนตัว ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.50, S.D.=0.40) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรต้องการพัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพ และต้องการเพิ่มโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งหรือความก้าวหน้าในอาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางด้านอาชีพสูง การมีวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความก้าวหน้าในสายงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทุมพร ไวฉลาด และจงดี โตอิ้ม (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า การพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและความก้าวหน้าในอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพนัช จันหา และอัจฉริยา ปราบอริพ่าย (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า การพัฒนาตนเองและโอกาสในการเติบโตทางอาชีพมีความสำคัญต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของบุคลากร

ด้านครอบครัว ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.46, S.D.=0.40) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวมีความเข้าใจและสนับสนุนในการศึกษา มีแบบอย่างในครอบครัวที่สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และการศึกษาต่อจะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของครอบครัว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา สุวรรณพงศ์ (2567) ที่พบว่า การสนับสนุนจากผู้ปกครอง (Mean = 4.45) มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมและสนับสนุนการตัดสินใจศึกษาต่อในทุกระดับ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Guo, เจริญวิริยะกุล และดำรงค์กูลสมบัติ (2023) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีสถานภาพสมรสมีการตัดสินใจเลือกเรียนสถาบันการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีสถานภาพหย่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความมั่นคงและการสนับสนุนจากครอบครัวมีความสำคัญต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ

ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.43, S.D.=0.47) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ค่าเล่าเรียนมีความเหมาะสมและคุ้มค่ากับคุณภาพการศึกษา มีทุนการศึกษาหรือสิ่งจูงใจทางการเงิน สามารถผ่อนชำระค่าเล่าเรียนได้ และการลงทุนด้านการศึกษาจะมีผลตอบแทนในระยะยาว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษามักมีจำนวนสูง จึงเป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะสำหรับบุคลากรที่มีภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว การมีนโยบายสนับสนุนทางการเงิน เช่น ทุนการศึกษา การผ่อนชำระค่าเล่าเรียน หรือการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับสูงได้มากขึ้น นอกจากนี้ การมองเห็นผลตอบแทนจากการลงทุนด้านการศึกษาในระยะยาว ทั้งในด้านรายได้ที่เพิ่มขึ้น โอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต จะเป็นแรงจูงใจสำคัญในการตัดสินใจศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพนัช จันหา และอัจฉริยา ปราบอริพ่าย (2558) ที่พบว่า ค่าใช้จ่ายและทุนการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโท และสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร บูรณ์เจริญ (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อหลักสูตรระดับปริญญาโทของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษาและความคุ้มค่าของการลงทุนทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าศึกษา

Citation : กฤษณา พัฒเพ็ง, และ ทินนิกร เสมอโชค. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.48, S.D.=0.41) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า อัตราค่าจ้างและสวัสดิการของผู้ที่จบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ความจำเป็นในการพัฒนาทักษะเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และรายได้ปัจจุบันเพียงพอต่อการศึกษาต่อที่จะเรียนจนจบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การมีวุฒิการศึกษาในระดับสูงจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามักได้รับค่าตอบแทนที่สูงกว่าและมีสวัสดิการที่ดีกว่า นอกจากนี้ การมีรายได้ที่มั่นคงและเพียงพอจะช่วยสนับสนุนให้บุคลากรสามารถจัดการภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้อย่างไม่เป็นปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Guo และคณะ (2566) ที่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเรียนสถาบันการศึกษา และบุคลากรที่มีอาชีพที่มั่นคง เช่น ข้าราชการ และพนักงานบริษัทเอกชน มีการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพีรยา เวชชศาสตร์และคณะ (2567) ที่พบว่า การพัฒนาสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นแรงจูงใจสำคัญในการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา โดยผู้เรียนมองเห็นว่าการศึกษาต่อจะนำไปสู่โอกาสทางอาชีพและรายได้ที่ดีขึ้นในอนาคต

จากปัจจัยทั้ง 6 ด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร ล้วนมีความสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจศึกษาต่อเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พว่า การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (χ^2 = 18.58, df = 5, p = .002) สะท้อนถึง หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และความน่าเชื่อถือของสถาบัน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีค่า Mean Rank เท่ากันที่ 3.80 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุทุมพร ไวฉลาด และจงดี โตอิ้ม (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ด้านคุณลักษณะสถาบัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.25 ± 0.51) และด้านหลักสูตรอยู่ในลำดับที่สามที่มีผลต่อการตัดสินใจ (3.78 ± 0.57)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่ตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษามีความต้องการพัฒนาตนเองในเชิงวิชาการและวิชาชีพ จึงให้ความสำคัญกับคุณภาพของหลักสูตรที่ทันสมัย มีความยืดหยุ่นในการจัดเวลาเรียนและคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน นอกจากนี้ ความน่าเชื่อถือของสถาบันยังสร้างความมั่นใจในคุณภาพการศึกษาและการยอมรับของสังคม ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพในอนาคต ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Guo, Xiaopu (2566) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ด้านความคิดเห็นของนักศึกษาต่อมหาวิทยาลัย ด้านบรรยากาศการเรียน และด้านปัจจัยในการเลือกสถานศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาและคุณภาพของหลักสูตรเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

ส่วนค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร มีความสำคัญน้อยที่สุด ผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร มีค่า Mean Rank ต่ำที่สุด (3.18) ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรที่มีรายได้ประจำและมีความพร้อม

Citation : Phatpheng., K., & Samerchok., T. (2026). Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

ทางด้านการเงินในการลงทุนเพื่อการศึกษา จึงให้ความสำคัญกับคุณภาพของการศึกษามากกว่าต้นทุนที่ต้องใช้จ่าย นอกจากนี้ บุคลากรส่วนใหญ่มองว่าการศึกษาเป็นการลงทุนระยะยาวที่จะให้ผลตอบแทนในรูปของความก้าวหน้าในอาชีพและรายได้ที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่มีนัยสำคัญ 3 ประการ ประการแรก การวิเคราะห์ด้วยสถิติ Friedman Test ยืนยันเชิงประจักษ์ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาทั้ง 6 ด้านมีน้ำหนักความสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (χ^2 = 18.58, p = .002) โดยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญสูงสุด (Mean Rank = 3.80) รองลงมาคือด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน (Mean Rank = 3.76) ขณะที่ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรมีความสำคัญน้อยที่สุด (Mean Rank = 3.18) ประการที่สอง รูปแบบการจัดลำดับความสำคัญดังกล่าวสะท้อนลักษณะเฉพาะของกลุ่มบุคลากรผู้เรียนที่มีรายได้ประจำ ซึ่งมีความอ่อนไหวต่อต้นทุนต่ำแต่มีความคาดหวังด้านคุณภาพสูง แตกต่างจากกลุ่มนักศึกษาทั่วไปที่มักให้น้ำหนักกับปัจจัยด้านการเงินมากกว่า ทั้งนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ (Becker, 1964) ในแง่ที่บุคลากรมองการศึกษาต่อเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มศักยภาพและความก้าวหน้าในวิชาชีพมากกว่าการพิจารณาจากภาระค่าใช้จ่ายเพียงด้านเดียว ประการที่สาม ผลการวิจัยมีนัยเชิงปฏิบัติสำหรับมหาวิทยาลัย กล่าวคือ การพัฒนากลยุทธ์การรับนักศึกษากลุ่มบุคลากรควรเน้นการสื่อสารคุณค่าทางวิชาการและวิชาชีพของหลักสูตร การสร้างความน่าเชื่อถือของสถาบันอย่างเป็นระบบ และการออกแบบหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นรองรับผู้เรียนที่ปฏิบัติงานประจำ มากกว่าการใช้มาตรการจูงใจด้านการลดหย่อนค่าใช้จ่าย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยควรพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน จัดระบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น เช่น การเรียนแบบออนไลน์ การเรียนนอกเวลาราชการ และการจัดตารางเรียนที่เหมาะสมกับบุคลากรที่ทำงาน รวมทั้งควรมีการจัดระบบที่ปรึกษาทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการสร้างความน่าเชื่อถือของสถาบัน มหาวิทยาลัยควรเสริมสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงของสถาบันผ่านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างผลงานวิจัยที่โดดเด่น การพัฒนาเครือข่ายศิษย์เก่าให้เข้มแข็ง และการพัฒนาระบบบริการและการดูแลนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจและความไว้วางใจให้แก่ผู้ที่สนใจเข้าศึกษา

3) ด้านการสนับสนุนทางการเงิน มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีทุนการศึกษาสำหรับบุคลากรที่มีศักยภาพ มีระบบการผ่อนชำระค่าเล่าเรียนที่ยืดหยุ่น และจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน รวมทั้งควรสื่อสารให้บุคลากรเห็นถึงผลตอบแทนจากการลงทุนด้านการศึกษาในระยะยาว ทั้งในด้านความก้าวหน้าในอาชีพและรายได้ที่เพิ่มขึ้น

Citation : กฤษณา พัฒเพ็ง, และ ทินนิกร เสมอโชค. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาระหว่างบุคลากรจากสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาแนวทางในการดึงดูดผู้เรียนที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบัน

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากร เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาระบบสนับสนุนและดูแลนักศึกษาให้สามารถศึกษาจนสำเร็จการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรศึกษาผลกระทบของการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาต่อความก้าวหน้าในอาชีพและคุณภาพชีวิตของบุคลากร เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารและสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรที่สนใจศึกษาต่อ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ชัยพร จูผลดี. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการเลือกเรียนระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกรณีศึกษาในจังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย].

ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และวราพร ดำรงกูลสมบัติ (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสถาบันการศึกษา: กรณีการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, *13*(2), 444-457.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

พรรณพนัช จันหา และอัจฉริยา ปราบอริพ่าย. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, *8*(1), 291-318.

พีรยา เวชชศาสตร์,วศินี หนุนภักดี และมานิต สาธิตสมิตพงษ์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรปริญญาโท:กรณีศึกษาหลักสูตรนโยบายและการบริหารดิจิทัล วิทยาลัยนวัตกรรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 12*(2), 94-105.

วราภรณ์ ช่วยประคอง. (2562). *การตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/4421.

ศศิธร บูรณ์เจริญ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อหลักสูตรระดับปริญญาโทของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 4*(2), 136-159.

ศิริวรรณ สุวินท์. (2548). *องคประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสาขางานคอมพิวเตอรธุรกิจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑติ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

Citation : Phatpheng., K., & Samerchok., T. (2026). Factors Influencing Graduate Study Decisions Among Personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

สโรชา เรียงสอน,จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และอังคาร คะชาวังศรี. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการจัดการและการสื่อสาร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 1*(3), 71-86.

อภิญญา สุวรรณพงศ์. (2567). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา, 11*(2), 29-42.

อุทุมพร ไวฉลาด และจงดี *โตอิ้ม. (2559).* ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, *10*(2), 165-177.

Becker, G. S. (1964). Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education (2nd ed.). National Bureau of Economic Research / Columbia University Press. https://www.nber.org/system/files/chapters/c3730/c3730.pdf NBER.

Bleakley, H. (2010). Health, human capital, and development. Annual Review of Economics, 2(1), 283-310.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. Psychometrika, 16(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555.

Goldin, C. (2016). *Human capital. In C. Diebolt & M. Haupert (Eds.),* Handbook of Cliometrics (pp. 55-86). Springer.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Citation : กฤษณา พัฒเพ็ง, และ ทินนิกร เสมอโชค. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3451. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3451

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3504
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University

ทินนิกร เสมอโชค [1*],และ กฤษณา พัฒเพ็ง[2]

Tinnikon Samerchok[1], and Krisana Phatpheng[2]

[1-2]มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Uji2830@gmail.com

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3504

Received : March 9, 2026; **Revised :** May 29, 2026; **Accepted :** July 20, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงคเพื่อ (1) ศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ(2) เปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 364 คน ได้จากตารางเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใชในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ชื่อว่า TCT-DP สถิติที่ใชในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และสถิติแบบไม่ใช้พารามิเตอร์ พบว่า (1) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.44 จากคะแนนเต็ม 72 คะแนน และ(2) การเปรียบเทียบวิเคราะห์ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ระหว่างข้อมูลส่วนบุคล กับทักษะความความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา พบว่า เพศหญิงมีความคล่องแคล่วทางความคิดมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ ด้านอายุและชั้นปีไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านสังกัดแม้จะไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มีแนวโน้มคะแนนสูงกว่าในหลายด้าน โดยรวมแล้วผลการวิจัยชี้ว่าทักษะความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้ขึ้นกับปัจจัยพื้นฐานของผู้เรียนอย่างอายุ หรือสังกัดคณะมากนัก แต่ตัวแปรด้านเพศมีความแตกต่างอยู่บ้างในบางทักษะ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอว่าปัจจัยที่อาจส่งผลต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในเชิงที่ควรศึกษาต่อไป คือรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยนี้มิได้วัดตัวแปรดังกล่าวโดยตรง จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าว

คำสำคัญ (Keywords) : ความคิดสร้างสรรค์, แบบทดสอบ TCT-DP, นักศึกษาระดับปริญญาตรี, อุดมศึกษา, ทักษะศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aimed to (1) examine the creative thinking skills of undergraduate students at Chaiyaphum Rajabhat University, and (2) compare the creative thinking skills of undergraduate students at Chaiyaphum Rajabhat University. A quantitative research method was employed. The sample consisted of 364 undergraduate students, determined using the

Citation : Samerchok., T., & Phatpheng., K. (2026). A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

Krejcie and Morgan table. The research instrument was the Test for Creative Thinking – Drawing Production (TCT-DP). Data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and non-parametric statistics.

The findings revealed that (1) the overall creative thinking skills of the students were at a moderate level, with a mean score of 44.44 out of a total of 72 points, and (2) the comparison of creative thinking skills in relation to personal characteristics indicated that female students demonstrated significantly greater ideational fluency than male students. No statistically significant differences were found with respect to age or year of study. Regarding faculty affiliation, although no statistically significant differences were observed, students from the Faculty of Education and Human Development tended to score higher across several dimensions.

Overall, the findings suggest that creative thinking skills are not strongly determined by learners' background factors such as age or faculty affiliation; however, gender showed some variation in certain skills. The researchers propose that learning activity formats experienced by learners may be a factor worth further investigation. Nevertheless, since this variable was not directly measured in the present study, additional research is needed to confirm this relationship.

Keywords: Creative Thinking, TCT-DP test, Undergraduate Students, Higher Education, 21st-Century Skills

บทนำ (Introduction)

ความคิดสร้างสรรค์ได้ถูกกำหนดให้เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 4 ด้าน ใน 3 ด้านมีทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์หลัก ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านความรู้ ในการสร้างสิ่งใหม่ ความคิดริเริ่ม หรือความคิดสร้างสรรค์ใหม่ พัฒนา ต่อยอด ประยุกต์ และปรับปรุง ให้สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสม ด้านที่ 2 ด้านทักษะโดยเกิดจากการเรียนรู้ ฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดความแคล่วคล่อง ว่องไว ชำนาญ เพื่อพัฒนางาน พัฒนาวิชาชีพ สำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล ตามกรอบแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ Top 10 Skills ของ World Economic Forum และด้านที่ 4 ด้านลักษณะบุคคล ความละเอียดถี่ถ้วน เป็นแบบอย่างบุคลิกภาพดี การสื่อสาร การคิดเป็นระบบ ความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดเชิงตรรกะ และการรู้ดิจิทัล (Announcement of the Higher Education Standards Committee, 2022) ซึ่งความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบพื้นฐานอยู่ 4 ประการ ดังนี้ 1) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) 2) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 3) ความคิดริเริ่ม (Originality) และ4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) (Guilford, 1967:145-151) อีกทั้งยังสามารถสำรวจและวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ได้โดยการใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน The Test for Creative Thinking - Drawing Production (TCT-DP) ของ Jellen and Urban (1986)

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นองค์กรที่ผลิตบัณฑิตออกสู่สังคมในด้านการศึกษา ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ และครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับ

Citation : ทินนิกร เสมอโชค, และ กฤษณา พัฒเพ็ง. (2569). การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

บัณฑิตศึกษา เป็นแหล่งผลิตและพัฒนากำลังคน สร้างงานวิจัยและนวัตกรรมขั้นสูงที่สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา เพื่อก้าวสู่ทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อให้ทราบถึงระดับทักษะความคิดสร้างสรรค์ในองค์ประกอบสำคัญทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความคิดริเริ่ม (Originality) (2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) (3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และ(4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ของนักศึกษา ผลที่ได้จากการวิจัยจะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดรับกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกคิดนอกกรอบ สร้างแนวคิดใหม่ ๆ และพัฒนาความสามารถในการขยายความคิดให้ลึกซึ้งและหลากหลาย นอกจากนี้ ยังสามารถนำผลการวิจัยไปออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การจัดประกวดนวัตกรรม การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านความคิดสร้างสรรค์ หรือโครงการบ่มเพาะทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเติมเต็มศักยภาพของนักศึกษาให้ครบทุกมิติ อันจะเป็นแนวทางในการยกระดับทักษะด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์จะแสดงออกตลอดกระบวนการของความรู้สึกหรือการเห็นปัญหา การรวบรวมความคิดเพื่อก่อตั้งเป็นสมมติฐาน การทดสอบและการแปลงสมมติฐาน ตลอดจนการเผยแพร่ถึงผลผลิตที่ได้รับ ซึ่งทฤษฎีของ Torrance (1962) อาจขยายความได้ว่าผู้ที่มีความคิดริเริ่มเพื่อแสวงหาวิธีใหม่ในการเผชิญหรือแก้ปัญหา โดยความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางสติปัญญาของบุคคล ในการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) รวมถึง คิดนอกกรอบความคิดเดิมซึ่งปิดกั้นแนวคิดอยู่ โดยการคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง แล้วรวบรวมประสบการณ์เดิมทั้งหมดที่ผ่านมา ตั้งเป็นสมมติฐานขึ้น จากนั้นก็ทำการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลที่ได้ นำไปสู่แนวคิดใหม่ๆ ผลผลิตใหม่ๆ รวมถึงวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ตามที่ต้องการได้สำเร็จ (บุษกร เชี่ยวจินดากานต์, 2568) ซึ่งความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) คือ ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และสามารถสร้างคำตอบในปริมาณมากไม่ซ้ำกันในเวลาที่จำกัด (Guilford, 1967; Torrance, 1962; Guilford & Hopefner, 1967; Jellen & Urban, 1986) แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) ความคิดคล่องแคล่วทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expression Fluency) และความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) (Guilford, 1959)

Citation : Samerchok., T., & Phatpheng., K. (2026). A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

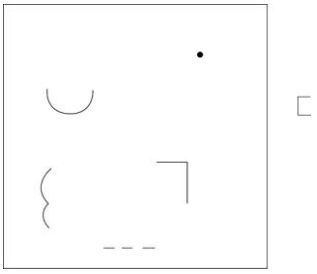
1.2 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) คือ ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายประเภท หลายทิศทาง ไม่ซ้ำแบบ แบ่งประเภทหรือแบบของการคิดออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นในทันที (Spontaneous Flexibility) และความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) (Guilford, 1959)

1.3 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถในการคิดสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น และแตกต่างจากความคิดธรรมดา (Wild Idea) หรืออาจเกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลง ผสมผสาน และประยุกต์จนเกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น ที่มีความแปลกแตกต่างจากเดิม หรือสามารถพลิกแพลงให้กลายเป็นสิ่งที่ไม่คาดคิด ไม่เคยมีใครนึกถึงมาก่อน จึงเป็นลักษณะความคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ต้องอาศัยลักษณะความกล้าคิด กล้าลอง เพื่อทดสอบความคิดของตนบ่อยครั้งที่ความคิดริเริ่มจำเป็นต้องอาศัยความคิดจินตนาการ หรือที่เรียกว่าความคิดจินตนาการประยุกต์ คือไม่ใช่คิดเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องคิดสร้างและหาทางทำให้เกิดผลงานด้วย ความคิดริเริ่มนั้นสามารถอธิบายได้ตามลักษณะต่างๆ ได้แก่ ลักษณะทางกระบวนการ ลักษณะของบุคคล ลักษณะทางผลิตผล

1.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) คือ ความสามารถในการที่จะให้รายละเอียดเป็นขั้นเป็นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพได้ชัดเจน จัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งหรือขยายความคิดเพื่อทำให้ความคิดริเริ่มนั้นมีความที่สมบูรณ์มากขึ้น หรือปรับปรุง/ พัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความคิดละเอียดลออเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นยิ่งในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่ให้สำเร็จ พัฒนาการของความคิดละเอียดลออนั้น ขึ้นอยู่กับอายุ เพศ ทักษะการสังเกต

2. แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ชื่อว่า TCT-DP (The Test for Creative Thinking Drawing Production)

Jellen and Urban (1989) ได้สร้างแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ชื่อว่า TCT-DP (The Test for Creative Thinking Drawing Production) ซึ่งสร้างขึ้นตามนิยามว่า ความคิดสร้างสรรค์คือการคิดอย่างมีสาระเชิงนวัตกรรม มีจินตนาการ และเป็นความคิดอเนกนัยซึ่งรวมถึง ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความกล้าเสี่ยง (Risk-taking) และอารมณ์ขัน (Humor) โดยลักษณะของแบบทดสอบจะกำหนดให้ผู้เข้าสอบแสดงความสามารถทางการคิดอย่างมีสาระด้วยการต่อเติมภาพที่กำหนดให้ ซึ่งเป็นกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดประมาณ 5x5 นิ้ว ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้จะประกอบด้วยภาพเส้นและจุดอยู่ 5 แห่ง และอยู่นอกกรอบอีกหนึ่งแห่ง รวมเป็น 6 แห่ง ดังนี้

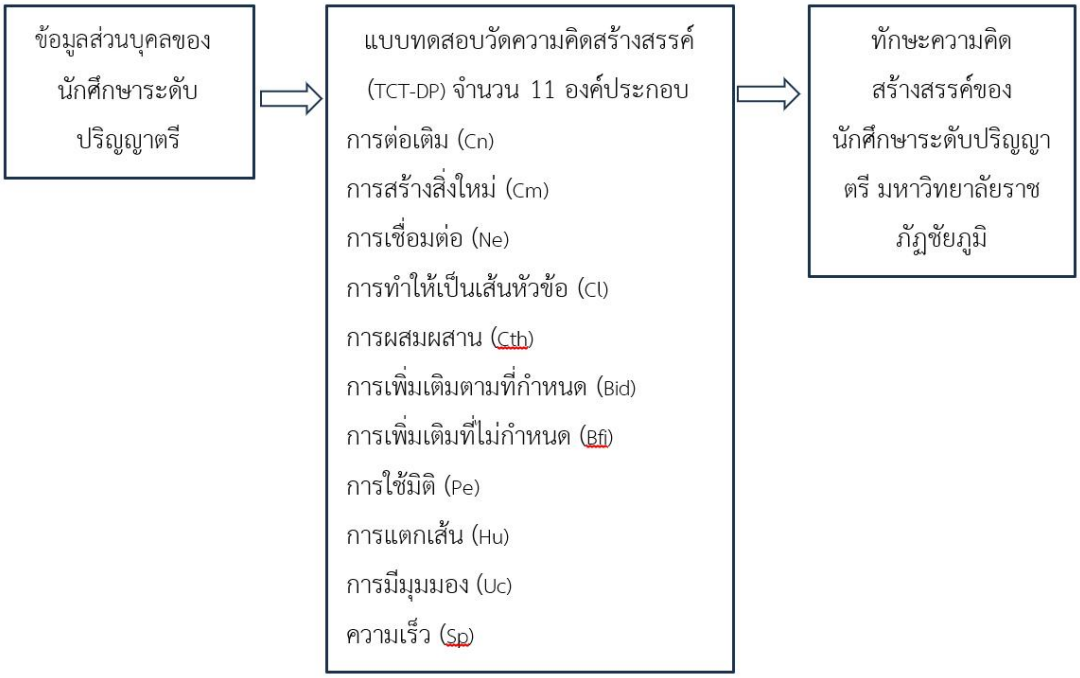
ภาพที่ 1 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

Citation : ทินนิกร เสมอโชค, และ กฤษณา พัฒเพ็ง. (2569). การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

โดยให้ผู้ทดสอบวาดหรือจินตนาการอะไรก็ได้ลงบนกระดาษแผ่นนี้โดยจับเวลาในการทดสอบ และนำผลจากผลงานที่วาดไปวิเคราะห์ แบบทดสอบ TCT-DP นี้ได้รับว่าเป็นแบบทดสอบที่สามารถนำมาใช้วัดได้กับกลุ่มเป้าหมายได้ทุกวัย

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ล้วนเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนากระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ โดยในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบทดสอบ TCT-DP เป็นเครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 3,548 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 364 คน ได้มาจากการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

Citation : Samerchok., T., & Phatpheng., K. (2026). A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP ของ Jellen and Urban ซึ่งได้ปรับปรุงโดยขจรพงษ์ ร่วมแก้วและคณะ (2559) แบบทดสอบ ประกอบด้วยกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 5x5 นิ้ว ภายในมีภาพเส้นและจุด 5 แห่ง และนอกกรอบอีก 1 แห่ง รวม 6 แห่ง ผู้เข้ารับการทดสอบจะวาดหรือสร้างสรรค์ภาพโดยใช้สัญลักษณ์ที่กำหนดให้ ภายในเวลา 12-15 นาที

แบบทดสอบนี้ประเมินความคิดสร้างสรรค์ผ่าน 11 เกณฑ์ ได้แก่ การต่อเติม การสร้างสิ่งใหม่ การเชื่อมต่อ การทำให้เป็นเส้นหัวข้อ การผสมผสาน การเพิ่มเติมตามที่กำหนด การเพิ่มเติมที่ไม่กำหนด การใช้มิติ การแตกเส้น การมีมุมมอง และความเร็ว คะแนนเต็มรวม 72 คะแนน แบ่งระดับความคิดสร้างสรรค์เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 24 คะแนน) ระดับปานกลาง (25-48 คะแนน) และระดับสูง (49-72 คะแนน)

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การพัฒนาเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้: ศึกษาแนวคิดทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของ Torrance (1974) และ Urban & Jellen (1996) เพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบและเกณฑ์การให้คะแนน จากนั้นปรับแบบทดสอบและคำชี้แจงให้เหมาะสมกับบริบทนักศึกษาไทย โดยคงโครงสร้างและรูปแบบสัญลักษณ์เดิมไว้ นำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้า เพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำแบบทดสอบ กรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สะดวก ผู้วิจัยจะจัดส่งแบบทดสอบไปให้ทำในรูปแบบที่เหมาะสม โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 12-15 นาทีต่อคน ผู้วิจัยจะจดบันทึกเวลาและสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทดสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบจะถูกให้คะแนนตามเกณฑ์ทั้ง 11 ข้อ และจัดกลุ่มตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ และใช้สถิติ Mann-Whitney U Test และ Kruskal-Wallis Test เพื่ออธิบายระดับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา โดยการเลือกใช้สถิติ Mann-Whitney U Test และ Kruskal-Wallis Test เนื่องด้วยผู้วิจัยดำเนินการทดสอบการแจกแจงข้อมูล (Normality test) ของข้อมูลที่ได้ พบว่า ข้อมูลไม่เป็นไปตามการแจกแจงปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูล ผู้วิจัยจึงนำสถิติแบบไม่ใช้พารามิเตอร์ (Non-parametric) ในการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบ

Citation : ทินนิกร เสมอโชค, และ กฤษณา พัฒเพ็ง. (2569). การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ข้อมูลส่วนบุคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	156.00	42.86
หญิง	208.00	57.14
อายุ		
19 ปี	95.00	26.10
20 ปี	98.00	26.92
21 ปี	89.00	24.45
22 ปี	64.00	17.58
23 ปีขึ้นไป	18.00	5.00
ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	98.00	26.92
ชั้นปีที่ 2	105.00	28.85
ชั้นปีที่ 3	97.00	26.65
ชั้นปีที่ 4	64.00	17.58
สังกัด		
คณะศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์	101.00	27.87
คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์	155.00	42.57
คณะพยาบาลศาสตร์	108.00	29.56
รวม	**364**	**100**

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นเพศหญิง จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 เพศชาย จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 อายุ 20 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 36.92 อายุ 19 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 26.10 อายุ 21 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.45 อายุ 22 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 17.58 และอายุ 23 ปีขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5 กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 28.85 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ26.92 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 26.65 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 17.58 โดยสังกัดคณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 42.57 คณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ29.56 และคณะศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 27.87 ตามลำดับ

Citation : Samerchok., T., & Phatpheng., K. (2026). A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

	องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	$\overline{X}$	S.D.	ร้อยละ
1	ความคิดคล่องแคล่ว	3.10	1.35	51.69
2	ความคิดยืดหยุ่น	12.74	5.08	53.07
3	ความคิดริเริ่ม	3.26	1.47	27.15
4	ความคิดละเอียดลออ	15.96	6.30	53.21
	รวม	44.44	16.90	61.72
	แปลผล	มีความคิดสร้างสรรค์ในระดับปานกลาง		

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีความคิดสร้างสรรค์ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.44 จากคะแนนเต็ม 72 คะแนน มีคะแนนด้านความคิดริเริ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน ด้านความคิดคล่องแคล่ว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 จาดคะแนนเต็ม 6 คะแนน ด้านความคิดยืดหยุ่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.74 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน และด้านความคิดละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.96 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยค่าร้อยละใช้เกณฑ์จากสัดส่วนคะแนนเต็ม 72 คะแนนเป็นหลัก

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างข้อมูลส่วนบุคล ด้านเพศของนักศึกษา กับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ทักษะความคิดสร้างสรรค์	เพศ	N	Mean Rank	Mann-Whitney U	Z	p
ความคิดคล่องแคล่ว	ชาย	156	169.20	14,149.00	-2.137	.033*
	หญิง	208	192.48			
ความคิดยืดหยุ่น	ชาย	156	179.76	15,796.00	-.432	.666
	หญิง	208	184.56			
ความคิดริเริ่ม	ชาย	156	171.24	14,467.00	-1.801	.072
	หญิง	208	190.95			
ความคิดละเอียดลออ	ชาย	156	172.67	14,690.50	-1.546	.122
	หญิง	208	189.87			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเพศชายและเพศหญิงด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test พบว่า

ด้านความคิดริเริ่ม เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย (Mean Rank = 190.95) สูงกว่าเพศชาย (Mean Rank = 171.24) แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (U = 14,467.000, Z = -1.801, p = .072) ด้านความคิดคล่องแคล่ว เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย (Mean Rank = 192.48) สูงกว่าเพศชาย (Mean Rank = 169.20) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (U = 14,149.000, Z = -2.137, p = .033) แสดงว่าเพศหญิงมีความสามารถในการคิดคล่องแคล่วและมีแนวคิดได้หลากหลายมากกว่าเพศชาย

Citation : ทินนิกร เสมอโชค, และ กฤษณา พัฒเพ็ง. (2569). การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

ด้านความคิดยืดหยุ่นนักศึกษาทั้งสองเพศมีค่าเฉลี่ยอันดับใกล้เคียงกัน (หญิง = 184.56, ชาย = 179.76) และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (U = 15,796.000, Z = -.432, p = .666)

ด้านความคิดละเอียดลออ เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยอันดับ (Mean Rank = 189.87) สูงกว่าเพศชาย (Mean Rank = 172.67) แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (U = 14,690.500, Z = -1.546, p = .122)

โดยเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงด้านเดียว คือ ด้านความคล่องแคล่วทางความคิด ในขณะที่ด้านอื่นๆ แม้จะมีแนวโน้มที่เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยอันดับสูงกว่า แต่ความแตกต่างดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างข้อมูลส่วนบุคล ด้านอายุของนักศึกษากับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ทักษะความคิดสร้างสรรค์	Chi-Square (χ^2)	df	p	Mean Rank				
				อายุ 19 ปี	อายุ 20 ปี	อายุ 21 ปี	อายุ 22 ปี	อายุ 23 ปี
ความคิดคล่องแคล่ว	2.799	4	.592	191.22	187.43	167.81	180.80	188.33
ความคิดยืดหยุ่น	1.603	4	.808	185.09	186.57	170.43	186.91	190.67
ความคิดริเริ่ม	2.141	4	.710	187.25	189.26	175.47	171.02	196.22
ความคิดละเอียดลออ	3.579	4	.466	190.67	181.36	165.85	193.38	189.19

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาจำแนกตามอายุด้วยสถิติ Kruskal-Wallis Test พบว่า นักศึกษาอายุ 19, 20, 21, 22 และ 23 ปี มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ดังนี้ ด้านความคิดริเริ่ม (χ^2 = 2.141, df = 4, p = .710) ด้านความคล่องแคล่ว (χ^2 = 2.799, df = 4, p = .592) ด้านความยืดหยุ่น (χ^2 = 1.603, df = 4, p = .808) ด้านความละเอียดลออ (χ^2 = 3.579, df = 4, p = .466)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอันดับ พบว่า นักศึกษาอายุ 23 ปี มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุดใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่ม (Mean Rank = 196.22) ด้านความคล่องแคล่ว (Mean Rank = 188.33) และด้านความยืดหยุ่น (Mean Rank = 190.67) ขณะที่นักศึกษาอายุ 22 ปี มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุดในด้านความละเอียดลออ (Mean Rank = 193.38) สำหรับค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด พบว่านักศึกษาอายุ 21 ปี มีค่าต่ำสุดใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความคล่องแคล่ว (Mean Rank = 167.81) ด้านความยืดหยุ่น (Mean Rank = 170.43) และด้านความละเอียดลออ (Mean Rank = 165.85) ขณะที่นักศึกษาอายุ 22 ปี มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุดในด้านความคิดริเริ่ม (Mean Rank = 171.02) ตามลำดับ

Citation : Samerchok., T., & Phatpheng., K. (2026). A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างข้อมูลส่วนบุคล ด้านชั้นปีของนักศึกษากับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ทักษะความคิดสร้างสรรค์	Chi-Square (χ^2)	df	p	Mean Rank			
				ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
ความคิดคล่องแคล่ว	5.399	3	.145	180.44	180.15	200.28	162.56
ความคิดยืดหยุ่น	4.132	3	.248	177.89	179.10	200.04	168.56
ความคิดริเริ่ม	3.377	3	.337	179.60	179.50	197.69	168.86
ความคิดละเอียดลออ	4.934	3	.177	180.30	172.06	202.08	173.33

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปีด้วยสถิติ Kruskal-Wallis Test พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ดังนี้ ด้านความคิดริเริ่ม (χ^2= 3.377, df = 3, p = .337) ด้านความคล่องแคล่ว (χ^2= 5.399, df = 3, p = .145) ด้านความยืดหยุ่น (χ^2= 4.132, df = 3, p = .248) และด้านความละเอียดลออ (χ^2= 4.934, df = 3, p = .177) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอันดับ พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุดในทุกด้าน (Mean Rank = 197.69-200.28) ขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุดใน 3 ด้าน (Mean Rank = 162.56-168.86) ยกเว้นด้านความละเอียดลออที่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าต่ำสุด (Mean Rank = 172.06) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างข้อมูลส่วนบุคล ด้านสังกัดของนักศึกษากับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ทักษะความคิดสร้างสรรค์	Chi-Square (χ^2)	df	p	Mean Rank		
				คณะศิลปศาสตร์ฯ	คณะพยาบาลศาสตร์	คณะครุศาสตร์ฯ
ความคิดคล่องแคล่ว	.475	2	.789	188.60	180.23	180.16
ความคิดยืดหยุ่น	1.167	2	.558	190.91	176.45	183.31
ความคิดริเริ่ม	1.391	2	.499	181.83	176.50	191.74
ความคิดละเอียดลออ	.752	2	.687	186.11	176.97	187.06

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาจำแนกตามสังกัดด้วยสถิติ Kruskal-Wallis Test พบว่า นักศึกษาที่สังกัดคณะศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณะคณะพยาบาลศาสตร์ และสังกัดคณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ดังนี้ ด้านความคิดริเริ่ม (χ^2= 1.391, df = 2, p = .499) ด้านความคล่องแคล่ว (χ^2= .475, df = 2, p = .789) ด้านความยืดหยุ่น (χ^2= 1.167, df = 2,

Citation : ทินนิกร เสมอโชค, และ กฤษณา พัฒเพ็ง. (2569). การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

p = .558) ด้านความละเอียดลออ (χ^2= .752, df = 2, p = .687) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอันดับ พบว่า คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุดในทุกด้าน (Mean Rank = 183.31-191.74) ขณะที่นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุดใน 3 ด้าน (Mean Rank = 176.45-180.23) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีความมุ่งหมายอธิบายและตีความผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นถึงความหมายเชิงวิชาการและนัยสำคัญของผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมนักศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.44 จากคะแนนเต็ม 72 คะแนน จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดประสบการณ์หรือโอกาสในการฝึกฝนการคิดอย่างหลากหลายและลึกซึ้ง ระดับคะแนนเฉลี่ยที่ได้ยังบ่งชี้ว่ายังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาเพิ่มเติม ปัจจัยหนึ่งอาจเกิดจากรูปแบบการเรียนรู้ กระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ จึงไม่ส่งเสริมความริเริ่มหรือความยืดหยุ่นทางความคิดอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ รัชนีภรณ์ คล่องแคล่ว(2565) ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอนาคตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแก้ปัญหาอนาคต พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแก้ปัญหาอนาคต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับสินาพร วิทยาวนิชชัยและอัฐฉญา แพทย์ศาสตร์ (2554) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษานิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชน ค่าเฉลี่ยของพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์รวมของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 60.25 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.15 ค่าคะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 18-90 คะแนน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง และเชาวเลิศ ทศธรรม, ทรงศักดิ์ สองสนิท และวณิชา สาคร (2565) ได้ใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (TCT-DP) วัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$=50.14, S D =2.00) ทั้งนี้ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกำกับตนเองมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกำกับตนเองทางสถิติที่ ระดับ .05 (สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, 2559)

2. ผลการเปรียบเทียบวิเคราะห์ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ระหว่างข้อมูลส่วนบุคล กับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา ด้านเพศ พบว่า เพศหญิงมีความคล่องแคล่วทางความคิดมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเชื่อมโยงกับการที่เพศหญิงมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับรายละเอียดและการแสดงออกทางภาษา ทำให้สามารถเสนอแนวคิดได้หลากหลายกว่า ส่วนมิติอื่นที่ไม่พบความแตกต่างอาจบ่งชี้ว่าทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นสมรรถนะที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศเป็นหลัก ซึ่งด้านอายุ พบว่า ไม่มีความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาพัฒนาการที่ระบุว่าช่วงวัยต้นของผู้ใหญ่ (18–25 ปี) มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาใกล้เคียงกัน ส่วนด้านชั้นปี พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ซึ่งสะท้อนว่าระดับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา

Citation : Samerchok., T., & Phatpheng., K. (2026). A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 มีแนวโน้มใกล้เคียงกัน แม้ว่าผู้เรียนจะอยู่ในช่วงปีการศึกษาที่ต่างกัน ผลนี้อาจบ่งชี้ว่าโอกาสในการฝึกฝนหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในหลักสูตรไม่ได้แตกต่างกันมากระหว่างชั้นปี หรืออาจมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ให้ประสบการณ์ด้านความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันในทุกปีการศึกษา และด้านสังกัด พบว่า แม้จะไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มีแนวโน้มคะแนนสูงกว่าในหลายด้าน ซึ่งอาจเกิดจากลักษณะของหลักสูตรที่เน้นการออกแบบการสอน การสร้างสื่อ และการทำโครงงาน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์มากกว่าสาขาอื่น ซึ่งสอดคล้องกับชัญญ์ฐกัญญ์ สือจันทรา (2564) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ชั้นปีแตกต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน สาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน และชั้นปีที่แตกต่างกัน มีการรับรู้การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์จากมหาวิทยาลัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาตามตัวแปรพื้นฐานของผู้เรียน พบว่า เพศ อายุ ชั้นปี และสังกัดคณะไม่ใช่ปัจจัยที่อธิบายความแตกต่างของทักษะความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นด้านความคิดคล่องแคล่วที่เพศหญิงมีคะแนนสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลดังกล่าวบ่งชี้ว่าคุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนอธิบายความแปรปรวนของทักษะความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างจำกัด และยังมีตัวแปรอื่นที่อาจมีบทบาทสำคัญในการกำหนดระดับทักษะดังกล่าว ซึ่งงานวิจัยนี้มิได้วัดโดยตรง อาทิ รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการสอน หรือสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมที่วัดตัวแปรดังกล่าวโดยตรง เพื่อยืนยันความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. พัฒนาทักษะความคิดริเริ่ม (Originality) เป็นลำดับแรก เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบด้านนี้มีค่าร้อยละต่ำที่สุด ควรออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาคิดนอกกรอบอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดประกวดนวัตกรรม การจัด Hackathon หรือกิจกรรมที่กำหนดโจทย์ปลายเปิดโดยไม่มีคำตอบตายตัว เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษากล้าเสนอแนวคิดที่แปลกใหม่และแตกต่างจากเดิม

2. พัฒนาทักษะความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเพศหญิงมีความคิดคล่องแคล่วสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านนี้สำหรับนักศึกษาชายเป็นพิเศษ เช่น กิจกรรมระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม หรือการนำเสนองานในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อฝึกการผลิตแนวคิดจำนวนมากในเวลาจำกัด

3. บูรณาการกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ครอบคลุมทุกองค์ประกอบเข้าสู่รายวิชา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าทักษะความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือโครงงานเป็นฐาน ที่ต้องการใช้ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ไปพร้อมกัน

Citation : ทินนิกร เสมอโชค, และ กฤษณา พัฒเพ็ง. (2569). การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

4. ปรับปรุงหลักสูตรให้กำหนดตัวชี้วัดด้านความคิดสร้างสรรค์แต่ละองค์ประกอบอย่างชัดเจน โดยเฉพาะด้านความคิดริเริ่มและความคิดคล่องแคล่วซึ่งมีค่าร้อยละต่ำกว่าองค์ประกอบอื่น ทั้งนี้ควรทบทวนผลลัพธ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับกรอบทักษะศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะความคิดริเริ่ม (Originality) โดยเฉพาะ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีคะแนนต่ำที่สุดในงานวิจัยนี้ โดยควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบการเรียนการสอนบุคลิกภาพ แรงจูงใจ หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลมากขึ้น

2. ออกแบบวิจัยเชิงทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดคล่องแคล่วอย่างเฉพาะเจาะจง เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่งานวิจัยนี้พบว่ายังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาอีกมาก

3. ขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังมหาวิทยาลัยอื่นเพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะความคิดสร้างสรรค์แต่ละองค์ประกอบในบริบทที่แตกต่างกัน และเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงผลการวิจัยในระดับกว้าง

4. ศึกษาพัฒนาการของทักษะความคิดสร้างสรรค์ในระยะยาว (Longitudinal Study) โดยติดตามการเปลี่ยนแปลงของทักษะในแต่ละองค์ประกอบ โดยเฉพาะด้านความคิดริเริ่ม ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงปีสุดท้าย เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรช่วยพัฒนาทักษะดังกล่าวได้จริงหรือไม่

5. บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลหรือปัญญาประดิษฐ์ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยศึกษาผลของการใช้เครื่องมือ Generative AI หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลต่อการพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดคล่องแคล่วของนักศึกษาซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ยังต้องการการพัฒนา

6. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม หรือทักษะนวัตกรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมและนำไปสู่การพัฒนานักศึกษาได้อย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว และคณะ. (2559). รูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดตามแนวคิดคอนเน็คติวิสต์ซึมเพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 3*(1), 45–63.

ชัญญ์ฐกัญญ์ สือจันทรา. (2564). *ความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

เชาวเลิศ ทศธรรม, ทรงศักดิ์ สองสนิท, และวณิชา สาคร. (2565). การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดการเรียนรู้ผสมผสานแบบโครงงานเป็นฐานสำหรับนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาโพธิ์ (สหพันธ์พิทยาภรณ์). *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 19*(3), 57–69.

บุษกร เชี่ยวจินดากานต์. (2568). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยการคิดแก้ปัญหาอนาคตบนโลกเสมือนจริงเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 19*(3), 165–188.

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565). *รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. ราชกิจจานุเบกษา, 139*.

Citation : Samerchok., T., & Phatpheng., K. (2026). A Study of Creative Thinking Skills Among Undergraduate Students of Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

รัชนีภรณ์ คล่องแคล่ว. (2565). การพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบซินเนคติกส์และเรียนรู้ด้วยรูปแบบการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของกิลฟอร์ด. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก, 8*(1), 35–49.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561–2580* (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สินาพร วิทยาวนิชชัย และอัฐฉญา แพทย์ศาสตร์. (2554). *ความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษานิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชน* [รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู. (2559). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, 9*(2), 1245–1261.

Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. McGraw-Hill.

Guilford, J. P., Dunham, J. L., & Hoepfner, R. (1967). Roles of intellectual abilities in the learning of concepts. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 58*(4), 1812–1817. https://doi.org/10.1073/pnas.58.4.1812

Jellen, H., & Urban, K. K. (1986). The TCT-DP (Test for Creative Thinking – Drawing Production): An instrument that can be applied to most age and ability groups. *Creative Child and Adult Quarterly, 11*, 138–155.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*, 607–610.

Torrance, E. P. (1962). *Guiding creative talent*. Prentice-Hall.

Citation : ทินนิกร เสมอโชค, และ กฤษณา พัฒเพ็ง. (2569). การศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3504. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3504

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3591
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office

ปัณณ์ติยา เงางาม[1*], เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม[2], และ อัครชัย ทับสกุล[3]

Panthiya Ngaongam[1], Charoenwit Sompongtham[2], and Akarachai Tubsakul[3]

[1-3]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี; Faculty of Education Ratchathani University, Thailand

*Corresponding Author; e-mail : Makhaimuk@gmail.com

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3591

Received : April 7, 2026; **Revised :** May 25, 2026; **Accepted :** May 29, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 14 คน และข้าราชการครู 177 คน รวมทั้งสิ้น 191 คน ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรและใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง .22 - .70 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 และแบบสอบถามความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง .22 - .74 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ สถิติวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X) โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล (X_3), มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน (X_5), ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล (X_1), ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_2) และด้านการออกแบบเชิงระบบ (X_4) ตามลำดับ

2. ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ (Y) โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Y_1), มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรครูและนักเรียน (Y_2) และด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย (Y_3) ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X) ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียน

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

อัจฉริยะ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ได้ดีที่สุดจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน (X_5), ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_2) และด้านการออกแบบเชิงระบบ (X_4) ตามลำดับ โดยมีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 74.30 มีสมการการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังนี้

$$Y' = 1.602 + 0.244(X_5) + 0.230(X_2) + 0.138(X_4)$$

$$Z' = 0.367(Z_{X5}) + 0.347(Z_{X2}) + 0.202(Z_{X4})$$

คำสำคัญ (Keywords) : ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนอัจฉริยะ

Abstract

This research aimed to study: 1) the Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era, 2) the Organization Regarding Smart School, and 3) the Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School. The sample consisted of 191 respondents in Consortium 4 Sisamrong under the Secondary Educational Service Area Office Surin, including 14 school administrators and 177 teachers. The sample size was determined proportionally to the population, and stratified random sampling was employed. The research instrument was a 5–level rating scale questionnaire. The item discrimination (r) for each item on digital academic leadership for school administrators and the Organization Regarding Smart School ranged from .22 to .70 and .22 to .74, respectively, and the reliability coefficients were .88 and .87, respectively. The statistics used for analysis included the mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression.

The research results were as follows:

1. Overall, the digital academic leadership of school administrators (X) was at a high level. The aspects ranked from highest to lowest included leadership in promoting digital capacity and culture (X_3), building collaborative learning networks (X_5), supporting equity and digital citizenship (X_1), digital vision planning (X_2), and system design (X_4), respectively.

2. Overall, smart schools (Y) and their aspects were rated, ranked from highest to lowest, including management using digital technology (Y_1), development of digital skills for teachers and students (Y_2), and modern media and technological innovation (Y_3), respectively.

3. The digital academic leadership of school administrators (X) affecting smart schools (Y) was statistically significant at the .01 level. Three variables best predicted smart schools, including collaborative learning networks (X_5), digital vision planning (X_2), and system design (X_4), with a predictive power of 74.30 percent. The predictive equations in the form of raw scores and standard scores were as follows:

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

$$Y' = 1.602 + 0.244(X_5) + 0.230(X_2) + 0.138(X_4)$$

$$Z' = 0.367(Z_{X5}) + 0.347(Z_{X2}) + 0.202(Z_{X4})$$

Keywords : Digital Academic Leadership, School Administrators, Smart Schools

บทนำ (Introduction)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทของระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่มีพลวัตสูง จำเป็นต้องมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในการบริหารจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา โดยสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (International Society for Technology in Education: ISTE, 2018) ได้กำหนดมาตรฐานภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความเสมอภาค การเป็นพลเมืองดิจิทัล และการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เชิงบวก ขณะเดียวกัน แนวคิดโรงเรียนอัจฉริยะ (Smart School) ได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ผ่านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล (Johnson et al., 2016) ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มสำคัญของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน

ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงดิจิทัล การจัดสรรทรัพยากรเทคโนโลยี การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมแบบ VUCA ที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาระดับหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นหลัก ขณะที่การศึกษาเชิงประจักษ์ที่มุ่งวิเคราะห์อิทธิพลเชิงพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะตามกรอบแนวคิดของ Argyris and Ransbotham (2016) ยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร เทคโนโลยี และศักยภาพบุคลากรที่แตกต่างจากบริบทเมือง ส่งผลให้การพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะยังเผชิญกับความท้าทายทั้งด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ที่ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมแบบ VUCA ซึ่งมีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ

ในบริบทของสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษาในอำเภอศีขรภูมิและอำเภอสำโรงทาบ จำนวน 12 แห่ง พบว่ายังมีข้อจำกัดในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ จากรายงานผลการดำเนินงาน (2567) ระบุว่า ครูและบุคลากรบางส่วนยังขาดทักษะดิจิทัล อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่ทันสมัย และงบประมาณด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอ ส่งผลให้นักเรียนเข้าถึงเทคโนโลยีได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลเชิงพยากรณ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลกับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในบริบทของสหวิทยาเขตนี้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างทางวิชาการที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาระดับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ และวิเคราะห์อิทธิพลเชิงพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่ออธิบายความสามารถในการพยากรณ์ของตัวแปร ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นสารสนเทศสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนโยบาย การบริหารสถานศึกษา และการยกระดับโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัล

ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลเป็นแนวคิดที่พัฒนาต่อยอดจากภาวะผู้นำทางวิชาการแบบดั้งเดิม โดยมุ่งเน้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (International Society for Technology in Education: ISTE, 2018) ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) การเสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล 4) การออกแบบเชิงระบบ และ 5) การเรียนรู้ร่วมกัน

องค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้นำด้านเทคโนโลยี ที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา การส่งเสริมศักยภาพของครูและบุคลากร ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ

ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ (Smart School) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล Argyris and Ransbotham (2016) อธิบายว่า โรงเรียนอัจฉริยะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาและปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกแบบวงรอบคู่ (Double-loop learning) ซึ่งไม่ได้มุ่งเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่รวมถึงการสะท้อนคิด ทบทวน และปรับเปลี่ยนทั้งวิธีปฏิบัติและกรอบแนวคิดขององค์กรให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แนวคิดดังกล่าวแตกต่างจากการเรียนรู้แบบวงรอบเดียว (Single-loop learning) ที่มุ่งเพียงปรับปรุงวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดิม โดยไม่ได้ตั้งคำถามต่อแนวคิดหรือระบบงานที่ใช้อยู่ ขณะที่การเรียนรู้แบบวงรอบคู่จะเน้นการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและการปรับเปลี่ยนนโยบาย วิธีดำเนินงาน หรือกรอบความคิดขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ในบริบทของโรงเรียนอัจฉริยะ กระบวนการเรียนรู้เชิงลึกดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งต้องอาศัยการปรับปรุงระบบงานและการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง 2) การพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะใหม่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และ 3) การใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ แนวคิดของ Sammons et al. (1995) และจารุวัจน์ สองเมือง (2559) ยังสนับสนุนว่าการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะจึงสะท้อนถึงผลลัพธ์ของการบูรณาการเทคโนโลยี นวัตกรรม และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากรที่เหมาะสม และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัล

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลกับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ

แนวคิดของ ISTE (2018) อธิบายว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม ซึ่งไม่ใช่เพียงการบริหารงานทั่วไป แต่เป็นการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของ Argyris and Ransbotham (2016) ที่อธิบายว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกแบบวงรอบคู่ เพื่อให้บุคลากรสามารถสะท้อนคิด ปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ และพัฒนากรอบแนวคิดขององค์กรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการ ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) การเสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล 4) การออกแบบเชิงระบบ และ 5) การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบล้วนมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ กล่าวคือ การสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัลช่วยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและปลอดภัย การกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัลช่วยพัฒนาทักษะและทัศนคติของบุคลากร การออกแบบเชิงระบบช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการเรียนรู้ร่วมกันช่วยสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

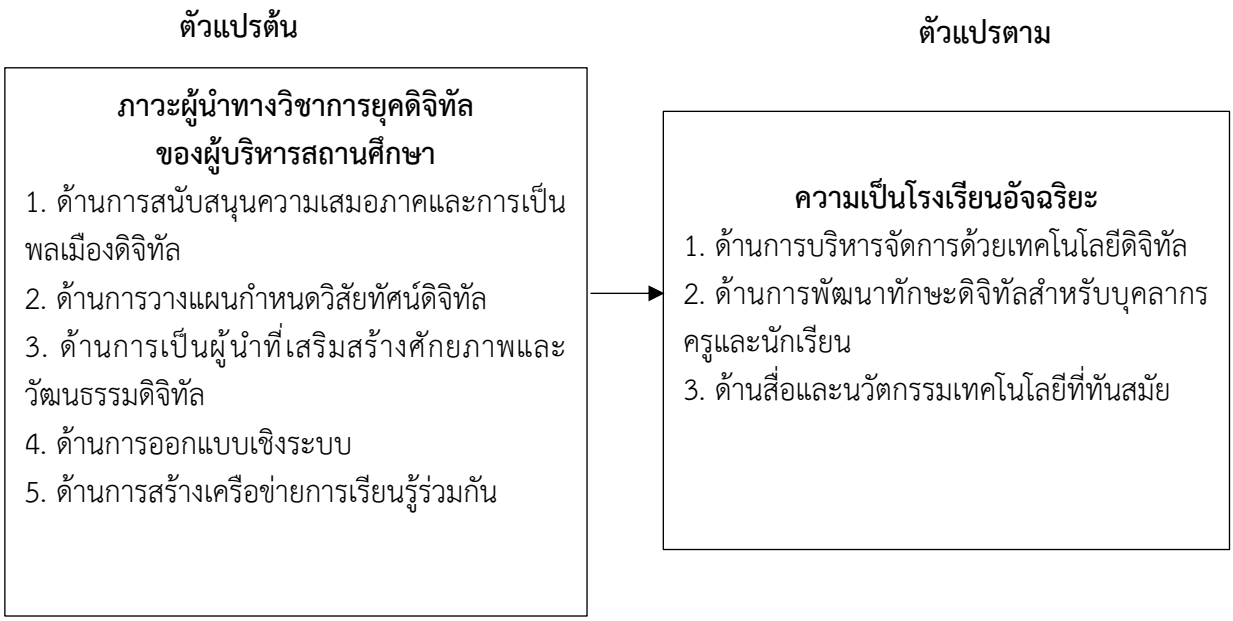
ในส่วนของความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) การพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรครูและนักเรียน และ 3) การใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลจะสามารถส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี พัฒนาศักยภาพของบุคลากร และสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม จากการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลหรือความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในลักษณะเชิงพรรณนา ขณะที่การศึกษาความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองในบริบทของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ เพื่ออธิบายว่าภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลสามารถพยากรณ์และสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัล ตามแนวคิดของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ มาตรฐานชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (International Society for Technology in Education) (2018) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล 4) ด้านการออกแบบเชิงระบบ และ 5) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน และผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ตามแนวคิดของ Argyris and Ransbotham (2016) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรครูและนักเรียน และ 3) ด้านสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัย จากรายละเอียดดังที่กล่าวมาสามารถนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 12 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 380 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 28 คน และข้าราชการครู 352 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 คน จากประชากร 380 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา 4 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน และข้าราชการครู จำนวน 177 คน รวมทั้งสิ้น 191 คน ดังตารางที่ 1

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาดสถานศึกษา สหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ข้าราชการครู	รวม	ผู้บริหาร	ข้าราชการครู	รวม
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	5	114	119	3	57	60
โรงเรียนขนาดใหญ่	4	68	72	2	34	36
โรงเรียนขนาดกลาง	18	160	178	9	80	90
โรงเรียนขนาดเล็ก	1	10	11	1	5	6
รวม	**28**	**352**	**380**	**14**	**177**	**191**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ มาตรฐานชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (International Society for Technology in Education) (2018) มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) การเสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล 4) การออกแบบเชิงระบบ 5) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ระหว่าง .22 - .70 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ตามแนวคิดของ Argyris and Ransbotham (2016) มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) การพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรครูและนักเรียน และ 3) สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ระหว่าง .22 - .74 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .87

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าอำนาจจำแนก (Item-Total Correlation) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานีเพื่อขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษา จากนั้นเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้งในรูปแบบออนไลน์และไปรษณีย์ พร้อมตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ระดับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

5. วิเคราะห์อำนาจพยากรณ์โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย (Research Results)

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ **โดยรวม**

(n=191)

ด้านที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล (X_1)	4.41	.50	มาก
2	ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_2)	4.37	.51	มาก
3	ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล (X_3)	4.46	.50	มาก
4	ด้านการออกแบบเชิงระบบ (X_4)	4.33	.49	มาก
5	ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน (X_5)	4.46	.51	มาก
	รวม	**4.41**	**.47**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = .47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยในลำดับสูงสุด

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = .50) รองลงมา คือ 2) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = .51) 3) ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = .50) 4) ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = .51) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 5) ด้านการออกแบบเชิงระบบ ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = .49) ตามลำดับ

2. ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวม

(n=191)

ด้านที่	ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ (Y)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Y_1)	4.45	.44	มาก
2	ด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรครูและนักเรียน (Y_2)	4.35	.31	มาก
3	ด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย (Y_3)	4.07	.47	มาก
	รวม	**4.29**	**.34**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = .34) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Y_1) ($\bar{X}$= 4.45, S.D. = .44) รองลงมา คือ 2) ด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรครูและนักเรียน (Y_2) ($\bar{X}$= 4.35, S.D. = .31) และ 3) ด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย (Y_3) ($\bar{X}$= 4.07, S.D. = .47) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ของภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ดังตารางที่ 4

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

(n=191)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
X_1	1.000					
X_2	.680**	1.000				
X_3	.782**	.822**	1.000			
X_4	.740**	.790**	.851**	1.000		
X_5	.782**	.822**	1.000**	.851**	1.000	
Y	.711**	.809**	.825**	.789**	.825**	1.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient: r) ระหว่างองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีค่าระหว่าง .680 – .851 ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลกับความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ มีค่าระหว่าง .711 – .825 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่าไม่มีคู่ใดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงเกิน .85 จึงไม่ปรากฏปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระมีความเหมาะสมสำหรับนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในลำดับต่อไป

4. ผลการวิเคราะห์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่ดีที่สุด ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Stepwise ดังตารางที่ 5

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี Stepwise ของภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

(n=191)

ตัวแปรพยากรณ์	B	β	T	P
ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน (X_5)	.244	.367**	4.601	< .001
ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_2)	.230	.347**	5.085	< .001
ด้านการออกแบบเชิงระบบ (X_4)	.138	.202**	2.728	0.007
R		.862		
R^2		.743		
R^2adj		.739		
SE_{est}		.174		
A		1.602		
F		180.203		
p-value		< .001		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Stepwise พบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เรียงลำดับตามสัมประสิทธิ์การกำหนดจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน (X_5) ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_2) และด้านการออกแบบเชิงระบบ (X_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .862 มีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (a) = 1.602 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .174 และมีอำนาจพยากรณ์ (R^2) ได้ร้อยละ 74.30 ทั้งนี้สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 1.602 + 0.244(X_5) + 0.230(X_2) + 0.138(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.367(Z_{X5}) + 0.347(Z_{X2}) + 0.202(Z_{X4})$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มี

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริบทเชิงนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใช้นวัตกรรมและการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Leader) ที่สอดคล้องกับมาตรฐานของ ISTE (2018) ในการกำหนดทิศทางและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ด้านการออกแบบเชิงระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดในมิติของโครงสร้างพื้นฐาน งบประมาณ และความพร้อมของบุคลากรบางส่วน สอดคล้องกับข้อมูลสารสนเทศที่ระบุว่าอุปกรณ์บางส่วนยังไม่ทันสมัยและงบประมาณด้านเทคโนโลยียังไม่เพียงพอ ผลการศึกษานี้ยังไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของภูรีรัตน์ สุกใส (2565) ที่พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งพัฒนาความเป็นมืออาชีพของตนเองและบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ส่งเสริมการเป็นแบบอย่างด้านความรับผิดชอบต่อการใช้ข้อมูลข่าวสาร ผลักดันการใช้กฎหมายและจริยธรรมทางดิจิทัล สร้างความยุติธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร และสนับสนุนให้นักเรียนเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รวมถึงกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารตระหนักถึงบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองและองค์กร ควบคู่กับการสร้างความตระหนักด้านกฎหมายและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับ กนิษฐิกา พรหมวาทย์ (2566) ที่เน้นการเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบ และ ณัฏฐณิชา พรปทุมชัยกิจ (2564) ที่กล่าวถึงบทบาทผู้นำในการเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รวมถึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของเจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีด้านพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีทักษะในการสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหาร จัดทำกลยุทธ์ที่เหมาะสม และกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลได้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารตระหนักถึงบทบาทผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนองค์กร จึงมุ่งปรับการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการกำหนดทิศทางองค์กรอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) ที่เน้นการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ดิจิทัลอย่างรอบด้าน และสอดคล้องกับ กัญญาภัค จูฑพลกุล และทัศนะ ศรีปัตตา (2565) ที่พบว่าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีเชิงนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนบุคลากรใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนางานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ และการพัฒนาบุคลากรตามศักยภาพโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ส่วนอีก 3 ข้ออยู่ใน

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ระดับมาก ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยี และการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการประยุกต์ใช้ในรูปแบบนวัตกรรมเพื่อยกระดับการเรียนรู้ ควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับณัฏฐณิชา พรปทุมชัยกิจ (2564) ที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีในองค์กร และสอดคล้องกับวันซูรัยณา ดอแม (2566) ที่พบว่าการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการออกแบบเชิงระบบ โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสรรหาและมอบหมายบุคลากรที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยี วางแผนปกป้องข้อมูลและความปลอดภัย พัฒนาระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา วางแผนการใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับหลักสูตร ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและพัฒนาระบบเทคโนโลยีให้มีความเข้มแข็งและบูรณาการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ โดยมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพองค์กร จึงให้ความสำคัญกับการวางแผน การพัฒนาทรัพยากรบุคคล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษาระหว่างประเทศ (ISTE) (2018) ที่เน้นการพัฒนาระบบและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับธณัชนันท์ พรหมแทนสุด (2565) ที่พบว่าด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของบุคลากร สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีความโดดเด่นด้านเทคโนโลยี สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านดิจิทัล จัดตั้งทีมนำทางวิชาการ สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่อขยายเครือข่าย และส่งเสริมรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลในการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ จึงมุ่งพัฒนาความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กร พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ กนิษฐิกา พรหมวาทย์ (2566) ที่ชี้ให้เห็นบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัล ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ว่าการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้มีความสำคัญและอยู่ในระดับมาก

2. ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่าความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือหลักในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการกำหนดโครงสร้าง บทบาท และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรทำงานได้ตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Albrecht (2003) ที่ระบุว่าองค์กรอัจฉริยะต้องมีวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรมีทิศทางเดียวกัน ในส่วนของ ด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยประเด็นที่ปฏิบัติได้น้อยที่สุดคือการจัดสรรคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและนโยบายการจัดสรรทรัพยากร สอดคล้องกับแนวคิดของ Argyris and Ransbotham

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

(2016) ที่อธิบายว่าโรงเรียนอัจฉริยะต้องอาศัยการบูรณาการด้านการบริหารจัดการ บุคลากร และสื่อเทคโนโลยีเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญวิทย์ ชุมศรี (2564) ที่ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพบว่าองค์ประกอบหลักของโรงเรียนอัจฉริยะประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านบุคคล 2) ด้านการบริหารจัดการ และ 3) ด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งผลการนำกลยุทธ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาโรงเรียนอัจฉริยะจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับทั้งศักยภาพของบุคลากร ระบบการบริหารจัดการ และความพร้อมด้านเทคโนโลยีควบคู่กัน จึงจะสามารถยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิผล

2.1 ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารกำหนดแนวทางพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัล กำหนดความรู้และสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรและผู้เรียน วางวิสัยทัศน์และกรอบการบริหาร กำหนดวิธีประเมินประสิทธิภาพ จัดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน วิเคราะห์ศักยภาพและข้อมูลพื้นฐาน และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะดิจิทัล ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารตระหนักถึงบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับคุณภาพการศึกษา จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร การบริหารเชิงระบบ และการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ สอดคล้องกับ Albrecht (2003) ที่เน้นการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางองค์กรอย่างชัดเจน และ Sullivan (2017) ที่ชี้ว่าการบริหารจัดการมีผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา รวมถึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของอักษราภัค สิทธิพรรัตมณี (2566) เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรอัจฉริยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่พบว่าองค์ประกอบการเป็นองค์กรอัจฉริยะของโรงเรียนด้านวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนว่าการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความเป็นองค์กรอัจฉริยะ และช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรครูและนักเรียน โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนมีความพร้อมในโลกดิจิทัลและสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและเรียนรู้ ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้และจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสม นักเรียนมีทักษะในการสืบค้นและจัดการข้อมูล ครูมีการประเมินและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในฐานะกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนโรงเรียนอัจฉริยะ โดยมุ่งพัฒนาทั้งสมรรถนะดิจิทัลของครูและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนควบคู่กัน ส่งผลให้ครูสามารถปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล ขณะที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้อย่างเหมาะสม นักเรียนมีความพร้อมในโลกดิจิทัลและสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ได้ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่าง

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ต่อเนื่อง อีกทั้งครูยังสามารถออกแบบการเรียนรู้และจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมกับ นอกจากนี้ การที่ครูมีการประเมินและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง ยังสะท้อนถึงวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญขององค์กรอัจฉริยะที่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและนักเรียนอาจยังอยู่ในระดับของการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้มากกว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ กล่าวคือ นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร สืบค้น และจัดการข้อมูลได้ดี แต่การพัฒนาทักษะขั้นสูง เช่น การคิดเชิงคำนวณ การสร้างสื่อดิจิทัล การออกแบบนวัตกรรม หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน อาจยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ขณะเดียวกัน แม้ครูจะมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ แต่ความแตกต่างด้านศักยภาพของครูแต่ละคน รวมถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรและอุปกรณ์ดิจิทัล อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียนในระยะยาว ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของโรงเรียนอัจฉริยะที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาณุพันธุ์ จันทรา และคณะ (2560) ที่ศึกษาความเป็นองค์กรอัจฉริยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยพบว่า ความเป็นองค์กรอัจฉริยะของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ และการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นต่อยุคดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นองค์กรอัจฉริยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ ได้แก่ การจัดเตรียมระบบอินเทอร์เน็ตและอินทราเน็ตที่มีคุณภาพ การพัฒนาห้องสมุดออนไลน์ การจัดอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ระบบภาพและเสียง การจัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสม การจัดสรรคอมพิวเตอร์ให้บุคลากร การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการใช้ซอฟต์แวร์ในการบริหารจัดการ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การจัดสรรคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลให้กับนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและความพร้อมในการจัดหาอุปกรณ์รายบุคคลสำหรับนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Zhu (2016) ที่เน้นความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญวิทย์ ชุมศรี (2564) ที่ชี้ว่าการพัฒนาโรงเรียนอัจฉริยะจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการ และการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงจะสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวสู่ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาณุพันธุ์ จันทรา และคณะ (2560) ที่ศึกษาความเป็นองค์กรอัจฉริยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยพบว่า ความเป็นองค์กรอัจฉริยะของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประเด็นที่น่าสนใจอย่าง

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ยิ่งคือ ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะได้ร้อยละ 74.30 โดยผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เมื่อพิจารณาอำนาจพยากรณ์รายด้านโดยเรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่าด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน (X_5) มีอำนาจพยากรณ์สูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_2) และด้านการออกแบบเชิงระบบ (X_4) ตามลำดับ ซึ่งด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันมีอำนาจพยากรณ์สูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า ในบริบทของการศึกษาในยุคดิจิทัล การพัฒนาโรงเรียนอัจฉริยะไม่สามารถขับเคลื่อนได้ด้วยการบริหารภายในองค์กรเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือและการเชื่อมโยงระหว่างบุคลากร เครือข่ายทางวิชาชีพ ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทรัพยากร เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะบริบทของสังคมดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงเรียนจึงจำเป็นต้องเปิดรับองค์ความรู้ใหม่และสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนว่าการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันเป็นหัวใจสำคัญของเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Ecosystem) เนื่องจากการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงภายในห้องเรียนหรือภายในสถานศึกษา แต่เกิดจากการเชื่อมโยงและการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่ายทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ ผู้บริหารที่สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือได้อย่างเข้มแข็ง จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถเข้าถึงทรัพยากรดิจิทัล แนวปฏิบัติที่ดี และนวัตกรรมทางการศึกษาที่หลากหลาย อีกทั้งยังช่วยลดข้อจำกัดด้านทรัพยากรของสถานศึกษาในพื้นที่ โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ส่งผลให้การพัฒนาโรงเรียนอัจฉริยะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสะท้อนบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนจากผู้บริหารเชิงสั่งการไปสู่ผู้นำการเชื่อมโยง (Connected Leader) ที่สามารถสร้างความร่วมมือ กระตุ้นการมีส่วนร่วม และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรอัจฉริยะในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของ Albrecht (2003) ที่ระบุว่าการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ และความรู้สึกเป็นเจ้าของวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นหัวใจสำคัญขององค์กรอัจฉริยะ ส่วนด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_2) ที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์บริบทและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เพื่อกำหนดทิศทางและกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่ชัดเจนช่วยให้บุคลากรสามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิรินาถ คงแก้ว (2566) ที่พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการศึกษา ขณะที่ด้านการออกแบบเชิงระบบ (X_4) ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ บุคลากร เทคโนโลยี และการบริหารจัดการให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ การออกแบบเชิงระบบช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีทิศทาง ลดความซ้ำซ้อน และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเจษฎา สนสุภาพ และคณะ (2564) ที่พบว่าการบริหารจัดการเชิงระบบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ผลการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาในบริบทสังคมดิจิทัลจำเป็นต้องดำเนินการอย่างบูรณาการใน 5 มิติหลัก ได้แก่ (1) การกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (2) การเสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล (3) การออกแบบและบริหารจัดการเชิงระบบ (4) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และ (5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งทั้ง 5 มิติดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงระบบและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นสถานศึกษาดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ยังพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีความสำคัญสูงสุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูและบุคลากร ควบคู่กับการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ มีจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเชิงบูรณาการในยุคดิจิทัลที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง (Human-Centered Digital Leadership Model) ซึ่งอธิบายว่าความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมิได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการพัฒนาคน ระบบ และเครือข่ายให้สอดคล้องกันอย่างเป็นองค์รวม โดยสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดโครงการพัฒนาและฝึกอบรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

2) ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์และสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัล โดยการวางแผนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้บริหาร เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) และการพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

1.2 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1) ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมืองดิจิทัล ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง ปลอดภัย และมีจริยธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม และพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของครูและนักเรียน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในสังคมดิจิทัล

2) ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม และใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสื่อสาร ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

3) ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพและวัฒนธรรมดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร สนับสนุนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง

4) ด้านการออกแบบเชิงระบบ ผู้บริหารควรวางแผนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ระบบข้อมูล และความปลอดภัยสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างีประสิทธิภาพ

5) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และสนับสนุนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะของสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะโดยใช้ทฤษฎีอื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู

เอกสารอ้างอิง (References)

กัญญาภัค จูฑพลกุล, และ ทัศนะ ศรีปัตตา. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, *7*(10), 271–284.

กนิษฐิกา พรหมวาทย์. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มยกกระบัตรอำเภอสามเงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].

เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

เจษฎา สนสุภาพ และคณะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8* (น. 153). วิทยาลัยนครราชสีมา.

ชาญวิทย์ ชุมศรี. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *6*(3), 1419–1436.

ณัฏฐณิชา พรปทุมชัยกิจ. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, *6*(2), 126–138.

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

ธณัชนันท์ พรหมแทนสุด. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, *7*(8), 440–456.

พิสมัย สิมสีพิมพ์. (2558). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบองค์กรอัจฉริยะกับคุณภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี].

ภัค จูฑพลกุล, และ ทัศนะ ศรีปัตตา. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, *14*(2), 39–52.

ภาณุพันธุ์ จันทรา, และคณะ. (2560). ความเป็นองค์กรอัจฉริยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. *สักทอง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, *23*(1), 24–37.

ภูรีรัตน์ สุกใส. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

วันซูรัยณา ดอแม. (2566). ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. *วารสารทัศนมิติทางการศึกษา*, *2*(3), 13–20.

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์, และ จิติมา วรรณศรี. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, *11*(2), 478–481.

สมเกียรติ อินทสิงห์, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ถนัด บุญชัย, และ ชาตรี มณีโกศล. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, *13*(1), 448–462.

สิรินาถ คงแก้ว. (2567). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 25(2). https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jsrc/article/view/274501

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศ ประจำปีการศึกษา 2567*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 กลุ่มนโยบายและแผน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.

อักษราภัค สิทธิพรรัตนมณี. (2566). *การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรอัจฉริยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

Albrecht, K. (2003). *The power of minds at work: Organizational intelligence in action*. AMACOM.

Argyris, Y. A., & Ransbotham, R. (2016). Knowledge entrepreneurship: Institutionalizing wiki-based knowledge-management processes in competitive and hierarchical organisations. *Journal of Information Technology*, *31*(2), 226–239.

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). Prentice-Hall.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.International Society for Technology in Education. (2018). *ISTE standards for education leaders*. ISTE. https://iste.org/standards/education-leaders#3-1-equity-and-citizenship-advocate

Meshkani, M., et al. (2012). Analysis of the relationship between ownership change and organizational intelligence. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research*, *3*(10), 764–769.

Sammons, P., Hillman, J., & Mortimore, P. (1995). *Key characteristics of effective schools: A review of school effectiveness research*. International School Effectiveness & Improvement Centre, University of London.

Sullivan, L. (2017). *8 skills every digital leader needs*. https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-every-digital-leader-needs/

Zhu. (2016). *The plant cell*. *Journal Description*, 18(9), 102.

Citation : Ngaongam., P., Sompongtham., S., & Tubsakul., A. (2026). Instructional Leadership of School Administrators in the Digital Era Affecting the Organization Regarding Smart School in the Sisamrong Interdisciplinary Group under the Surin Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

Citation : ปัณณ์ติยา เงางาม, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, และ อัครชัย ทับสกุล. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3591. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3591

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3655
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี

A Study of the Decision-Making Process in Choosing to Pursue Vocational Certificate and Higher Vocational Certificate Programs among Students at Ratchaburi Technical College, Ratchaburi Province

ภีมภัสสร อนันตโท[1*],และ บุญสม รัศมีโชติ[2]

Phemphatsorn Anantatho[1], and Boonsom Ratsameechot[2]

[1]นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี; Graduate students of the Faculty of Business Administration, Thonburi University, Thailand.

[2]อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี; Lecturer Faculty of Business Administration Thonburi University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Marisaanantatho536@gmail.com

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3655

Received : April 24, 2026; **Revised :** July 17, 2026; **Accepted :** July 20, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับปัจจัยสนับสนุน แรงจูงใจ และกระบวนการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (2) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจ และ (3) ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนและนักศึกษา 400 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.943 และข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ปกครอง 12 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ระดับการศึกษา ความพร้อมทางการเงิน ประสบการณ์และอาชีพของผู้ปกครอง การได้รับคำแนะนำจากบุคคลใกล้ชิด และการประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัย รวมถึงแรงจูงใจด้านอาชีพ การพัฒนาตนเอง สังคม และหลักสูตร ล้วนส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสอดคล้องกับผลเชิงปริมาณ โดยพบว่าครอบครัวและบุคคลใกล้ชิดมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจ ส่วนหลักสูตรที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานและโอกาสในการพัฒนาตนเองเป็นแรงจูงใจสำคัญของผู้เรียนในการเลือกศึกษาต่อ

คำสำคัญ (Keywords) : การตัดสินใจศึกษาต่อ, ปัจจัยสนับสนุน, แรงจูงใจ, อาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to (1) study the supporting factors, motivations, and decision-making processes that influence enrollment in vocational and higher vocational certificate programs, (2) study the supporting factors that influence the decision-making process, and (3) study the motivations that influence the decision-making process. The research employed a mixed-methods approach, with quantitative data collected from a sample of 400 students using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.943, and qualitative data

Citation : Anantatho., P., & Ratsameechot., B. (2026). A Study of the Decision-Making Process in Choosing to Pursue Vocational Certificate and Higher Vocational Certificate Programs among Students at Ratchaburi Technical College, Ratchaburi Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

collected from 12 parents. The results showed that supporting factors, including educational level, financial readiness, parental experience and occupation, advice from close relatives, and college publicity, as well as career motivations, self-development, social skills, and curriculum, all significantly influenced the decision to enroll in vocational certificate programs at a statistical significance level of 0.05. The qualitative results were consistent with the quantitative results, indicating that family and close relatives played a significant role in the decision-making process, while curricula that met labor market demands and offered opportunities for self-development were key motivators for students choosing to continue their education.

Keywords : Decision-making, Support Factors, Motivation, Vocational Education

บทนำ (Introduction)

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยยึดแนวคิด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจ ความถนัด และศักยภาพของแต่ละบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561) การศึกษาโดยเฉพาะสายอาชีวศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยมุ่งผลิตกำลังคนที่มีทักษะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง อาทิ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 และยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561–2580 ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย และการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีศักยภาพในการประกอบอาชีพได้จริง จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2567 พบว่ามีผู้เข้าศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 210,489 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 165,847 คน (มติชน, 2567) โดยผู้เรียนส่วนใหญ่เลือกศึกษาต่อสายอาชีพเนื่องจากความสนใจ ความถนัด และโอกาสในการมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษา

อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายสำคัญ คือ แนวโน้มจำนวนนักเรียนที่ลดลง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เศรษฐกิจ และค่านิยมของสังคม โดยข้อมูลด้านประชากรระบุว่าประเทศไทยมีจำนวนการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนทารกเกิดใหม่ต่ำกว่า 500,000 คนต่อปีเป็นครั้งแรก ซึ่งสะท้อนถึงการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2568) สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะสายอาชีวศึกษาที่ต้องปรับตัวเพื่อรองรับจำนวนผู้เรียนที่ลดลง

แม้ว่าภาครัฐจะมีความพยายามในการส่งเสริมการอาชีวศึกษา แต่การตัดสินใจของนักเรียนในการเลือกศึกษาต่อยังคงได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ความสนใจและแรงจูงใจ ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจและทัศนคติของผู้ปกครอง รวมถึงปัจจัยด้านสถานศึกษาและสังคม เช่น ชื่อเสียงของสถาบัน หลักสูตร และค่านิยมทางสังคม (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2557)ในบริบทของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี พบว่าจำนวนนักเรียนและนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกับภาพรวมของประเทศ ซึ่งอาจเกิดจากอิทธิพลของปัจจัยสนับสนุนและแรงจูงใจในการตัดสินใจศึกษาต่อ โดย

Citation : ภีมภัสสร อนันตโท, และ บุญสม รัศมีโชติ. (2569). กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

แนวคิดของ Bronfenbrenner (1979) อธิบายว่าการตัดสินใจของบุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมหลายระดับ ขณะที่ Schunk, Pintrich และ Meece (2014) ชี้ให้เห็นว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการตัดสินใจของบุคคล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดังกล่าว และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการดึงดูดผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสนับสนุน ระดับแรงจูงใจ และระดับกระบวนการตัดสินใจเข้า ศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อระดับกระบวนการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อระดับกระบวนการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน (Support Factors)

ณัฏฐ์พัฒณ์ ฐีระเวช (2563) ได้ให้ความหมายถึงปัจจัยสนับสนุนว่าเป็นพลังที่เกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคลหรือจากภายนอกที่ไปกระตุ้นให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นที่จะกระทำบางอย่างให้เกิดผลที่ต้องการในองค์กรเมื่อพนักงานมีแรงจูงใจมุ่งมั่นในการทำงานก็จะทุ่มเทจนเกิดเป็นผลการปฏิบัติงานที่ดีที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

Bronfenbrenner (1979) ได้เสนอทฤษฎีระบบนิเวศ (Ecological Systems Theory) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมในหลายระดับ ได้แก่ ครอบครัว สังคม สถาบันการศึกษา และวัฒนธรรม แนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียนได้ว่ามิได้เกิดจากปัจจัยภายในเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้รับอิทธิพลจากบริบทแวดล้อม โดยเฉพาะครอบครัวและสถานศึกษา

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ศรัณย์รัตน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2566) แรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้พลังจากภายในจิตใจของบุคคล ที่มากระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา หรือปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

Schunk, Pintrich และ Meece (2014) อธิบายว่าแรงจูงใจเป็นพลังผลักดันที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นแรงจูงใจภายใน เช่น ความสนใจ ความต้องการพัฒนาตนเอง และแรงจูงใจภายนอก เช่น โอกาสในการประกอบอาชีพ รายได้ และการยอมรับจากสังคม สำหรับ

Citation : Anantatho., P., & Ratsameechot., B. (2026). A Study of the Decision-Making Process in Choosing to Pursue Vocational Certificate and Higher Vocational Certificate Programs among Students at Ratchaburi Technical College, Ratchaburi Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

การศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา แรงจูงใจด้านอาชีพและการมีงานทำถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เรียน

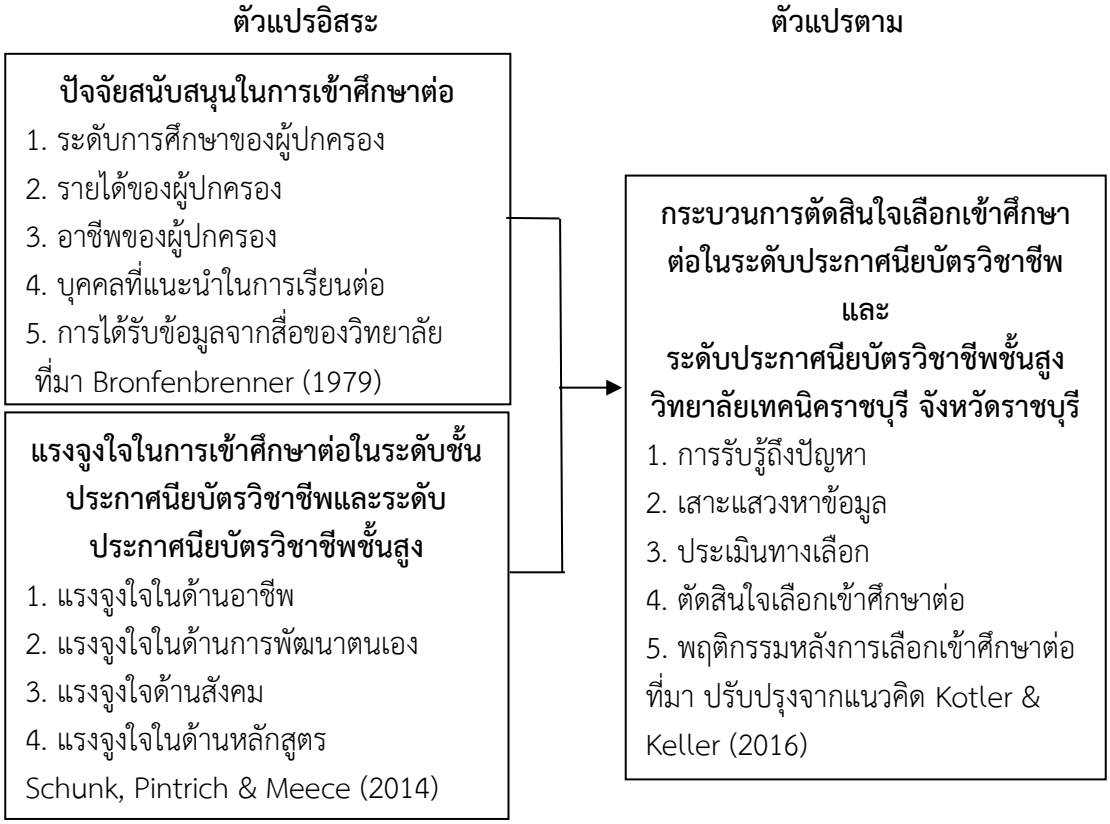
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ

ชูชัย สมิทธิไกร (2562)กระบวนการตัดสินใจซื้อเป็นขั้นตอนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค ตามปกติผู้บริโภคจะมีกระบวนการในการตัดสินใจซื้อที่คล้ายกัน ในแต่ละขั้นตอนจะถูกกระตุ้นโดยปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทำให้ผลในการตัดสินใจซื้อต่างกัน ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การรับรู้ถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ

Kotler และ Keller (2016) ได้เสนอแบบจำลองกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การรับรู้ปัญหา (2) การค้นหาข้อมูล (3) การประเมินทางเลือก (4) การตัดสินใจ และ (5) พฤติกรรมหลังการตัดสินใจ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการอธิบายการเลือกศึกษาต่อของนักเรียน โดยผู้เรียนจะเริ่มจากการตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาต่อ จากนั้นจึงค้นหาข้อมูล เปรียบเทียบทางเลือก และตัดสินใจเลือกสถาบันการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี” โดยสามารถสร้างกรอบแนวคิดงานวิจัย ได้ดังนี้ ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Citation : ภีมภัสสร อนันตโท, และ บุญสม รัศมีโชติ. (2569). กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 (ปวช.1) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 (ปวส.1) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 1,847 คน ที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งกลุ่มประชากรตามระดับการศึกษา คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช.1 จำนวน 970 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปวส.1 จำนวน 877 คน(จำนวนนักเรียน - นักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2568 ข้อมูล ณ วันที่10 มิถุนายน 2568)

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 329 คน และเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลเพิ่มเป็น 400 คน โดยโดยใช้การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากผู้วิจัยในครั้งนี้เป็นในรูปแบบและแบ่งสัดส่วนตัวอย่างตามกลุ่มงาน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากผู้วิจัยในครั้งนี้เป็นในรูปแบบ การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มประชากรย่อย ๆ แบ่งเป็น 2 ชั้นภูมิก่อน โดยหน่วยประชากรในแต่ละชั้นภูมิจะมีลักษณะเหมือนกัน แล้วการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) ปัจจัยสนับสนุน (3) แรงจูงใจ (4) กระบวนการตัดสินใจ (5) ข้อเสนอแนะ (คำถามปลายเปิด) ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ครอบคลุมประเด็นเดียวกับแบบสอบถาม ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุน แรงจูงใจ และกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดและร่างข้อคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การยอมรับค่าดัชนีตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป หลังจากปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยประสานงานกับสถานศึกษา และตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครองเป็นรายบุคคล โดยใช้คำถามปลายเปิด และบันทึกข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติ 2 ประเภท ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple

Citation : Anantatho., P., & Ratsameechot., B. (2026). A Study of the Decision-Making Process in Choosing to Pursue Vocational Certificate and Higher Vocational Certificate Programs among Students at Ratchaburi Technical College, Ratchaburi Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

Regression Analysis)เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับกระบวนการตัดสินใจ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงตีความ (Interpretative Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล การลงรหัส (Coding) และสรุปประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนที่เลือกตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของปัจจัยสนับสนุนที่เลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยรวม

ลำดับ	ด้านอิทธิพลของปัจจัยสนับสนุนที่เลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยรวม	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1	อิทธิพลจากการได้รับข้อมูลจากสื่อของวิทยาลัย	4.72	0.313	มากที่สุด
2	อิทธิพลด้านอาชีพและประสบการณ์ของผู้ปกครอง	4.68	0.363	มากที่สุด
3	อิทธิพลจากบุคคลที่ให้คำแนะนำ	4.67	0.349	มากที่สุด
4	อิทธิพลด้านความพร้อมทางการเงินและรายได้ผู้ปกครอง	4.65	0.343	มากที่สุด
5	อิทธิพลด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	4.64	0.317	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.67	0.262	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.67,S.D.=0.262) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อิทธิพลด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$= 4.72,S.D.=0.313) รองลงมาคือ อิทธิพลด้านอาชีพและประสบการณ์ของผู้ปกครอง($\overline{X}$= 4.68,S.D.=0.363) อิทธิพลจากบุคคลที่ให้คำแนะนำ ($\overline{X}$= =4.67,S.D.=0.349) อิทธิพลด้านความพร้อมทางการเงินและรายได้ของผู้ปกครอง ($\overline{X}$= =4.65,S.D.=0.343) และอิทธิพลด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง($\overline{X}$= 4.64,S.D.=0.317) ตามลำดับ

Citation : ภีมภัสสร อนันตโท, และ บุญสม รัศมีโชติ. (2569). กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยรวม

ลำดับ	ด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1	ด้านแรงจูงใจด้านสังคม	4.69	0.311	มากที่สุด
2	ด้านแรงจูงใจด้านหลักสูตร	4.67	0.315	มากที่สุด
3	ด้านแรงจูงใจในด้านการพัฒนาตนเอง	4.66	0.321	มากที่สุด
4	ด้านแรงจูงใจในด้านอาชีพ	4.65	0.327	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.67**	**0.279**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= =4.67,S.D.=0.279) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงอันดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านแรงจูงใจด้านสังคม ($\overline{X}$= 4.69,S.D.=0.311) รองลงมาด้านแรงจูงใจด้านหลักสูตร ($\overline{X}$= 4.67,S.D.=0.315) ด้านแรงจูงใจในด้านการพัฒนาตนเอง ($\overline{X}$= 4.66,S.D.=0.321) และด้านแรงจูงใจในด้านอาชีพ ($\overline{X}$= 4.65,S.D.=0.327) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นกระบวนการตัดสินใจที่เลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของกระบวนการตัดสินใจที่เลือกเข้าศึกษาต่อวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยรวม

ลำดับ	ด้านกระบวนการตัดสินใจที่เลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1	ด้านการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ	4.66	0.308	มากที่สุด
2	ด้านการเสาะแสวงหาข้อมูล	4.70	0.310	มากที่สุด
3	ด้านการประเมินทางเลือก	4.73	0.315	มากที่สุด
4	ด้านการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ	4.65	0.336	มากที่สุด
5	ด้านพฤติกรรมหลังการเลือกเข้าศึกษาต่อ	4.70	0.334	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.69	0.267	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า กระบวนการตัดสินใจที่เลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$= 4.69,S.D.=0.267) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงอันดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินทางเลือก ($\overline{X}$=4.73,S.D.=0.315) รองลงมา ด้านการเสาะแสวงหา

Citation : Anantatho., P., & Ratsameechot., B. (2026). A Study of the Decision-Making Process in Choosing to Pursue Vocational Certificate and Higher Vocational Certificate Programs among Students at Ratchaburi Technical College, Ratchaburi Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

ข้อมูล ($\overline{X}$= 4.70,S.D.=0.310) ด้านพฤติกรรมหลังการเลือกเข้าศึกษาต่อ ($\overline{X}$= 4.70,S.D.=0.334) ด้านการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ ($\overline{X}$= 4.66,S.D.=0.308) และด้านการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ ($\overline{X}$= 4.65,S.D.=0.336) ตามลำดับ

4. ผลการวิจัยในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นเรื่อง ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครอง ของนักเรียน นักศึกษาปัจจุบัน ในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interview) พบว่า พบว่า ผู้ปกครองเห็นด้วยกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่ว่า ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยด้านแรงจูงใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการรับสมัครนักศึกษาของวิทยาลัยราชบุรีต่อไป ได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา การจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาและกิจกรรมแสดงผลงานของผู้เรียน การส่งเสริมกิจกรรมการแข่งขันทักษะวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มนักเรียนนักศึกษาและผู้ปกครองได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้นและควรมีการวางแผนเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่มชัดเจนมากยิ่งขึ้นในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยจะต้องมีการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทักษะการพูดและการแต่งกาย อีกทั้งผู้ปกครองยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยเสนอให้วิทยาลัยพัฒนาความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งานของผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาเรื่อง กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา โดยเฉพาะปัจจัยด้านโอกาสในการประกอบอาชีพ ความสนใจในสาขาวิชาที่เรียน ภาพลักษณ์และชื่อเสียงของสถานศึกษา รวมถึงการสนับสนุนจากผู้ปกครองและบุคคลใกล้ชิด ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกันและส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาเป็นทางเลือกที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะวิชาชีพและการมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษา ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคของ Philip Kotler ที่อธิบายว่าการตัดสินใจของบุคคลเกิดจากอิทธิพลของปัจจัยหลายด้าน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Abraham Maslow ที่กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการในการพัฒนาตนเองและสร้างความมั่นคงในชีวิต ซึ่งการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญใน

Citation : ภีมภัสสร อนันตโท, และ บุญสม รัศมีโชติ. (2569). กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

การตอบสนองความต้องการดังกล่าว อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2562) ที่พบว่าปัจจัยด้านโอกาสในการประกอบอาชีพและการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าปัจจัยสนับสนุนและแรงจูงใจมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการตัดสินใจของนักศึกษาในการเลือกเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา

2. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาในระดับที่สำคัญ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากครอบครัว ครูแนะแนว เพื่อน และข้อมูลข่าวสารจากสถานศึกษา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้นักศึกษาได้รับข้อมูลที่เพียงพอในการพิจารณาและเปรียบเทียบทางเลือกในการศึกษาต่อ ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาและสาขาวิชาที่เหมาะสมกับตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาในช่วงวัยดังกล่าวยังต้องอาศัยคำแนะนำและการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างในการวางแผนอนาคตทางการศึกษาลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคของ John Dewey ที่อธิบายว่าการตัดสินใจของบุคคลเกิดจากขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก และการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Philip Kotler ที่กล่าวว่าปัจจัยทางสังคม เช่น ครอบครัวและกลุ่มอ้างอิง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระ รุญเจริญ ที่พบว่าการสนับสนุนจากครอบครัวและครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยสนับสนุนจากบุคคลและสภาพแวดล้อมทางสังคมมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษา

3. ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา โดยแรงจูงใจที่สำคัญ ได้แก่ ความต้องการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ความต้องการมีอาชีพที่มั่นคงในอนาคต และความสนใจส่วนบุคคลในสาขาวิชาที่เลือกเรียน ทั้งนี้แรงจูงใจดังกล่าวมีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักศึกษามุ่งมั่นในการเลือกศึกษาต่อในสาขาที่สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของตนเอง อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในฐานะเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสทางอาชีพในอนาคต ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดแรงจูงใจของ Abraham Maslow ที่กล่าวว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความต้องการที่ต้องการได้รับการตอบสนอง และบุคคลจะพยายามแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจสองปัจจัยของ Frederick Herzberg ซึ่งอธิบายว่าแรงจูงใจภายใน เช่น ความสำเร็จ ความก้าวหน้า และความพึงพอใจในการทำงานหรือการเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่นในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร ศรีสะอ้าน ที่พบว่าแรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในอาชีพและความสนใจในสาขาวิชาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของผู้เรียนในระบบอาชีวศึกษา ดังนั้นแรงจูงใจจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกำหนดทิศทางและกระบวนการตัดสินใจในการเลือกศึกษาต่อของนักศึกษา

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจศึกษาต่อของผู้เรียนมิได้เกิดจากแรงจูงใจส่วนบุคคลเพียงด้านเดียว แต่เป็นผลจากการบูรณาการระหว่างปัจจัย

Citation : Anantatho., P., & Ratsameechot., B. (2026). A Study of the Decision-Making Process in Choosing to Pursue Vocational Certificate and Higher Vocational Certificate Programs among Students at Ratchaburi Technical College, Ratchaburi Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

สนับสนุนจากครอบครัว สถานศึกษา และสังคม ร่วมกับแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกันตามบริบทของการศึกษาอาชีวศึกษา

ในบริบทของการตัดสินใจศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา ปัจจัยสนับสนุนจากสถานศึกษาและครอบครัวมีบทบาทเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นของผู้เรียนก่อนการตัดสินใจ โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัย การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการตัดสินใจจึงสามารถเสนอความสัมพันธ์เชิงแนวคิดได้ดังนี้ การได้รับข้อมูลจากสถานศึกษา > การสนับสนุนจากครอบครัว > บุคคลใกล้ชิด > สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แรงจูงใจของผู้เรียนสายอาชีวศึกษาไม่ได้มุ่งเฉพาะการมีงานทำเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการผสมผสานระหว่างความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง หลักสูตรที่ตอบสนองตลาดแรงงาน และการยอมรับทางสังคม ซึ่งร่วมกันผลักดันให้เกิดการตัดสินใจศึกษาต่อจึงเสนอข้อเสนอเชิงแนวคิดว่าแรงจูงใจด้านสังคม > แรงจูงใจด้านหลักสูตร > การพัฒนาตนเอง > ด้านอาชีพซึ่งสะท้อนว่าผู้เรียนในปัจจุบันให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ คุณภาพของหลักสูตร และการยอมรับจากสังคมควบคู่ไปกับโอกาสในการประกอบอาชีพ

ผลการวิจัยสะท้อนว่าผู้เรียนให้ความสำคัญกับ การประเมินทางเลือกและการค้นหาข้อมูล ก่อนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ แสดงให้เห็นว่าการเลือกสถานศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นกระบวนการที่อาศัยข้อมูลและการเปรียบเทียบอย่างรอบคอบ มากกว่าการตัดสินใจจากความนิยมเพียงอย่างเดียวจึงเสนอข้อเสนอเชิงแนวคิดว่าการประเมินทางเลือก > การค้นหาข้อมูล > พฤติกรรมหลังการตัดสินใจ > การตระหนักถึงความต้องการ > การตัดสินใจเลือกข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนว่าการพัฒนาช่องทางการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนของสถานศึกษา จะช่วยเพิ่มโอกาสในการดึงดูดผู้เรียนเข้าสู่ระบบอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เสนอกรอบแนวคิดใหม่ในการอธิบายการตัดสินใจศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา โดยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยสนับสนุนและแรงจูงใจทำงานร่วมกันในลักษณะของ "ระบบนิเวศการตัดสินใจ" (Decision Ecosystem) ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างครอบครัว สถานศึกษา สังคม และตัวผู้เรียน มากกว่าการพิจารณาปัจจัยแต่ละด้านแยกจากกัน ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายรับสมัครนักศึกษา การพัฒนากลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ และการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานในอนาคต แม้งานวิจัยนี้จะนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการตัดสินใจศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา แต่ยังมีข้อจำกัด ได้แก่ การใช้การวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Research) ซึ่งไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลได้อย่างสมบูรณ์ การเก็บข้อมูลเฉพาะนักศึกษาและผู้ปกครองของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรีเพียงแห่งเดียว ทำให้การอ้างอิงผลไปยังสถานศึกษาอื่นอาจมีข้อจำกัด อีกทั้งยังไม่ได้ศึกษาปัจจัยภายนอกเพิ่มเติม เช่น นโยบายภาครัฐ ภาวะเศรษฐกิจ หรืออิทธิพลของสื่อดิจิทัลที่อาจมีผลต่อการตัดสินใจของผู้เรียนในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจ การสนับสนุนจากครอบครัว และหลักสูตรของสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และการรับสมัคร การพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และการสร้างความร่วมมือกับสถาน

Citation : ภีมภัสสร อนันตโท, และ บุญสม รัศมีโชติ. (2569). กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

ประกอบการ รวมถึงควรจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่ออย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพและความสนใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น ด้านเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม และนโยบายภาครัฐ พร้อมทั้งขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังพื้นที่อื่น เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของผลการวิจัย และควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2557). *การบริหารการศึกษา.* สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูชัย สมิทธิไกร. (2562). *พฤติกรรมผู้บริโภค* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฏฐ์พัฒณ์ ฐีระเวช. (2563). *แรงจูงใจกับความผูกพันในงานของข้าราชการเรือนจำกลางคลองเปรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก].

ธีระ รุญเจริญ. (2561). *การบริหารการศึกษา.* ข้าวฟ่าง.

มติชน. (2567). *รายงานยอดนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ปี 2567.* สืบค้นจากhttps://www.matichon.co.th

ศรัณย์รัตน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2566). *แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2568). *รายงานสถานการณ์ประชากรไทย 2568.* นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560).*ยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษาพ.ศ. 2561–2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2562). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Freeman.

Keller, K. L. (2013). *Strategic brand management* (4th ed.). Pearson.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education.

Kotler, P., & Lee, N. (2008). *Social marketing: Influencing behaviors for good*. Sage Publications.

Schunk, D. H., Pintrich, P. R., & Meece, J. L. (2014). *Motivation in education: Theory, research, and applications* (4th ed.). Boston, MA: Pearson Education

Citation : Anantatho., P., & Ratsameechot., B. (2026). A Study of the Decision-Making Process in Choosing to Pursue Vocational Certificate and Higher Vocational Certificate Programs among Students at Ratchaburi Technical College, Ratchaburi Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

Citation : ภีมภัสสร อนันตโท, และ บุญสม รัศมีโชติ. (2569). กระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3655. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3655

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3544
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

The Development of an Experiential Learning Model Based on Inquiry and Project-Based Learning to Enhance Science Process Skills for Early Childhood Children

อรวรรณ อินทสะอาด[1*]

Orawan Inthasa-ard[1]

[1]โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ; Anubansikhoraphum School, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : orawan0895@gmail.com

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3544

Received : March 20, 2026; **Revised :** July 22, 2026; **Accepted :** August 14, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย และ 4) ประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์ข้อมูลการประชุมกลุ่มย่อย รูปแบบการจัดประสบการณ์ กิจกรรมตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน แผนการจัดประสบการณ์ แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มีดังนี้ 1.1) ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ทักษะการแสวงหาความรู้ การจัดประสบการณ์แบบโครงงานเป็นฐาน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 1.2) สภาพปัจจุบัน การจัดประสบการณ์เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ครูมีการชี้แนะให้ทำตามขั้นตอนมากกว่าการเปิดโอกาสให้เด็กสืบค้นหรือทดลองด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เป็นการสาธิตหรือกิจกรรมทดลองง่าย ๆ แต่ยังไม่เน้นกระบวนการคิดของเด็ก ใช้สื่อ อุปกรณ์ไม่เหมาะสมกับวัย และ 1.3) ครูต้องการวิธีการจัดประสบการณ์ที่มีขั้นตอนชัดเจน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้สืบค้น ทดลอง และสรุปผล เด็กได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติจริงจากความสนใจหรือเหตุการณ์ใกล้ตัวและได้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ 2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบ พบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นความ

Citation : Inthasa-ard., A. (2026). The Development of an Experiential Learning Model Based on Inquiry and Project-Based Learning to Enhance Science Process Skills for Early Childhood Children. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

สนใจขั้นที่ 2 ขั้นการตั้งคำถาม ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกลุ่มและแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ 4) เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้จากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า 3.1 รูปแบบการจัดประสบการณ์ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.33/86.50 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ 3.2 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังการเรียนด้วยรูปแบบการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า 4.1 ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 4.2 ความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : รูปแบบ, การแสวงหาความรู้, โครงงานเป็นฐาน, ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study foundational data for developing an instructional model based on Inquiry-Based Learning and Project-Based Learning (PBL) to enhance scientific process skills for early childhood children; 2) to develop and refine the instructional model; 3) to implement the developed model; and 4) to evaluate the effectiveness of the model. The sample consisted of 20 kindergarten students in Class 2/1, enrolled in the second semester of the 2024 academic year at Anuban Sikhoraphum School, under the Surin Primary Educational Service Area Office 1. The sample was obtained through cluster random sampling. The research instruments included a focus group discussion analysis form, the instructional model, Inquiry-Based and Project-Based activities, lesson plans, a scientific process skills assessment form, and a model evaluation form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test. The research findings were as follows : Results of the foundational data study: 1.1) The foundational data encompassed early childhood instructional guidelines, conceptual frameworks for instructional models, inquiry skills, Project-Based Learning, and scientific process skills.1.2) Regarding the current state of instruction, while learning is child-centered through six core activities, teachers primarily provide step-by-step guidance rather than allowing children to investigate or experiment independently. Science activities often consist of simple demonstrations that do not yet emphasize critical thinking, and some instructional media are age-inappropriate.1.3) Teachers expressed a need for instructional methods with clear procedures that encourage children to investigate, experiment, and conclude results through hands-on practice based on their interests or daily surroundings. Results of the model development: The developed instructional model consists of five components: 1) principles, 2) objectives, 3) a five-stage instructional process (Stage 1: Stimulating Interest; Stage 2 : Questioning; Stage 3 : Grouping and Inquiry; Stage 4 : Knowledge Exchange; and Stage 5 : Summarizing Learning), 4) conditions and success

Citation : อรวรรณ อินทสะอาด. (2569). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

factors, and 5) measurement and evaluation. The model was found to be appropriate and feasible at the highest level. Results of the model implementation: 3.1) The instructional model achieved an efficiency of 88.33/86.50, which exceeded the predetermined efficiency criterion of 80/80. 3.2) The scientific process skills of the children after participating in the instructional model were significantly higher than before the experiment at a 0.05 level of statistical significance.Results of the model evaluation: 4 .1) Early childhood teachers' opinions toward the instructional model were overall at the highest level. 4.2) Teachers' satisfaction with the instructional model was overall at the highest level.

Keywords : Instructional Model, Inquiry-Based Learning, Project-Based Learning, Science Process Skills

บทนำ (Introduction)

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งเป็นความหวังของครอบครัว เป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นมนุษยชาติ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ อนาคตของประเทศชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็ก เด็กที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ที่เหมาะสมกับวัย จะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัยไว้ว่า เด็กปฐมวัยต้องมีทักษะหรือความสามารถที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และแก้ปัญหาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์อย่างเหมาะสมกับวัย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563)

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์สามารถเริ่มพัฒนาได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยเด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติจริง การทดลอง และการค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็นและชอบตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว การจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกต สำรวจ ตั้งคำถาม ทดลอง และสรุปผลจากประสบการณ์ของตนเอง จะช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน อันเป็นรากฐานของการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ดังนั้น แนวคิดการแสวงหาความรู้ (Inquiry-based Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การสืบค้น และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์หรือประเด็นที่ตนเองสนใจ ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

จากผลการประเมินพัฒนาการของเด็กระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ ปีการศึกษา 2566 พบว่า เด็กส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดด้านการสังเกต การตั้งคำถาม การคาดคะเน และการทดลอง ส่งผลให้เด็กไม่ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยังพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่กำหนดขั้นตอนตายตัว ขาดการส่งเสริมกระบวนการคิดและการสืบเสาะหาความรู้ เด็กไม่มีโอกาสเลือกหัวข้อที่สนใจหรือออกแบบวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ผ่านความสนใจ การเล่น และการลงมือปฏิบัติจริง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสวงหาความรู้จากประสบการณ์ตรง โดยส่งเสริมให้เด็กมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การสังเกต การตั้งคำถาม และการค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ดังนั้น

Citation : Inthasa-ard., A. (2026). The Development of an Experiential Learning Model Based on Inquiry and Project-Based Learning to Enhance Science Process Skills for Early Childhood Children. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

แนวคิดการแสวงหาความรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการสืบค้น การวางแผน การสำรวจ การทดลอง การแก้ปัญหา และการนำเสนอผลงานจากประเด็นที่ตนเองสนใจ จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ครั้งนี้ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และสร้างพื้นฐานการเรียนรู้อย่างเหมาะสมตามวัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดประสบการณ์

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์ หมายถึง แบบแผนที่มีคำอธิบายวิธีการจัดประสบการณ์และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ มีทฤษฎีหรือหลักการที่รูปแบบยึดถือ และได้รับการพิสูจน์หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการทำให้เด็กปฐมวัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้นได้

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะการแสวงหาความรู้

สรุปได้ว่า ทักษะการแสวงหาความรู้ หมายถึง ความสามารถในการค้นหาความรู้และทำความเข้าใจข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนรู้ แก้ปัญหา และพัฒนาตนเอง ดังนั้น ทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย จึงหมายถึง ความสามารถของเด็กในการตั้งคำถาม สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง และทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างเป็นขั้นเป็นตอนโดยอาศัยประสบการณ์ตรง การสังเกต การคิด และการลงมือทำ

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

วัสสิกา ซามงค์ (2566) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project – based learning ; PBL) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนสามารถแสดงศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ผสมผสานกันระหว่างความรู้ ทักษะ จนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียน

Citation : อรวรรณ อินทสะอาด. (2569). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

เกิดความรู้อย่างถาวร ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นจะเป็นรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ ใช้สถานการณ์เป็นตัวกระตุ้น ให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่สนุกสนาน มีความสุข สามารถอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

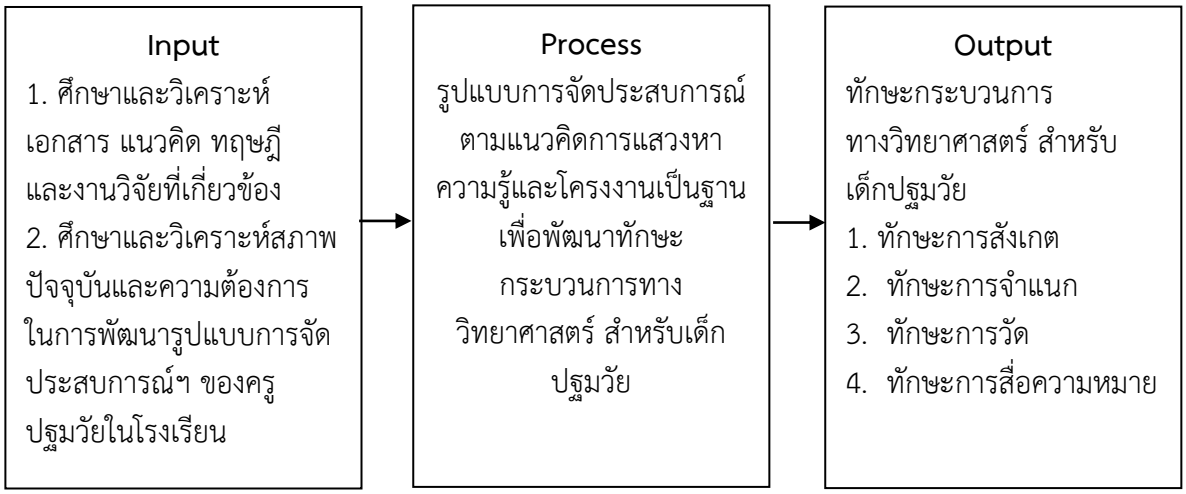
ดังนั้น การจัดประสบการณ์แบบโครงงานเป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการสำรวจเรื่องที่เด็กสนใจด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวก เด็กจะลงมือปฏิบัติจริงผ่านการตั้งคำถาม รวบรวมข้อมูล และการสรุปองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่แสดงถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้

4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

จิราภรณ์ แก้วพรม (2564) กล่าวว่าวิทยาศาสตร์มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้เด็กปฐมวัยเป็นคนช่างสังเกต ใฝ่รู้ใฝ่เรียนเชื่ออย่างมีเหตุผล เห็นประโยชน์และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สนองพัฒนาการของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ และเด็กได้เรียนตามความถนัดและความสนใจ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่งผลให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อตนเองและการเรียนรู้ต่อไป

ดังนั้น การส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็ก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งและควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเริ่มต้นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดของชีวิตมนุษย์และพัฒนาการในแต่ละด้านของเด็กจะพัฒนาอย่างรวดเร็ว

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ยึดเนื้อหาตามโครงสร้างตารางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ ที่มีเนื้อหาตรงกับสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะกระบวนการ

ทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้หน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ 1) น้ำ 2) วันขึ้นปีใหม่ 3) สัตว์โลกน่ารัก 4) ขนาด รูปร่าง รูปทรง 5) วันเด็ก วันครู 6) โลกสวยด้วยมือเรา 7) ฤดูหนาว และ 8) แรงและพลังงาน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4-5 ปี) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 4 ห้อง รวมนักเรียน 97 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 (อายุ 4-5 ปี) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random sampling) จากห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 4 ห้อง โดยใช้วิธีจับสลากเลือก 1 ห้องเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินกิจกรรม เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ และการวัดและประเมินผล โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 คู่มือการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

3.3 กิจกรรมตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 40 กิจกรรม ครอบคลุม 8 หน่วยการเรียนรู้

3.4 แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 40 แผน ใช้เวลาจัดประสบการณ์แผนละ 60 นาที โดยบูรณาการกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์

3.5 แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ใช้เป็นแบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 4 ชุด ชุดละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 - 1.00 มีความยาก (P) ระหว่าง 0.55 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 - 0.70 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนการทดลอง (Pretest)

4.2 ดำเนินการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้

4.3 ประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบประเมินฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการทดลอง

Citation : อรวรรณ อินทสะอาด. (2569). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ และสรุปผลการวิจัย

5. จริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากโรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ และได้รับความยินยอมจากนักเรียนและผู้ปกครองก่อนเข้าร่วมการวิจัย โดยคำนึงถึงความสมัครใจ การปกปิดข้อมูลส่วนบุคคล และการใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการแสวงหาความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์รูปแบบโครงงานเป็นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ครูมีการชี้แนะให้ทำตามขั้นตอนมากกว่าการเปิดโอกาสให้เด็กสืบค้นหรือทดลองด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์ เป็นการสาธิตหรือกิจกรรมทดลองง่าย ๆ แต่ยังไม่เน้นกระบวนการคิดของเด็ก ใช้สื่อ อุปกรณ์ไม่เหมาะสมกับวัย

1.3 ความต้องการของครูในการพัฒนา ครูต้องการแนวทางการจัดประสบการณ์ที่มีขั้นตอนชัดเจน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้สืบค้น ทดลอง และสรุปผล เด็กได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติจริงจากความสนใจหรือเหตุการณ์ใกล้ตัวและได้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 รูปแบบการจัดประสบการณ์ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นความสนใจขั้นที่ 2 ขั้นการตั้งคำถาม ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกลุ่มและแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ 4) เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ และ 5) การวัดและประเมินผล

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้รูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
โดยรวม	4.69	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

Citation : Inthasa-ard., A. (2026). The Development of an Experiential Learning Model Based on Inquiry and Project-Based Learning to Enhance Science Process Skills for Early Childhood Children. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

สำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยรวม รูปแบบการจัดประสบการณ์ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69, S.D. = 0.37)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

3.1 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 2 ผลการหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าประสิทธิภาพ
คะแนนระหว่างเรียน	240	212.00	88.33	88.33/86.50
คะแนนหลังเรียน	20	17.30	86.50	

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E_1) เท่ากับ 88.33 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (E_2) เท่ากับ 86.50 คิดเป็นประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.33/86.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้

3.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐานก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบ

การทดลอง	จำนวนเด็ก	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t	p
ก่อนทดลอง	20	20	8.60	1.14	33.133*	< .001
หลังทดลอง	20	20	17.30	1.22		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังการทดลอง ($\overline{X}$= 17.30, S.D. = 1.22) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\overline{X}$= 8.60, S.D. = 1.14) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 33.133, p < .001)

Citation : อรวรรณ อินทสะอาด. (2569). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

4.1 ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ตในประเด็นความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบ

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
ความเป็นประโยชน์	4.54	0.50	มากที่สุด
ความเป็นไปได้	4.62	0.50	มากที่สุด
ความเหมาะสม	4.46	0.53	มาก
ความถูกต้อง	4.51	0.54	มากที่สุด
โดยรวม	4.53	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นของครูปฐมวัยต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า โดยรวม รูปแบบ มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.52)

4.2 ความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูปฐมัยต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์

ความพึงพอใจ	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
โดยรวม	4.55	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55, S.D. = 0.51)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัยโดยการวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการแสวงหาความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์รูปแบบโครงงานเป็นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มครูปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย

ปัจจุบันการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัยยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดกิจกรรมที่เน้นการสอนเชิงบอกเล่าและการขาดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติหรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ครูมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม มีการชี้แนะให้ทำตามขั้นตอนมากกว่าการเปิดโอกาสให้เด็กสืบค้นหรือทดลองด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์เป็นการสาธิตหรือกิจกรรมทดลองง่าย ๆ แต่ยังไม่เน้นกระบวนการคิดของเด็ก ใช้สื่อ อุปกรณ์ไม่เหมาะสมกับวัย ผลการศึกษาสะท้อนว่า ครูส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แต่ยังขาดความมั่นใจและแนวทางที่เหมาะสมในการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ต้องการแนวทางการจัดประสบการณ์ที่มีขั้นตอนชัดเจน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้สืบค้น ทดลอง และสรุปผล เด็กได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติจริงจากความสนใจหรือเหตุการณ์ใกล้ตัวและได้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสวงหาความรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านการตั้งคำถาม การสำรวจ การทดลอง และการสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการแสวงหาความรู้ (Inquiry-based Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากการลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้จากปัญหาหรือประเด็นที่ตนเองสนใจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสกสรร มาตวังแสง (2561) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของเด็กปฐมวัย ที่พบว่า การจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กแสวงหาความรู้ด้วยตนเองช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของเด็กปฐมวัย

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ได้องค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นความสนใจขั้นที่ 2 ขั้นการตั้งคำถาม ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกลุ่มและแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ 4) เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ และ 5) การวัดและประเมินผล และผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.69, S.D. = 0.37) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและขั้นตอน โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษา นอกจากนี้ได้มีการนำข้อมูลสภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์และความต้องการของครูในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ ก่อนเข้าสู่การออกแบบและพัฒนารูปแบบ จึงทำให้รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบได้รับการออกแบบโดยยึดแนวคิดการแสวงหาความรู้ (Inquiry-based Learning) ที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถาม การสืบค้น และการค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน และการนำเสนอผลการเรียนรู้ จึงทำให้รูปแบบมีความสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและสามารถนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติยาพร ฟูแสง (2561) ได้ทำการพัฒนากิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคิด

Citation : อรวรรณ อินทสะอาด. (2569). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

สร้างสรรค์ของ เด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่ามีคุณภาพในระดับมาก ซึ่งสะท้อนว่า การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการออกแบบอย่างเป็นระบบและได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า

3.1 รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.33/86.50 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดประสบการณ์เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการตั้งคำถาม การสืบค้น การลงมือปฏิบัติ และการทำโครงงานจากประเด็นที่ตนเองสนใจ ทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประสิทธิภาพของรูปแบบสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธนันท์ ไตรทามา (2563) ได้ทำวิจัยการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.19/85.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

3.2 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน ส่งเสริมให้เด็กได้ตั้งคำถาม สำรวจ ทดลอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติจริง จึงช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิรากรณ์ ม่วงเงิน (2561) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า

4.1 ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดการแสวงหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมได้อย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสรร มาตวังแสง (2561) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการขยายผลรูปแบบ พบว่า ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อรูปแบบอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

4.2 ความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบสามารถนำไปใช้ได้จริงในชั้นเรียน มี

Citation : Inthasa-ard., A. (2026). The Development of an Experiential Learning Model Based on Inquiry and Project-Based Learning to Enhance Science Process Skills for Early Childhood Children. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

กิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เปิดโอกาสให้เด็กได้สืบค้น ทดลอง และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรธนา นันตาเขียน (2563) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัยไปใช้ ครูปฐมวัยควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ องค์ประกอบ และขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบ รวมทั้งควรเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สำรวจ ทดลอง และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ การนำรูปแบบไปใช้ในระดับชั้นหรือบริบทสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐานในบริบทที่แตกต่างกัน รวมทั้งศึกษาผลในระยะยาวต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และการบูรณาการรูปแบบร่วมกับสาระการเรียนรู้อื่นในระดับปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง (References)

จิราภรณ์ แก้วพรม. (2564). *การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับเด็กปฐมวัย.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

พัทธนันท์ ไตรทามา. (2563). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

รัตติยาพร ฟูแสง. (2561). *การพัฒนากิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

วรรธนา นันตาเขียน. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

วัสสิกา ชามงค์. (2566). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *กรอบการเรียนรู้และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. บริษัท โกโกพริ้นท์ (ไทยแลนด์) จำกัด.

สุจิรากรณ์ ม่วงเงิน. (2561). *การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย.* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

เสกสรร มาตวังแสง. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(2),* 182-196.

Citation : อรวรรณ อินทสะอาด. (2569). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการแสวงหาความรู้และโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3544. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3544

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3784
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University

ชินวร ศิริบุตร[1*]

Chinnaworn Siribut[1]

[1]สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Office of the President, Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : s_non29@hotmail.com

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3784

Received : July 9, 2026; **Revised :** August 16, 2026; **Accepted :** August 20, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงาน และ (3) ศึกษาแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยใช้แนวคิดของ Deming แนวคิดการบริหารงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) แนวคิดสมรรถนะ (Competency) ทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg และทฤษฎีการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกรอบการวิจัย การวิจัยเป็นแบบเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 348 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 186 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ศักยภาพของบุคลากรสายสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= = 3.82, S.D. = 0.54) โดยด้านความสามารถมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทัศนคติในการทำงาน การพัฒนาตนเอง ความรู้ และทักษะ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= = 3.97, S.D. = 0.41) โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน และการบริหารจัดการ และ (3) แนวทางการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= = 4.11, S.D. = 0.07) โดยด้านความรับผิดชอบและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประสิทธิภาพการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความถูกต้องครบถ้วนของงาน และความรวดเร็วตรงต่อเวลา

ผลการวิจัยสะท้อนว่า การยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนเกิดจากการบูรณาการศักยภาพของบุคลากร การบริหารจัดการ แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสมรรถนะของ Boyatzis (2008) ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1959) และแนวคิด TQM ของ Deming (1986) อีกทั้งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาภาครัฐและการอุดมศึกษาที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะบุคลากรและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับคุณภาพองค์กรอย่างยั่งยืน

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

คำสำคัญ (Keywords) : การยกระดับคุณภาพ, การปฏิบัติงาน, บุคลากรสายสนับสนุน, สภาพแวดล้อมในการทาน, สถาบันอุดมศึกษา

Abstract

This study aimed to: (1) examine the work performance potential of support staff at Chaiyaphum Rajabhat University; (2) investigate the factors affecting the quality of work performance; and (3) identify guidelines for enhancing the quality of work performance among support staff at Chaiyaphum Rajabhat University. The conceptual framework was developed based on Deming's management principles, Result-Based Management (RBM), Total Quality Management (TQM), Competency Theory, Herzberg's Two-Factor Theory, and Human Resource Management Theory. This study employed a quantitative research design. The population consisted of 348 personnel at Chaiyaphum Rajabhat University. A sample of 186 respondents was determined using Taro Yamane's formula. Data were collected using a structured questionnaire and analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that: (1) the overall work performance potential of support staff was at a high level ($\overline{X}$= 3.82, S.D. = 0.54), with Ability receiving the highest mean score, followed by Work Attitude, Self-Development, Knowledge, and Skill, respectively; (2) the overall factors affecting the quality of work performance were at a high level ($\overline{X}$= = 3.97, S.D. = 0.41), with the Work Environment being the highest-rated factor, followed by Work Motivation and Management; and (3) the overall guidelines for enhancing the quality of work performance were at a high level ($\overline{X}$= = 4.11, S.D. = 0.07), with Responsibility and Consistency in Work Performance receiving the highest mean score, followed by Service Efficiency and Service Recipient Satisfaction, Accuracy and Completeness of Work, and Timeliness and Promptness, respectively.

The findings indicate that enhancing the quality of work performance among support staff requires the integration of personnel potential, effective management, work motivation, and a supportive work environment. These findings are consistent with Boyatzis' Competency Theory (2008), Herzberg's Two-Factor Theory (1959), and Deming's Total Quality Management (TQM) principles (1986). Furthermore, they are aligned with Thailand's public sector and higher education development policies, which emphasize personnel competency development and management effectiveness as key drivers for achieving sustainable organizational quality and excellence.

Keywords: Quality Enhancement, Work Performance, Support Staff, Work Environment, Higher Education Institution

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้องค์กรภาครัฐต้องปรับตัวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่เหมาะสม ย่อมส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงาน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ความโปร่งใสในการดำเนินงาน และความพึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญของประสิทธิผลในการบริหารราชการแผ่นดิน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546)

รัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) เป็นกรอบการพัฒนาประเทศระยะยาว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภาครัฐให้มีสมรรถนะสูง มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นมืออาชีพ ควบคู่กับการปรับปรุงระบบราชการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส และมุ่งผลสัมฤทธิ์ (สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ขณะเดียวกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาภาครัฐสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง โดยมุ่งพัฒนาทุนมนุษย์ ยกระดับสมรรถนะบุคลากร และปรับปรุงระบบบริหารจัดการให้ทันสมัย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สำหรับสถาบันอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้กำหนดนโยบายในการยกระดับคุณภาพการอุดมศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) โดยเฉพาะบุคลากรสายสนับสนุน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนพันธกิจของมหาวิทยาลัยด้านการจัดการศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการ และการบริหารองค์กร หากบุคลากรกลุ่มนี้มีคุณภาพในการปฏิบัติงานสูง ย่อมส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานและคุณภาพการให้บริการของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทุกสายงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินพันธกิจของมหาวิทยาลัยและการพัฒนาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล นโยบายภาครัฐ และความคาดหวังของผู้รับบริการที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้บุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการปฏิบัติงานมากขึ้น ทั้งภาระงานที่เพิ่มขึ้น ความซับซ้อนของกระบวนการทำงาน และความจำเป็นในการปรับตัวต่อระบบดิจิทัลและรูปแบบการให้บริการที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2565) ขณะเดียวกัน ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งสะท้อนให้เห็นว่า ประสิทธิภาพการให้บริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และการบริหารจัดการข้อร้องเรียนยังเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566) นอกจากนี้ ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรยังถูกตั้งข้อสังเกตว่าอาจไม่สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้บุคลากรบางส่วนขาดแรงจูงใจและโอกาสในการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2563) ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรมพบว่าคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้รับอิทธิพลจากศักยภาพของบุคลากร การบริหารจัดการ แรงจูงใจในการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมหรือจำกัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ (Herzberg, 1959; สมคิด, 2561)

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” เพื่อศึกษาศักยภาพของบุคลากร ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงาน และแนวทางในการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน อันจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการกำหนดนโยบาย การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การปรับปรุงระบบบริหารจัดการ และการพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ยกระดับคุณภาพการให้บริการ และสนับสนุนการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิให้สามารถดำเนินพันธกิจได้อย่างมีประสิทธิผลและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. ความหมาย แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้อาศัยการทบทวนแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดและอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยแนวคิดด้านคุณภาพอธิบายว่า คุณภาพเป็นความสามารถขององค์กรในการดำเนินงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Deming, 1986) ขณะที่ Juran (1988) ให้ความหมายว่าคุณภาพคือความเหมาะสมต่อการใช้งาน ส่วนการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ และทักษะของบุคลากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Armstrong, 2014) สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนถือเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาและเชื่อมโยงนโยบายของมหาวิทยาลัยสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดต่างๆ มาใช้ประกอบการศึกษาดังนี้

(1) การบริหารงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) มีหลักการสำคัญคือ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนดตัวชี้วัด การติดตามผล และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงทรัพยากร กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์เข้าด้วยกัน เพื่อให้การดำเนินงานนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม (OECD, 2010; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2563) ตัวแปรการบริหารงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์จึงเชื่อมโยงกับตัวแปรคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านกลไกของการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ซึ่งช่วยให้บุคลากรเข้าใจความคาดหวังขององค์กร สามารถปรับปรุงวิธีการทำงาน และมุ่งเน้นการสร้างผลลัพธ์ที่มีคุณค่าต่อผู้รับบริการ ส่งผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานเพิ่มสูงขึ้น

(2) แนวคิดการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) มีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ และการมุ่งเน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง (Deming, 1986) แนวคิดนี้มองว่าคุณภาพเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนในองค์กร ไม่ใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ตัวแปร TQM จึงเชื่อมโยงกับตัวแปรคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านกลไกของการปรับปรุงกระบวนการทำงาน การทำงานเป็นทีม และการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในองค์กร เมื่อบุคลากรมีส่วน

ร่วมในการพัฒนางานและได้รับโอกาสในการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง จะช่วยลดข้อผิดพลาด เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ และยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานขององค์กรในระยะยาว

(3) แนวคิดสมรรถนะ (Boyatzis, 2008) อธิบายว่า สมรรถนะประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ แนวคิดนี้เชื่อว่าบุคลากรที่มีสมรรถนะสูงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า ตัวแปรสมรรถนะจึงเชื่อมโยงกับตัวแปรคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านกลไกของการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร กล่าวคือ เมื่อบุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงาน จะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คุณภาพของงานและคุณภาพการให้บริการเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

(4) ทฤษฎีแรงจูงใจสองปัจจัย (Herzberg, 1959) อธิบายว่า ความพึงพอใจในการทำงานเกิดจากปัจจัย 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ เช่น ความสำเร็จ การได้รับการยอมรับ และความก้าวหน้าในอาชีพ และปัจจัยค้ำจุน เช่น เงินเดือน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และนโยบายขององค์กร แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า การลดความไม่พึงพอใจเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ตัวแปรแรงจูงใจจึงเชื่อมโยงกับตัวแปรคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านกลไกของความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กร เมื่อบุคลากรได้รับทั้งปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนอย่างเหมาะสม จะเกิดความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ และมุ่งมั่นในการพัฒนางาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน

(5) ทฤษฎีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Armstrong, 2014) มีหลักการสำคัญคือ การมองบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสามารถพัฒนาได้ โดยเน้นการวางแผนกำลังคน การสรรหา การฝึกอบรม การประเมินผล และการสร้างแรงจูงใจให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร แนวคิดนี้เชื่อว่าความสำเร็จขององค์กรเกิดจากการใช้ศักยภาพของบุคลากรอย่างเต็มประสิทธิภาพ ตัวแปรการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเชื่อมโยงกับตัวแปรคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านกลไกของการพัฒนาทุนมนุษย์และการสร้างความสอดคล้องระหว่างบุคลากรกับยุทธศาสตร์ขององค์กร เมื่อบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความผูกพันต่อองค์กร จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดข้อผิดพลาด และสร้างผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. จุดเน้น นโยบาย และแผนงานยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

การยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และการบริหารภาครัฐ โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) กำหนดให้การพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีสมรรถนะสูง มีธรรมาภิบาล และมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ (สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มุ่งพัฒนาภาครัฐสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ การบริหารจัดการที่ทันสมัย และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) นอกจากนี้ แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564–2570 ยังมุ่งพัฒนาสมรรถนะบุคลากรและการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564)

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนดหลักการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาและการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ โดยพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การบริหารองค์กร และการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับพันธกิจของสถาบัน ขณะที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และความก้าวหน้าในสายอาชีพ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ นอกจากนี้ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ยังเน้นหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความคุ้มค่า ความรับผิดชอบ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

4. เกณฑ์มาตรฐานการกำหนดคุณภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เกณฑ์มาตรฐานการกำหนดคุณภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐมุ่งยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส และมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) กำหนดกรอบการพัฒนาองค์กรที่ครอบคลุมการนำองค์กร การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การมุ่งเน้นผู้รับบริการ การจัดการความรู้ การพัฒนาบุคลากร การบริหารกระบวนการ และผลลัพธ์ขององค์กร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2563) สำหรับสถาบันอุดมศึกษา เกณฑ์ดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ในการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน โดยเน้นความรับผิดชอบ ความถูกต้อง ความรวดเร็ว การมุ่งเน้นผู้รับบริการ และการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการพัฒนาระบบประเมินผลและสมรรถนะของบุคลากร เพื่อให้การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อพันธกิจขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(1) เจนจิรา แซ่เตียว และคณะ ได้ศึกษาแนวทางการยกระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนประสบปัญหาด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ไม่สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจ รวมทั้งยังขาดการส่งเสริมด้านสุขภาพกายและจิตใจ ตลอดจนการสนับสนุนความก้าวหน้าในสายอาชีพอย่างเพียงพอ ผู้วิจัยเสนอให้สภามหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานอย่างชัดเจน จัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ เพิ่มสวัสดิการที่เหมาะสม และส่งเสริมโอกาสในการเติบโตทางวิชาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงในการทำงาน (เจนจิรา แซ่เตียว และคณะ, 2563)

(2) นุชจรินทร์ วรรณพงษ์ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการ สังกัดสำนักงานคณบดี คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า ทั้งการให้บริการและคุณภาพการให้บริการของพนักงานอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ได้รับคะแนนสูงที่สุด ขณะที่คุณภาพการให้บริการด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกันอยู่ในระดับสูงที่สุด นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการให้บริการทุกด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะด้านคุณภาพการให้บริการและระยะเวลาในการให้บริการ (นุชจรินทร์ วรรณพงษ์, 2564)

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

(3) นาตยา อินทร์กรุงเก่า, ธวัชชัย สมอเนื้อ, ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา และพระมหาสุพัฒน์ นนฺทปญฺโญ ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามหลักพุทธธรรมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และปัจจัยการปฏิบัติงานร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในระดับปานกลาง (R = .689**) นอกจากนี้ คุณภาพของงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน อุปกรณ์ และปัจจัยด้านบุคคล เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร (นาตยา อินทร์กรุงเก่า และคณะ, 2563)

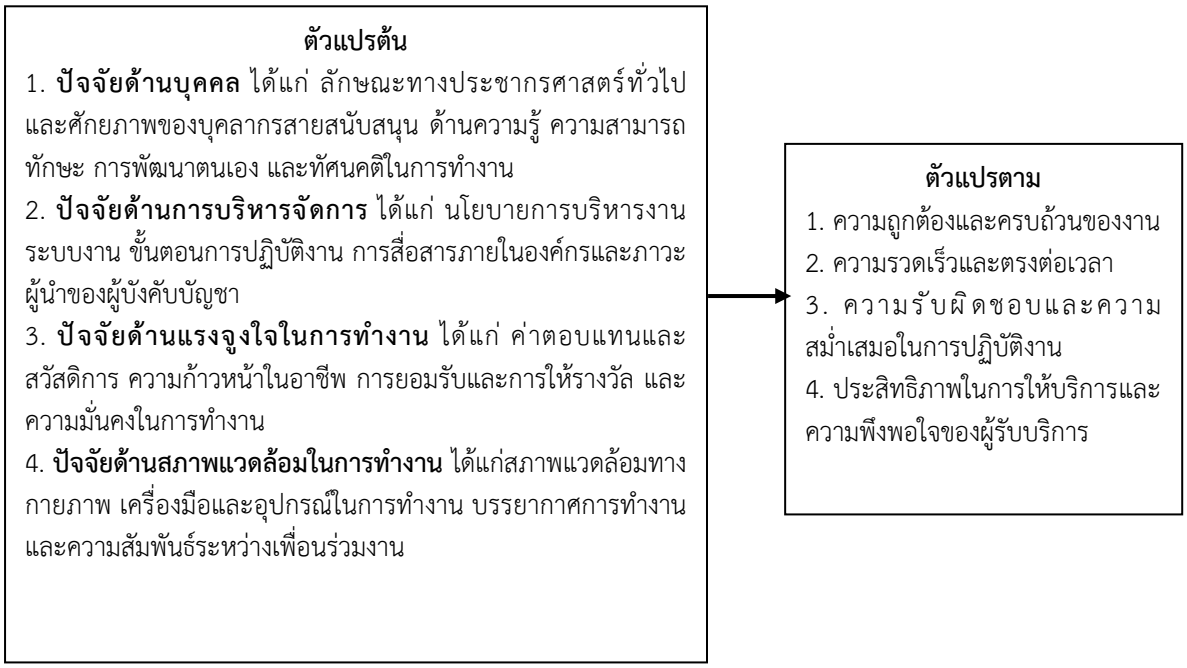
(4) Li, Swatdikun, Zumitzavan, Mahadi และ Prempanichnukul ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Exploring Talent Management on Employee Performance in Chinese Higher Education Institutions: The Interplay of Job Engagement and Job Satisfaction ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาของจีน โดยความผูกพันต่อการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญ การพัฒนาระบบบริหารและการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบ และคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ (Li et al., 2026)

(5) Abdullahi, Arnaut, Adeiza, Mahmoud, Shahreki, Aigbogun, Kofar Naisa, Nuhu และ Ya'u ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Mediating Role of Staff Engagement in Staff Performance among Academics of Universities: Bootstrapping Approach ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติด้านการเลื่อนตำแหน่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยเอกชนของประเทศมาเลเซีย โดยความผูกพันต่อองค์กรทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างความก้าวหน้าในสายอาชีพกับผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ความเป็นธรรมและความชัดเจนของระบบบริหารยังช่วยสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (Abdullahi et al., 2025)

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ สมรรถนะ แรงจูงใจ และการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ซึ่งล้วนส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา งานวิจัยส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การสร้างความผูกพันต่อองค์กร การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมการส่งเสริมความก้าวหน้าในสายอาชีพ การพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน และการปรับปรุงระบบการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน คุณภาพการให้บริการ และความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ประชากรของโครงการวิจัย ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 348 คน, กลุ่มตัวอย่างของโครงการวิจัย ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ซึ่งได้มาจากการคำนวณตามสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 186 คน ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 186 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกประชากรตามประเภทบุคลากรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุน แล้วกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนของประชากรจริง (Proportional Allocation) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสะท้อนโครงสร้างประชากรของมหาวิทยาลัยอย่างเหมาะสม จากนั้นจึงใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ภายในแต่ละกลุ่ม

2. ขอบเขตการศึกษา การวิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยครอบคลุมศักยภาพของบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ แรงจูงใจ สภาพแวดล้อมในการทำงาน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน

3. วิธีการศึกษา การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับศักยภาพ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

4. เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการตรวจประเมินคุณภาพความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าความตรงของเนื้อหาไว้ที่ 0.66 จากนั้นนำไปตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบในส่วนของความชัดเจนในภาษา ระยะเวลาที่ใช้ในการทำความเข้าใจเพื่อตอบคำถามและความสะดวกในการนำเครื่องมือไปใช้ แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยกำหนดเกณฑ์ความเชื่อมั่นไว้ที่ 0.66 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบ Likert นำมาแปลผลระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41- 4.20 หมายถึง มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

5. จริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยส่งโครงร่างและแบบสอบถามเพื่อขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่: HE 69-2-032 ลงวันที่ 17 เมษายน 2569) ชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ และการนำผลวิจัยไปใช้แก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมรักษาความลับไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

6. วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลจากอธิการบดี ชี้แจงรายละเอียดการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google Form จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์

7. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพ ปัจจัย และแนวทางการยกระดับคุณภาพ วิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 186 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 58.06 และเพศชาย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 41.94 โดยช่วงอายุที่พบมากที่สุด คือ อายุ 36–40 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 28.49 รองลงมา คือ อายุ 31–35 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 23.12 และอายุ 46–50 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 17.74 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยทำงานตอนกลาง ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความเข้าใจในระบบงาน และสามารถสะท้อนความคิดเห็นต่อการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

ด้านสถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 52.69 รองลงมา คือ สถานภาพสมรส จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 30.11 ส่วนด้านระดับการศึกษา

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

พบว่าส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 42.47 รองลงมา คือ ปริญญาโท จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 28.49 และปริญญาเอก จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 23.12 สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีพื้นฐานทางการศึกษาค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นทุนมนุษย์สำคัญต่อการพัฒนางานเชิงคุณภาพ การปรับตัวต่อระบบงานสมัยใหม่ และการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาประเภทบุคลากร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรประเภทวิชาการ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 46.24 รองลงมา คือ ประเภทเชี่ยวชาญเฉพาะ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 23.66 และประเภทผู้บริหาร จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 18.82 ขณะที่ประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 7–10 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 36.02 และมากกว่า 10 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.95 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่มีประสบการณ์สูง มีความคุ้นเคยกับระบบงาน โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมการทำงาน และปัญหาเชิงระบบของมหาวิทยาลัย จึงสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณค่าต่อการกำหนดแนวทางการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานได้อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพของบุคลากรสายสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.82, S.D. = 0.54) โดยด้านความสามารถมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทัศนคติในการทำงาน การพัฒนาตนเอง ความรู้ และทักษะ ปรากฏตามตารางที่ 1

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพของบุคลากรสายสนับสนุน

ศักยภาพของบุคลากรสายสนับสนุน		$\overline{\overline{X}}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความรู้ (Knowledge)				
(1) มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน		3.99	0.59	มาก
(2) มีความรู้เพียงพอในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ		3.60	0.60	มาก
(3) มีความรู้เชิงลึกและสามารถประยุกต์ใช้ในการทำงาน		3.52	0.77	มาก
(4) สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้		3.68	1.08	มาก
	รวม	3.70	0.35	มาก
2. ด้านความสามารถ (Ability)				
(1) สามารถปฏิบัติงานตามคำแนะนำได้อย่างถูกต้อง		4.53	0.69	มากที่สุด
(2) สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น		3.91	0.88	มาก
(3) สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการทำงานได้		3.99	0.69	มาก
(4) สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น		3.64	1.08	มาก
	รวม	4.02	0.70	มาก
3. ด้านทักษะ (Skill)				
(1) มีทักษะด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ		3.27	0.83	ปานกลาง
(2) มีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี/สารสนเทศในการทำงาน		3.50	1.62	มาก
(3) มีทักษะด้านการวิเคราะห์และแก้ปัญหา		4.09	0.98	มาก
(4) มีทักษะด้านการประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น		3.58	0.97	มาก
(5) มีทักษะด้านการวางแผนและบริหารจัดการงาน		3.52	0.70	มาก
(6) มีทักษะด้านการให้บริการที่ดี		3.33	1.64	ปานกลาง
	รวม	3.55	0.90	มาก
4. ด้านการพัฒนาตนเอง (Self-Development)				
(1) เข้าร่วมการอบรม/สัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง		3.53	0.93	มาก
(2) การศึกษาต่อหรือพัฒนาความรู้ในระดับที่สูงขึ้น		3.81	0.85	มาก
(3) เรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือหรือออนไลน์		3.95	0.65	มาก
(4) เรียนรู้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริง		3.89	1.08	มาก
(5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน		3.68	1.02	มาก
(6) เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงาน		4.11	0.59	มาก
	รวม	3.83	0.55	มาก
5. ด้านทัศนคติในการทำงาน (Attitude)				
(1) มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้สำเร็จตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย		4.34	0.77	มากที่สุด
(2) ให้ความสำคัญกับความถูกต้องและคุณภาพของงาน		4.60	0.59	มากที่สุด
(3) มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและงานอย่างต่อเนื่อง		3.04	1.35	ปานกลาง
(4) มีทัศนคติที่ดีในการทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กรและการทำงานเป็นทีม		4.10	0.97	มาก
(5) มีความเต็มใจในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร		3.71	0.96	มาก
(6) มีความรับผิดชอบและมุ่งมั่นต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน		4.19	0.52	มาก
(7) มีทัศนคติเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร		3.45	0.86	มาก
(8) มีความภาคภูมิใจและความผูกพันต่อหน่วยงาน		4.37	0.68	มากที่สุด
	รวม	3.97	0.52	มาก
	ภาพรวมทุกด้าน	3.82	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพของบุคลากรสายสนับสนุนที่มีผลต่อแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=3.82, S.D. = 0.54) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสามารถ (Ability) ($\overline{X}$=4.02, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ ด้านทัศนคติในการทำงาน (Attitude) ($\overline{X}$=3.97, S.D. = 0.52) ด้าน

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

การพัฒนาตนเอง (Self-Development) ($\overline{X}$= 3.83, S.D. = 0.55), ด้านความรู้ (Knowledge) ($\overline{X}$=3.70, S.D. = 0.35) และด้านทักษะ (Skill) ($\overline{X}$=3.55, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.97, S.D. = 0.41) โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน และการบริหารจัดการ ปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	3.58	0.67	มาก
2. ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน	4.03	0.15	มาก
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.30	0.42	มากที่สุด
ภาพรวมทุกด้าน	3.97	0.41	มาก

จากตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=3.97, S.D. = 0.41) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\overline{X}$=4.30, S.D. = 0.42) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ($\overline{X}$= 4.03, S.D. = 0.15) และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ($\overline{X}$=3.58, S.D. = 0.67) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ทั้ง 3 ปัจจัย ปรากฏตามตารางที่ 3 - 5

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านนโยบายการบริหารงาน			
(1) หน่วยงานมีนโยบายการบริหารที่ชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย	4.29	0.46	มากที่สุด
(2) นโยบายของหน่วยงานสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการทำงานของบุคลากร	3.81	0.71	มาก
(3) นโยบายการบริหารมีความเป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้	4.71	0.46	มากที่สุด
รวม	4.27	0.40	มากที่สุด
2. ด้านระบบงาน			
(1) ระบบงานในหน่วยงานมีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน	3.68	1.03	มาก
(2) ระบบงานเอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อน	2.98	0.97	ปานกลาง
(3) ระบบงานสามารถปรับปรุงให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์	3.30	0.46	ปานกลาง
รวม	3.32	0.65	ปานกลาง
3. ด้านขั้นตอนการปฏิบัติงาน			
(1) ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และปฏิบัติได้จริง	2.80	1.20	ปานกลาง
(2) ขั้นตอนการทำงานช่วยลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน	3.52	0.85	มาก
(3) ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีความคล่องตัวและไม่ซ้ำซ้อน	3.23	0.88	ปานกลาง
รวม	3.18	0.78	ปานกลาง
4. ด้านการสื่อสารภายในองค์กร			
(1) การสื่อสารภายในองค์กรมีความรวดเร็วและทั่วถึง	3.24	0.87	ปานกลาง
(2) บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการทำงานได้อย่างเพียงพอ	2.92	1.21	ปานกลาง
(3) หน่วยงานมีช่องทางการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น	2.69	1.32	ปานกลาง
รวม	2.95	0.98	ปานกลาง
5. ด้านภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา			
(1) ผู้บังคับบัญชามีภาวะผู้นำและสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม	4.27	0.97	มากที่สุด
(2) ผู้บังคับบัญชาสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	4.63	0.60	มากที่สุด
(3) ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม	3.68	1.32	มาก
รวม	4.20	0.82	มาก
รวมปัจจัย	3.58	0.67	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีผลต่อแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=3.58, S.D. = 0.67) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหารงาน ($\overline{X}$=4.27, S.D. = 0.40) รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา ($\overline{X}$=4.20, S.D. = 0.82) ด้านระบบงาน ($\overline{X}$=3.32, S.D. = 0.65), ด้านขั้นตอนการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$=3.18, S.D. = 0.78) และด้านการสื่อสารภายในองค์กร ($\overline{X}$=2.95, S.D. = 0.98) ตามลำดับ

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ			
(1) ค่าตอบแทนมีความเหมาะสมกับปริมาณและคุณภาพผลงาน	4.10	0.69	มาก
(2) สวัสดิการของหน่วยงานช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	3.35	0.48	ปานกลาง
(3) มีระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและสอดคล้อง	3.33	0.84	ปานกลาง
รวม	3.60	0.45	มาก
2. ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ			
(1) หน่วยงานเปิดโอกาสให้บุคลากรก้าวหน้าในสายอาชีพ	5.00	0.00	มากที่สุด
(2) มีการสนับสนุนการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อความก้าวหน้า	3.72	0.83	มาก
(3) เกณฑ์การเลื่อนตำแหน่งมีความชัดเจน โปร่งใส และยุติธรรม	3.83	0.71	มาก
รวม	4.18	0.45	มาก
3. ด้านการยอมรับและการให้รางวัล			
(1) ผลการปฏิบัติงานได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา	4.05	0.53	มาก
(2) การยกย่องชมเชยช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน	4.09	0.92	มาก
รวม	4.07	0.55	มาก
4. ด้านความมั่นคงในการทำงาน			
(1) บุคลากรมีความรู้สึกมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงาน	3.94	0.63	มาก
(2) หน่วยงานมีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ	4.24	0.54	มากที่สุด
(3) มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและมีความภาคภูมิใจในงานที่ทำ	4.71	0.46	มากที่สุด
รวม	4.30	0.30	มากที่สุด
รวมปัจจัย	4.03	0.15	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=4.03, S.D. = 0.15) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ($\overline{X}$=4.30, S.D. = 0.30) รองลงมา คือ ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ($\overline{X}$=4.18, S.D. = 0.45), ด้านการยอมรับและการให้รางวัล ($\overline{X}$=4.07, S.D. = 0.55) และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($\overline{X}$=3.60, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ			
(1) สถานที่ทำงานมีความสะดวก เหมาะสม และเอื้อการปฏิบัติงาน	3.94	0.72	มาก
(2) สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ	4.28	0.45	มากที่สุด
(3) สถานที่ทำงานมีความปลอดภัยในการทำงาน	4.08	0.72	มาก
รวม	4.10	0.48	มาก
2. ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน			
(1) หน่วยงานมีเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	3.63	0.69	มาก
(2) เครื่องมือ อุปกรณ์มีความทันสมัยและใช้งานได้ดี	4.22	0.81	มากที่สุด
(3) มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอและพร้อมใช้งาน	4.45	0.71	มากที่สุด
รวม	4.10	0.64	มาก
3. ด้านบรรยากาศในการทำงาน			
(1) บรรยากาศในการทำงานมีความเป็นกันเอง	4.53	0.50	มากที่สุด
(2) หน่วยงานส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ	4.70	0.46	มากที่สุด
(3) บรรยากาศในการทำงานช่วยลดความเครียดและเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน	4.82	0.39	มากที่สุด
รวม	4.68	0.24	มากที่สุด
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร			
(1) บุคลากรให้ความร่วมมือในการทำงาน	4.03	1.07	มาก
(2) มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน	4.16	0.86	มาก
(3) สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น	4.71	0.46	มากที่สุด
รวม	4.30	0.71	มากที่สุด
รวมปัจจัย	4.30	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.30, S.D. = 0.42) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศในการทำงาน ($\overline{X}$=4.68, S.D. = 0.24) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ($\overline{X}$=4.30, S.D. = 0.71), ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน ($\overline{X}$=4.10, S.D. = 0.64) และด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\overline{X}$=4.10, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

3. แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.11, S.D. = 0.79) โดยด้านความรับผิดชอบและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประสิทธิภาพการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความถูกต้องครบถ้วนของงาน และความรวดเร็วตรงต่อเวลา ปรากฏตามตารางที่ 6

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน

แนวทาง	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความถูกต้องและครบถ้วนของงาน			
(1) ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามระเบียบและข้อกำหนด	4.48	0.50	มากที่สุด
(2) งานที่รับผิดชอบมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของงาน	4.54	0.50	มากที่สุด
(3) ตรวจสอบความถูกต้องของงานก่อนส่งมอบเสมอ	3.42	0.50	มาก
(4) มีการตรวจสอบความถูกต้องของงานก่อนส่งมอบอย่างเป็นระบบ	3.21	0.88	ปานกลาง
(5) มีการปรับปรุงแก้ไขงานเพื่อให้เกิดความถูกต้องครบถ้วนก่อนส่งมอบทุกครั้ง	3.95	0.65	มาก
รวม	3.92	0.16	มาก
2. ด้านความรวดเร็วและตรงต่อเวลา			
(1) สามารถปฏิบัติงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนด	4.05	0.43	มาก
(2) มีการวางแผนการทำงานเพื่อให้เสร็จทันเวลา	3.12	0.32	ปานกลาง
(3) งานที่รับผิดชอบมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	3.75	0.65	มาก
(4) สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.75	0.65	มาก
(5) สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์เร่งด่วนโดยไม่กระทบต่อคุณภาพของงาน	4.42	0.50	มากที่สุด
รวม	3.82	0.24	มาก
3. ด้านความรับผิดชอบและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน			
(1) มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.94	0.25	มากที่สุด
(2) ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตามมาตรฐานที่กำหนด	4.42	0.50	มากที่สุด
(3) สามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระโดยมีการกำกับดูแลในระดับที่เหมาะสม	4.40	0.69	มากที่สุด
(4) การติดตามความคืบหน้าของงานจนแล้วเสร็จตามเป้าหมาย	4.76	0.43	มากที่สุด
(5) การรักษาคุณภาพของงานตามมาตรฐานเดิมได้อย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง	4.01	0.49	มาก
รวม	4.51	0.23	มากที่สุด
4. ด้านประสิทธิภาพในการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ			
(1) ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร คำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ และตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
(2) ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ	5.00	0.00	มากที่สุด
(3) สามารถแก้ไขปัญหาให้ผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา	4.12	0.48	มาก
(4) ให้คำแนะนำหรือข้อมูลแก่ผู้รับบริการได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.42	0.70	มาก
(5) มีการนำข้อเสนอแนะของผู้รับบริการมาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	3.35	0.59	ปานกลาง
รวม	4.18	0.27	มาก
รวมทั้ง 4 ส่วน	4.11	0.79	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=4.11, S.D. = 0.79) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$=4.51, S.D. = 0.23) รองลงมา คือ ด้านประสิทธิภาพในการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ($\overline{X}$=4.18, S.D. = 0.27), ด้านความถูกต้องและครบถ้วนของงาน ($\overline{X}$=3.92, S.D. = 0.16) และด้านความรวดเร็วและตรงต่อเวลา ($\overline{X}$=3.82, S.D. = 0.24) ตามลำดับ

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

สรุปผลวิจัยพบว่า

1. ศักยภาพของบุคลากรสายสนับสนุนที่มีผลต่อแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=3.82, S.D. = 0.54) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสามารถ (Ability) รองลงมา คือ ด้านทัศนคติในการทำงาน, ด้านการพัฒนาตนเอง (Self-Development), ด้านความรู้ (Knowledge) และด้านทักษะ (Skill) ตามลำดับ

ผลการวิจัยที่พบว่าศักยภาพของบุคลากรสายสนับสนุนอยู่ในระดับมาก โดยด้านความสามารถมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดด้านสมรรถนะของ Boyatzis (2008) ที่อธิบายว่า ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Li et al. (2026) ที่พบว่าการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยตรง ในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏ บุคลากรสายสนับสนุนจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับภารกิจด้านการพัฒนาท้องถิ่นและการให้บริการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$ $\overline{x}$ =3.97, S.D. = 0.41) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

ผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือแรงจูงใจและการบริหารจัดการ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจสองปัจจัยของ Herzberg (1959) ซึ่งระบุว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานและแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเจนจิรา แซ่เตียว และคณะ (2563) และนาตยา อินทร์กรุงเก่า และคณะ (2563) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานจะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานที่หลากหลายและการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=4.11, S.D. = 0.07) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านประสิทธิภาพในการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ, ด้านความถูกต้องและครบถ้วนของงาน และด้านความรวดเร็วและตรงต่อเวลา ตามลำดับ

ผลการวิจัยที่พบว่าคุณภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความรับผิดชอบและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (OECD, 2010; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2563) ที่เน้นการกำหนดเป้าหมาย การวัดผล และการสร้างผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของ Deming (1986) ที่ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของนุชจรินทร์ วรรณพงษ์ (2564) ที่พบว่าคุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏ คุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนถือเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนภารกิจด้านการจัดการศึกษา การวิจัย และการบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ผลการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ว่า คุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาเกิดจากการบูรณาการ 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ศักยภาพของบุคลากร ปัจจัยสนับสนุนจากองค์กร และผลลัพธ์ด้านคุณภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ จนพัฒนาเป็น “รูปแบบการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน” (Support Staff Quality Enhancement Model: SSQEM) ที่สามารถใช้เป็นกรอบในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัย โดยประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาบุคลากร การจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) การกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (KPIs) การพัฒนาระบบประเมินผล และการยกระดับระบบบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและสนับสนุนการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน (Support Staff Quality Enhancement Model: SSQEM)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ผลการวิจัยครั้งนี้เสนอให้มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมินำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและระบบบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรตามสมรรถนะที่จำเป็น ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคล ระบบประเมินผลการปฏิบัติงาน และเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมแรงจูงใจ คุณภาพชีวิต และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานบุคคล

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

บูรณาการผลการวิจัยกับการดำเนินงานตามเกณฑ์ PMQA และระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย และควรขยายผลการวิจัยไปยังสถาบันอุดมศึกษาอื่น รวมถึงศึกษาปัจจัยร่วมสมัยเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ*. กรุงเทพฯ.

เจนจิรา แซ่เตียว, พลกฤต แสงอาวุธ, และวาสนา จาตุรัตน์. (2563). แนวทางการยกระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 5*(2), 127–144.

นาตยา อินทร์กรุงเก่า, ธวัชชัย สมอเนื้อ, ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา, และพระมหาสุพัฒน์ นนฺทปญฺโญ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 7*(2), 148–160.

นุชจรินทร์ วรรณพงษ์. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการ สังกัดสำนักงานคณบดี คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 11*(2), 28–53.

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พ.ศ. 2566–2570*. ชัยภูมิ.

สมคิด บางโม. (2561). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2547). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547*. *ราชกิจจานุเบกษา, 121*(65ก), 1–31.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2565). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว พ.ศ. 2566–2580*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2563). *คู่มือการบริหารผลการปฏิบัติราชการ*. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*. *ราชกิจจานุเบกษา, 120*(100ก), 1–16.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). *การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (PMQA)*. กรุงเทพฯ.

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). *รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580*. กรุงเทพฯ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพฯ.

Citation : Siribut., C. (2026). Guidelines for Improving the Quality of work Performance of Support Staff at Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3784.
https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

Abdullahi, M. S., Arnaut, M., Adeiza, A., Mahmoud, M. A., Shahreki, J., Aigbogun, O., Kofar Naisa, F. U., Nuhu, M. S., & Ya'u, A. (2025). *Mediating role of staff engagement in staff performance among academics of universities: Bootstrapping approach*. *Journal of Applied Research in Higher Education, 17*(5), 1772–1791.

Armstrong, M. (2014). *Armstrong's handbook of human resource management practice* (13th ed.). Kogan Page.

Boyatzis, R. E. (2008). Competencies in the 21st century. *Journal of Management Development, 27*(1), 5–12.

Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.

Dessler, G. (2017). *Human resource management* (15th ed.). Pearson.

Herzberg, F. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). John Wiley & Sons.

Juran, J. M. (1988). *Juran on planning for quality*. Free Press.

Li, P., Swatdikun, T., Zumitzavan, V., Mahadi, N., & Prempanichnukul, V. (2026). *Exploring talent management on employee performance in Chinese higher education institutions: The interplay of job engagement and job satisfaction*. *Frontiers in Education, 11*, Article 1724211.

OECD. (2010). *Results-based management in development co-operation: A review of experience*. OECD Publishing.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Citation : ชินวร ศิริบุตร. (2569). แนวทางการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3784. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3784

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3458
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5ร สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา

Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle

สุชีลา ศักดิ์เทวิน[1*]
Suchila Saktewin[1]
[1]อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี; Lecturer, Faculty of Management Science, Dhonburi Rajabhat University, Thailand.
*Corresponding Author; e-mail : suchila.s@dru.ac.th
DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3458

Received : February 21, 2026; **Revised :** May 31, 2026; **Accepted :** July 20, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและพลวัตของชุมชน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน และสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษาคือจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน จำนวน 17 กลุ่ม จาก 6 อำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เชิงธีม โดยอาศัยกรอบแนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Wenger, 1998) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Kolb, 2015)

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน มีลักษณะเป็นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่ฝังตัวอยู่ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและเกิดขึ้นผ่านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม จากการสังเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวผ่าน “โมเดล 5ร” ได้แก่ การรับรู้ การร่วมคิดร่วมทำ การลงมือปฏิบัติ การสะท้อนและการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการต่อยอดและขยายผล อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง มิได้ดำเนินไปในลักษณะลำดับขั้น หากแต่มีลักษณะหมุนเวียน ยืดหยุ่น และย้อนกลับได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Wenger, 1998; Wenger, McDermott, & Snyder, 2002) และวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Kolb, 2015)

บทความนี้จึงเสนอการยกระดับโมเดล 5ร สู่“วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา ” เพื่ออธิบายการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในฐานะที่มีพลวัต และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบว่าพลวัตของวงจรการเรียนรู้ถูกขับเคลื่อนด้วยกลไกสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเสริมสร้างพลังภายใน การเชื่อมโยงภายนอก และการสะท้อนและปรับตัว ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ากรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถใช้เป็นฐานในการออกแบบการพัฒนาและกำหนดนโยบายเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนได้ (Kolb, 2015; Wenger, McDermott, & Snyder, 2002) (Sen, 1999; Putnam, 2000)

คำสำคัญ (Keywords) : กระบวนการเรียนรู้, เศรษฐกิจชุมชน, โมเดล 5ร, วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา, ความยั่งยืน

Citation : Saktewin., S. (2026). Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

Abstract

Sustainable community economic development requires learning processes that are aligned with the context and dynamics of the community. This article aims to examine the learning processes of community economic groups and to synthesize a learning model that supports sustainable community economic strengthening. A qualitative research methodology was employed. The study area was Samut Prakan Province. The sample consisted of 17 community economic groups from six districts. Data were collected through in-depth interviews, focus group discussions, and participant observation. Data were analyzed using content analysis and thematic synthesis (Wenger, 1998; Kolb, 2015; Sen, 1999; Putnam, 2000).

The findings reveal that the learning processes of community economic groups are characterized as practice-based learning embedded within economic activities and emerging through relationships and active participation among group members. From the synthesis of the data, this learning process can be explained through the "5R Model," consisting of Recognition, Co-creation (thinking and doing together), Implementation, Reflection and Learning from Practice, and Reinforcement and Expansion. However, the learning that occurs in practice does not follow a linear sequence. Rather, it is cyclical, flexible, and recursive in nature (Wenger, 1998; Kolb, 2015; Wenger, McDermott, & Snyder, 2002; Sen, 1999; Putnam, 2000).

This article therefore proposes elevating the 5R Model to a "Developmental Learning Cycle" in order to explain the learning processes of community economic groups as dynamic and continuously adaptive. Furthermore, the findings indicate that the dynamics of this learning cycle are driven by three key mechanisms: internal empowerment, external linkages, and reflection and adaptation. The results suggest that this conceptual framework can serve as a foundation for designing development strategies and formulating policies aimed at strengthening sustainable community economic development (Wenger, 1998; Kolb, 2015; Wenger, McDermott, & Snyder, 2002; Sen, 1999; Putnam, 2000).

Keywords : Learning Processes, Community Economy, 5R Model, Development Learning Cycle, Sustainability

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนเป็นประเด็นสำคัญในบริบทการพัฒนาประเทศภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) (United Nations, 2015) โดยเฉพาะเป้าหมายที่มุ่งลดความยากจน เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ แนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) (UNESCO, 2017) ได้ชี้ให้เห็นว่า "การเรียนรู้"เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพของ

Citation : สุชีลา ศักดิ์เทวิน. (2569). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5ร สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

ตนเอง ปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงและสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565; ประเวศ วะสี, 2559)

แม้ว่าจะมีงานวิจัยและนโยบายจำนวนมากที่มุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการถ่ายทอดความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ หรือการพัฒนาอาชีพ แต่ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นผลลัพธ์เชิงกิจกรรมหรือเชิงรายได้เป็นหลัก ขณะที่งานศึกษาที่อธิบาย “กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน” ในฐานะระบบที่เชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเป็นพลวัตและต่อเนื่องยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะกรอบแนวคิดที่สามารถอธิบายการพัฒนาเชิงกระบวนการจากการเรียนรู้ระดับกลุ่มไปสู่การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาว (Wenger, 1998; Kolb, 2015) (Sen, 1999; Putnam, 2000)

จังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่ ที่มีความหลักหลายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีทั้งชุมชนเมือง อุตสาหกรรม และชุมชนท้องถิ่นที่ยังคงพึ่งพาฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาในพื้นที่ การดำรงอยู่ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในบริบทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความพยายามในการปรับตัว เรียนรู้และพัฒนารูปแบบเศรษฐกิจของตนเองภายใต้เงื่อนไขความเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อน พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการจึงเหมาะสมต่อการศึกษาเชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจกลไกการเรียนรู้ของชุมชนที่นำไปสู่การเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน (ชยัณต์ สถาอานนท์, 2560)

เนื้อหา (Content)

โมเดล 5ร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีรากฐานมาจาก งานวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการเรียนรู้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ (สุชีลา ศักดิ์เทวิน และคณะ,2559) ซึ่งได้สังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนจากการวิจัยเชิงพื้นที่ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดที่อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการเรียนรู้กับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อพัฒนาและนำเสนอ “โมเดล 5ร” ในฐานะวงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (2015) อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากกระบวนการต่อเนื่องที่เชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ การสะท้อนคิด การสร้างแนวคิด และการทดลองปฏิบัติ โดยผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับความรู้ แต่เป็นผู้สร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ที่เผชิญจริง กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีประสบการณ์ตรง (Concrete Experience) การสะท้อนคิดต่อประสบการณ์ (Reflective Observation) การสังเคราะห์เป็นแนวคิด (Abstract Conceptualization) และการนำไปทดลองใช้ (Active Experimentation) แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการศึกษากลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผล

Citation : Saktewin., S. (2026). Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

ให้การเรียนรู้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการดำเนินงาน และนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

แนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Community of Practice) Wenger (1998) เสนอแนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติ โดยมองว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มที่มีเป้าหมายหรือความสนใจร่วมกัน ความรู้ไม่ได้เกิดจากการถ่ายทอดแบบทางเดียว แต่เกิดจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การปฏิบัติร่วมกัน และการสร้างความหมายร่วมภายในกลุ่ม สำหรับกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน สมาชิกแต่ละคนมีบทบาททั้งในฐานะผู้เรียนรู้และผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยเฉพาะผู้นำกลุ่มหรือแกนนำชุมชนซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงองค์ความรู้และประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิก แนวคิดนี้ช่วยอธิบายว่าความเข้มแข็งของกลุ่มมิได้เกิดจากศักยภาพของบุคคลเพียงลำพัง แต่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการสร้างทุนทางสังคมภายในชุมชน

แนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่องค์การยูเนสโกส่งเสริมให้ใช้การเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล โดยมุ่งสร้างความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิด ESD ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การคิดวิเคราะห์ และการสะท้อนคิด ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน ภายใต้แนวคิดนี้ ความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจึงมิได้วัดจากรายได้หรือผลผลิตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความสามารถของชุมชนในการปรับตัว พึ่งพาตนเอง และรักษาความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แนวคิดการเรียนรู้บนฐานชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Community-based Learning) มองว่าชุมชนเป็นพื้นที่สร้างองค์ความรู้ที่สำคัญ โดยความรู้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (Freire, 1970; Mezirow, 2000) กระบวนการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนและเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองในบริบทของเศรษฐกิจชุมชน การเรียนรู้บนฐานชุมชนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการสร้างทุนทางสังคม การพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่น และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน (Putnam, 2000; Sen, 1999; โกวิทย์ พวงงาม, 2561) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจึงเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายในชุมชนและการเชื่อมโยงกับภาคีภายนอก

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ แนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเรียนรู้บนฐานชุมชน ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิด และการปรับตัวต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน และสังเคราะห์เป็น “โมเดล 5ร” ในฐานะวงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา (Developmental Learning Cycle) ที่อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การศึกษาครั้งนี้พัฒนากรอบแนวคิดโดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ชุมชนแห่งการปฏิบัติ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเรียนรู้บนฐานชุมชน เพื่ออธิบายกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยมองว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยน

Citation : สุชีลา ศักดิ์เทวิน. (2569). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5ร สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

ประสบการณ์ การสะท้อนคิด และการปรับตัวต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) โดยดำเนินการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และปัจจัยสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกชุมชน จากนั้นจึงสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การอธิบายรูปแบบและพลวัตของกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาเป็นข้อสรุปเชิงแนวคิด

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการมีลักษณะเป็น “การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ” ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจริงภายใต้บริบทชุมชนที่หลากหลาย โดยสมาชิกเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การทดลอง การแก้ปัญหา และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ความรู้จึงถูกสร้างและพัฒนาไปพร้อมกับกิจกรรมของกลุ่ม ทั้งด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ และการตลาด

ผลการศึกษายังพบว่า การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (Collective Learning) ที่สมาชิกมีบทบาททั้งในฐานะผู้เรียนรู้และผู้ถ่ายทอดความรู้ โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นกลไกสำคัญในการประสานงานและเชื่อมโยงทรัพยากรจากภายนอก ขณะที่หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคีเครือข่าย มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและโอกาสทางเศรษฐกิจของชุมชน

โดยภาพรวม กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง ยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ นำไปสู่การสังเคราะห์ “โมเดล 5ร” ในฐานะกรอบแนวคิดที่อธิบายวงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา ซึ่งเชื่อมโยงการปฏิบัติ การสะท้อนคิด และการต่อยอดองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของเศรษฐกิจชุมชน โมเดล 5ร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีพื้นฐานจากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการเรียนรู้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ” (สุชีลา ศักดิ์เทวิน และคณะ, 2559) ซึ่งได้สังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนจากการวิจัยเชิงพื้นที่ โดยเสนอว่า การเรียนรู้ของชุมชนสามารถอธิบายผ่านองค์ประกอบ 5 ประการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ มิใช่เพียงลำดับขั้นของกิจกรรม แต่เป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาและการเรียนรู้ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การรับรู้ (รับรู้ปัญหา/สถานการณ์ร่วมกัน) สมาชิกในกลุ่มรับรู้สถานการณ์ ปัญหา และเป้าหมายร่วมกันจากการดำเนินงาน การรับรู้เป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ โดยเกิดจากการตระหนักถึงปัญหา โอกาส หรือความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การเปลี่ยนแปลงของตลาด ความต้องการของผู้บริโภค หรือข้อจำกัดด้านทรัพยากร การรับรู้มิได้เกิดจากข้อมูลภายนอกเพียงอย่างเดียว หากแต่เกิดจากประสบการณ์ตรงของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันถึงสถานการณ์ที่ต้องเผชิญและนำไปสู่ความจำเป็นในการปรับตัวหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน

2. การร่วมคิดร่วมทำ (ร่วมคิด) ระดมความคิดร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมความคิด เพื่อกำหนดแนวทางหรือวิธีดำเนินงานร่วมกัน เมื่อเกิดการรับรู้ร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มจะเข้าสู่

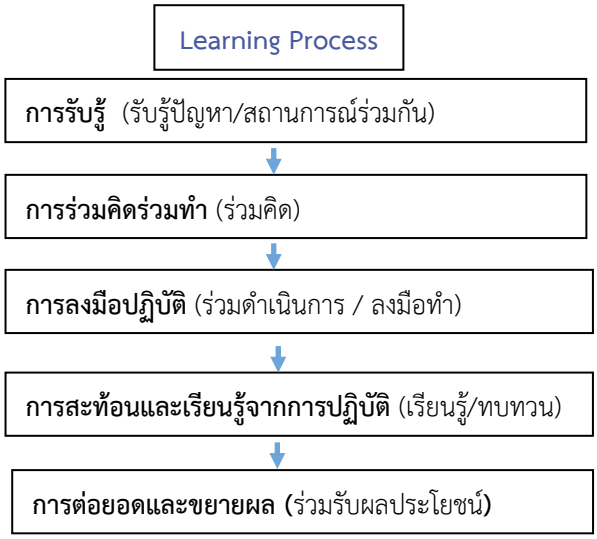
Citation : Saktewin., S. (2026). Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถกเถียง และการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน การเรียนรู้ในระยะนี้มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ทางสังคม (social learning) ซึ่งความรู้และความเข้าใจถูกสร้างขึ้นผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และบทบาทของผู้นำหรือแกนนำที่ทำหน้าที่ประสานความคิดและสร้างฉันทามติ

3. การลงมือปฏิบัติ (ร่วมดำเนินการ/ลงมือทำ) สมาชิกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ตกลงร่วมกันการลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ความคิดและการตัดสินใจถูกนำไปทดลองใช้จริงในบริบทของกลุ่ม เช่น การปรับกระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการ การเรียนรู้ในระยะนี้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการปฏิบัติ โดยสมาชิกได้เรียนรู้จากการลองผิดลองถูก การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ (Nonaka & Takeuchi, 1995)

4. การสะท้อนและเรียนรู้จากการปฏิบัติ (เรียนรู้/ทบทวน) การร่วมสรุปบทเรียนและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหา มีการร่วมกันสะท้อนผลการดำเนินงาน สรุปบทเรียน และปรับแก้แนวทางในการทำงานหลังจากการลงมือปฏิบัติ กลุ่มจะเกิดกระบวนการสะท้อนผล ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สมาชิกมีการทบทวนว่าแนวทางที่ดำเนินการไปให้ผลอย่างไร มีจุดแข็ง จุดอ่อน หรือข้อจำกัดใดบ้าง การสะท้อนดังกล่าวช่วยเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติให้กลายเป็นองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและนำไปใช้ต่อได้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้เชิงพัฒนา

5. การต่อยอดและขยายผล (ร่วมรับผลประโยชน์**)** การร่วมรับผลและการต่อยอดสมาชิกได้รับประโยชน์หรือผลลัพธ์จากผลงานที่ร่วมกันดำเนินการ และนำผลที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดในอนาคต การต่อยอดเป็นกระบวนการนำบทเรียนที่ได้จากการสะท้อนมาปรับใช้และพัฒนาในรอบถัดไป อาจอยู่ในรูปของการปรับปรุงกิจกรรมเดิม การขยายผลสู่สมาชิกกลุ่มอื่น การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอก หรือการยกระดับรูปแบบการดำเนินงานให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น การต่อยอดในลักษณะนี้ทำให้การเรียนรู้ไม่หยุดอยู่ที่ผลลัพธ์เฉพาะหน้า แต่กลายเป็นฐานของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

ภาพที่ 1 โมเดล 5ร

Citation : สุชีลา ศักดิ์เทวิน. (2569). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5ร สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

จากการสังเคราะห์ผลการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าพลวัตการเรียนรู้ที่แฝงอยู่ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถอธิบายได้ด้วย **“โมเดล 5ร”** ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ การรับรู้ การร่วมคิดร่วมทำ การลงมือปฏิบัติ การสะท้อนและทบทวน (เรียนรู้จากการปฏิบัติ) และการต่อยอดและขยายผล โดยองค์ประกอบเหล่านี้มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นภายใต้บริบทและประสบการณ์เฉพาะของแต่ละกลุ่ม ในมุมมองเชิงดั้งเดิม โมเดล 5ร มักถูกอธิบายในลักษณะของ "ลำดับขั้น" (Linear Steps) ที่เริ่มจากการเปิดรับข้อมูลใหม่ นำไปสู่การระดมสมองของสมาชิก การลงมือทำจริง การประเมินผล และจบลงด้วยการนำบทเรียนไปขยายผลในระยะต่อไป การมองในมิตินี้ช่วยให้เห็นขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบจากการลงพื้นที่ภาคสนามกลับชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ของชุมชนในความเป็นจริงไม่ได้ดำเนินไปตามลำดับขั้นที่ตายตัวเช่นนั้น แต่มีลักษณะที่ยืดหยุ่น ซ้อนทับ และย้อนกลับไปมาได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ด้วยเหตุนี้ บทความจึงเสนอการยกระดับโมเดล 5ร ไปสู่รูปแบบ **“วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา (Developmental Learning Cycle)”** ซึ่งมองว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อเนื่องที่ไม่มีจุดสิ้นสุด ในวงจรนี้ แต่ละองค์ประกอบของ 5ร ทำหน้าที่เป็นทั้งจุดเริ่มต้นและจุดเชื่อมต่อ ตัวอย่างเช่น การรับรู้และการร่วมคิดร่วมทำสามารถเกิดขึ้นซ้ำได้ในทุกระยะของการปฏิบัติงาน ขณะที่การสะท้อนผลและการต่อยอดไม่ใช่จุดจบของกระบวนการ แต่กลับเป็นรากฐานสำคัญในการปรับตัวและพัฒนาแนวทางในรอบถัดไป เมื่อชุมชนต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของตลาด หรือข้อจำกัดด้านทรัพยากร วงจรนี้จะถูกกระตุ้นให้หมุนเวียนอีกครั้ง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนผ่าน สู่แนวคิดวงจรการเรียนรู้นี้ สอดคล้องกับหลักการ "ชุมชนแห่งการปฏิบัติ" (Communities of Practice) และ "การเรียนรู้จากประสบการณ์" (Experiential Learning) ที่เน้นว่าความรู้ไม่ได้เกิดจากการถ่ายทอดเพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กิจกรรม และบริบทสังคมผ่านการลงมือทำและแลกเปลี่ยนความหมายร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

เจาะลึกวงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา: พลวัตใหม่ของเศรษฐกิจชุมชน

การเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนไม่ได้เป็นเพียงเส้นตรงที่มีจุดเริ่มและจุดจบ แต่คือระบบนิเวศที่มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา โดยสามารถแบ่งการทำงานออกได้เป็น 2 มิติที่ซ้อนทับกันอยู่ ดังนี้

ส่วนที่ 1. วงล้อแห่งการปฏิบัติ (กระบวนการ 5ร) ในใจกลางของวงจร คือกิจกรรมการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบที่หมุนเวียนและยืดหยุ่นตามสถานการณ์จริง

1.1 การรับรู้ (Perceive) คือการเปิดรับแรงกระตุ้นใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นเทรนด์ตลาด นโยบายรัฐ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ถือเป็นจุดรับข้อมูลดิบเข้ามาสู่ระบบ

1.2 การร่วมคิดร่วมทำ (Co-create) สมาชิกนำข้อมูลที่รับรู้มาถกแถลง แลกเปลี่ยน และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อสร้าง "ความหมายและความเป็นเจ้าของ" ในกิจกรรมนั้นๆ

1.3 การลงมือปฏิบัติ (Do) การนำแผนงานไปทำจริงในพื้นที่ เป็นช่วงที่ความรู้ภาคทฤษฎีถูกเปลี่ยนให้เป็นความรู้เชิงประจักษ์ (Explicit to Tacit Knowledge)

1.4 การสะท้อนและทบทวน (Reflect): เมื่อทำแล้วต้องหยุดคิด กลุ่มจะมานั่งคุยกันว่า "อะไรที่ทำได้ดี" และ "อะไรคือปัญหา" เพื่อสกัดเป็นบทเรียนสำคัญ

1.5 การต่อยอดและขยายผล (Scale): การนำบทเรียนมาปรับปรุงเพื่อทำซ้ำให้ดีขึ้น หรือขยายผลไปสู่ผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ๆ ซึ่งจะกลายเป็นการ "รับรู้" ในรอบถัดไป

Citation : Saktewin., S. (2026). Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

ส่วนที่ 2 กลไกขับเคลื่อนวงจร (3 แรงผลักดัน)

วงล้อ 5s จะหมุนได้เร็ว ลึก และยั่งยืนเพียงใด ขึ้นอยู่กับกลไกสนับสนุน 3 ประการนี้

กลไกที่ 1: การเสริมพลังจากภายใน (Internal Empowerment) เปรียบเสมือน "น้ำมันหล่อลื่นและพลังงานต้นกำลัง" หากชุมชนมีความไว้วางใจกันและมีผู้นำที่เข้มแข็ง วงล้อ 5s จะเริ่มหมุนได้อย่างราบรื่น แม้จะมีทรัพยากรจำกัด ชุมชนจะใช้ความสัมพันธ์และความกล้าเรียนรู้ขับเคลื่อนตัวเองไปข้างหน้า

กลไกที่ 2: การเชื่อมโยงภายนอก (External Linkage) เปรียบเสมือน "การเติมพลังงานสะอาดจากภายนอก" เมื่อวงล้อหมุนไปถึงจุดหนึ่ง ความรู้เดิมอาจไม่พอ ภาคีรัฐและวิชาการจะเข้ามาเติมเต็มเทคโนโลยีและงบประมาณ แต่ชุมชนต้อง "คัดกรอง" ไม่ให้พลังภายนอกเข้ามาบงการจนวงล้อเสียสมดุล เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้

กลไกที่ 3: การสะท้อนและปรับตัว (Reflection & Adaptation) เปรียบเสมือน "เฟืองยกระดับ" ที่ทำให้วงล้อไม่หมุนอยู่ที่พื้นระดับเดิม แต่หมุนยกตัวขึ้นเป็นเกลียวสว่าน (Spiral) กลไกนี้เปลี่ยนประสบการณ์รายวันให้กลายเป็น "ภูมิปัญญาเชิงกลยุทธ์" ทำให้ทุกรอบของการเรียนรู้ ชุมชนจะเก่งขึ้นและตัดสินใจแม่นยำขึ้นเสมอ (Sterling, 2010)

บทสรุปของวงจร เมื่อมิติของ "กิจกรรม (5s)" และ "กลไกขับเคลื่อน (3 กลไก)" ทำงานร่วมกัน จะเกิดพลวัตที่ทำให้กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนมีคุณลักษณะเป็น "ระบบที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง" (Self-learning System) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน เพราะชุมชนจะไม่ได้แค่ "รอความช่วยเหลือ" แต่จะ "สร้างความรู้" เพื่อแก้ปัญหาและคว้าโอกาสใหม่ๆ ได้ด้วยตนเอง

ภาพที่ 2 วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา (Developmental Learning Cycle) (โดยใช้ AI ในการพัฒนา)

Citation : สุชีลา ศักดิ์เทวิน. (2569). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5s สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบ: การเรียนรู้แบบลำดับขั้น (เดิม) vs วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา (ใหม่)

ประเด็นเปรียบเทียบ	การเรียนรู้แบบลำดับขั้น (Traditional Linear Model)	วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา (Developmental Learning Cycle)
ลักษณะของกระบวนการ	เป็นเส้นตรง (Linear): เริ่มจาก 1 ไปถึง 5 ตามลำดับ หากจบกระบวนการแล้วคือสิ้นสุด	เป็นวงจร (Cycle/Spiral): หมุนเวียนต่อเนื่อง ยืดหยุ่น และสามารถย้อนกลับหรือข้ามขั้นตอนได้ตามสถานการณ์
บทบาทของแต่ละองค์ประกอบ	เป็นเพียง "ขั้นตอนการทำงาน" ที่ต้องทำให้ครบตามแผน	เป็น "จุดเชื่อมต่อความรู้" ที่ส่งผลกระทบและหนุนเสริมกันตลอดเวลา
การปรับตัวต่อสถานการณ์	ต่ำ: มักทำตามรูปแบบเดิมที่เคยวางไว้ ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงกะทันหัน	สูง: ปรับตัวได้เร็ว เพราะมีการสะท้อนผลและรับรู้ข้อมูลใหม่แทรกอยู่ในทุกขั้นตอน
แหล่งที่มาของความรู้	เน้นการถ่ายทอดจากภายนอกหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก (Top-down)	เน้นการสร้างความหมายร่วมกันและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Bottom-up & Interactive)
เป้าหมายสูงสุด	เพื่อให้บรรลุ "เป้าหมายของโครงการ" หรือกิจกรรมนั้นๆ เป็นรายครั้ง	เพื่อสร้าง "ภูมิปัญญาชุมชน" และขีดความสามารถในการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว
ความสัมพันธ์กับภายนอก	การพึ่งพา (Dependency): รอรับการสนับสนุนหรือคำสั่งจากภาครัฐ/ภาคี	หุ้นส่วนการเรียนรู้ (Partnership): ชุมชนคัดกรองและปรับใช้ความรู้อย่างมีวิจารณญาณ

การเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบเดิมสู่รูปแบบวงจรเชิงพัฒนา สะท้อนให้เห็นว่า "ความรู้" ในกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง แต่เป็นพลวัตที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับโลกภายนอก โดยมีกลไก 3 ประการ (การเสริมพลังภายใน, การเชื่อมโยงภายนอก, และการสะท้อนตัวตน) เป็นเสมือนแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ตารางเปรียบเทียบฝั่งขวาเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ

อภิปรายผล ปัจจัยภายใน–ภายนอกกับพลวัตของวงจรการเรียนรู้

ผลการศึกษา พบว่า วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนาของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนมิได้ดำเนินไปโดยอัตโนมัติ หากแต่ถูกขับเคลื่อนด้วยกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงปัจจัยภายในและภายนอกชุมชนเข้าด้วยกัน กลไกเหล่านี้ทำหน้าที่กระตุ้น ค้ำจุน และเร่งการหมุนเวียนของกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถสังเคราะห์ออกเป็นสามกลไกหลัก ได้แก่ การเสริมพลังจากภายใน การเชื่อมโยงภายนอก และการสะท้อนและปรับตัว ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Etienne Wenger และ David A. Kolb ที่อธิบายว่า การเรียนรู้ของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วม การปฏิบัติร่วมกัน และการสะท้อนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมและการพัฒนาศักยภาพชุมชนที่ให้ความสำคัญกับเครือข่าย ความไว้วางใจ และความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Wenger, 1998; Kolb, 2015)

กลไกที่ 1 การเสริมพลังจากภายในชุมชน : รากฐานของความเชื่อมั่น (Internal Empowerment)

Citation : Saktewin., S. (2026). Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

การเสริมพลังจากภายในเป็นกลไกพื้นฐานที่ทำให้วงจรการเรียนรู้สามารถเริ่มต้นและดำรงอยู่ได้ ปัจจัยสำคัญได้แก่ ความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และบทบาทของผู้นำหรือแกนนำกลุ่มในการสร้างพื้นที่เรียนรู้ร่วมกัน กลไกนี้ช่วยให้สมาชิกเกิดการรับรู้ร่วมกัน เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และกล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ เมื่อชุมชนมีพลังจากภายในที่เข้มแข็ง วงจรการเรียนรู้จะสามารถหมุนเวียนได้แม้ในสภาวะที่เผชิญข้อจำกัดด้านทรัพยากรหรือแรงสนับสนุนจากภายนอก ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Etienne Wenger ที่อธิบายว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมที่มองว่า ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์ และการร่วมมือกันภายในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนของ โกวิทย์ พวงงาม ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการเสริมสร้างศักยภาพจากฐานรากของชุมชนเอง(โกวิทย์ พวงงาม, 2561)

กลไกที่ 2 การเชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอก : การเติมเต็มและขยายขอบเขต (External Linkage) การเชื่อมโยงกับภายนอกทำหน้าที่เป็น “ตัวเร่งปฏิกิริยา” (Catalyst) ที่ช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้และทลายข้อจำกัดด้านทรัพยากรเดิมของชุมชน โดยปัจจัยภายนอก ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และเครือข่ายภาคธุรกิจ เข้ามาเติมเต็มในด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยี และโอกาสทางการตลาดที่กว้างขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาเน้นย้ำว่า กลไกนี้จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อชุมชนมีความพร้อมจากภายใน เพื่อทำหน้าที่คัดกรอง ปรับประยุกต์ และผสานความรู้จากภายนอกให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่มองว่า การพัฒนาชุมชนจะเกิดความยั่งยืนได้เมื่อชุมชนและภาคีภายนอกทำงานร่วมกันในลักษณะ “หุ้นส่วนการเรียนรู้” มากกว่าความสัมพันธ์แบบผู้ให้และผู้รับ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดศักยภาพมนุษย์และการพัฒนาของ Amartya Sen ที่อธิบายว่า การพัฒนาที่แท้จริงคือการเพิ่มความสามารถของชุมชนในการเลือกและกำหนดแนวทางการพัฒนาของตนเอง มากกว่าการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอกเพียงอย่างเดียว

กลไกที่ 3 การสะท้อนและปรับตัว : การสร้างความต่อเนื่องและภูมิปัญญา (Reflection & Adaptation) การสะท้อนและปรับตัวเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนาไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ หรือวนลูปอยู่ที่เดิมอย่างไร้จุดหมาย แต่มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบ “เกลียวสว่าน” (Spiral Learning) ที่ยกระดับความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อมีการลงมือปฏิบัติ สมาชิกในกลุ่มจะเข้าสู่กระบวนการทบทวนผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนบทเรียน วิเคราะห์ทั้งความสำเร็จและข้อผิดพลาด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ David A. Kolb ที่อธิบายว่า การเรียนรู้เกิดจากวงจรของประสบการณ์ การสะท้อนคิด และการนำไปประยุกต์ใช้ใหม่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาเพื่อความยั่งยืนที่มองว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงต้องสามารถนำไปสู่การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงได้ในระยะยาว นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนว่ากระบวนการสะท้อนและปรับตัวช่วยให้ชุมชนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตเข้ากับการตัดสินใจในอนาคต จนเกิดการสะสมองค์ความรู้และพัฒนาเป็น “ภูมิปัญญาชุมชน” ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงวิพากษ์และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Sterling, 2010)

โดยสรุป ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า พลวัตของวงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนาของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เกิดจากการทำงานร่วมกันของปัจจัยภายในและภายนอก ผ่านกระบวนการเสริมพลัง การเชื่อมโยงเครือข่าย และ

Citation : สุชีลา ศักดิ์เทวิน. (2569). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5ร สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

การสะท้อนปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการเรียนรู้และการพัฒนาชุมชนที่มองว่า “การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน” เป็นกลไกสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว

บทสรุปเชิงสังเคราะห์: พลวัตแห่งความยั่งยืนของเศรษฐกิจชุมชน

โดยสรุปแล้ว พลวัตของวงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนาในกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนมิได้เกิดขึ้นจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงลำพัง หากแต่เป็นผลลัพธ์จากการทำงานสอดประสานกันของสามกลไกหลักอย่างเป็นระบบ โดยมี การเสริมพลังจากภายใน เป็นฐานรากที่สร้างความเข้มแข็งและเตรียมความพร้อมของคนในชุมชน ขณะที่ การเชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอก ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายศักยภาพ นำพาโอกาสและทรัพยากรใหม่ๆ เข้ามาเติมเต็ม และมี การสะท้อนผลพร้อมการปรับตัว เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่รักษาความต่อเนื่องและยกระดับการเรียนรู้ให้สูงขึ้น เมื่อกลไกทั้งสามทำงานร่วมกันอย่างสมดุล จะเกิดแรงขับเคลื่อนที่เปลี่ยนผ่านกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนจากการเรียนรู้เพียงเพื่อ "ความอยู่รอด" (Survival) ไปสู่การสร้าง "ขีดความสามารถในการแข่งขัน" และการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability) ในระยะยาวอย่างแท้จริง กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่สร้างรายได้ แต่ยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาที่ทำให้ชุมชนสามารถยืนหยัดและเติบโตท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างสง่างาม (World Bank, 2018)

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

บทความนี้เสนอความรู้ใหม่เชิงแนวคิดในการอธิบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านมิติของการเรียนรู้ โดยยกระดับการอธิบายกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนจากการมองเป็นชุดกิจกรรมหรือขั้นตอนเชิงเส้น ไปสู่การมองเป็น “ระบบการเรียนรู้เชิงพัฒนา” ที่มีพลวัตและความต่อเนื่อง ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้มิได้เป็นเพียงปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจ หากแต่เป็นกลไกหลักที่กำหนดทิศทางความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของชุมชน (United Nations, 2015; UNESCO, 2017)

ความใหม่ของบทความอยู่ที่การเสนอการยกระดับ “โมเดล 5ร” จากการใช้อธิบายลำดับขั้นของการเรียนรู้ ไปสู่การอธิบายในรูปแบบ “วงจร” เรียนรู้เชิงพัฒนา (Developmental Learning Cycle)” ซึ่งสะท้อนการเรียนรู้ในฐานะกระบวนการที่หมุนเวียน สะท้อนและปรับตัวอย่างต่อเนื่อง โมเดลดังกล่าวสามารถอธิบายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลง โดยไม่จำกัดการเรียนรู้ไว้ในกรอบของกิจกรรม หรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง นอกจากนี้ บทความยังเติมเต็มช่องว่างของงานวิจัยเดิมที่มักแยกการศึกษาการเรียนรู้ชุมชนออกจากการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเสนอกรอบแนวคิดที่เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยภายใน-ภายนอก และผลลัพธ์เชิงการพัฒนาเข้าไว้ในระบบเดียวกัน การบูรณาการแนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การเรียนรู้บนฐานชุมชน และชุมชนแห่งการปฏิบัติช่วยขยายความเข้าใจเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของการเรียนรู้ในฐานะกลไกการพัฒนาเชิงระบบ ไม่ใช่เพียงเครื่องมือเสริมของนโยบายหรือโครงการ

ในเชิงการประยุกต์ใช้ กรอบแนวคิดวงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนาที่นำเสนอสามารถใช้เป็นฐานในการออกแบบการวิจัยเชิงพื้นที่ การพัฒนาโครงการ และการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงานมองเห็นความสำคัญของการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ การเสริมพลังภายในชุมชน และการเชื่อมโยงภาคีภายนอกอย่างเหมาะสม กรอบดังกล่าวจึงมีศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทชุมชนอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Sen, 1999; Putnam, 2000)

Citation : Saktewin., S. (2026). Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

บทสรุป (Conclusion)

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดผลได้ด้วยการสนับสนุนเชิงโครงการหรือการจัดสรรทรัพยากรในระยะสั้นเพียงอย่างเดียว หากแต่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ “กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน” ในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนา โดยชุมชนควรได้รับการเสริมสร้างศักยภาพให้สามารถเรียนรู้ ปรับตัว และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตามบริบทของพื้นที่

ประการแรก การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนควรมุ่งสร้าง “ระบบนิเวศการเรียนรู้ของชุมชน” ที่เอื้อต่อการรวมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการเรียนรู้ร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือการสนับสนุนงบประมาณในลักษณะครั้งคราว การดำเนินโครงการควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ ทดลอง และถอดบทเรียนจากประสบการณ์จริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและสามารถต่อยอดได้ในระยะยาว

ประการที่สอง ควรส่งเสริมบทบาทของผู้นำและแกนนำชุมชนให้เป็นผู้ประสานและขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน โดยสนับสนุนให้สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ ทรัพยากร และเครือข่ายจากภายนอกเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สาม การประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนควรพิจารณามิติด้าน “ศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชน” ควบคู่กับผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความเข้มแข็งของเครือข่าย ความสามารถในการปรับตัว และการต่อยอดองค์ความรู้ของชุมชนในระยะยาว ซึ่งจะสะท้อนความยั่งยืนของการพัฒนาได้ชัดเจนมากกว่าการวัดผลในเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว

ประการสุดท้าย สถาบันการศึกษาและภาคีเครือข่ายควรมีบทบาทในฐานะ “หุ้นส่วนการเรียนรู้” ที่ทำงานร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่ การพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน และการสนับสนุนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสนับสนุนให้กระบวนการเรียนรู้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป การนำแนวคิด “วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา” มาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จะช่วยเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาจากการมุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ไปสู่การสร้างศักยภาพในการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564–2570*. สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ.

โกวิทย์ พวงงาม. (2561). *การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการ.* สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชยัณต์ สถาอานนท์. (2560). การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. *วารสารสังคมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 49*(2), 1–20.

ณรงค์ เพ็ญพรรณ. (2563). เศรษฐกิจชุมชนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารพัฒนาสังคม,สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 22*(1), 45–62.

ประเวศ วะสี. (2559). *ชุมชนเข้มแข็งกับการพัฒนาประเทศ.* หมอชาวบ้าน.

Citation : สุชีลา ศักดิ์เทวิน. (2569). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5ร สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจชุมชนของประเทศไทย ปี 2564*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม (พ.ศ. 2566–2570)*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุชีลา ศักดิ์เทวิน, และ ธุวพล คงน้อย. (2559). *การศึกษากระบวนการเรียนรู้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการนำใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ* (รายงานการวิจัย). คณะวิทยาการจัดการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

Freire, P. (1970). *Pedagogy of the Oppressed*. Continuum.

Kolb, D. A. (2015). Experiential learning: Experience as the source of learning and development (2nd ed.). Pearson Education.

Mezirow, J. (2000). *Learning as transformation:* Critical perspectives on a theory in progress. Jossey-Bass.

Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company*: How Japanese companies create the dynamics of innovation. Oxford University Press.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.

Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford University Press.

Sterling, S. (2010). Learning for resilience, or the resilient learner. *Journal of Education for Sustainable Development, 4*(1), 1–10.

UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning objectives*. UNESCO Publishing.

UNESCO. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*. UNESCO Publishing.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations.

Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.

Wenger, E., McDermott, R., & Snyder, W. (2002). *Cultivating communities of practice*. Harvard Business School Press.

World Bank. (2018). *Learning to realize education's promise*. World Bank Publications.

Citation : Saktewin., S. (2026). Developing Learning Processes of Community Economic Groups toward Sustainability :Upgrading the 5R Model to a Developmental Learning Cycle. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

Citation : สุชีลา ศักดิ์เทวิน. (2569). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน: การยกระดับโมเดล 5ร สู่วงจรการเรียนรู้เชิงพัฒนา. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3458. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3458

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน
The Circular Economy Concept for Value Creation through Zero-Waste Management in Community Enterprises

สุพรรณิการ์ ชาคำรุณ[1*], อภิญญา นุชนารถ[2], มนชนก จุลสิกขี[3], วิชุณี สารสุวรรณ[4], จีรภรณ์ กิจเจริญ[5], และ นิตยา ชุณหชีวาโฉลก[6]

Supannikar Charkhamrun[1*], Apinya Nutchanart[2], Manachanok Jullasikkee[3], Wichunee Sansuwan[4], Jeeraporn Kitcharoen[5], and Nittaya Chunhacheevachaloke[6]

[1-6]คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา; Faculty of Management Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thon Buri, Bangkok, Thailand

*Corresponding Author; e-mail : supannikar.ch@bsru.ac.th

DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3761

Received : June 22, 2026; **Revised :** August 27, 2026; **Accepted :** August 29, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และแนวทางการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชุมชน จากวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เนื้อหาพัฒนาจากการทบทวนและสังเคราะห์เอกสารวิชาการ หนังสือ กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องร่วมกับข้อมูลจากการถอดบทเรียนของวิสาหกิจชุมชน เพื่อเชื่อมโยงหลักการทางวิชาการกับการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทชุมชน จากการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) พบว่า วิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้วสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชุมชนผ่านการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรอย่างคุ้มค่า ด้วยการปลูกโกโก้ร่วมกับสวนมะพร้าวเดิม และการนำวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิต ได้แก่ เนื้อโกโก้และเปลือกโกโก้ มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่ชุมชน สำหรับแนวทางการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) พบว่า วิสาหกิจชุมชนดำเนินการลดของเสียตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการผลิต โดยนำเปลือกโกโก้ไปผลิตเป็นถ่านชีวภาพ น้ำส้มควันไม้ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมฐานชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ซึ่งช่วยลดของเสีย เพิ่มโอกาสทางรายได้ และเสริมศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง บทความนี้จึงเสนอกรอบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหมุนเวียน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ การเรียนรู้และนวัตกรรมฐานชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยองค์ประกอบดังกล่าวเชื่อมโยงและสนับสนุนกันอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณค่าทรัพยากรท้องถิ่น เสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กรอบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางประกอบการประยุกต์ใช้ในวิสาหกิจชุมชนภาคการเกษตรและการแปรรูปอื่น ๆ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

คำสำคัญ (Keywords) : แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน, การสร้างมูลค่าเพิ่ม, การจัดการขยะเหลือศูนย์, วิสาหกิจชุมชน

Citation : Charkhamrun., S., Nutchanart., N., Jullasikkee., M., Sansuwan., W., Kitcharoen., J., & Chunhacheevachaloke., N. (2026). The Circular Economy Concept for Value Creation through Zero-Waste Management in Community Enterprises. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

Abstract

This academic article aims to (1) present the application of the Circular Economy concept for value creation from community resources and (2) propose Zero Waste management approaches for value creation from community resources, using the Ban Phaeo Cocoa Community Enterprise in Samut Sakhon Province as an illustrative case. The article draws on a review and synthesis of relevant academic literature, books, laws, and policies, together with lessons from the community enterprise, to connect academic principles with their application in a community context. Regarding Objective 1, the synthesis indicates that the Circular Economy concept can be applied through resource optimization, including intercropping cocoa with existing coconut plantations and transforming cocoa pulp and pod husks into value-added products that generate additional income for the community. Regarding Objective 2, Zero Waste management can be implemented by reducing waste at the source and converting cocoa pod husks into biochar, wood vinegar, and health-related products. These practices are supported by community-based learning and innovation and collaborative network development involving government agencies, educational institutions, and the private sector, thereby contributing to waste reduction, income opportunities, and strengthened community capacity. The article therefore proposes a circular community enterprise development framework comprising four interrelated and mutually reinforcing components: resource optimization, waste valorization, community-based learning and innovation, and collaborative network development. These components enhance the value of local resources, strengthen community capacity, and reduce environmental impacts. The framework may be applied to other agricultural and processing community enterprises, with appropriate adaptation to the resources, capabilities, technologies, and collaborative networks of each local context.

Keywords: Circular Economy Concept, Value Creation, Zero-Waste Management, Community Enterprise

บทนำ (Introduction)

วิสาหกิจชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทย เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับทรัพยากร วัตถุดิบ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเอื้อต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนและการจัดการขยะเหลือศูนย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรในชุมชน กรณีของวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร นับเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจของการพัฒนากิจกรรมการเกษตรและการแปรรูปผลิตภัณฑ์บนฐานทรัพยากรในท้องถิ่น โดยมีการนำผลผลิตโกโก้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเกินขีดจำกัดนับเป็นความท้าทายสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับโลก โดยมีสาเหตุมาจากระบบเศรษฐกิจแบบเส้นตรง (Linear Economy) ที่ดำเนินการภายใต้รูปแบบ "ผลิต–ใช้–ทิ้ง" (Take–Make–Dispose) ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง การสะสมของเสียในปริมาณมาก และผลกระทบต่อระบบนิเวศในวงกว้าง ธนาคารโลก (World Bank) คาดการณ์ว่าปริมาณขยะมูลฝอยของโลกจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 70 หรือประมาณ

Citation : สุพรรณิการ์ ชาคำรุณ, อภิญญา นุชนารถ, มนชนก จุลสิกขี, วิชุณี สารสุวรรณ, จีรภรณ์ กิจเจริญ, และ นิตยา ชุณหชีวาโฉลก. (2569). แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

3.40 พันล้านตันต่อปีภายในปี ค.ศ. 2050 หากไม่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการทรัพยากรและของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ (Kaza et al., 2018) เมื่อพิจารณาในระดับวิสาหกิจชุมชน ปัญหาดังกล่าวปรากฏให้เห็นชัดเจนในกรณีโกโก้บ้านแพ้ว กล่าวคือ การขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายขยะเหลือศูนย์ยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ตลอดจนการจัดการวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการแปรรูป โดยเฉพาะเปลือกโกโก้ซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตของวิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการจัดการที่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชนเช่นเดียวกัน จากสถานการณ์ดังกล่าว หลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่มุ่งรักษาคุณค่าของทรัพยากรให้อยู่ในระบบการผลิตและการบริโภคให้นานที่สุด ผ่านการลดการใช้ทรัพยากรใหม่ การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ และการแปรรูปของเสียให้เกิดประโยชน์สูงสุด แนวคิดดังกล่าวได้รับการผลักดันอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ที่มุ่งสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564)

จากหลักการข้างต้น วิสาหกิจชุมชนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรท้องถิ่นผ่านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์ การพัฒนาองค์ความรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งนี้ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดผลอย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสม การปรับปรุงกระบวนการผลิต ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน แม้ว่าแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนและการจัดการขยะเหลือศูนย์จะได้รับความสนใจมากขึ้น แต่งานศึกษาส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการลดของเสียและการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะที่องค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยบูรณาการแนวคิดทั้งสองสำหรับวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตและแปรรูปโกโก้ในประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด

ดังนั้น บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และแนวทางการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชุมชน จากวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้กรณีศึกษาในการอธิบายกลไกการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การลดของเสีย การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ และการพัฒนาความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

เนื้อหา (Content)

แนวคิดวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise)

วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายสำคัญในการสร้างรายได้ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของครัวเรือนและชุมชน (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548) ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ การที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและตัดสินใจร่วมกัน ใช้ทรัพยากรและวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นฐานการผลิต รวมทั้งอาศัยองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน นอกจากนี้ในบริบทของการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ

Citation : Charkhamrun., S., Nutchanart., N., Jullasikkee., M., Sansuwan., W., Kitcharoen., J., & Chunhacheevachaloke., N. (2026). The Circular Economy Concept for Value Creation through Zero-Waste Management in Community Enterprises. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

อาเซียน วิสาหกิจชุมชนยังได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาศักยภาพการประกอบกิจการเพื่อรองรับการแข่งขันทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

นอกจากมิติทางเศรษฐกิจแล้ว การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนยังได้รับการรับรองตามหลักสิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 ซึ่งกำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน ขณะเดียวกัน การนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์ยังเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในด้านการลดของเสียและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อนำหลักการดังกล่าวมาอธิบายกรณีวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว การร่วมกันจัดการวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตให้เกิดมูลค่าเพิ่มจึงสะท้อนทั้งการใช้สิทธิชุมชน การพึ่งพาตนเอง และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

วิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เนื่องจากเป็นกลไกที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรในท้องถิ่น กระจายรายได้สู่สมาชิกในชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในระยะยาว นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับองค์ความรู้สมัยใหม่ เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและบริบทของพื้นที่ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2566) เสรี พงศ์พิศ (2552) ได้อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนมิได้มุ่งเน้นเพียงการสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตหรือรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร การสร้างความร่วมมือ และการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เนื่องจากเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การลดของเสียจากกระบวนการผลิตและการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์หรือเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ การดำเนินงานดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของชุมชน ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระดับฐานราก โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนและการจัดการขยะเหลือศูนย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรในชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจและกระบวนการผลิตส่วนใหญ่ยังคงดำเนินอยู่ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจเส้นตรง (Linear Economy) ซึ่งเป็นรูปแบบ “ผลิต–ใช้–ทิ้ง” (Take–Make–Dispose) โดยเริ่มจากการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ก่อนเข้าสู่กระบวนการบริโภคและกลายเป็นของเสียในท้ายที่สุด ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง การสะสมของเสีย และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง ด้วยเหตุนี้ หลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ในฐานะแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดการเกิดของเสีย และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดวงจรชีวิต (Chaiya & Pinthong, 2024)

Citation : สุพรรณิการ์ ชาคำรุณ, อภิญญา นุชนารถ, มนชนก จุลสิกขี, วิชุณี สารสุวรรณ, จีรภรณ์ กิจเจริญ, และ นิตยา ชุณหชีวาโฉลก. (2569). แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

Chung et al. (2024) อธิบายว่า เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นระบบเศรษฐกิจที่มุ่งรักษาคุณค่าและประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ วัสดุ และทรัพยากรให้อยู่ในระบบเศรษฐกิจให้นานที่สุด พร้อมทั้งลดการเกิดของเสียให้เหลือน้อยที่สุด โดยเปลี่ยนมุมมองจากการจัดการของเสียปลายทางไปสู่การออกแบบระบบการผลิตและการบริโภคที่สามารถหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากสามารถสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมีพัฒนาการจากหลักการ 3Rs สู่หลักการ 5Rs เพื่อยกระดับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย การลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น (Reduce) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การซ่อมแซมผลิตภัณฑ์ที่ชำรุดเพื่อยืดอายุการใช้งาน (Repair) การปรับปรุงหรือฟื้นฟูผลิตภัณฑ์ให้สามารถกลับมาใช้งานได้อีกครั้ง (Refurbish) และการนำวัสดุหรือของเสียกลับเข้าสู่กระบวนการผลิตเพื่อสร้างเป็นวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ (Recycle) (อาภารัตน์ มหาขันธ์ และเรวดี อนุวัฒนา, 2562) หลักการดังกล่าวสะท้อนการจัดการทรัพยากรตลอดวงจรชีวิต โดยมุ่งรักษามูลค่าของทรัพยากรให้อยู่ในระบบเศรษฐกิจให้นานที่สุด และลดการสูญเสียทรัพยากรที่อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตและการบริโภค

วิสาหกิจชุมชนถือเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจระดับฐานรากที่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ลดปริมาณของเสีย และสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ภายในกระบวนการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การดำเนินงานดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของการออกแบบผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบท้องถิ่น การนำผลพลอยได้หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์ การยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ การใช้พลังงานทดแทน รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ, 2564) นอกจากนี้ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับชุมชนให้เกิดผลอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาคธุรกิจ ภาควิชาการ และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน (Asgari & Asgari, 2023)

กล่าวโดยสรุป เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นแนวทางการรักษาคุณค่าของทรัพยากรให้อยู่ในระบบการผลิตให้นานที่สุด ผ่านการลดการใช้ การใช้ซ้ำ การซ่อมแซม และการนำกลับมาแปรรูปใหม่ แนวคิดนี้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการลดของเสียและสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรของวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste)

แนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรที่มุ่งลดการเกิดของเสียตั้งแต่ต้นทาง และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดวงจรการผลิตและการบริโภค โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบกระบวนการผลิต การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการนำวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปริมาณของเสียที่ต้องกำจัดให้น้อยที่สุด (Kaza et al., 2018; Gemar et al., 2021) ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในระดับสากลว่าเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและการลดต้นทุนการจัดการของเสีย

สำหรับประเทศไทย หน่วยงานภาครัฐได้ส่งเสริมแนวทางการจัดการขยะเหลือศูนย์อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์และการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านหลักการสำคัญ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น (Avoid) การลดการใช้ทรัพยากรและลดปริมาณของเสีย (Reduce) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาแปรรูปเป็นวัตถุดิบหรือ

Citation : Charkhamrun., S., Nutchanart., N., Jullasikkee., M., Sansuwan., W., Kitcharoen., J., & Chunhacheevachaloke., N. (2026). The Circular Economy Concept for Value Creation through Zero-Waste Management in Community Enterprises. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

ผลิตภัณฑ์ใหม่ (Recycle) (กรมควบคุมมลพิษ, 2559) หลักการดังกล่าวสะท้อนการเปลี่ยนมุมมองจากการจัดการขยะไปสู่การจัดการทรัพยากร โดยมุ่งรักษาคุณค่าและประโยชน์ของวัสดุให้อยู่ในระบบการผลิตให้นานที่สุด สำหรับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรและสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ในกระบวนการผลิต ผ่านการนำผลพลอยได้หรือของเสียทางการเกษตรกลับมาใช้ประโยชน์ การแปรรูปวัสดุเหลือใช้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ และการพัฒนากระบวนการผลิตที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แนวทางดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดต้นทุนและลดปริมาณของเสีย แต่ยังช่วยเพิ่มรายได้ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรในชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในระยะยาว ทั้งนี้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการของเสียยังมีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามแนวคิดขยะเหลือศูนย์ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น (ณิชชา บูรณสิงห์, 2568)

กล่าวโดยสรุป การจัดการขยะเหลือศูนย์มุ่งป้องกันและลดการเกิดของเสียตั้งแต่ต้นทาง พร้อมทั้งนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์หรือพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ แนวทางดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ลดต้นทุนและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วิสาหกิจชุมชน

การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ วิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

วิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว ตำบลหนองสองห้อง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นตัวอย่างของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากการปรับตัวของเกษตรกรต่อความไม่แน่นอนของภาคการเกษตร และการแสวงหาแนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรในท้องถิ่น ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้สามารถดำเนินการทั้งการเพาะปลูกและการแปรรูปโกโก้ด้วยตนเองภายใต้แบรนด์ “Cho Co Bee” โดยอาศัยฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ร่วมกับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนและการจัดการขยะเหลือศูนย์ 4 ประการ ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรทางการเกษตรอย่างคุ้มค่า จุดเริ่มต้นของวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการใช้พื้นที่สวนมะพร้าวเดิมของครอบครัวมาปรับเป็นระบบเกษตรแบบผสมผสาน โดยนำต้นโกโก้มาปลูกร่วมกับสวนมะพร้าว เนื่องจากโกโก้เป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตภายใต้ร่มเงาของต้นมะพร้าวได้ดี แนวทางดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ทางการเกษตร ลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพืชเชิงเดี่ยว และสร้างความหลากหลายของระบบการผลิตในพื้นที่ การใช้ทรัพยากรทางการเกษตรเดิมให้เกิดประโยชน์สูงสุดสะท้อนหลักการสำคัญของเศรษฐกิจหมุนเวียนในมิติของการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร (Resource Optimization) โดยไม่จำเป็นต้องขยายพื้นที่การผลิตเพิ่มเติม ทั้งยังช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ในชุมชน และเสริมสร้างความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกร เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการกระจายแหล่งรายได้จากการพึ่งพาผลิตภัณฑ์โกโก้เพียงชนิดเดียว นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและการกระจายแหล่งรายได้ ซึ่งลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความยืดหยุ่นของวิสาหกิจชุมชน

2. การเรียนรู้และนวัตกรรมฐานชุมชน แม้ว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะไม่มีประสบการณ์ด้านการผลิตโกโก้มาก่อน แต่ได้พัฒนาองค์ความรู้ผ่านการศึกษาด้วยตนเอง การทดลองปฏิบัติจริง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอก จนสามารถพัฒนากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์โกโก้ได้ด้วยตนเอง ตัวอย่างที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผงโกโก้ ซึ่งในระยะแรกประสบปัญหาด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์จากการคายน้ำมันของเมล็ดโกโก้ อย่างไรก็ตาม สมาชิกชุมชนมีการทดลองและปรับปรุง

Citation : สุพรรณิการ์ ชาคำรุณ, อภิญญา นุชนารถ, มนชนก จุลสิกขี, วิชุณี สารสุวรรณ, จีรภรณ์ กิจเจริญ, และ นิตยา ชุณหชีวาโฉลก. (2569). แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

กระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น กระบวนการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นรูปแบบนวัตกรรมฐานชุมชน (Community-based Learning and Innovation) ที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพึ่งพาตนเอง และการต่อยอดมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน แนวทางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้และนวัตกรรมฐานชุมชนช่วยให้สมาชิกสามารถปรับปรุงกระบวนการผลิต ลดการสูญเสียของวัตถุดิบ และนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนและการจัดการขยะเหลือศูนย์

3. การจัดการของเสียและการสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวคิดขยะเหลือศูนย์ จุดเด่นสำคัญของวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว คือ การนำแนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) มาประยุกต์ใช้ตลอดกระบวนการผลิต โดยมุ่งลดปริมาณของเสียและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทุกส่วนให้เกิดมูลค่าสูงสุด เมื่อพิจารณากระบวนการแปรรูปโกโก้ จะเห็นได้ว่าวัสดุเหลือใช้หลายประเภทสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น การนำเนื้อโกโก้ที่เหลือจากกระบวนการผลิตไวน์โกโก้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ “หยีโกโก้” ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบที่เดิมอาจถูกกำจัดเป็นของเสีย และต่อมาได้รับการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชน ในส่วนของเปลือกโกโก้ ซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้ปริมาณมากในกระบวนการผลิต ทางกลุ่มได้พัฒนาแนวทางการใช้ประโยชน์หลายรูปแบบ ได้แก่ การผลิตถ่านชีวภาพ (Biochar) น้ำส้มควันไม้ และการต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์สบู่สครับจากเปลือกโกโก้ นอกจากนี้ ยังเลือกใช้เตาเผาแบบไบโอชาร์เพื่อลดปัญหาควันและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน ขณะเดียวกัน กระบวนการเพาะปลูกยังเน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุธรรมชาติ เช่น ขี้วัว ขี้หมู และขี้นกกระทา เพื่อลดการพึ่งพาสารเคมีทางการเกษตรและลดต้นทุนการผลิต แนวทางดังกล่าวสะท้อนการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนและการจัดการขยะเหลือศูนย์อย่างเป็นรูปธรรม โดยมองวัสดุเหลือใช้เป็นทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้อีกครั้ง ช่วยลดปริมาณของเสีย ยืดอายุการใช้ประโยชน์ของทรัพยากร และสร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่ชุมชนควบคู่ไปกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้วไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานของชุมชนเพียงลำพัง แต่เกิดจากความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน และเครือข่ายภาคเกษตรในพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนองค์ความรู้ เทคโนโลยี การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ความร่วมมือดังกล่าวเป็นลักษณะของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่ทุกภาคส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันทดลอง และร่วมกันพัฒนา จนนำไปสู่การยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนทั้งในด้านการผลิต การตลาด และการสร้างนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจึงถือเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Citation : Charkhamrun., S., Nutchanart., N., Jullasikkee., M., Sansuwan., W., Kitcharoen., J., & Chunhacheevachaloke., N. (2026). The Circular Economy Concept for Value Creation through Zero-Waste Management in Community Enterprises. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบหลักการ การประยุกต์ใช้ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน

หลักการ	การประยุกต์ใช้	ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน
การใช้สิทธิชุมชนตามกฎหมาย	สมาชิกร่วมตัดสินใจบริหารจัดการวัตถุดิบและวัสดุเหลือใช้ภายใต้กรอบสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 43 และ พ.ร.บ.ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548	เสริมความชอบธรรมและอำนาจตัดสินใจของชุมชนในการจัดการทรัพยากรของตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการทรัพยากร และสร้างความรับผิดชอบร่วมต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างความรับผิดชอบร่วมต่อสิ่งแวดล้อมตาม พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	ปลูกโกโก้ร่วมกับสวนมะพร้าวและใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุในท้องถิ่น	ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ การใช้พื้นที่ และกระจายความเสี่ยงด้านรายได้
การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้	แปรรูปเนื้อและเปลือกโกโก้เป็นหยีโกโก้ถ่านชีวภาพ น้ำส้มควันไม้ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ	ลดของเสีย เพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และสร้างรายได้
การเรียนรู้และนวัตกรรมฐานชุมชน	เรียนรู้จากการปฏิบัติ การทดลอง และการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญ	เพิ่มทักษะ องค์ความรู้ และความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	เชื่อมโยงชุมชนกับภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน	เพิ่มโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยี มาตรฐาน เงินทุน และช่องทางการตลาด

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

จากการทบทวนและสังเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน การจัดการขยะเหลือศูนย์ และบทเรียนจากวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร บทความนี้เสนอ “กรอบเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน” ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการที่เชื่อมโยงและสนับสนุนกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่

1) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (Resource Optimization) เป็นหลักการสำคัญของเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยมุ่งรักษาคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรให้อยู่ในระบบการผลิตให้นานที่สุด สำหรับกรณีวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว หลักการดังกล่าวสะท้อนผ่านการปลูกโกโก้ร่วมกับสวนมะพร้าวและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุธรรมชาติในชุมชน ซึ่งเป็นการใช้พื้นที่และทรัพยากรเดิมให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน แนวทางนี้ช่วยลดต้นทุน ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก และกระจายความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว จึงก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้านต้นทุน โดยเน้นประสิทธิภาพของระบบการผลิตมากกว่าการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่โดยตรง

Citation : สุพรรณิการ์ ชาคำรุณ, อภิญญา นุชนารถ, มนชนก จุลสิกขี, วิชุณี สารสุวรรณ, จีรภรณ์ กิจเจริญ, และ นิตยา ชุณหชีวาโฉลก. (2569). แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

2) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ (Waste Valorization) เป็นแนวทางที่นำผลพลอยได้หรือวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตกลับเข้าสู่ระบบการใช้ประโยชน์ ผ่านการใช้ซ้ำ การแปรรูป หรือการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ กรณีวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้วสะท้อนแนวทางดังกล่าวผ่านการแปรรูปเนื้อโกโก้เป็นผลิตภัณฑ์ “หยีโกโก้” และการนำเปลือกโกโก้ไปพัฒนาเป็นถ่านชีวภาพ น้ำส้มควันไม้ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ซึ่งช่วยลดปริมาณของเสียและภาระการกำจัด พร้อมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงผลิตภัณฑ์ (Product-based Value) และโอกาสในการเพิ่มรายได้จากทรัพยากรในท้องถิ่น

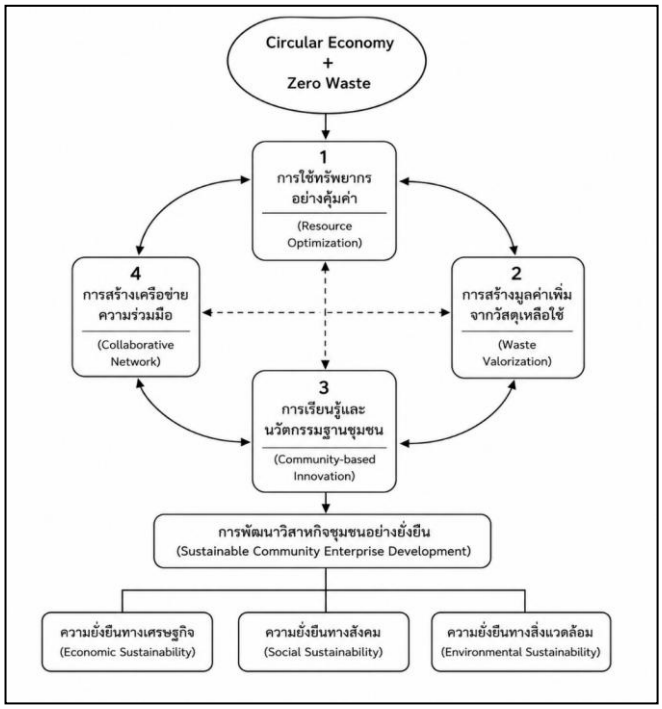
3) การเรียนรู้และนวัตกรรมฐานชุมชน (Community-based Learning and Innovation) เป็นกลไกที่ช่วยให้การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเหมาะสมกับบริบทของชุมชน ผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงการทดลอง และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จนนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการจัดการวัสดุเหลือใช้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ องค์ประกอบนี้ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงองค์ความรู้ (Knowledge-based Value) ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะ การพึ่งพาตนเอง และความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชน

4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network Development) เป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชนกับภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนความรู้ เทคโนโลยี การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มาตรฐานสินค้า และการตลาด ความร่วมมือดังกล่าวช่วยลดข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความเชี่ยวชาญของชุมชน จึงก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงเครือข่าย (Network-based Value) และช่วยสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบทั้ง 4 เชื่อมโยงและสนับสนุนกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเป็นฐานการดำเนินงาน การสร้างมูลค่าจากวัสดุเหลือใช้เป็นกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเรียนรู้และนวัตกรรมฐานชุมชนเป็นกลไกต่อยอดองค์ความรู้ และเครือข่ายความร่วมมือเป็นแรงสนับสนุนด้านเทคโนโลยี มาตรฐาน และการตลาด ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้านต้นทุน ผลิตภัณฑ์ องค์ความรู้ และเครือข่าย อันนำไปสู่การลดของเสีย การเพิ่มโอกาสทางรายได้ และความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

จากการทบทวนและสังเคราะห์ดังกล่าว บทความนี้จึงเสนอ “กรอบเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน” ซึ่งเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากร การแปรรูปวัสดุเหลือใช้ การพัฒนาองค์ความรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเข้าด้วยกัน กรอบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางประกอบการประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรอื่น ๆ โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ดังแสดงในภาพที่ 1

Citation : Charkhamrun., S., Nutchanart., N., Jullasikkee., M., Sansuwan., W., Kitcharoen., J., & Chunhacheevachaloke., N. (2026). The Circular Economy Concept for Value Creation through Zero-Waste Management in Community Enterprises. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

ภาพที่ 1 กรอบเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน
ที่มา: คณะผู้เขียนสังเคราะห์จากแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน แนวทางการจัดการขยะเหลือศูนย์ และข้อมูลจากการถอดบทเรียนกรณีวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

บทสรุป (Conclusion)

บทความนี้ทบทวนและสังเคราะห์การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนร่วมกับการจัดการขยะเหลือศูนย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชุมชน โดยใช้บทเรียนจากวิสาหกิจชุมชนโกโก้บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นกรณีประกอบการวิเคราะห์ กรอบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหมุนเวียนประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ การเรียนรู้และนวัตกรรมฐานชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ องค์ประกอบเหล่านี้ทำงานร่วมกันเป็นกลไกในการลดของเสีย สร้างมูลค่าเพิ่ม และเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน บทความจึงเสนอกรอบเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน สำหรับใช้เป็นแนวทางประกอบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรและการแปรรูป โดยควรปรับใช้ให้เหมาะสมกับทรัพยากร เทคโนโลยี ศักยภาพของสมาชิก และเครือข่ายความร่วมมือของแต่ละพื้นที่**เอกสารอ้างอิง (References)**

กรมควบคุมมลพิษ. (2559). *แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายอย่างยั่งยืน.* กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC).* กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ณิชชา บูรณสิงห์. (2568). *นวัตกรรมกำจัดขยะจากแนวคิด Zero Waste.* สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

Citation : สุพรรณิการ์ ชาคำรุณ, อภิญญา นุชนารถ, มนชนก จุลสิกขี, วิชุณี สารสุวรรณ, จีรภรณ์ กิจเจริญ, และ นิตยา ชุณหชีวาโฉลก. (2569). แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการขยะเหลือศูนย์ในวิสาหกิจชุมชน. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. (2535, 4 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา, 109(37),* 1–43.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). *มาตรา 43 ว่าด้วยสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. ราชกิจจานุเบกษา.

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562.* ราชกิจจานุเบกษา, 136(50 ก), 232–237.

เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ. (2564). การประยุกต์ใช้แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนกับวิสาหกิจชุมชน. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 24*(1), 145–155.

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2566). *การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก.* กระทรวงพาณิชย์.

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.*

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยเศรษฐกิจหมุนเวียน.* กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

เสรี พงศ์พิศ. (2552). *คู่มือทำวิสาหกิจชุมชน.* พลังปัญญา.

อาภารัตน์ มหาขันธ์, และเรวดี อนุวัฒนา. (2562). *Circular Economy เศรษฐกิจหมุนเวียนที่ทุกคน ควรรู้.* สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

Asgari, A., & Asgari, R. (2023). Designing circular innovation ecosystems: Insights from stakeholders, values, and investment policies. *Frontiers in Sustainability, 4*, 1197688. https://doi.org/10.3389/frsus.2023.1197688

Chaiya, C., & Pinthong, P. (2024). Integrating environmental and socioeconomic factors for a sustainable circular economy in Thailand. *Sustainability, 16*(23), 10748. https://doi.org/10.3390/su162310748

Chung, D., Duy, L., & Loan, L. (2024). Circular Agriculture: A General Review of Theories, Practices, and Policy Recommendations. *Vietnam Journal of Agricultural Sciences, 7*(2), 2173–2184. https://doi.org/10.31817/vjas.2024.7.2.07

Gemar, G., Soler, I. P., & Sánchez-Teba, E. M. (2021). Waste management: Valorisation is the way. *Foods, 10*(10), 2373. https://doi.org/10.3390/foods10102373

Kaza, S., Yao, L., Bhada-Tata, P., & Van Woerden, F. (2018). What a waste 2.0: A global snapshot of solid waste management to 2050. World Bank. https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1329-0

The Grass Roots Recycling Network. (2004). What is zero waste?. http://www.grrn.org

Zero Waste International Alliance. (2018). Zero waste definition. https://zwia.org

Citation : Charkhamrun., S., Nutchanart., N., Jullasikkee., M., Sansuwan., W., Kitcharoen., J., & Chunhacheevachaloke., N. (2026). The Circular Economy Concept for Value Creation through Zero-Waste Management in Community Enterprises. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3761. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3761

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May- August : Article ID: e3781
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวง แบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province

ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์[1], วราวุฒิ มหามิตร[2*], และ ศศิธร ถีสูงเนิน[3]
Pankarin Hoyrat[1], Warawut Mahamit[2*], and Sasithorn Theesoongnern[3]
[1]คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Faculty of Nursing, Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.
[2-3]คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.
*Corresponding Author; e-mail : warawutm9@gmail.com
DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3781

Received : July 8, 2026; **Revised :** August 29, 2026; **Accepted :** August 29, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อ สุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลคอนสวรรค์ จำนวน 354 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.89 เก็บข้อมูลช่วงเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2568 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง (M = 3.09, SD = 0.35) แบ่งตามองค์ประกอบ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับสูง (M = 3.08, SD = 0.27) ด้านการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบอยู่ในระดับสูง (M = 3.10, SD = 0.41) ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่าอยู่ในระดับสูง (M = 3.09, SD = 0.46) 4) ด้านภูมิทัศน์และการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง (M = 3.09, SD = 0.37) และด้านสุขภาวะผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง (M = 3.05, SD = 0.52) ดังนั้น หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการประเมินความต้องการรูปแบบฯ ไปใช้กำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของประชาชน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, สุขภาวะผู้สูงอายุ

Citation : Hoyrat., P., Mahamit., W., & Theesoongnern., S. (2026). Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

Abstract

This study aimed to assess community needs for a conservation and public space enhancement model of Bueng Nong Waeng through community participation for sustainable shared use and healthy ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. A survey research design was employed. The sample comprised 354 residents of Khon Sawan Subdistrict, selected from the study area. Data were collected using a researcher-developed questionnaire with a content validity index ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient (Cronbach's alpha) of 0.89. Data collection was conducted between October and December 2025. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were used for data analysis.

The findings revealed that the overall level of community needs for the proposed conservation and public space enhancement model was high (M = 3.09, SD = 0.35). When classified by component, all five dimensions were rated at a high level: community participation (M = 3.08, SD = 0.27), organized zoning (M = 3.10, SD = 0.41), nature and wildlife conservation (M = 3.09, SD = 0.46), scenic landscape and tourism (M = 3.09, SD = 0.47), and wellness for elderly people (M = 3.05, SD = 0.52). Therefore, local administrative organizations and other relevant agencies should utilize the findings of this needs assessment to inform policy formulation and strategic planning for the conservation and development of Bueng Nong Waeng public space in ways that are responsive to local contexts and community needs.

Keywords: Community participation, Nature conservation, Healthy ageing

บทนำ (Introduction)

การเจริญเติบโตของเมืองส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้บริบทของเมืองมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างรวดเร็ว หากขาดการวางแผนที่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมืองได้ การพัฒนาทางเศรษฐกิจทำให้เกิดแหล่งงานมากขึ้นส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรจากพื้นที่ชนบทเข้าสู่เขตเมืองอย่างต่อเนื่อง เมื่อจำนวนประชากรในเมืองเพิ่มสูงขึ้น ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์พื้นที่ในเมืองก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทำให้พื้นที่เมืองจำนวนมากถูกพัฒนาเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม อาคารสำนักงาน และที่อยู่อาศัยจนเกิดความหนาแน่นของการใช้พื้นที่ในเขตเมือง (คชสีห์ กุลสุวรรณ และเอก อนุกูลยุทธธน, 2562)

จากการพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้พื้นที่สาธารณะมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในเมืองเนื่องจากพื้นที่สาธารณะเป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้พักผ่อนหย่อนใจ ทำกิจกรรมทางสังคมและเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปที่เข้ามาใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านนันทนาการ สุขภาพ และการพบปะทางสังคม (นันทนัช แจ่มสุวรรณ และมนสิชา เพชรานนท์, 2566; พริมา วิริยวัฒน์ และวีระ ลีลาพัฒนภูติ, 2561) นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อมของพื้นที่เขตเมืองและพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมสุขภาวะและคุณภาพชีวิตของประชาชน

Citation : ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, และ ศศิธร ถีสูงเนิน. (2569). ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมทางกายและพบปะสังคม (พรรณิภา ไชยรัตน์, 2562)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยคาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2570 ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยสถานการณ์ผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ ปี พ.ศ. 2568 พบว่ามีจำนวน 251,922 คน ร้อยละ 22.92 ของประชากรจังหวัดชัยภูมิ และสำหรับพื้นที่อำเภอคอนสวรรค์ มีผู้สูงอายุจำนวน 12,203 คน ร้อยละ 26.14 ของประชากรอำเภอคอนสวรรค์ซึ่งเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์เช่นกัน (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2568) จึงจำเป็นต้องมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยทั้งในด้านกายภาพและสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข (แสน กีรตินวนันท์ และสิริยา รัตนช่วย, 2567; ประเสริฐ เล็กสรรเสริญ และอริศรา เล็กสรรเสริญ, 2567) เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นช่วงวัยที่มีความเสื่อมถอยของร่างกายตามกระบวนการสูงวัย เช่น สายตาพร่ามัวจากภาวะเสื่อมตามวัยหรือโรคต้อกระจก การทรงตัวและการเคลื่อนไหวที่ลดลงจากโรคเกี่ยวกับกระดูก ข้อ และกล้ามเนื้อ รวมถึงการรับรู้ของประสาทสัมผัสต่อความเจ็บปวดและความร้อนที่ลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยภายในของกระบวนการสูงอายุที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยตรง แต่สามารถชะลอความเสื่อมและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยังคงสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด (ธัญรัศม์ ภุชงค์ชัย และคณะ, 2567) ดังนั้น การพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเมืองจึงควรคำนึงถึงสภาวะสุขภาพและข้อจำกัดของผู้สูงอายุในการออกแบบพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างสะดวกปลอดภัยและเข้าถึงพื้นที่สาธารณะได้อย่างเท่าเทียมซึ่งจะช่วยส่งเสริมสุขภาวะและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระยะยาว (ณัฐติกาญจน์ สุวรรณเทพ และคณะ, 2567; จิรทีปต์ เทียนเพิ่มพูล และคณะ, 2567)

บึงหนองแวง อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่สาธารณะและบึงน้ำธรรมชาติที่สำคัญของชุมชน มีพื้นที่ประมาณ 350 ไร่ และได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นแหล่งระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวที่มีนกเป็ดน้ำอพยพจากแถบไซบีเรียเข้ามาอาศัยเป็นจำนวนมาก จึงมีความโดดเด่นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ พื้นที่โดยรอบยังได้รับการพัฒนาเป็นสวนสาธารณะ มีถนนรอบบึง หอดูนก เครื่องออกกำลังกาย และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้บึงหนองแวงมีบทบาทสำคัญทั้งด้านนันทนาการ การออกกำลังกาย การท่องเที่ยว และการดำรงวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน ขณะเดียวกันบึงหนองแวงเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อการอาศัยของนกเป็ดน้ำอพยพ แต่ว่าพื้นที่โดยรอบมีการใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อน การออกกำลังกาย และกิจกรรมของชุมชน จึงเกิดการทับซ้อนระหว่างการใช้ประโยชน์ของประชาชนกับการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยและทรัพยากรสัตว์ป่าและปัจจุบันพื้นที่กำลังเผชิญกับผลกระทบจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและกิจกรรมของมนุษย์ส่งผลให้ภูมิทัศน์และระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงรวมทั้งเกิดการลดลงของนกเป็ดน้ำและการปรากฏของสัตว์ผู้ล่าที่กระทบต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ แม้ว่าการพัฒนาพื้นที่จะต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับการใช้ประโยชน์ของประชาชนแต่คนในชุมชนยังคงมีความต้องการให้บึงหนองแวงได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่สาธารณะและแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน ควบคู่กับการส่งเสริมกิจกรรมด้านสุขภาพ นันทนาการ และการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชน

Citation : Hoyrat., P., Mahamit., W., & Theesoongnern., S. (2026). Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบึงหนองแวงเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีความสำคัญทั้งด้านระบบนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมสุขภาพ การท่องเที่ยว และวิถีชีวิตของประชาชนในอำเภอคอนสวรรค์ แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่เผชิญกับความท้าทายจากการขยายตัวของชุมชน การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและความต้องการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่หลากหลายอาจส่งผลต่อความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ในระยะยาว ดังนั้น การกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะให้มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานความต้องการที่แท้จริงของประชาชนเพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและการพัฒนาพื้นที่บึงหนองแวงในอนาคตได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การประเมินความต้องการ (Needs Assessment) เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนพัฒนาองค์กร ชุมชน หรือการออกแบบบริการทางสังคมในเชิงทฤษฎี คำว่า "ความต้องการ" (Need) ตามทรรศนะของ Witkin & Altschuld (1995) ไม่ได้หมายถึงเพียงความอยากได้แต่หมายถึง "ช่องว่าง หรือ ช่องว่างความแตกต่าง" (Discrepancy หรือ Gap) ระหว่างสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์หรือควรจะเป็นเพื่อแก้ปัญหาความสับสนในขั้นตอนการดำเนินงาน จึงได้เสนอขั้นตอน 3 ระยะ (Three-Phase Model) ซึ่งเป็นโครงสร้างเชิงกระบวนการที่ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมการ การเก็บรวบรวมข้อมูล ไปจนถึงการนำผลไปใช้จริงเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ระยะก่อนการประเมิน (Pre-assessment) ระยะการประเมิน (Assessment) และระยะหลังการประเมิน (Post-assessment) ซึ่งในระยะก่อนการประเมินมุ่งกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขต ประเด็นการประเมิน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะการประเมินเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเน้นการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ รวมถึงการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อให้เข้าใจความต้องการอย่างรอบด้าน ส่วนระยะหลังการประเมินมุ่งนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางในการพัฒนาโดยจัดลำดับความสำคัญของความต้องการตามขนาดของช่องว่าง ความรุนแรง ผลกระทบ และความเป็นไปได้ในการดำเนินการ ดังนั้น แนวคิดของ Witkin และ Altschuld จึงเป็นกรอบสำคัญสำหรับการกำหนดปัญหาและความต้องการอย่างมีหลักฐานรองรับ และนำไปสู่การวางแผนพัฒนาหรือออกแบบโครงการให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ

Citation : ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, และ ศศิธร ถีสูงเนิน. (2569). ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เป็นการอนุรักษ์ เพื่อปกป้อง คุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยรอบและตัวแหล่งธรรมชาติที่มีคุณค่าทางวิชาการ สันฐานทางธรณีวิทยา และสุนทรียภาพอันเป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นส่วนรวม โดยต้องคำนึงถึงสมดุลของการใช้ประโยชน์กับความสามารถในการรองรับของพื้นที่และทรัพยากร โดยพิจารณาจากขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งธรรมชาติ หรือระดับการเปลี่ยนแปลง/ผลกระทบสูงสุดที่ยอมรับได้ (Limits of Acceptable Change, LAC) โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และเสื่อมโทรมไปกว่าที่จะคงความเป็นแหล่งธรรมชาติที่ดีได้ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565)

การส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะ (UN-Habitat, 2024) เป็นการพัฒนาศักยภาพพื้นที่สาธารณะควรมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพของพื้นที่ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและยั่งยืน โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่

1) ความปลอดภัย (Safety) ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ประชาชนสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างมั่นใจและลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุหรืออาชญากรรม

2) การเข้าถึงสำหรับทุกคน (Accessibility) ที่เน้นการออกแบบและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างเท่าเทียม

3) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาพื้นที่

4) การออกแบบที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม (Inclusiveness) ที่คำนึงถึงความหลากหลายของผู้ใช้งานเพื่อให้พื้นที่สามารถรองรับกิจกรรมและตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มโดยไม่เลือกปฏิบัติ

5) การบริหารจัดการร่วมกัน (Collaborative Management) ที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และชุมชนในการดูแลรักษาและบริหารจัดการพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

6) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) ซึ่งมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการรักษาสมดุลของระบบนิเวศเพื่อให้พื้นที่สาธารณะสามารถสร้างประโยชน์แก่ประชาชนได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

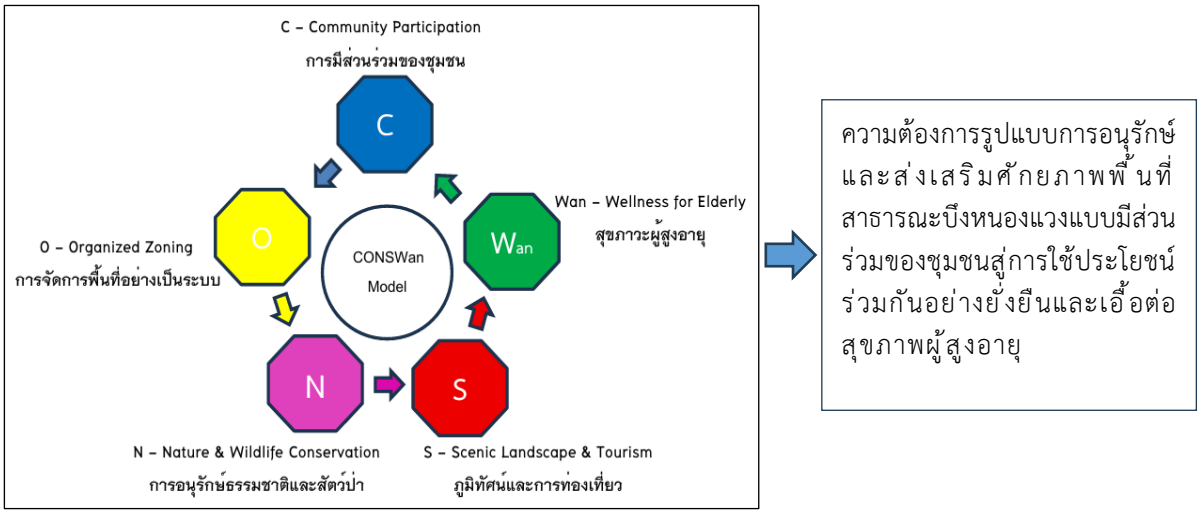
สุขภาพผู้สูงอายุ ตามองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO, 2020) ได้ให้แนวคิดการสูงอายุอย่างมีสุขภาวะ (Healthy Ageing) โดยเปลี่ยนมุมมองการสูงอายุจากเน้นการไม่มีความเจ็บป่วยหรือการไม่มีโรคไปสู่การให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตอย่างมีความหมายและมีความเป็นอยู่ที่ดีโดย WHO ให้ความหมายของ Healthy Ageing ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาและคงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดีซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ความสามารถในการทำหน้าที่ (functional ability) ที่เอื้อต่อสุขภาวะในวัยตน 2) ความสามารถภายในของบุคคล (intrinsic capacity) ซึ่งครอบคลุมความสามารถด้านร่างกายและจิตใจ 3) สิ่งแวดล้อม (environment) ทั้งในระดับบ้าน ชุมชน และสังคม ควรเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีส่งเสริมสุขภาพ และ 4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมซึ่งร่วมกันกำหนดระดับความสามารถในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ โดย functional ability ครอบคลุมความสามารถในการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน การเรียนรู้และตัดสินใจ การเคลื่อนไหว การสร้างและรักษาความสัมพันธ์

Citation : Hoyrat., P., Mahamit., W., & Theesoongnern., S. (2026). Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

ตลอดจนการมีส่วนร่วมและการทำประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังนั้น ผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังหรือข้อจำกัดบางประการก็สามารถมี Healthy Ageing ได้ หากได้รับการดูแล การฟื้นฟู เทคโนโลยีช่วยเหลือและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตและทำกิจกรรมอย่างมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ (CONSWan Model) เป็นความสัมพันธ์เชิงกระบวนการของการพัฒนาพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวง โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วมของชุมชน (C - Community Participation) ซึ่งเป็นกลไกตั้งต้นที่นำไปสู่การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ (O - Organized Zoning) ผ่านการกำหนดโซนการใช้ประโยชน์และมาตรการอนุรักษ์ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและสัตว์ป่า (N - Nature & Wildlife Conservation) อันเป็นฐานทรัพยากรสำคัญของพื้นที่ เมื่อระบบนิเวศมีความสมบูรณ์จึงก่อให้เกิดภูมิทัศน์ที่มีคุณค่าและศักยภาพด้านการท่องเที่ยว (S - Scenic Landscape & Tourism) ซึ่งเอื้อต่อการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและกิจกรรมทางกายของผู้สูงอายุ ส่งผลให้เกิดสุขภาวะที่ดี (Wan - Wellness for Elderly) เมื่อชุมชนได้รับรู้และมีความเข้าใจในรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ ชุมชนก็จะเกิดความต้องการรูปแบบตามมุมมองประสบการณ์ของแต่ละบุคคล แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อประเมินความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

Citation : ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, และ ศศิธร ถีสูงเนิน. (2569). ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คนในชุมชนหรือประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 4,421 คน (เทศบาลตำบลคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 2564) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลคอนสวรรค์ ที่ได้รับการสุ่มเลือกและมีความสมัครใจยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 354 คน ด้วยสูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) กำหนดประชากรที่ศึกษา (N) เท่ากับ 4,421 คน ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) เท่ากับ 0.05 ระดับความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.05 หรือ 95% ค่าสัดส่วนที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 รวมจำนวน 354 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งแบ่งชั้นภูมิตามหมู่บ้านและทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria) ดังนี้

1) มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ตำบลคอนสวรรค์ อย่างน้อย 1 ปี
2) เป็นผู้ที่เคยมาใช้บริการพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวง
3) ประชาชนทั่วไปที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป
4) ประชาชนผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป
5) อ่านออกเขียนได้ สื่อสารเข้าใจ

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) ดังนี้

1) ไม่สมัครใจยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
2) มีความเจ็บป่วยที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้

เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากประเด็นรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่เคยได้ใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะบึงหนองแวง จำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ จำนวน 11 ข้อ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 3 ข้อ ด้านการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ จำนวน 2 ข้อ ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า จำนวน 3 ข้อ ด้านภูมิทัศน์และการท่องเที่ยว จำนวน 2 ข้อ และด้านสุขภาวะผู้สูงอายุ จำนวน 1 ข้อ แต่ละข้อเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ ดังนี้ ต้องการมากที่สุด ต้องการ ไม่ต้องการ และไม่ต้องการมากที่สุด มีค่าคะแนนเท่ากับ 4, 3, 2, และ 1 ตามลำดับ การแปลผลใช้คะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้ ความต้องการให้เกิดขึ้นอยู่ในระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 ความต้องการให้เกิดขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.00 และความต้องการให้เกิดขึ้นอยู่ในระดับต่ำ มีคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.00

การพิจารณาคุณภาพเครื่องมือซึ่งคำถามผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปเก็บข้อมูลในกลุ่ม

Citation : Hoyrat., P., Mahamit., W., & Theesoongnern., S. (2026). Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

ตัวอย่างที่คล้ายคลึง จำนวน 30 คน ซึ่งวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ซึ่งความต้องการรูปแบบฯ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2568 ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสวรรค์ เพื่อเก็บขอเก็บข้อมูลในโครงการวิจัยรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ

2. ผู้วิจัยแนะนำตัวเองและอธิบายโครงการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ในการตอบแบบสอบถาม และขอความร่วมมือเข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้การเข้าร่วมการวิจัยด้วยการตอบแบบสอบถามให้เป็นไปตามความสมัครใจของอาสาสมัคร หากไม่ยินดีเข้าร่วมก็ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่าน

3. หลังจากอธิบายลักษณะการวิจัย ผู้วิจัยจึงให้อาสาสมัครตอบแบบสอบถามโดยให้เวลา 30 นาที โดยประมาณซึ่งระหว่างทำแบบสอบถามจะไม่มีการรบกวนอาสาสมัครแต่อย่างใดเพื่อความเป็นอิสระในการตอบข้อมูล

4. ตรวจสอบแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินรูปแบบฯ ด้านความต้องการให้เกิดขึ้นและด้านความเป็นไปได้ในการจัดทำ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 43.50 เพศหญิง ร้อยละ 56.50 มีช่วงอายุ 60-69 ปี มากที่สุด ร้อยละ 27.97 รองลงมาช่วงอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 24.58 สถานภาพคู่อยู่ด้วยกันมากที่สุด ร้อยละ 49.15 รองลงมาโสด ร้อยละ 31.36 ซึ่งมีการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีมากที่สุด ร้อยละ 37.01 รองลงมาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 31.07 ซึ่งมีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 27.40 รองลงมาอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 25.14 รายละเอียดดังตารางที่ 1

Citation : ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, และ ศศิธร ถีสูงเนิน. (2569). ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละตามคุณลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 354)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	154	43.50
หญิง	200	56.50
อายุ		
20 - 29 ปี	58	16.38
30 - 39 ปี	49	13.84
40 - 49 ปี	61	17.23
50 - 59 ปี	87	24.58
60 - 69 ปี	99	27.97
สถานภาพ		
โสด	111	31.36
คู่อยู่ด้วยกัน	174	49.15
หม้าย/อย่าร้าง/แยกกันอยู่	69	19.49
การศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	67	18.93
มัธยมศึกษา/ปวช.	131	37.01
อนุปริญญา/ปวส.	46	12.99
ปริญญาตรีขึ้นไป	110	31.07
อาชีพปัจจุบัน		
เกษตรกร/รับจ้างทั่วไป	74	20.90
นักเรียน/นักศึกษา	45	12.71
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	89	25.14
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	97	27.40
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	49	13.84

2. ผลการศึกษาความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมี ส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมความต้องการรูปแบบฯ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 (SD = 0.35) หากจำแนกตามมิติของรูปแบบฯ พบว่า มิติด้านการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุด เท่ากับ 3.10 (SD = 0.41) รองลงมาคือมิติด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า และมิติด้านภูมิทัศน์และการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยความต้องการ เท่ากับ 3.09 เท่ากัน (SD = 0.41 และ 0.46 ตามลำดับ) และมิติที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด ได้แก่ มิติด้านสุขภาวะผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 (SD = 0.52) รายละเอียดดังตารางที่ 2

Citation : Hoyrat., P., Mahamit., W., & Theesoongnern., S. (2026). Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

ตารางที่ 2 ผลความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

(n = 354)

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความต้องการ		
	Mean	SD	ระดับ
1. การมีส่วนร่วมของชุมชน	**3.08**	**0.27**	**สูง**
1.1 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบถึงผลดีผลเสียในด้านต่างๆ ของแผนพัฒนา	3.07	0.25	สูง
1.2 ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ให้มีความเจริญ ไปพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า	3.07	0.54	สูง
1.3 ขับเคลื่อนพื้นที่ทำกินพร้อมกับลดความขัดแย้งของคนและสัตว์ป่า	3.13	0.47	สูง
2. การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	**3.10**	**0.41**	**สูง**
2.1 แบ่งโซนบริหารจัดการพื้นที่ให้ชัดเจน จัดโซนมีพื้นที่ป่าในเขตชุมชน	3.00	0.54	ปานกลาง
2.2 ห้ามล่าสัตว์ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์น้ำหลากหลายชนิดที่ควรอนุรักษ์ไว้	3.21	0.49	สูง
3. การอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า	**3.09**	**0.46**	**สูง**
3.1 ควรอนุรักษ์สัตว์ป่าจำพวกนก โดยเฉพาะนกเป็ดน้ำให้คงอยู่กับชาวคอนสวรรค์ตลอดไป	3.06	0.59	สูง
3.2 การอนุรักษ์โดยการอยู่ร่วมกันของคนและสัตว์ป่า	3.10	0.53	สูง
3.3 ส่งเสริมให้หนองแวงเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำและยังเป็นระบบนิเวศน์ที่สำคัญของอำเภอคอนสวรรค์	3.13	0.57	สูง
4. ภูมิทัศน์และการท่องเที่ยว	**3.09**	**0.47**	**สูง**
4.1 ให้จัดภูมิทัศน์ให้ดีขึ้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหนองแวง และประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักมากขึ้น	3.09	0.59	สูง
4.2 ให้พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์หนองแวงให้มีภูมิทัศน์ที่สวยงามมากยิ่งขึ้น	3.09	0.53	สูง
5. สุขภาวะผู้สูงอายุ	**3.05**	**0.52**	**สูง**
5.1 พัฒนาติดตั้งอุปกรณ์เครื่องออกกำลัง ปรับปรุงสถานที่ให้ดียิ่งขึ้น ให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เพราะเป็นทั้งที่ออกกำลังกาย และเป็นที่มาเที่ยวมานั่งชมบรรยากาศ	3.05	0.52	สูง
ภาพรวม	**3.09**	**0.35**	**สูง**

Citation : ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, และ ศศิธร ถีสูงเนิน. (2569). ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุอยู่ระดับสูง M = 3.09 (SD = 0.35) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ต้องดำเนินการอย่างบูรณาการในทุกองค์ประกอบของรูปแบบฯ ซึ่งมีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จึงทำให้ประชาชนเห็นความจำเป็นพัฒนาพื้นที่บึงหนองแวงในลักษณะองค์รวมเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสมดุลควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน โดย 5 องค์ประกอบของรูปแบบฯ มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน (C-Community Participation) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลแผนพัฒนามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่บึงหนองแวงควบคู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มุ่งลดความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่าและสร้างสมดุลระหว่างการดำรงชีพกับการอนุรักษ์ และมีความต้องการอยู่ระดับสูง M = 3.08 (SD = 0.27) เหตุผลด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทำงานและอาศัยอยู่ในพื้นที่บึงหนองแวงจริง จึงรับรู้การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศและการลดลงของสัตว์ป่า เช่น นกเป็ดน้ำ รวมถึงความขัดแย้งระหว่างการใช้ประโยชน์พื้นที่กับการอนุรักษ์ จึงเห็นว่าการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นทิศทางการกำหนดการพัฒนาบึงหนองแวงที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ Marzo, et al (2023) ศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: การประเมินขอบเขตความยั่งยืนในมาเลเซีย พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนที่เพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้แก่ มีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม เป็นต้น

2. การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ (O-Organized Zoning) ซึ่งเป็นการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างชัดเจน แบ่งโซนป่า ชุมชน และพื้นที่อนุรักษ์ให้เหมาะสมคุ้มครองเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวงเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพ และมีความต้องการอยู่ระดับสูง M = 3.10 (SD = 0.41) เหตุผลมิติด้านการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบเนื่องมาจากการกำหนดเขตพื้นที่ชัดเจนจะช่วยลดการทับซ้อนกิจกรรมชุมชนกับพื้นที่สัตว์ป่าซึ่งชุมชนมองว่าการแบ่งโซนพื้นที่เป็นการจัดระเบียบการใช้ทรัพยากรเนื่องจากแต่ละพื้นที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน เช่น พื้นที่สาธารณประโยชน์ พื้นที่อนุรักษ์ ทำให้สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่โดยไม่ละเมิดเขตห้ามล่าสัตว์ป่า อีกทั้งการมีขอบเขตที่แน่นอนยังสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมรับผิดชอบต่อทรัพยากรในพื้นที่อีกด้วย สอดคล้องกับบทความของ Xu, et al (2019) กล่าวถึงการจัดการพื้นที่คุ้มครองในประเทศจีน โดยกล่าวว่าพื้นที่คุ้มครองประสบปัญหาการจัดการดูแลซึ่งมีความกระจัดกระจาย ขาดการแบ่งประเภทพื้นที่อย่างครอบคลุม และความหลากหลายทางชีวภาพและบริการทางนิเวศวิทยาที่ไม่เพียงพอ ข้อแนะนำจึงควรมีการจัดการแบ่งพื้นที่คุ้มครองใหม่อย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาได้

3. การอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า (N-Nature & Wildlife Conservation) ซึ่งเป็นการอนุรักษ์สัตว์ป่า โดยเฉพาะนกน้ำให้คงอยู่คู่ชุมชนพร้อมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชุมชนและสัตว์ป่า และพัฒนาบึงหนองแวงเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำและระบบนิเวศที่สำคัญของอำเภอคอนสวรรค์ และมีความต้องการอยู่

Citation : Hoyrat., P., Mahamit., W., & Theesoongnern., S. (2026). Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

ระดับสูง M = 3.09 (SD = 0.46) เหตุผลมิติด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่าเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงคุณค่าทางระบบนิเวศและบริบทของพื้นที่ที่ผูกพันกับชีวิตชุมชน การลดลงของสัตว์ป่าสะท้อนความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศจึงเกิดความต้องการฟื้นฟูและคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ และแนวคิดการอยู่ร่วมกันของคนกับสัตว์ป่าสะท้อนความต้องการสร้างสมดุลระหว่างการดำรงชีวิต การอนุรักษ์ธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของ Moorhouse, et al (2025) ศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและแหล่งรายได้ทางเลือกใกล้กับอุทยานแห่งชาติครูเกอร์ แอฟริกาใต้ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 1,551 ครัวเรือนใน 12 ชุมชน ส่วนใหญ่สนับสนุนการคุ้มครองธรรมชาติ สัตว์ป่าและการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าที่ไม่ใช่การบริโภค และคัดค้านการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าแบบบริโภค เป็นต้น

4. ภูมิทัศน์และการท่องเที่ยว (S-Scenic Landscape & Tourism) ซึ่งเป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์บึงหนองแวงให้สวยงาม เป็นระเบียบและกลมกลืนกับธรรมชาติเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนเพื่อเกิดการสร้างรายได้ และมีความต้องการระดับสูง M = 3.09 (SD = 0.47) เหตุผลมิติด้านภูมิทัศน์และการท่องเที่ยวอาจเนื่องมาจากผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อทรัพยากรควบคู่กับคุณค่าทางระบบนิเวศของบึงหนองแวง กล่าวคือ ภูมิทัศน์ที่ดีจะช่วยดึงดูดผู้มาเยือนและเพิ่มกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชน ขณะเดียวกันรายได้และความภาคภูมิใจในบึงหนองแวงของชุมชนจะย้อนกลับมาเสริมแรงจูงใจให้รักษาอนุรักษ์ทรัพยากรคงความสวยงามและสมบูรณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Kou & Xue (2024) ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ภูมิทัศน์การท่องเที่ยวชนบทต่อความตั้งใจในการกลับมาเยือนของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาหมู่บ้านหนานโกว ประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ภูมิทัศน์ที่สวยงามมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาเยือนของนักท่องเที่ยว ซึ่งงานวิจัยนี้เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์การท่องเที่ยวของหมู่บ้านหนานโกวและเพื่อเพิ่มความเต็มใจในการกลับมาเยือนของนักท่องเที่ยว

5. สุขภาวะผู้สูงอายุ (Wan-Wellness for Elderly) ซึ่งเป็นการพัฒนาพื้นที่บึงหนองแวงให้เหมาะกับผู้สูงอายุโดยติดตั้งอุปกรณ์ออกกำลังกายและปรับสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยส่งเสริมกิจกรรมทางกาย การพักผ่อน และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และมีความต้องการอยู่ระดับสูง M = 3.05 (SD = 0.35) เหตุผลด้านสุขภาวะผู้สูงอายุสะท้อนถึงชุมชนต้องการพัฒนาพื้นที่บึงหนองแวงให้เป็นพื้นที่สาธารณะเอื้อต่อการออกกำลังกาย การพักผ่อน และการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีสภาพแวดล้อมปลอดภัยและมีอุปกรณ์ออกกำลังกาย นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ อิทธิพงษ์ ทองศรีเกต (2567) ศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเมือง ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในเขตเมืองใช้พื้นที่สวนสาธารณะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะใน 3 มิติ ได้แก่ สุขภาวะด้านร่างกายจากการออกกำลังกายและใช้อุปกรณ์ในสวนสาธารณะ สุขภาวะด้านสังคมจากการสร้างเครือข่ายและการพบปะกันสังคม และสุขภาวะด้านจิตใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสวนสาธารณะ

Citation : ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, และ ศศิธร ถีสูงเนิน. (2569). ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

งานวิจัยนี้เกิดองค์ความรู้ที่สะท้อนความต้องการของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้เกิดความยั่งยืนควรดำเนินการอย่างบูรณาการผ่าน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมของชุมชน (2) การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ (3) การอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า (4) การพัฒนาภูมิทัศน์และการท่องเที่ยว และ (5) การส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ โดยองค์ประกอบทั้ง 5 นี้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับนโยบาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการศึกษาความต้องการของประชาชนไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวง โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของประชาชน

1.2 ระดับปฏิบัติการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวง โดยบูรณาการทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า การพัฒนาภูมิทัศน์และการท่องเที่ยว และการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. การทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงบนพื้นฐานของความต้องการที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้โดยการดำเนินการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความต้องการเชิงลึกของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพิ่มเติม เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ความผูกพันต่อสถานที่ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับกำหนดนโยบายและการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ ตามบริบทชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2568). *อัตราส่วนการเป็นภาระวัยสูงอายุ และ อัตราส่วนการเป็นภาระ ของ ประชากรไทย ปี พ.ศ.2568 เดือนกันยายน ระดับจังหวัด เขต/อำเภอ ตำบล*. https://www.dop.go.th/th/statistics_page?cat=1&id=2579

จิรทีปต์ เทียนเพิ่มพูล, ณฐนนท ทวีสิน, ธรรศพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ และสุนิตดา เทศนิยม. (2567). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: เขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 6*(1), 243–256.

Citation : Hoyrat., P., Mahamit., W., & Theesoongnern., S. (2026). Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

คชสีห์ กุลสุวรรณ และเอก อนุกุลยุทธธน. (2562). มิติการใช้พื้นที่สาธารณะและบทบาทของชุมชนดั้งเดิมในเขตเมืองเชียงใหม่. *วารสารการพัฒนาชุมชนและสังคม, 20*(1), 5–18.

ณัฐติกาญจน์ สุวรรณเทพ, มาลิณี เอี่ยมคง และสุพรรณารัตน์ รินสาธร. (2567). การพัฒนารูปแบบชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เขตสุขภาพที่ 4. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี, 12*(2), 36–52.

นันทนัช แจ่มสุวรรณ และมนสิชา เพชรานนท์. (2566). พฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะของกลุ่มคนรุ่นใหม่: กรณีศึกษาเมืองขอนแก่น. *วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจฉัย, 22*(1), 73–92.

เทศบาลตำบลคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. (2564). *ประวัติความเป็นมา จำนวนประชากร*. สืบค้นจาก https://www.khonsawancity.go.th/history-rev2

ธัญรัศม์ ภุชงค์ชัย, ภัควรินทร์ ภัทรศิริสมบูรณ์, ณัฐปภัสญ์ นวลสีทอง และบังอร ปรอยโคกสูง. (2567). การศึกษาระดับสุขภาวะแบบองค์รวมและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9: วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 18*(1), 296–310.

ประเสริฐ เล็กสรรเสริญ และอริศรา เล็กสรรเสริญ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 11*(2), 123–150.

พรรณิภา ไชยรัตน์. (2562). การจัดสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่เอื้อต่อสุขภาวะผู้สูงวัย: การทบทวนวรรณกรรมแบบบูรณาการ. *วารสารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, 1*(1), 73–86.

พริมา วิริยวัฒน์ และวีระ ลีลาพัฒนภูติ. (2561). แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชนบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ วิทยาเขตสุวรรณภูมิ. *Asian Creative Architecture, Art and Design, 27*(2), 48–64.

แสน กีรตินวนันท์ และสิริยา รัตนช่วย. (2567). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเมือง มิติสุขภาพ ที่อยู่อาศัย และนันทนาการที่สอดคล้องกับการพัฒนากรุงเทพมหานครอย่างยั่งยืน. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 9*(12), 426–439.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2565). *คู่มือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ*. https://nced.onep.go.th/knowledge/knowledge4.pdf

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกต. (2567). การใช้พื้นที่สาธารณะในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเมือง. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 16*(31), 1–11.

Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

Kou, Y., & Xue, X. (2024). The influence of rural tourism landscape perception on tourists' revisit intentions: A case study in Nangou village, China. *Humanities and Social Sciences Communications, 11*, 620. https://doi.org/10.1057/s41599-024-03129-8

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610.

Marzo, R. R., Chen, H. W. J., Anuar, H., Abdul Wahab, M. K., Ibrahim, M. H., Ariffin, I. A., Ahmad, A. I., Kawuki, J., & Aljuaid, M. (2023). Effect of community participation on sustainable development: An assessment of sustainability domains in Malaysia. *Frontiers in Environmental Science, 11*, 1268036. https://doi.org/10.3389/fenvs.2023.1268036

UN-Habitat. (2024). *Global public space toolkit: From global principles to local policies and*

Citation : ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, และ ศศิธร ถีสูงเนิน. (2569). ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

practice. https://unhabitat.org/global-public-space-toolkit-from-global-principles-to-local-policies-and-practice

Witkin, B. R., & Altschuld, J. W. (1995). *Planning and conducting needs assessments: A practical guide*. Sage Publications.

World Health Organization. (2020). *Healthy ageing and functional ability*. https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/healthy-ageing-and-functional-ability?utm_source=chatgpt.com

Xu, W., Pimm, S. L., Du, A., Su, Y., Fan, X., An, L., Liu, J., & Ouyang, Z. (2019). Transforming protected area management in China. *Trends in Ecology & Evolution, 34*(9), 762–766. https://doi.org/10.1016/j.tree.2019.05.009

Citation : Hoyrat., P., Mahamit., W., & Theesoongnern., S. (2026). Community Needs for a Conservation and Public Space Enhancement Model of Bueng Nong Waeng through Community Participation for Sustainable Shared Use and Healthy Ageing in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

Citation : ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, วราวุฒิ มหามิตร, และ ศศิธร ถีสูงเนิน. (2569). ความต้องการรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่สาธารณะบึงหนองแวงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3781. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3781

Journal of Academic Surindra Rajabhat : Vol. 4 No. 2 (2026) : May-August : Article ID: e3850
วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ : ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 2822-0870 (Print) ISSN 2822-0889 (Online)

การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province

วราวุฒิ มหามิตร[1*], และ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา[2]
Warawut Mahamit[1], and Sakchai Pettra[2]
[1-2]คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.
*Corresponding Author; e-mail : warawutm9@gmail.com
DOI : 10.65205/jasrru.2026.e3850

Received : August 1, 2026; **Revised :** August 24, 2026; **Accepted :** August 29, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวน 35 คน ทำการวัดผลระดับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ก่อนและหลังการทดลอง รวมจำนวน 70 คน โดยเลือกพื้นที่การวิจัยแบบเจาะจงคือตัวแทนครัวเรือนในชุมชนตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Paired T-Test และ Independent T-Test กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น 95%

ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.5 มีอายุเฉลี่ย 50.5 ปี เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 45.0 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 41.5 สถานภาพสมรส ร้อยละ 72.5 ประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 40.6 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.4 ส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 51.20 ปี เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 67.8 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 51.9 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 86.6 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 56.3 หลังจากการดำเนินกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมสูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การสูญเสียอาหาร, ขยะเศษอาหาร, การถ่ายทอดองค์ความรู้, เศษอาหารในครัวเรือน

Abstract

This study aimed to evaluate the outcomes of transferring knowledge and innovations regarding the reduction of food loss and the utilization of household food waste in Na Fai Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. A quasi-experimental research design was employed, dividing the sample into two groups: an experimental group of 35

Citation : Mahamit., W., & Pettra., S. (2026). Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

participants and a comparison group of 35 participants. The study assessed the levels of knowledge, attitudes, and behaviors regarding the reduction of food loss and the utilization of household food waste among 70 participants. specifically representative households in Na Fai Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. before and after the experiment. Data were collected via questionnaires and analyzed using descriptive statistics, specifically the Paired T-Test and Independent T-Test, with a 95% confidence level.

The findings the experimental group, the findings revealed that the majority were female (65.5%), with a mean age of 50.5 years; 45.0% were heads of households, 41.5% had a secondary education, 72.5% were married, and 40.6% were engaged in trading. In the comparison group, the majority were also female (69.4%), with a mean age of 51.20 years; 67.8% were heads of households, 51.9% had a primary education, 86.6% were married, and 56.3% ran their own businesses. Following the implementation of the knowledge and innovation transfer process regarding the reduction of food loss and the utilization of household food waste, the experimental group demonstrated higher average scores for knowledge, attitudes, and behaviors compared to both the pre-experiment baseline and the comparison group; these differences were statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Food loss, Food Waste, Knowledge Transfer, Household Food Waste

บทนำ (Introduction)

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค โดยเฉพาะปัญหาการสูญเสียอาหาร(food loss) ซึ่งเป็นการสูญเสียอาหารในกระบวนการผลิต และการเกิดขยะอาหาร(food waste) โดยเป็นเศษอาหารที่เหลือทิ้งจากผู้บริโภค จากรายงานFood Waste Index Report 2024 ทั่วโลกมีปริมาณขยะอาหารมากถึง 1,000 ล้านตัน โดยมีแหล่งกำเนิดมาจากครัวเรือนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาจากส่วนบริการอาหารร้านอาหารร้อยละ 28.0 และจากภาคการค้าปลีกร้อยละ 12.0 ของปริมาณขยะอาหารทั้งโลก และแหล่งกำเนิดครัวเรือนทั่วโลกโดยเฉลี่ยผลิตขยะอาหารจำนวน 79 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี ซึ่งเกิดจากผู้บริโภค 61% ผู้ประกอบการ 26% และผู้จำหน่ายอาหาร 13% (UNEP, 2024) โดยพบว่ามีการสูญเสียและทิ้งขว้างอาหารตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยทั่วโลกสามารถผลิตอาหารได้เพียงพอสำหรับประชากร 7 พันล้านคน แต่กลับต้องสูญเสียและทิ้งขว้างอาหารประมาณ 1.3 พันล้านตันต่อปี ในขณะที่ทุกๆ วัน ประชากรโลก 1 ใน 8 คน ต้องอยู่ในสภาวะขาดแคลนอาหาร ดังนั้น หากสามารถลดการสูญเสียหรือทิ้งอาหารได้เพียง 1 ใน 4 ของปัจจุบัน จะส่งผลให้มีอาหารเพียงพอสำหรับผู้ที่ยังขาดแคลนอาหารโดยเฉพาะกลุ่มคนยากจนอีกมากถึง 870 ล้านคนทั่วโลก(Food Loss and Food Waste, 2018)

สำหรับประเทศไทย ข้อมูลจากงานวิจัย Thailand Food Waste Hub(2024) ระบุว่า ประเทศไทยสร้างขยะอาหารมากกว่า 12 ล้านตันต่อปี โดยภาคครัวเรือนเป็นแหล่งกำเนิดขยะอาหารที่ใหญ่ที่สุด โดยประมาณ 77% ของขยะอาหารในประเทศไทยมาจากการบริโภคภายในครัวเรือนเพียงอย่างเดียว ซึ่งได้มีการคาดการณ์ปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือนในประเทศไทยมีอาหารที่กลายเป็นขยะประมาณ 5,478,532 ตัน/ปี หรือโดยเฉลี่ยคนไทยผลิตขยะอาหารในครัวเรือนประมาณ 86 กิโลกรัม/คน/ปี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก โดยเฉพาะในปัจจุบันภายหลังภาวะการณ์แพร่เชื้อโควิด-19 ส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่

Citation : วราวุฒิ มหามิตร, และ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา. (2569). การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

เปลี่ยนไปซึ่งส่งผลให้ขยะอาหารจะทวีปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในชุมชนเมืองที่มีประชากรอาศัยหนาแน่น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าแนวการแก้ปัญหาขยะอาหารได้ดีที่สุด รวมถึงขยะอื่นๆ ต้องเริ่มจากการคัดแยกขยะ และจัดการแหล่งกำเนิดขยะอาหารโดยให้เริ่มจากที่พักอาศัยหรือครัวเรือน (เบญจมาส โชติทอง, 2564) แสดงให้เห็นว่าขยะอาหารในระดับผู้บริโภคเป็นปัญหาของทุกคน ที่จำเป็นต้องสรรหานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหานี้โดยเร็ว โดยต้องลดปริมาณการเกิดขยะอาหาร ส่งเสริมความรอบรู้คัดแยกขยะ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ แต่ยังมีช่องว่างเรื่องฐานข้อมูลให้กับประชาชนที่ต้องการนำขยะอาหารไปดำเนินการต่อและช่วยลดขยะอาหารได้จริง และจากการศึกษาของภัทรานิษฐ์ ศรีจันทราพันธุ์ และอำพรรณ ไชยบุญชู (2564) ได้ศึกษาปริมาณขยะในครัวเรือนช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปริมาณขยะอาหารที่เกิดขึ้นในครัวเรือนมีปริมาณเท่ากับในช่วงปกติ และบางส่วนมีปริมาณขยะอาหารที่เกิดขึ้นในครัวเรือนมากกว่าในช่วงปกติ โดยส่วนใหญ่จัดการขยะอาหารที่เกิดขึ้นด้วยการทิ้งลงถังขยะของครัวเรือน/จุดรับทิ้งของหน่วยงานจัดเก็บ ทั้งนี้เนื่องมาจากมุมมองที่เห็นว่าขยะอาหารเป็นเพียง“เศษอาหาร”ที่ไม่มีมูลค่า เน่าเหม็น และน่ารังเกียจ จึงมักทิ้งเศษอาหารเหล่านั้นลงถังขยะเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนนำไปกำจัดหรือฝังกลบ

ผลกระทบอันเกิดจากอาหารที่ถูกทิ้ง จนกลายเป็นขยะอาหาร แบ่งได้ 2 ประการได้แก่ ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ การมีอาหารที่ถูกทิ้งในปริมาณมากแสดงให้เห็นถึงการลงทุนที่ไร้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การกำจัดอาหารที่ถูกทิ้งส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมหลายประการ เพราะอาหารที่ถูกทิ้งส่วนใหญ่จะถูกทาลายด้วยการฝังกลบซึ่งส่งผลทำให้เกิดก๊าซมีเทน (methane) ก๊าซเรือนกระจก ที่ส่งผลให้เกิดสภาวะเรือนกระจกที่รุนแรงยิ่งกว่าคาร์บอนไดออกไซด์ถึง 25 เท่า ดังนั้น ในการจัดการขยะอาหารให้ยั่งยืนจำเป็นต้องบูรณาการเทคโนโลยีและกระบวนการทางสังคมในการสร้างรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนที่เหมาะสมในแต่ละประเภท โดยเน้นการลดการสร้างขยะ คัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง นวัตกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยตามประเภทของขยะ จากการประเมินสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ศักยภาพของชุมชน สภาพปัญหาขยะอาหารในชุมชนฯ และวิเคราะห์ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดชัยภูมิได้มีข้อคิดเห็นร่วมกันว่าปัญหาขยะอาหารเป็นความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ต้องแก้ไข โดยจะต้องอาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะอาหารและคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิดในระดับครัวเรือน ภายใต้แนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา โดยมีภาควิชาการช่วยเสริมสร้างความรู้ ความตระหนัก และทักษะการปฏิบัติของประชาชนเอง ภายใต้หลักการมีส่วนร่วม สร้างความรู้ ความรอบรู้ ความตระหนัก เจตคติ และพฤติกรรมหรือทักษะปฏิบัติของประชาชนเอง แล้วส่งผลให้สามารถแก้ปัญหาระดับชุมชน ท้องถิ่นได้

จากที่กล่าวมาในช้างต้น นักวิจัยจึงสนใจวิจัยเรื่องผลการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อเป็นการนำร่องในการทอดเทคโนโลยีและกระบวนการทางสังคมในการการจัดการขยะอาหารและลดการสูญเสียอาหารจากครัวเรือนที่เหมาะสมตามบริบทชุมชน โดยเน้นการลดการสร้างขยะอาหาร การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค และนวัตกรรมในการแปรรูปใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย BCG Model และตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ของสหประชาชาติ ในประเด็นการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังสอดรับกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการลดปริมาณขยะอาหารในประเทศไทยต่อไป

Citation : Mahamit., W., & Pettra., S. (2026). Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาผลการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ปัญหาอาหารส่วนเกินและขยะอาหาร(Food Waste) เป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมทั่วโลก จึงทำการทบทวนวรรณกรรมศึกษาแนวทางในการลดการเกิดและวิธีการนำเอาไปใช้ประโยชน์ จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติในต่างประเทศและประเทศไทย ดังนี้

1.แนวทางการจัดการอาหารที่ถูกทิ้ง (Food Loss)

การจัดการอาหารส่วนเกินและขยะอาหารในระดับนานาชาติ ปัจจุบันได้ถูกยกระดับให้เป็นวาระเร่งด่วนระดับโลก โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนผ่านกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 12.3) โดยองค์การสหประชาชาติ (UN) ตั้งเป้าลดขยะอาหารลงครึ่งหนึ่งภายในปี 2030 สหภาพยุโรป (EU) และประเทศผู้นำได้บูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน(Circular Economy) เข้ากับนโยบายห่วงโซ่อุปทานอย่างเป็นระบบ แนวทางสากลแบ่งออกเป็นลำดับขั้นการจัดการขยะอาหาร (Food Waste Hierarchy) โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับการป้องกันการเกิดขยะผ่านการรณรงค์ปรับพฤติกรรมผู้บริโภคและการบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพ ลำดับถัดมาคือการนำอาหารส่วนเกินที่ยังปลอดภัยไปบริจาคให้ผู้เปราะบางผ่านธนาคารอาหาร (Food Bank) ซึ่งหลายประเทศมีกฎหมายคุ้มครองความรับผิดชอบเพื่อจูงใจภาคธุรกิจ

สำหรับเศษอาหารที่ไม่สามารถบริโภคได้ นโยบายระดับสากลสนับสนุนการนำไปแปรรูปเป็นอาหารสัตว์ ปุ๋ยหมัก หรือพลังงานชีวมวล (Waste-to-Energy) เพื่อปิดวงจรรีไซเคิลและลดการฝังกลบที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก สะท้อนความร่วมมือข้ามพรมแดนในการสร้างความมั่นคงทางอาหารและบรรเทาวิกฤตสภาพภูมิอากาศไปพร้อมกัน

กุลธิดา บรรจงศิริ(2018) กล่าวว่า ปริมาณอาหารโลกถูก “กินทิ้งกินขว้าง”หรือ“เหลือทิ้ง” เฉลี่ยปีละ 1.3 พันล้านตัน คิดเป็น 1 ใน 3 ของปริมาณการผลิตอาหาร อาหารที่ถูกทิ้งส่วนใหญ่ถูกนำไปถมที่ดินหรือเข้ากระบวนการทำปุ๋ย แต่วิธีการกำจัดอาหารเหลือลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจกทำลายสภาพชั้นบรรยากาศโลกปริมาณใกล้เคียงกับชาติอุตสาหกรรมชั้นนำอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ปล่อยก๊าซทำลายชั้นบรรยากาศโลก ซึ่งการจัดการกับปัญหาขยะอาหารของประเทศต่างๆ ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่

1.ประเทศอังกฤษ ดำเนินโครงการ Love Food Hate Waste โดยรณรงค์ให้ผู้บริโภครับรู้ถึงวิธีอย่างง่ายๆ ในการลดขยะอาหาร ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ และมีข้อตกลงว่าด้วยการลดการใช้บรรจุภัณฑ์อย่างสมัครใจ(Courtauld Commitment) โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณและผลกระทบต่อการปล่อยก๊าซคาร์บอนอันเกิดจากขยะอาหารและบรรจุภัณฑ์ ทั้งจากครัวเรือนและร้านค้าปลีก

2.ประเทศเยอรมัน ดำเนินโครงการ Too good for the bin และโครงการ delicious table ชาวเยอรมันทั่วไปทิ้งอาหารที่ไม่ได้ใช้จำนวน 82 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งเป็นของเสียที่สามารถป้องกันได้ ในปี 2555 กระทรวงอาหารและการเกษตร ได้ริเริ่มโครงการ Too good for the bin เพื่อรณรงค์ให้ประชาชน และองค์กรต่างๆ ร่วมกันประหยัดอาหาร เพื่อลดขยะอาหารจากผู้บริโภคและตลอดห่วงโซ่อุปทาน เป้าหมายคือลดปริมาณอาหารที่ถูกทิ้งครึ่งหนึ่งจาก 11 ล้านตันภายในปี 2573 ห้างสรรพสินค้าได้พัฒนาเว็บไซต์เพื่อขาย

Citation : วราวุฒิ มหามิตร, และ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา. (2569). การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

สินค้าอาหารที่อาจถูกโยนทิ้ง และมีการแลกเปลี่ยนสินค้าออนไลน์ระหว่างบริษัท มีการลดราคาอาหาร เช่น ผลไม้ที่เน่าเสียง่าย ผักและนม โครงการ delicious table เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการสุขอนามัย และของเสียจากอาหาร

3.ประเทศไทย โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2563) เสนอแนะแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารและโรงแรม เช่น การประเมินปริมาณอาหารเหลือทิ้ง (Food Waste Tracking) การปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อ (Inventory Management) เพื่อไม่ให้วัตถุดิบเน่าเสียคาคลัง และนำเศษอาหารไปแปรรูปในพื้นที่ เช่น การทำปุ๋ยหมักด้วยถังหมักรักษ์โลก หรือการใช้เครื่องย่อยเศษอาหาร (Food Waste Composter) เพื่อลดภาระการขนส่งขยะฝังกลบ

นภเกตน์ สายสมบัติ และคณะ(2568) กล่าวว่าแนวทางการจัดการอาหารส่วนเกินในชุมชนเพื่อลดขยะอาหารมี 3 แนวคิด คือ (1) แนวคิดการจัดการอาหารส่วนเกินเชิงป้องกันแบบครบวงจรที่เน้นพฤติกรรมการบริโภคอย่างมีสติในระดับครัวเรือน (2) แบบจำลองเชิงแนวคิด 7 ขั้นตอนในการจัดการอาหารส่วนเกินตั้งแต่การวางแผนซื้อจนถึงการรีไซเคิลอาหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนได้จริง และ (3)การเชื่อมโยงระบบพฤติกรรมกับการออกแบบเชิงนโยบายในระดับชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านความมั่นคงทางอาหาร การจัดการขยะ และการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบไร้ขยะอาหาร(Zero Food Waste Community) ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อ 12.3 คือการลดขยะอาหารลงครึ่งหนึ่งในระดับผู้บริโภคและร้านค้า และลดการสูญเสียอาหารตลอดกระบวนการผลิตและการขนส่งภายในปี ค.ศ. 2030 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.แนวคิดการลดขยะอาหารในครัวเรือน

ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทราพันธุ์(2559) กล่าวว่ากระบวนทัศน์ใหม่ในมุมมองของการลดการเกิดขยะอาหารในครัวเรือนแบบครบวงจร จะยึดหลักการจัดการก่อนจะเป็นขยะอาหาร และมุ่งเน้นที่การจัดการภายในครัวเรือนที่ใช้งบประมาณน้อย ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะโดยรวมและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม อีกทั้งจุดประกายความสนใจและรณรงค์สร้างความตระหนักให้กับชุมชนเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ทุกครัวเรือนสามารถปฏิบัติได้ในการลดการทิ้งขว้างอาหาร ซึ่งได้เสนอแนวคิดแบบจำลองการลดขยะอาหารในครัวเรือนแบบครบวงจร 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนก่อนซื้อ (Pre-shop planning) ตรวจสอบวัตถุดิบที่มีอยู่ในตู้เย็นและตู้กับข้าวก่อน แล้วจัดทำรายการอาหารที่จำเป็นต้องใช้จริงเพื่อป้องกันการซื้อซ้ำซ้อน

2. การซื้ออาหาร (Shopping) เลือกซื้อสินค้าตามรายการที่วางแผนไว้ในปริมาณที่พอดีกับความต้องการ ไม่ซื้อตามโปรโมชั่นหรือตามอารมณ์

3. การเก็บรักษา (Storage) จัดเก็บอาหารและวัตถุดิบด้วยวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมกับประเภทของอาหาร เพื่อยืดอายุการเก็บรักษาและหมั่นตรวจสอบตู้เย็นสม่ำเสมอ

4. การทำอาหาร (Cooking) ปรุงอาหารในปริมาณที่เหมาะสมพอดีกับจำนวนสมาชิกในครอบครัว หรือนำวัตถุดิบที่เหลืออยู่ในตู้เย็นมาประยุกต์ใช้ก่อน

5. การบริโภค (Consumption) ตักอาหารรับประทานให้หมดเกลี้ยงในแต่ละมื้อ และเลือกกินอาหารที่ซื้อมาก่อน (First-in, First-out)

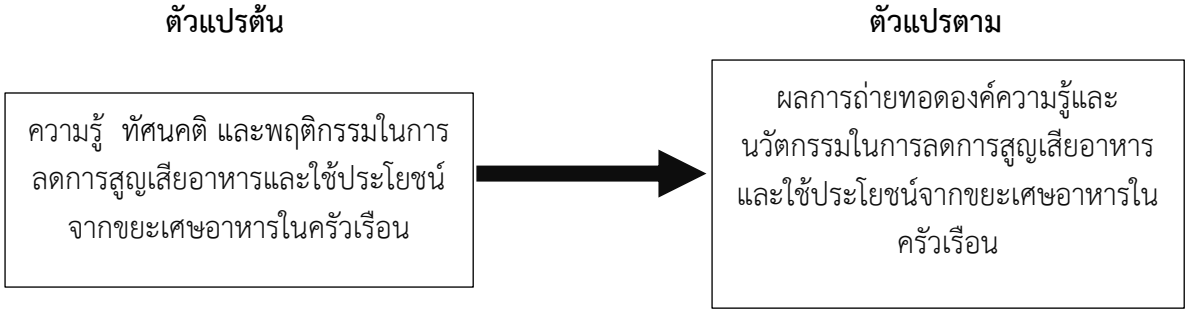
Citation : Mahamit., W., & Pettra., S. (2026). Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

6. การแปรรูปอาหาร (Food processing) นำอาหารที่เหลือหรือวัตถุดิบที่ใกล้จะเสื่อมสภาพมาแปรรูปเป็นเมนูใหม่เพื่อยืดอายุหรือเพิ่มมูลค่า

7. การรีไซเคิลขยะอาหาร (Food waste recycling) นำเศษอาหารที่ไม่สามารถบริโภคได้แล้วไปใช้ประโยชน์ต่อ เช่น ทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ หรือนำไปเลี้ยงสัตว์

สรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการอาหารส่วนเกินและขยะอาหาร(Surplus Food and Food Waste Management) นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อลดปริมาณการสูญเสียอาหารตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่เกษตรกรรม การแปรรูป การจัดจำหน่าย จนถึงผู้บริโภค แนวคิดนี้ยึดหลักการบริหารจัดการเชิงระบบที่สอดคล้องกับลำดับความสำคัญของการจัดการขยะ (Food Waste Hierarchy) ซึ่งให้ความสำคัญกับการป้องกันการเกิดขยะอาหารเป็นลำดับแรก เมื่อเกิดอาหารส่วนเกินขึ้นมาตรการลำดับถัดไปคือการนำไปใช้ประโยชน์ใหม่อย่างคุ้มค่าที่สุด ผ่านแนวทางการบริจาคอาหารปลอดภัยให้แก่ผู้เปราะบางหรือผู้ขาดแคลน เพื่อบรรเทาปัญหาความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) และลดผลกระทบทางสังคม หากไม่สามารถบริโภคได้ อาหารส่วนเกินจะถูกเปลี่ยนเส้นทางไปสู่กระบวนการแปรรูปเป็นอาหารสัตว์ ปุ๋ยอินทรีย์ หรือการผลิตพลังงานชีวมวล เพื่อปิดวงจรทรัพยากรตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) การบูรณาการแนวคิดเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดภาระการฝังกลบและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันเป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อนเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมในสังคม เพื่อใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนสำหรับอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้การศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ ทำการวัดผลก่อนทดลอง และหลังการทดลอง (Two Group Pre - Test, Post - Test Design) โดยเลือกพื้นที่การวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือชุมชนตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (1956) และแนวคิดแบบจำลองการลดขยะอาหารในครัวเรือนแบบครบวงจร 7 ขั้นตอนของภัทรานิษฐ์ ศรีจันทราพันธุ์. (2559) มีระยะเวลาในการวิจัย 1 มีนาคม 2568 ถึง 31 มีนาคม 2569 มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

Citation : วราวุฒิ มหามิตร, และ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา. (2569). การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ศึกษา คือ ตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ชุมชนตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหรือส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการขยะอาหารในครัวเรือน โดยคัดเลือกหมู่ 1 เป็นกลุ่มทดลอง (Study Group) และหมู่ 3 เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison Group)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงกึ่งทดลอง กรณี ทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เปรียบเทียบกันและอิสระกัน (Two Independent Means) โดยวัดก่อนและหลังการทดลอง ได้ขนาดตัวอย่างกลุ่มทดลองจำนวน 35 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 35 คน รวมทั้งหมด 70 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria) โดย

1.3.1 เป็นตัวแทนระดับครัวเรือน ในพื้นที่ชุมชนตำบลนาฝาย หมู่ 1 และหมู่ 3 ซึ่งมีบทบาทหรือส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยอาหารในครัวเรือน

1.3.2 มีความสมัครใจในการร่วมโครงการ

1.3.3 ยินยอมให้ข้อมูล มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

1.4 เกณฑ์ในการคัดออกกลุ่มตัวอย่าง (Exclusion Criteria)

1.4.1 ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ในวันที่นัดหมาย

1.4.2 กลุ่มตัวอย่างต้องการถอนตัวระหว่างการดำเนินกิจกรรม

2.เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากประเด็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือนซึ่งประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ สมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน คำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ จำนวน 16 คำถาม ลักษณะคำถามเป็นปลายปิด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน การแปลความหมายคะแนนระดับความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยประยุกต์จากการวัดความรู้ของ Bloom (1956) ดังนี้

ร้อยละ 80 ขึ้นไป (13-15 คะแนน) หมายถึง ความรู้ระดับสูง
ร้อยละ 60 – 79 (10-12 คะแนน) หมายถึง ความรู้ระดับปานกลาง
น้อยกว่าร้อยละ 60(6-9 คะแนน) หมายถึง ความรู้ระดับต่ำ

ตอนที่ 3 เจตคติเกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน เป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert - Type Scale) แบ่ง 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อยและไม่เห็น Rensis A. Likert (1961) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ข้อคำถามเชิงบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ1 คะแนน ตามลำดับและข้อคำถามเชิงลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนน ตามลำดับ การแปลความหมายคะแนนระดับเจตคติ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของ Best (1977) ดังนี้

คะแนน 36.7 - 50.0 หมายถึง เจตคติระดับสูง
คะแนน 23.4 - 36.6 หมายถึง เจตคติระดับปานกลาง

Citation : Mahamit., W., & Pettra., S. (2026). Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

คะแนน 10.0 - 23.3 หมายถึง เจตคติระดับต่ำ

ตอนที่ 4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือนโดยเป็นแบบประเมินค่า (Rating scale) แบ่ง 3 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ การแปลความหมายคะแนนระดับการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของ Best (1977) ดังนี้

คะแนน 91.7 - 125.0 หมายถึง มีพฤติกรรมระดับสูง

คะแนน 58.4 - 91.6 หมายถึง มีพฤติกรรมระดับปานกลาง

คะแนน 25.0 - 58.3 หมายถึง มีพฤติกรรมระดับต่ำ

การพิจารณาคุณภาพเครื่องมือซึ่งคำถามผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตามเนื้อหา ผ่านเกณฑ์ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง IOC = 0.80 - 1.00 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึง จำนวน 30 คน ซึ่งวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Coefficient Alpha) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม เท่ากับ 0.82, 0.89, และ 0.78 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ โดยก่อนเริ่มต้นกระบวนการการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน โดยกระบวนการอบรม และศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของกระบวน การวิจัยให้ทราบอย่างครบถ้วน จากนั้นประสานงานกับชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย รวมถึงชี้แจงรายละเอียดของกระบวนการวิจัยและขออนุญาตเข้าใช้พื้นที่ในการศึกษา สำหรับรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

สัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดข้อตกลงและทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายขั้นตอนการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบ และทำแบบทดสอบความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมในการจัดการขยะ ก่อนการทดลอง (Pre-test) ในการลงเก็บรวบรวมข้อมูล มีการเซ็นใบยินยอมในการให้ข้อมูลโดยไม่ต้องระบุชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งใช้วิธีระบุรหัสแทน เพื่อปกป้องความลับของอาสาสมัคร

สัปดาห์ที่ 2-4 จัดกิจกรรมอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือนด้วยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สัปดาห์ที่ 5-6 จัดกิจกรรมศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมในการการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ด้วยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สัปดาห์ที่ 7 กิจกรรมประชุมกลุ่มภายหลังจากการอบรมและศึกษาดูงานในชุมชนต้นแบบเพื่อทบทวนบริบทชุมชน ทบทวนความรู้เกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน รวมทั้งการร่วมพิจารณาทางเลือกของการปฏิบัติ และแนวทางการจัดการที่เหมาะสม

สัปดาห์ที่ 8-11 กิจกรรมการเยี่ยมติดตามการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งให้คำแนะนำกลุ่มตัวอย่างเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้นและให้มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง

Citation : วราวุฒิ มหามิตร, และ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา. (2569). การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

สัปดาห์ที่ 12 เก็บข้อมูล ทำแบบทดสอบความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน หลังการทดลอง (Post-test)

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา(Descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อน (Pre-Test) และหลัง (Post-Test) ด้วยสถิติ Paired Sample T-Test และ Independent-Sample T-Test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือนพบว่ากลุ่มทดลองที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.5 ส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 50.5 ปี เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 45.0 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 41.5 สถานภาพสมรส ร้อยละ 72.5 ประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 40.6 และส่วนใหญ่เป็นประชาชน ร้อยละ 82.5 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.4 ส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 51.20 ปี เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 67.8 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 51.9 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 86.6 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 56.3 และส่วนใหญ่เป็นประชาชน ร้อยละ 90.6

2. การเปรียบเทียบระดับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน

2.1) ระดับความรู้เกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือนก่อนและหลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.51 คะแนน ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ดังตาราง 1

Citation : Mahamit., W., & Pettra., S. (2026). Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน กลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

ความรู้	n	$\bar{X}$	S.D.	Mean Difference	t	p-value
ภายในกลุ่ม						
กลุ่มทดลอง						
ก่อนการทดลอง	35	13.54	2.08	4.51	6.321	<0.001
หลังการทดลอง	35	18.05	2.15			
กลุ่มเปรียบเทียบ						
ก่อนการทดลอง	35	13.34	2.09	0.75	1.521	0.637
หลังการทดลอง	35	14.09	2.46			
ระหว่างกลุ่ม						
ก่อนการทดลอง						
กลุ่มทดลอง	35	12.24	3.38	0.23	2.910	0.762
กลุ่มเปรียบเทียบ	35	12.52	2.48			
หลังการทดลอง						
กลุ่มทดลอง	35	17.01	2.05	3.85	7.160	<0.001
กลุ่มเปรียบเทียบ	35	13.18	2.25			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความรู้เกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยความรู้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้ของกลุ่มทดลองสูงกว่า กลุ่มเปรียบเทียบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.85 คะแนน

2.2) ระดับคะแนนเฉลี่ยเจตคติในเกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ก่อนและหลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยเจตคติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 13.02 คะแนน ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับคะแนนเฉลี่ยเจตคติก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยเจตคติของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลอง คะแนนระดับคะแนนเฉลี่ยเจตคติของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14.75 คะแนน ดังตาราง 2

Citation : วราวุฒิ มหามิตร, และ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา. (2569). การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

เจตคติ	n	$\overline{X}$	S.D.	Mean Difference	t	p-value
ภายในกลุ่ม						
กลุ่มทดลอง						
ก่อนการทดลอง	35	32.09	4.65	13.02	13.366	<0.001
หลังการทดลอง	35	45.12	6.03			
กลุ่มเปรียบเทียบ						
ก่อนการทดลอง	35	30.00	2.78	0.31	0.473	0.633
หลังการทดลอง	35	30.31	3.10			
ระหว่างกลุ่ม						
ก่อนการทดลอง						
กลุ่มทดลอง	35	32.09	4.65	0.22	2.910	0.762
กลุ่มเปรียบเทียบ	35	30.11	3.10			
หลังการทดลอง						
กลุ่มทดลอง	35	45.11	6.03	14.75	12.630	<0.001
กลุ่มเปรียบเทียบ	35	30.32	2.28			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3) ระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ก่อนและหลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14.43 คะแนน ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลอง คะแนนระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14.81 คะแนน ดังตาราง 3

Citation : Mahamit., W., & Pettra., S. (2026). Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

พฤติกรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	Mean Difference	t	p-value
ภายในกลุ่ม						
กลุ่มทดลอง						
ก่อนการทดลอง	35	30.44	3.33	14.43	12.116	<0.001
หลังการทดลอง	35	44.87	5.96			
กลุ่มเปรียบเทียบ						
ก่อนการทดลอง	35	28.78	2.43	0.31	0.371	0.639
หลังการทดลอง	35	29.03	2.55			
ระหว่างกลุ่ม						
ก่อนการทดลอง						
กลุ่มทดลอง	35	32.09	4.65	0.29	2.911	0.772
กลุ่มเปรียบเทียบ	35	30.00	3.00			
หลังการทดลอง						
กลุ่มทดลอง	35	45.12	6.03	14.81	12.230	<0.001
กลุ่มเปรียบเทียบ	35	30.11	2.28			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1.ผลการเปรียบเทียบระดับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม หลังจากการดำเนินกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรม กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่าในกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทรานิษฐ์ ศรีจันทราพันธุ์ (2559) ที่มุ่งเน้นการจัดการตั้งแต่ต้นทาง การสร้างความตระหนัก และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระดับครัวเรือนที่ทุกครัวเรือนสามารถปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ นภเกตน์ สายสมบัติ และคณะ (2568) ที่กล่าวว่าการจัดการอาหารส่วนเกินในชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคครัวเรือนและการใช้แนวคิดเชิงป้องกันแบบครบวงจร จะช่วยปลูกฝังพฤติกรรมการบริโภคอย่างมีสติและนำไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบไร้ขยะอาหารได้อย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยนี้มีคลามสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม(Bloom’s Taxonomy) ซึ่งกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการลดการสูญเสียอาหารและจัดการขยะเศษอาหารในครัวเรือน สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานสามารถยกระดับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของประชาชนได้ตามแนวคิดของบลูม และนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดแบบจำลองการลดขยะอาหารในครัวเรือนแบบครบวงจร 7 ขั้นตอน ของภัทรานิษฐ์ ศรีจันทราพันธุ์(2559)

Citation : วราวุฒิ มหามิตร, และ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา. (2569). การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

ได้กล่าวว่า เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการจัดการขยะอาหารตั้งแต่ต้นทางภายในครัวเรือน เริ่มตั้งแต่การวางแผนก่อนซื้อ การซื้อ การเก็บรักษา การทำอาหาร การบริโภค การแปรรูปอาหาร จนถึงการรีไซเคิลขยะอาหาร การที่กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมในการจัดการขยะอาหารดีขึ้นหลังได้รับการทดลอง แสดงให้เห็นว่าการนำแนวคิด 7 ขั้นตอนดังกล่าวมาบูรณาการร่วมกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและกระบวนการทางสังคม ช่วยให้ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติจริงในการลดปริมาณขยะอาหารและใช้ประโยชน์จากเศษอาหารในชีวิตประจำวันได้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเชิงป้องกันแบบครบวงจร

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ผลจากงานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการบูรณาการความรู้ผ่านกระบวนการทางสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ภายใต้แนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาและความร่วมมือของภาควิชาการ สามารถยกระดับขีดความสามารถของครัวเรือนในการจัดการปัญหาขยะอาหารตั้งแต่ต้นทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่กลุ่มทดลองได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ส่งผลให้กลุ่มทดลองมีทัศนคติและตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของการจัดการขยะอาหาร รวมถึงได้รับการส่งเสริมด้านพฤติกรรมในการจัดการขยะอาหารควบคู่กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและวางแผนจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยเฉพาะการลดขยะอาหาร (Food Waste) ในระดับครัวเรือน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และโมเดลเศรษฐกิจ BCG

1.2 ควรขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆโดยนำรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมแบบที่มีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน (ตั้งแต่การวางแผนซื้อ การเก็บรักษา การปรุง การบริโภค จนถึงการแปรรูปและรีไซเคิล) ไปขยายผลประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นๆ และพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดชัยภูมิ

1.3 ผู้นำชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้ชุมชนนำความรู้การแปรรูปขยะเศษอาหารไปใช้ประโยชน์ต่อ เช่น การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ หรือการแปรรูปเพื่อลดภาระการฝังกลบ ลดการปล่อยก๊าซมีเทน และสร้างมูลค่าเพิ่มภายในชุมชน

2. การทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการศึกษาวิจัยปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะอาหาร เช่น การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความผูกพันต่อชุมชน หรือการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น โดยใช้สถิติลึกซึ้งหรือการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาเครื่องมือหรือนวัตกรรมจัดการขยะอาหารในครัวเรือนที่มีต้นทุนต่ำ ใช้งานง่าย และเหมาะสมกับบริบทวิถีชีวิตของประชาชน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการคัดแยกขยะมากยิ่งขึ้น

Citation : Mahamit., W., & Pettra., S. (2026). Knowledge Transfer and Innovation in Reducing Food loss and Utilizing Household Food Waste in NAfai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat, 4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2563). *คู่มือการจัดการขยะเศษอาหารเพื่อขับเคลื่อนสู่สังคมคาร์บอนต่ำ.* กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร.

กุลธิดา บรรจงศิริ. (2561). แนวทางการจัดการอาหารที่ถูกทิ้ง. *วารสาร Sau Journal of Science Technology, 4*(1), 43-53.

นภเกตน์ สายสมบัติ สุนันทา สติมั่น และชาวฤทธิ์ เชาว์สง่า. (2568). แนวทางการจัดการอาหารส่วนเกินในชุมชนเพื่อลดขยะอาหาร. *วารสารนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9*(2), 1-23.

เบญจมาส โชติทอง. (2564). *ลดโลกร้อน เริ่มต้นจาก“จานอาหาร”ของเรา.* มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย กรุงเทพมหานคร.

ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทราพันธุ์, และอำพรรณ ไชยบุญชู. (2564). การศึกษาปริมาณขยะในครัวเรือนช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 41*(2), 1–17.

ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทราพันธุ์. (2559). การลดขยะอาหารในครัวเรือนแบบครบวงจร. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 36*(3), 19-36

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, กรมควบคุมมลพิษ และกลุ่มบริษัทดาวประเทศไทย. (2567*). Food Waste Hub Thailand : แหล่งรวมนวัตกรรมการจัดการขยะอาหาร.* สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2569, จาก https://www.foodwastehubthailand.com/

Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives, the classification of educational goals – Handbook I: Cognitive Domain. New York: David McKay Company.

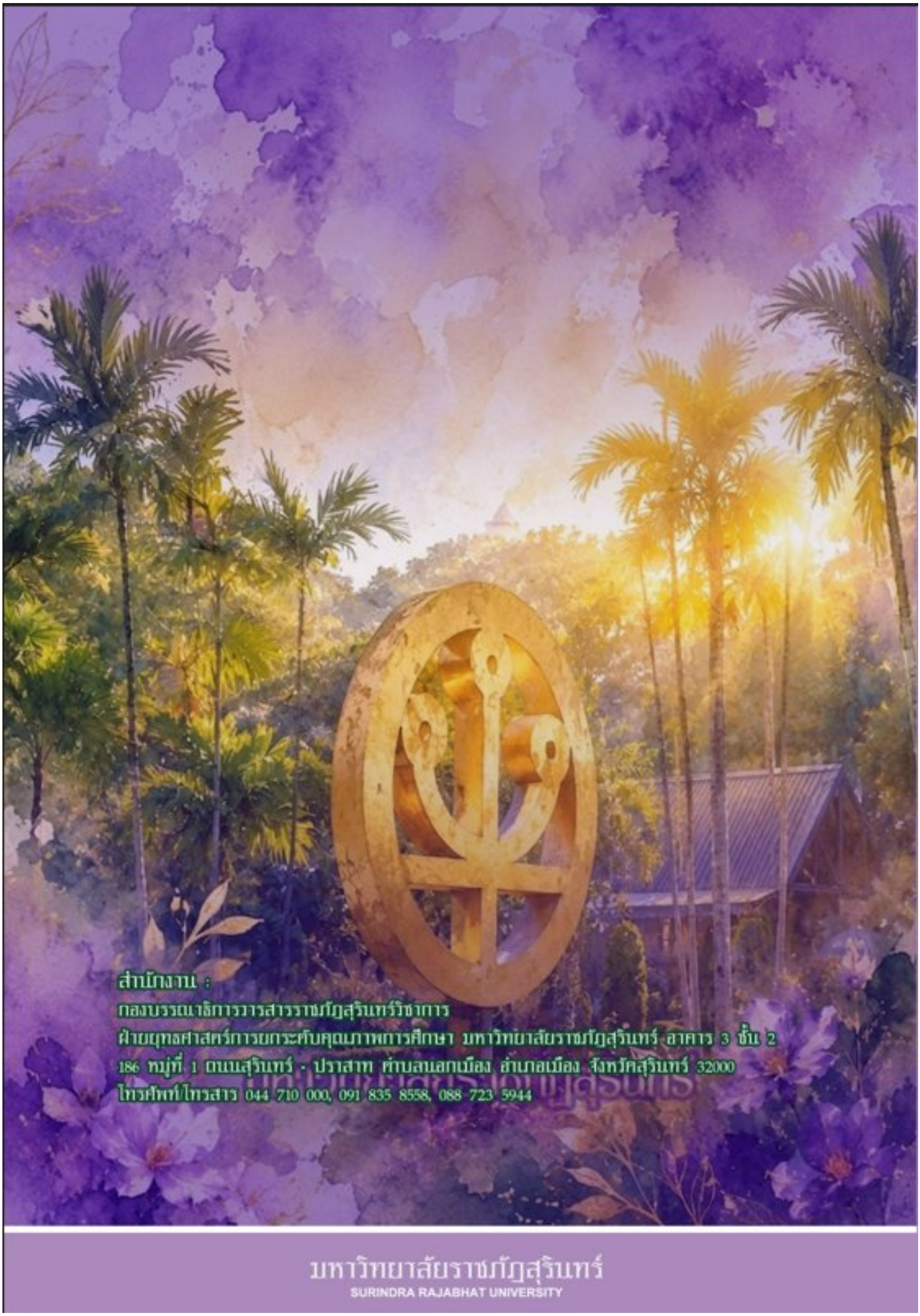
Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2018). *Food Loss and Food Waste*. http://www.fao.org/food-loss-and-food-waste/en/

United Nations Environment Programme. (2024). Food waste index report 2024*: Think eat save, tracking progress to halve global food waste*.

United Nations Environment Programme (UNEP). (2021). Food Waste Index Report 2021. Nairobi: United Nations Environment Programme.

Citation : วราวุฒิ มหามิตร, และ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา. (2569). การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมในการลดการสูญเสียอาหารและใช้ประโยชน์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, *4*(2), e3850. https://doi.org/10.65205/jasrru.2026.e3850

สำนักงาน :
กองบรรณาธิการวารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ
ฝ่ายยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อาคาร 3 ชั้น 2
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ - ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044 710 000, 091 835 8558, 088 723 5944

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY